

Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı

KARA VÂİZ'İN MEVLİD'İ
(Metin-İnceleme)

Hazırlayan

Rabia DOĞRU

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Halil İbrahim HAKSEVER

Yüksek Lisans Tezi

Samsun, 2013

Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı

KARA VÂİZ'İN MEVLİD'İ
(Metin-İnceleme)

Hazırlayan

Rabia DOĞRU

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Halil İbrahim HAKSEVER

Yüksek Lisans Tezi

Samsun, 2013

KABUL VE ONAY

Rabia DOĞRU tarafından hazırlanan *Kara Vâiz'in Mevlid'i (Metin-İnceleme)* başlıklı bu çalışma, __/__/__ tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oy çokluğuyla başarılı bulunarak, jürimiz tarafından Yüksek Lisans çalışması olarak kabul edilmiştir.

Başkan:

Üye:

Üye:

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

__/__/__

Prof. Dr. Mustafa Zeki TERZİ

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans tez çalışmasında, proje aşamasından sonuçlanmasına kadarki süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riâyet ettiğimi, tez içindeki tüm bilgileri, bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu taahhüt ederim.

__/__/__

Rabia DOĞRU

ÖZET

Öğrencinin Adı-Soyadı	Rabia DOĞRU
Anabilim Dalı	İslam Tarihi ve Sanatları
Danışmanın Adı-Soyadı	Yrd. Doç. Dr. Halil İbrahim HAKSEVER
Tezin Adı	Kara Vâiz'in Mevlid'i (Metin-İnceleme)

Kelime olarak doğum, doğum yeri ve doğum vakti anlamlarına gelen “mevlid”, edebiyatımızda Hz. Peygamber'in, başta doğumu olmak üzere hayatının bazı dönemlerini övgüyle anlatan bir türdür. Yazılan ilk Türkçe mevlidler arasında ismi zikredilen Süleyman Çelebi'nin *Vesîletü'n-Necât* isimli eseri, herkes tarafından çok beğenilmiş ve kendisinden sonra yazılan mevlidlere ilham kaynağı olmuştur.

Mevlidin müstakil bir tür olarak ortaya çıkmasının ardından çok sayıda mevlid kaleme alınmıştır. Bunlardan bir tanesi de araştırmamızın konusu olan Kara Vâiz'in *Mevlid*'idir. Şimdiye dek bu türle ilgili yapılan çalışmalarda, Kara Vâiz ismiyle zikredilen bir mevlid şairi bulunmamaktadır. Bu nedenle tez, henüz gün ışığına çıkmamış bir mevlid metni olması sebebiyle de önem arz etmektedir.

Giriş ve iki bölümden oluşan bu çalışmamızın giriş bölümünde mevlid türü üzerinde durulmuştur. İlk bölümde, müellifin Molla Arap olarak bilinen Muhammed b. Ömer b. Hamza el-Antakî olduğu ihtimalinden hareketle bu kişinin hayatı anlatılmış, eser şekil ve muhteva bakımından incelenmiş ve *Vesîletü'n-Necât*'la mukayese edilmiştir. İkinci bölümde de *Mevlid*'in transkripsiyonlu metni verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mevlid, Kara Vâiz, Hz. Muhammed, *Vesîletü'n-Necât*, Süleyman Çelebi

ABSTRACT

Student's Name and Surname	Rabia DOĞRU
Department's Name	The History of Islam and Its Arts
Name of the Supervisor	Yrd. Doç. Dr. Halil İbrahim HAKSEVER
Name of the Thesis	The Mawlid of Qara Waiz (Text-Examination)

“Mawlid” which literally means birth, birth place and birthday is a genre that expresses some phases of our Prophet’s life and especially his birth with praise in our literature. Among first written Turkish mawlids, literary work of Sulaiman Chalabi called *Wasilat al-Najat* was admired so much and became a source of inspiration for subsequent mawlids.

After appearing as a separate genre, many mawlids have been written. One of them is *Mawlid* of Qara Waiz which is the subject of our research. There has not been a poet of mawlid named Qara Waiz in studies about this genre up to the present. That is why this study is noteworthy for being undiscovered yet.

Introductory part of our study which is consist of an introductory and two parts, deliberated in mawlid genre. First part of this study narrates life of Muhammad b. Omar b. Hamza al-Antaqi considering him as Mullah Arab the author. Moreover, the literary work is analysed in terms of form and content and then compared with *Wasilat al-Najat*. In second part of this study transcription version of *Mawlid* is presented.

Key Words: Mawlid, Qara Waiz, Hz. Muhammad, Wasilat al-Najat, Sulaiman Chalabi

ÖNSÖZ

“Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım.” şeklinde nakledilen bir kudsî hadis rivâyetinde Hz. Muhammed, kâinatın yaratılış sebebi olarak gösterilmiştir. Allah tarafından böylesine sevilen bir peygamber için her dönemde, içinde sayısız övgüyü barındıran eserler kaleme alınmıştır. Öyle ki bu eserlerden bazısı sadece Hz. Peygamber’i konu almış ve başlı başına bir edebî tür meydana getirmişlerdir. Bu edebî türlerden biri olan mevlid, çalışmamızın da konusunu oluşturmaktadır. Diğer İslâm edebiyatları ile mukayese edildiğinde, Türk Edebiyatı’nda mevlidler çok daha özel bir yere sahiptir ve bu türde yazılan eserler neredeyse bütün dinî türlere göre daha zengindir. Asırlardır beğeniyle okunan Süleyman Çelebi’nin *Vesîletü’n-Necât* adlı eseri, bu tür içerisinde en çok sevilen mevlid olmuş ve kendisinden sonraki mevlid şairlerine ilham kaynağı olmuştur.

Hız. Peygamber’e duyduğu sevgiyi dile getirebilme ve O’nun şefaatine erişebilme ümidiyle mevlid kaleme alan şairlerden biri de Kara Vâiz’dir. Geçmişte yazılmış eserleri gün yüzüne çıkarak Türk İslâm Edebiyatı alanına katkı sağlama niyetiyle yaptığımız çalışmamızda, bu mahlasla henüz kaynaklarda geçmeyen Kara Vâiz’in *Mevlid*’ini inceleyerek, üç nüshasını tespit edebildiğimiz eserin transkripsiyonlu metnini sunmaya çalıştık.

Araştırmamın her aşamasında bana yol gösteren ve bu çalışma konusunda beni teşvik eden saygıdeğer danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Halil İbrahim HAKSEVER’e, Türk İslâm Edebiyatı alanında çalışma yapmama vesile olup, bu alanda beni yetiştirme niyetiyle bana daima kılavuzluk eden kıymetli hocam Prof. Dr. Ali YILMAZ’a, tez çalışmam süresince benden yardımlarını esirgemeyip çalışmama katkı sağlayan değerli hocam Doç. Dr. Zülfikâr GÜNGÖR’e, araştırmam boyunca yüzümü hep güldürerek beni motive eden mesai arkadaşlarıma ve zorlandığım her dönemde bana destek olan sevgili eşim Kayhan DOĞRU’ya kalpten teşekkürlerimi sunuyorum.

Rabia DOĞRU

Samsun, 2013

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR	vi
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	vii

GİRİŞ

ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ METODOLOJİK BİLGİLER:

TÜRK İSLAM EDEBİYATINDA MEVLİD

I.	A
ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ METODOLOJİK BİLGİLER.....	1
A.....	P
Problem Durumu	1
B.....	A
araştırmanın Önemi ve Amacı	1
C.....	A
araştırmanın Yöntemi.....	2
D.....	A
araştırmanın Temel Kavramları	3
II.	T
TÜRK İSLÂM EDEBİYATINDA MEVLİD	4

BİRİNCİ BÖLÜM

KARA VÂİZ ve MEVLİD'İ

I.	E
SERİN MÜELLİFİ	7

A.....	H
ayatı	9
B.....	E
serleri	10
II.	E
SERİN ŞEKİL BAKIMINDAN İNCELENMESİ	11
A.....	E
serin Yazma Nüshaları	11
B.....	E
serin İsimlendirilmesi, Yazılış Tarihi ve Sebebi	12
C.....	E
serin Vezni ve Beyit Sayısı	14
D.....	M
etin Hazırlanırken İzlenen Yöntem	16
III.	E
SERİN MUHTEVA BAKIMINDAN İNCELENMESİ	17
A.....	M
evlid'in Bölümleri ve Muhtevası	17
B.....	M
evlid'de Âyet ve Hadis İktibasları	22
1.....	Â
yetler	23
2.....	H
adisler	30
C.....	K
ara Vâiz'in <i>Mevlid</i> 'inin Süleyman Çelebi'nin <i>Mevlid</i> 'i ile Mukayesesi	34
1.....	Ş
ekil	35
2.....	M
uhteva	35
İKİNCİ BÖLÜM	
METİN	39

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	232
KAYNAKÇA	235

KISALTMALAR

AÜİFD	: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
b.	: Bin (oğlu)
bkz.	: Bakınız
c.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
h.	: Hicrî
Haz.	: Hazırlayan
Hız.	: Hazret-i
Ktp.	: Kütüphane
m.	: Milâdî
mm.	: Milimetre
nr.	: Numara
Nşr.	: Neşreden
ö.	: Ölüm
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfalar/ Sayfalar arası
Thk.	: Tahkik
t.y.	: Tarih yok
yy.	: Yüzyıl

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا (ā) : a, â, e, i, ı, o, ö, u, ü	ص : ś
ء : ø	ض : đ, ž
ب : b, p	ط : t
پ : p	ظ : ž
ت : t	ع : Ø
ث : š	غ : ğ
ج : c	ف : f
چ : ç	ق : í
ح : ĥ	ك : k, g, ŋ
خ : ħ	ل : l
د : d	م : m
ذ : ź	ن : n
ر : r	و : v, u, ü, û, o, ö, ˇ
ز : z	ه : h, e, a
س : s	لا : la, lâ
ش : ş	ی : y, á

GİRİŞ

ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ METODOLOJİK BİLGİLER: TÜRK İSLÂM EDEBİYATINDA MEVLİD

I. ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ METODOLOJİK BİLGİLER

A. Problem Durumu

Türk İslâm Edebiyatı içerisinde, halk tarafından en fazla teveccühe lâyık görülen türlerden biri mevliddir. Buna rağmen şimdiye dek tespit edilmemiş bir metin olan Kara Vâiz'in *Mevlid*'ini günümüz Türkçesine çevirmek, araştırmamızın temel problemini oluşturmaktadır.

Bu mevlidin, mevlidler arasında en çok sevilip okunan *Vesîletü'n-Necât*'la gösterdiği benzerlikler ve farklılıkların henüz ortaya çıkarılmamış olması da çalışmamızın diğer problemidir.

B. Araştırmanın Önemi ve Amacı

Türk toplumunun sahip olduğu kültür, sanat ve edebiyat, Türklerin İslâmiyet'le tanışmalarından sonra bazı değişimler göstermiştir. Gelişen edebiyatın kaynakları da değişmiş ve ortaya çıkan Türk İslâm Edebiyatının en önemli kaynakları Kur'ân-ı Kerîm ile hadis veya sünnet olmuştur. Bu kaynakların etki ettiği birçok dinî-edebî tür ortaya çıkmış ve bu türlerde pek çok eser kaleme alınmıştır.

Türk İslâm Edebiyatında bilhassa Hz. Peygamber konulu, sayıca zengin manzum ve mensur, tür ve eserler ortaya konmuştur. Bunlardan biri olan “mevlid” türünün edebiyatımızda özel bir yeri bulunmaktadır. Hz. Peygamber'in doğumu, hayatı, mucizeleri, gazâları, ahlakı, vefatı ve hilyesini anlatan bir tür olan mevlidler, hassaten Süleyman Çelebi'nin 1409 (m.) yılında nazmettiği *Vesîletü'n-Necât*'tan sonra çokça sevilen ve benzeri eserler verilen bir tür olmuştur.

Bu eserlerden bir tanesi de Kara Vâiz'in *Mevlid* adlı mesnevîsidir. Mevlid geleneği içerisinde kaleme alınmış olan eserlerin günümüz Türkçesine çevrilmesi,

kütüphanelerde saklı kalmış eserlerin gün yüzüne çıkması açısından önem taşımaktadır. Türk İslâm Edebiyatında yazılan mevlid metinlerinin içerikleri hakkında bilgi verebilmek ve dönem dönem oluşan farklılıkları ortaya koyabilmek için, bu türde yazılmış eserlerin tespiti ve muhtevalarının değerlendirilmesi gerekmektedir. Biz de çalışmamızda, kendisini bize Kara Vâiz, Vâiz, Vâiz-i Ümmî ve Vâiz-i Esved mahlaslarıyla tanıtan ve henüz bu isimle kaynaklarda geçmeyen bir mevlid şairini ve eserini konu edindik.

Elimizdeki nüshaları mukayese ederek Kara Vâiz mevlidinin transkripsiyonlu metnini ortaya çıkarmak; bu eserin kendine has özelliklerini tespit edip muhtevası hakkında bilgi vermek ve *Vesîletü'n-Necât*'la benzerliklerini, farklılıklarını ortaya koymak araştırmamızın temel amaçlarıdır.

C. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmamız metin merkezli olduğundan, eserin yazıldığı tahmini dönemin dil ve üslûbu dikkate alınarak Latin harfli çevirisi verilmiştir. İnceleme, klasik edebiyat tezlerinde olduğu gibi edisyon kritikli yapılmıştır.

Çalışmamızda tam metnini verdiğimiz eser, el yazması olduğundan, kütüphane araştırmasına öncelik verilmiş ve Türkiye’de el yazma eser bulunduran kütüphanelerden Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Millet Kütüphanesi, Millî Kütüphane, Bursa Yazma ve Eski Eserler Kütüphanesi taranmıştır. Bu bağlamda Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın interaktif ortama aktardığı el yazma eserler kataloğundan da, eser ve şahıs taraması yapılarak faydalanılmıştır. Eserin nüshaları doğrudan kütüphanelerden temin edilmiştir.

Eserin müellifinin kimliğini tespit için çeşitli tezkirelere başvurulmuş ve karşılaştırmalar yapılarak ipuçları değerlendirilmiştir. Tezimizin inceleme kısmında, bilhassa mevlid türünü konu alan çalışmasıyla bilinen Necla PEKOLCAY’ın *Mevlid* ve *İslâmî Türk Edebiyatı* isimli eserlerinden büyük ölçüde istifade edilmiştir. Bununla birlikte Hasan AKSOY’un mevlidle ilgili yapmış olduğu önemli çalışmalar, M. Fatih KÖKSAL’ın yine bu alanda kaleme aldığı *Mevlid-nâme* isimli eseri, tezimiz için öncelikli başvurduğumuz kaynaklar arasındadır.

D. Araştırmanın Temel Kavramları

Edisyon kritik: Tenkitli neşir anlamına gelmektedir. Birden çok nüshası bulunan el yazması veya matbu eserin nüshalarının karşılaştırılıp arasındaki farklılıkların tespit edilmesi işidir. Nüshalardaki farklılıklar dipnotlarda gösterilir.¹

El Yazması: Elle yazılmış eserler için kullanılan bir terimdir. Matbaanın icad edilmesinden önce kitaplar elle yazılır ve yine elle kopya yoluyla çoğaltılırdı. Bugüne nazaran sağlam bir ciltle ciltlenir ve kimi kitaplar tezhiple süslenirdi.²

Mesnevî: Sözlükte ikişer, ikişerli anlamına gelmektedir. Edebiyatta, her beyti kendi arasında müstakilen kafiyeli nazım şekli için kullanılan isimdir. Mesnevîler, aruzun kısa kalıpları kullanılarak yazılır. Masalsı bir anlatım söz konusudur. Aynı kalıbın kullanılmasından kaynaklanan monoton bir anlatım olmaması için mesnevî arasında bazı yerlere gazel, terakib-i bend vs. nazım şekilleri eklenebilir.³

Mevlid: Doğum, doğum yeri, doğum vakti anlamlarına gelmektedir.⁴ Edebiyatımızda Hz. Peygamber'in doğumu, hayatı, mucizeleri, gazaları, ahlakı, vefatı ve hilyesini anlatan türe verilen isimdir. Genellikle manzumdur ve mesnevî nazım şekliyle yazılmıştır.⁵

Transkripsiyon (Çeviriyazı): “Bir yazı sistemiyle tespit edilmiş bir metni, o metnin dilinin fonemlerini esas alarak, başka bir yazı sistemine aktarmaktır. Fonem, anlam ayırt edici sestir ve her sesin bir işareti vardır. Transkripsiyon alfabesi özellikle dil çalışmalarında kullanılır.”⁶

¹ Turan Karataş, *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, 3. Baskı, Ankara: Akçağ Yayınları, 2007, s. 138; Arslan Tekin, *Edebiyatımızda İsimler ve Terimler Sözlüğü*, İstanbul: Bilgeoğuz Yayınları, 2010, s. 347.

² Karataş, *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, ss. 141-142.

³ Haluk İpekten, *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, 9. Baskı, İstanbul: Dergâh Yayınları, 2007, s. 59; İskender Pala, *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*, 9. Baskı, İstanbul: L&M Yayınları, 2002, ss. 321-323.

⁴ Mevlut Sarı, *El-Mevârid Arapça-Türkçe Lügat*, İstanbul: Bahar Yayınları, t.y., s. 1682.

⁵ Pala, *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*, s. 325.

⁶ Tekin, *Edebiyatımızda İsimler ve Terimler Sözlüğü*, s. 1133.

II. TÜRK İSLÂM EDEBİYATINDA MEVLİD

Arapça ولد kökünden türeyip, masdar, ism-i zaman ve ism-i mekân olarak “doğma”, “doğum zamanı” ve “doğum yeri” anlamlarına gelen “mevlid”⁷, literatürde öncelikle Hz. Muhammed’in doğum zamanını ifade eden bir terim olmuştur. Daha sonra bu kelimeye Hz. Muhammed’le ilgili birçok mana yüklenmiştir.⁸ Dilimizde “mevlid”, Hz. Peygamber’in doğumu, onun velâdeti sebebiyle yapılan törenler ve bilhassa Süleyman Çelebi’nin kaleme aldığı *Vesîletü’n-Necât* adlı eser için kullanılmıştır.⁹ Türkler arasında çokça sevilip okunan bu mevlid için Tâhirü’l-Mevlevî edebiyat tarihine dair yazdığı bir eserinde şöyle demektedir:

“Yazdı peygambere menzum bir mevlit
Mucit olmadıysa oldu müceddit

Beş yüz senedenberi o eser
Türklerin nezdinde gâyet muteber

O vakitten beri her bir devirde
Okunur, dinlenir köyde, şehirde

Zoraki değildir, yürekten doğma
Oku da –mümkünse- hayranı olma”¹⁰

Mevlidler, Arap ve Türk edebiyatlarında Hz. Muhammed’in doğumuna öncelik verilerek, hayatı, mucizeleri, ahlakı, vefatı ve hilyesini, çoğunlukla manzum olarak anlatan eserlerdir.¹¹

Türk Edebiyatında Hz. Peygamber’i anmak, onu övmek, şefâatini umarak ona olan muhabbeti dile getirmek için mevlid türünde birçok eser ortaya konmuştur. Bilhassa XV. ve XVI. yüzyıllar, mevlid türü eserlerin ilk örneklerinin verildiği dönemler olması açısından husûsî bir yere sahiptir. Bununla birlikte bu yüzyıllarda ortaya çıkan eserler,

⁷ Sarı, *El-Mevârid Arapça-Türkçe Lügat*, s. 1682; Serdar Mutçalı, *Arapça-Türkçe Sözlük*, İstanbul: Dağarcık Yayınları, 1995, s. 1011; Şemseddin Sami, *Kâmûs-ı Türkî*, İstanbul: Çağrı Yayınları, 2005, s. 1433.

⁸ Nihad Sâmi Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, 1971, c. 1, s. 480; Bu konuda daha geniş bilgi için bkz. Necla Pekolcay, *Mevlid*, 5. Baskı, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010, ss. 1-15.

⁹ M. Fatih Köksal, *Mevlid-Nâme*, 1. Baskı, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2011, s. 20.

¹⁰ Tâhirü’l-Mevlevî, *Edebiyat Tarihimize Dair Manzum Bir Muhtıra*, İstanbul: İttifak Matbaası, 1931, s. 29.

¹¹ Pala, *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*, s. 325.

ilk örnekler olmanın sonucu kısmen acemice olsalar da, keyfiyetleri itibariyle bu geleneğin öne çıkan eserleri konumundadır. Ancak mevlid yazarları, genellikle din adamları arasından çıkmıştır. Türk Edebiyatında yazılan mevlid sayısının fazla olmasına karşın dîvân şâirlerinin pek çoğu bu türde eser vermemiştir. Mevlid eserlerinin dil, şekil ve üslûp gibi yönlerden pek başarılı bulunmayışının sebebi budur.¹²

Yaygın olan görüşe göre ilk Türkçe mevlid Süleyman Çelebi'ye aittir. Ancak *Vesîletü'n-Necât*'tan önce yazıldığı bilinen mevlid benzeri eserler de mevcuttur. Bunlardan biri Ahmet Fakih'in *Çarh-Nâme*'si, diğeri İbnü'l-Cezerî'nin *El-Mevlidü'l-Kebîr*'i, bir diğeri de Mustafa Darîr'in manzum-mensur olarak yazdığı *Tercüme-i Siyer-i Nebî* adlı eseridir.¹³ Bununla birlikte M. Fatih KÖKSAL'ın vermiş olduğu bilgiye göre Ahmedî'nin *İskender-Nâme* adlı eserinin içinde bulunan *Mevlid*, ayrı bir eser konumundadır ve Türk Edebiyatında kaleme alınmış ilk mevliddir.¹⁴ Bu mevlidler ile *Vesîletü'n-Necât* arasında benzerlikler söz konusudur. Bilhassa Âşık Paşa'nın eseri olan *Garîb-Nâme*'nin, Süleyman Çelebi'nin eserine tesiri büyüktür. Hatta *Garîb-Nâme*'yi neşreden Kemal YAVUZ'un ifadesi, bu eserin Süleyman Çelebi'nin *Mevlid*'ine tesirden öte kaynaklık ettiği yönündedir.¹⁵ Ayrıca *Vesîletü'n-Necât*'taki bazı beyitlerin *Garîb-Nâme*'deki beyitlere çok benzediğini, bazı beyitlerin de aynı şekilde alınmış olduğunu, vezin ve ifade bakımından da onu şekillendirdiğini söylemek yerinde olacaktır. Ayrıca sonraki dönemlerde yazılan mevlidlere de Süleyman Çelebi'nin mevlidi kaynaklık etmiştir. Kütüphanelerimizde bulunan 200 civarında Türkçe mevlidin bazısının *Vesîletü'n-Necât*'a çok benzediği, bazısının da ondan çok farklı olduğu tespit edilmiştir.¹⁶

Türkçe mevlid metinleri genellikle aruzun “fâilâtün / fâilâtün / fâilün” kalıbıyla yazılmıştır. Mesnevî tarzında yazılan mevlidler, beyit sayısına göre “kısa mevlidler”,

¹² Halil İbrahim Şener & Âlim Yıldız, *Türk İslâm Edebiyatı*, 3. Baskı, İstanbul: Rağbet Yayınları, 2010, s. 169.

¹³ Hasan Aksoy, “Türk Edebiyatında Mevlidler”, *Türkler*, c. 11, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s. 759; Hasan Aksoy, “Mevlid (Türk Edebiyatı)”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, c. 29, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2004, s. 482; Hasan Aksoy, “Eski Türk Edebiyatı'nda Mevlidler”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 5/9, 2007, ss. 324-325.

¹⁴ Köksal, *Mevlid-Nâme*, s. 31.

¹⁵ Âşık Paşa, *Garîb-Nâme*, Kemal Yavuz (Haz.), İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2000, c. 1, ss. XXXIII-XXXIV.

¹⁶ Pekolcay, *Mevlid*, s. 3, 29; Aksoy, “Eski Türk Edebiyatı'nda Mevlidler”, s. 325.

“orta uzunlukta mevlidler” ve “uzun mevlidler” şeklinde gruplandırılabilir. 500 beyite kadar olanlar “kısa mevlidler”, 500-1000 beyit arasında olanlar “orta uzunlukta mevlidler” ve beyit sayısı 1000’den fazla olanlar da “uzun mevlidler” şeklinde değerlendirilebilir. Yapılan incelemelere göre, mevlidin ortaya çıktığı ilk dönemlerde mevlidler genellikle uzun veya orta uzunlukta yazılırken; sonraki asırlarda beyit sayıları azalmış ve kısa mevlidler yazılmıştır.¹⁷

Mevlidlerde ekseriyetle Hz. Peygamber’in doğumu üzerinde durulmakta, sonrasında miracı, mucizeleri, en sonunda da vefatı anlatılmaktadır. Bazı mevlidlerin sonunda bulunan hikâyeler, eserlere sonradan eklenen manzumelerdir¹⁸ ve mevlid metinlerinden ayrı olarak değerlendirilmelidirler.

Hz. Peygamber’e duyulan büyük sevginin ifadesi, ilerleyen zamanlarda onu anmak için düzenlenen merasimlere dönüşmüştür. Daha önce sadece Hz. Peygamber’in doğum gününde yapılan törenler, sonraları düğün, sünnet, doğum, vefat gibi vakitlerde de yapılmış; bu törenlerde Mevlid-i Şerîf okunmuştur.¹⁹

¹⁷ Köksal, *Mevlid-Nâme*, s. 26.

¹⁸ Aksoy, “Türk Edebiyatında Mevlidler”, s. 759; Aksoy, “Mevlid (Türk Edebiyatı)”, ss. 482-483; Aksoy, “Eski Türk Edebiyatı’nda Mevlidler”, s. 325.

¹⁹ M. Tayyip Okiç, “Çeşitli Dillerde Mevlidler ve Süleyman Çelebi Mevlidi’nin Tercemeleri”, *Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Mecmuası*, 1, 1975, ss. 23-24.

BİRİNCİ BÖLÜM

KARA VÂİZ ve MEVLİD’İ

I. ESERİN MÜELLİFİ

Üç nüshasını tespit edebildiğimiz mevlidin müellifi, eserinde kendisi için 13 kez “Vâiz”, 2 kez “Vâiz-i Ümmî”, 1 kez “Kara Vâiz” ve 1 kez de “Vâiz-i Esved” mahlaslarını kullanmıştır.

VâÖİpuŋ Öisyânı çoidur rahm ıl
Cümle Öisyân ehline yevme’s-suâl (41)

Hem bilinsün kim nedür nażma sebeb
VâÖİp-i Esved neyi ılur taleb (103)

Şol **İara VâÖİple** bu kemter şerâf
Behremend ide şefâÖatden latâf (374)

VâÖiz Ümmá sözünüñ sırrını ol Hûdan bilür
Söyleden dilini Hûdur sırr-ı Hûdur cân-ı Hû (1386)

Müellifin kim olduğuyla ilgili yaptığımız araştırmalar sonucunda şunları ifade edebiliriz:

- Mevlid müellifleri arasında ismi zikredilen, ancak eserine henüz ulaşılmamış olan Muhammed b. Hamza el-Arabî’nin, vâiz olduğu²⁰; hatta “Arap Vâiz” olarak bilindiği²¹ malumatı kaynaklarda geçmektedir.
- Kınalızâde Hasan Çelebi ve Âşık Çelebi, tezkirelerinin “Atâ (Üsküplü)” maddesinde Arap Vâiz ile ilgili bir anekdot naklederler. Buna göre Vâiz Arap, Süleyman Çelebi’nin *Mevlid*’ini “Ahbâr-ı mevzû’ayı müştemeldir.” diyerek tenkit eder ve kendisi bir mevlid yazar. Kendisinin aruzla şiir sanatına pek ülfeti olmadığı

²⁰ Kâtip Çelebi, *Keşfü’z-Zunûn*, Rüştü Balcı (Çev.), 9. Baskı, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2012, c. 4, s. 1528.

²¹ Aksoy, “Mevlid (Türk Edebiyatı)”, s. 484; Aksoy, “Eski Türk Edebiyatı’nda Mevlidler”, s. 328; Âdem Ceyhan, “Süleyman Nahîfî’nin Mevlidü’n-Nebî Mesnevîsi”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 14, 2000, s. 95.

gerekçesiyle eserindeki hataları tashih etmesi için mevlidi Üsküplü Atâ'ya gönderir. O da eserde çok hata görerek bütün metni bal mumuna batırıp sahibine iade eder.²² Arap Vâiz, eserinin baştan sona hatalarla dolu olduğunu düşünen Atâ'ya çok kızar. O da cemaate va'zında Atâ'nın aleyhinde konuşarak onu küfürle suçlamaya kadar gider.²³ Yaşadığı dönem tam olarak tespit edilememiş mevlid şairleri arasında ismi geçen Arap Vâiz'in, Üsküplü Atâ ile aynı dönemde, yani 15. yy. sonu ve 16. yy. başında yaşadığını, Hasan Çelebi ve Âşık Çelebi'nin tezkirelerinde görmekteyiz.

- Bununla birlikte Molla Arap diye bilinen Muhammed b. Ömer b. Hamza el-Antakî (ö. 938/1531) de “Vâiz Arab”²⁴, “Arap Vâiz”²⁵ lakaplarını taşımaktadır. Kaynaklarda Molla Arap'ın da bir mevlidi olduğu kaydedilmekte, ancak bu eserin nerede bulunduğu hakkında bilgi verilmemektedir.²⁶ Molla Arab'ın da aynı tarihlerde yaşamış olması, tezkirelerde geçen “Arap Vâiz”in, yine bu lakapla bilinen Molla Arap olduğu ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Ayrıca eserin 15-16. yüzyılların dil özelliklerini taşıması da bu ihtimalimizi desteklemektedir.
- Buradan hareketle *Keşfüz'-Zunûn*'da iki ayrı kişi olarak verilmiş Muhammed b. Hamza el-Arabî ile Muhammed b. Ömer b. Hamza el-Antakî'nin aynı kişi olma olasılığından söz edebiliriz. Mevlid metni içerisinde “Vâiz”, “Vâiz-i Ümmî”, “Vâiz-i Esved”, “Kara Vâiz” mahlaslarını kullanıp da “Arap Vâiz” mahlasını hiç kullanmamasının sebebi, bu metnin Atâ tarafından başarılı bulunmaması ve tenkit edilmesi yahut “Arap Vâiz” mahlasının kendisinden çok çevresi tarafından kullanılıyor olması olabilir. Ayrıca mevlid türüyle ilgili yapılan çalışmalarda “Vâiz” mahlaslı başka mevlid şairine rastlamadığımız için, elimizdeki mevlidin, yine

²² Kitapların el ile yazılıp çoğaltıldığı dönemde, kitapta tashih edilecek olan yahut önemli görülen yerlere işaret konulmak istendiğinde, o kısımlara balmumu yapıştırıldığı rivâyet edilmektedir.

²³ Kınalızâde Hasan Çelebi, *Tezkiretü's-Şuarâ*, 2. Baskı, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1989, c. 2, s. 638; Âşık Çelebi, *Meşâirü's-Şuarâ*, G.M. Meredith Owens (Nşr.), 1971, Londra, ss. 177a-177b.

²⁴ Detaylı bilgi için bkz. Mecdi Mehmed Efendi, *Hadâiku's-Şakâik*, Abdülkadir Özcan (Haz.), İstanbul: Çağrı Yayınları, 1989, ss. 411-415; Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmânî*, Seyit Ali Kahraman (Çev.), Nuri Akbayar (Haz.), İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1996, c. 3, ss. 1028-1029.

²⁵ Tahsin Özcan, “Molla Arap”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, c. 30, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2005, s. 240.

²⁶ Bağdatlı İsmail Paşa, *Hediyyetü'l-Ârifin, Esmâü'l-Müellifin ve Âsârü'l-Müellifin*, İbnülemin Mahmud Kemal İnal ve Avni Aktuç (Haz.), İstanbul: Maarif Basımevi, 1955, c. 2, s. 234; Özcan, “Molla Arap”, s. 241.

mevlid şairi olduğu bilinen ancak bu eserinin yeri tespit edilemeyen, “Vâiz” mahlaslı Molla Arap’a ait olduğu ihtimali kanaatimizce yüksektir.

A. Hayatı

Hadâiku’ş-Şakâik’de “Mevlânâ Muhammed b. Ömer b. Hamza el-müştehir bi-Mevlâ Vâiz Arab”²⁷ şeklinde künyesi bulunan Molla Arap’ın ataları, Maverâünnehir’den Antakya’ya gelmiş ve oraya yerleşmiştir. Kendisi de Antakya’da doğmuş ve küçük yaşta Kur’ân’ı hıfz etmiştir. Fıkıh, usul ve kıraat ilmini okumuş, gittiği her yerde vaaz ve fetva ile meşgul olmuştur.²⁸

Doğum tarihi hakkında kesin bir bilgi yoktur. Ancak vefatında yetmiş yaşında olduğu bilgisi, bizi doğumunun yaklaşık 868/1464 olduğu sonucuna ulaştırmaktadır. Bir süre Kudüs ve Mekke’de ikamet eden Molla Arap, sonradan Mısır’a gitmiş ve orada da vaaz ve fetva ile meşgul olmuş; bilhassa Sultan Kayıtbay tarafından çok itibar görmüştür. Kayıtbay’ın vefatından sonra Bursa’ya gitmiş ve orada da hürmetle karşılanmıştır. Burada da vaazlar etmiş, ardından İstanbul’a geçmiştir. Sultan Bayezid’in de kendisine ikramda bulunduğu Molla Arap, onunla birlikte seferlere de çıkmıştır. Daha sonra ailesiyle birlikte Halep’e gitmiş ve bir müddet orada kaldıktan sonra tekrar Anadolu’ya dönmüştür. Ardından Rumeli’ye geçmiş ve Bosna’da bir cami, Üsküp’te bir mescid yaptırmıştır. Üsküp’te kaldığı on yıl boyunca tefsir okutmuştur. 932/1526 yılında Kanuni Sultan Süleyman’la birlikte Macaristan seferine katılmış, dönüşte de Bursa’ya yerleşmiştir. Bursa’da da halk tarafından çok sevilen Molla Arap, orada büyük bir caminin inşaatına başlamış ancak cami tamamlanmadan 938/1531 yılında vefat etmiş ve yaptırdığı caminin avlusuna defnedilmiştir.²⁹ Bugün Bursa’nın Yıldırım ilçesinde, Molla Arap mahallesinde bulunan cami hâlen kullanıma açıktır.

Kimya ilmine derin bir vukûfiyeti olmakla birlikte, bu alanda ve bunun dışında birçok ilim dalında kitap ve risale kaleme almıştır. Geçimini ticaretle sağlamış olan Arap Vâiz, çok yer dolaşan ve her gittiği yerde halk tarafından çok sevilen biri olmuştur. Ezberinin

²⁷ Mecdi Mehmed Efendi, *Hadâiku’ş-Şakâik*, ss. 411-415.

²⁸ Özcan, “Molla Arap”, s. 240.

²⁹ Mecdi Mehmed Efendi, *Hadâiku’ş-Şakâik*, ss. 411-415.

kuvvetli olduğu ve pek çok sahih hadisi ezbere bildiği nakledilmiştir. Tefsir kabiliyeti de güçlü olup her Cuma hutbede okunan âyetleri tefsir etmiştir.³⁰

Molla Arap'ın vefatına Kandî şu şekilde tarih düşürmüştür:

“Kandî-i dâî dedi ilhâm ile tarihini
İrdi Mevlânâ Arabî'zâzile Mevlâsına”³¹

B. Eserleri

Tehzîbü's-Şemâil fî men Hassa'llâhu bi-Ekmeli'l-Fezâil: Sultan II. Bayezid'e ithaf edilen bu eser, Tirmizî'nin *Şemâilü'n-nebî* adlı eserinin muhtasar hale getirilip düzenlenmesiyle oluşmuştur. (Süleymaniye Ktp., Lâleli, nr. 1547)³²

Es-Sedâdü fî Fadli'l-Cihâd: Molla Arap tarafından eser şöyle tanıtılmıştır: “Sultan El-Melikü'l-Muzaffer Selîm'in cihada kesin olarak karar verme niyetiyle kulağım çınladığı zaman bu eseri yazmaya başladım ve bu eseri bir giriş kısmı, yirmi bâb ve bir bitiş kısmı içerir hale getirdim, her bâba Kur'ân'dan bir âyetle başladım, sonra bunların yanına ikinci olarak hadisler getirdim, sonra bunların yanına üçüncü olarak gerçek hikâyeler getirdim, sonra bunların yanına dördüncü olarak cihadı özendiren beyitlerle şiirimi getirdim.”³³ (Süleymaniye Ktp. Ayasofya, nr. 1985)³⁴

Hulâsatü'l-Kavl'l-Bedî fî's-Salâti ale'l-Habîbi's-Şerîf: Bu eserde kırk sahabiden kırk hadis derlenmiştir.³⁵ Kırk hadisi konu alan iki eserinin olduğu da nakledilmiştir.³⁶

Hidâyetü'l-İbâdi ve Sebîlü'r-Reşâd: Sultan Kayıtbay'a ithaf edilen bu eser insanlara doğru yolu göstermek amacıyla yazılmıştır.³⁷

³⁰ Taşköprülüzâde İsamuddin Ebu'l-Hayr Ahmet Efendi, *Eş-şakâiku'n-Nu'mâniyye fî Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye*, Muharrem Tan (Çev.), İstanbul: İz Yayıncılık, 2007, ss. 303-304; Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmânî*, ss. 1028-1029.

³¹ Mecdi Mehmed Efendi, *Hadâiku's-Şakâik*, s. 414.

³² Özcan, “Molla Arap”, s. 241.

³³ Kâtip Çelebi, *Keşfü'z-Zunûn*, c. 2, ss. 789-790.

³⁴ Özcan, “Molla Arap”, s. 241.

³⁵ Kâtip Çelebi, *Keşfü'z-Zunûn*, c. 2, s. 596.

³⁶ Özcan, “Molla Arap”, s. 241.

³⁷ Kâtip Çelebi, *Keşfü'z-Zunûn*, c. 4, s. 1630.

En-Nihâyetü fi'l-Fürû': Fıkıh konularını kapsayan bu eser de Sultan Kayıtbay'a ithafen yazılmıştır.³⁸

El-Makâsıd fî feẓâilî'l-Mesâcid: Bu eser II. Bayezid'e ithaf edilmiş ve yedi bölüm halinde kaleme alınmıştır. (Süleymaniye Ktp. Ayasofya, nr. 3447)³⁹

Mevlid: Kaynaklarda mevlidi olduğundan sözü edilen Arap Vâiz'in bu eseri⁴⁰, araştırmalarımız neticesinde oluşan kanaatimizce, incelemesini yaptığımız mevlid metnidir. Eserin iki nüshasında, "*Mevlûd-i Kara Vâiz*", diğer nüshasında da "*Mevlûdi'n-nebî*" ifadesi yer almıştır. Arap Vâiz hakkında detaylı bilgiler vermesine rağmen *Şakâik-i Nu'mâniyye*'de mevlidinden söz edilmemiştir. Çalışmamızda eserle ilgili değerlendirmeler yapılacağı için burada detaylandırmamayı tercih ediyoruz.

II. ESERİN ŞEKİL BAKIMINDAN İNCELENMESİ

A. Eserin Yazma Nüshaları

Eserin üç nüshası tespit edilebilmiştir:

- Millî Kütüphane'de kayıtlı olan birinci nüsha, sürekli kullandığımız için çalışmamız içerisinde "M1" şeklinde kısaltılarak kullanılmıştır. Eser Yazmalar Koleksiyonu'ndadır. "06 Mil Yz A 8414" şeklinde kayıtlı olup, "Kara Vâiz Mevlid" ismiyle arşivlenmiştir. Nüshanın dış boyutu 200x155 mm., iç boyutu 160x105 mm.'dir. Nüsha toplam 71 varaktır ancak son iki varakta bir hikâye ve namazdan sonra okunacak bir dua eklenmiştir. Bunlar mevlid metnine dâhil edilmemiştir. Bir sayfada ortalama 17 satır vardır. Harekeli nesih yazı türüyle yazılmış ve hayvan filigranlı kâğıt kullanılmıştır. Çarkuşe kahverengi meşin, üstü aşınmış kâğıt kaplı mukavva ciltlidir. Kâğıtlar krem rengi ve rutubet lekeli. Tekrar eden beyitler, âyet ve hadis iktibasları, başlıklar ve cetvellerde kırmızı mürekkep kullanılmıştır.
- İkinci nüsha için çalışmamızda "M2" kısaltması kullanılmıştır. Bu eser de Ankara Millî Kütüphane'de, Yazmalar Koleksiyonu'nda "06 Mil Yz A 512/2" şeklinde

³⁸ Kâtip Çelebi, *Keşfü'z-Zunûn*, c. 4, s. 1595.

³⁹ Özcan, "Molla Arap", s. 241.

⁴⁰ Bağdatlı İsmail Paşa, *Hediyyetü'l-Ârifîn*, c. 2, s. 234; Kâtip Çelebi, *Keşfü'z-Zunûn*, c. 4, s. 1528; Kınalızâde Hasan Çelebi, *Tezkiretü's-Şuarâ*, s. 638; Âşık Çelebi, *Meşâirü's-Şuarâ*, ss. 177a-177b.

kayıtlıdır. Bu nüsha “Va’iz Ümmi Mevlid” adıyla arşive eklenmiştir.⁴¹ Eserin dış boyutu 200x140 mm., iç boyutu 145x110 mm.dir. Eser, yazmanın 8a sayfası ile başlayıp 82b ile son bulmaktadır. 8a’dan önce bir hikâye yer almaktadır. Bu hikâye mevlid metnine dâhil edilmemiştir. Bir sayfada 12 satır bulunmaktadır. Suyolu filigranlı kâğıt üzerine harekeli nesih ile yazılmıştır. Sırtı kahverengi meşin, kâğıt kaplı mukavva ciltlidir. Yapraklar rutubetten dolayı lekeli. Mükerrer beyitler, başlıklar, âyet ve hadis rivâyetleri başlarda kırmızı mürekkeple yazılmıştır. İlerleyen sayfalarda bu kısımlar, zannımızca sonradan yine kırmızıyla yazılmak üzere boş bırakılmış ancak bir sebeple yazmak mümkün olmamıştır. Bu nüshanın istinsah tarihi 9 Muharrem 1250/10 Mayıs 1834’dür. İstinsah kaydında, müstensih’in ismi silik ve belirsiz olmakla birlikte “Cemâl b. İsâ” şeklinde okunmuştur.

- Üçüncü nüsha “Z” harfiyle belirtilmiştir. Bu nüsha, Ankara Millî Kütüphane’de, Tokat Zile İlçe Halk Kütüphanesi Koleksiyonu’nda bulunmaktadır. Arşiv numarası “06 Zile 400” olup “Kara Va’iz Mevlûdü’n-nebi” ismiyle kayıtlıdır. Eserin dili Arapça olarak kaydedilmişse de, eser Türkçedir. Nüshanın dış boyutu 200x145 mm., iç boyutu 155x104 mm.’dir. 65b’ye kadar devam eden mevlid metni yarım kalmıştır. Ancak bir bütünmüş gibi anlaşılan nüshanın 66a ile 112b arasında bazı hikâyeler ve Hz. Peygamber’in mucizeleri başlıklı çeşitli bölümler mevcuttur. Bu kısımlar, oluşturulan mevlid metnine dâhil edilmemiştir. Bir sayfada 13 satır bulunmaktadır. Birleşik harf filigranlı kâğıt üzerine harekeli nesih ile yazılmıştır. Cildin sol deffesi kopmuştur. Tekrar beyitleri, âyet ve hadis iktibasları, başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Yapraklarda nemden kaynaklanan lekeler bulunmaktadır.

B. Eserin İsimlendirilmesi, Yazılış Tarihi ve Sebebi

Kara Vâiz, Hz. Peygamber’le ilgili anlattığı hususları güllerle, bülbüllerle, sularla dolu bir bahçeye benzeterek; kaleme aldığı esere “bûstân” ismini vermiştir. “Bûstân” ismini birkaç yerde sıfat olarak da kullanmıştır.

Sözi aşlı ile bünyâd idelüm

⁴¹ M. Fatih Köksal’ın, çalışmasında iki ayrı kişi olarak listelediği “Mehmed b. Hamza Arab Vâiz” ile “Vaiz Ümmî” aynı kişidir ve verilen nüshalar aynı esere aittir. Ayrıca Köksal, Kastamonu İl Halk Kütüphanesi’nde “Eksik Ümmî” adına kayıtlı olan eserin, Vaiz Ümmî’ye aidiyetini belirttiği eserle aynı olma ihtimalini ifade etmiştir. Bahsedilen nüsha incelenmiş ancak bunun farklı bir eser olduğu tespit edilmiştir.

Bu kitâba *Bûstân* ad idelüm (1024)

Ahmede virün üalâtile selâm
Tuta bünyâdumuz anuñla íyâm

Gelün imdi Óâşîân ey Óâşîân
Seyr idelüm yene bir hôş bûstân

Zemherâr yoı anda tâze gülleri
Dâóimâ turmaz öter bülbülleri

Gice gündüzi tolunmaz günü hem
Ayı gedlenmez husûf olmaz neÓam

Muútafâ miÓrâcîdur bu bûstân
Toludur her köşesi gül gülsitân

Şuyı kevşer selsebâl ü zencebâl
Cümle müóminlere ol úudan sebâl

Açalum bu bûstânıñ bâbını
Direlüm gülün içelüm âbını (1031)

Eserde, *Mevlid*'in hangi yılda yazıldığına dair bir kayıt yoktur ancak müellif, yaşlılık döneminde yazdığını şu beyitte belirtmiştir:

Vaít fevt oldı ağardı saç safal
Defterüm oldı siyâh yüküm vebâl (131)

Eserin Üsküplü Atâ'ya sunulup, onun tarafından tenkit edildiğini biliyoruz. Atâ'nın ölüm tarihi 933/1526 olduğuna göre, elimizdeki metin 1520 civarında yazılmış olmalıdır.

Mevlid'de sebep-i telifi gösteren bir başlık bulunmamaktadır ancak müellif, bu eseri ne sebeple yazdığını, 103. beyitle 165. beyit arasında dile getirmiştir. Öncelikle;

Hem bilinsün kim nedür nażma sebep
VâÓıñ-i Esved neyi ílur taleb (103)

diyerek bundan sonraki kısımda sebep-i telifi ifade edeceğine işaret etmiştir. Metinde anlatılana göre Kara Vâiz, yaşlandığını, ömrünün son zamanlarında olduğunu söyleyip günahının çokluğundan dolayı üzüldüğünü, heybesi boş bir şekilde Hakk'ın huzuruna varmaktan utanç duyduğunu dile getirmiştir. Bunun üzerine hatırına bir hadis gelmiş ve bundan dolayı içinin biraz rahatladığını söylemiştir. Bu hadis, günahının çok olmasına

rağmen cennete giden birini konu almaktadır. Cennete giden kişi bu durum karşısında şaşırılmış, aslında bunun için yeterli güzel amel işlemediğini ve buna layık olmadığını ifade etmiştir. Hadiste, o kişinin dünyada güzel ve hayırlı sözler söylediği, bu sözlerin de bir Allah dostunun gönlünü çok rahatlattığı ve bu sebeple affedildiği nakledilmiştir. Bunun üzerine Kara Vâiz de ümitsizliğinden sıyrılmış ve gücü yeterken kendisi de bir söz söylemek istemiştir. Kendisinin sözünü de bir Allah dostu okur ve gönlü hoş olur, Allah’a yakınlığına vesile olur diye ümitlenmiştir. Sebebini anlattıktan sonra da şu beyitleri söylemiştir:

İudretüm yetdükce tâ ki söyleyem
Ol Hâbübün mevlidin naım eyleyem (160)

Daği vaúf itdüm anuñ miŖrâcını
Ol gicede menzili minhâcını

Hem didüm âhir anuñ seyrânını
ŖÂlem-i lâhûtiye cevânını

Ümmetinüñ işin itmâm itdüğün
Bu fenâdan ol beîâya gitdüğün

Şöyle kim aldum denizden íatresin
ŞaŖki ayırdum güneşden zerresin

Naım ıldum dâstân itdüm anı
Bir gülistân bûstân itdüm anı (165)

C. Eserin Vezni ve Beyit Sayısı

Büyük çoğunluğu mesnevî nazım şekliyle kaleme alınan bu eserde “hû”, “gelmedi” ve “giderem” redifli 3 gazel, “içindedür”, “oldurur”, “salli alâ Muhammed” ve “Mustafâ” redifli 4 kasîde ve 2 müstezad bulunmaktadır. Mesnevî nazım şeklinde kaleme alınan eserlerde monotonluğu kırmak amacıyla mesnevînin arasına farklı nazım şekillerinin de dâhil edilmesi geleneği, bu eserde de görülmektedir. Mesnevî ile yazılan kısımlarda *fâ i lâ tün/ fâ i lâ tün/ fâ i lün* ve *fâ i lâ tün/ fâ i lâ tün/ fâ i lâ tün/ fâ i lün* kalıbı kullanılmıştır. Diğer nazım şekillerinde kullanılan aruz kalıpları aşağıda verilmiştir. Eserin vezinleri başlıklara göre değişiklik göstermemiş ve aynı başlık içerisinde birden fazla aruz kalıbından istifade edilmiştir. Beş farklı aruz kalıbıyla yazılmış şiirlerin bulunduğu bu *Mevlid*’deki kalıplar ve eserde kullanıldığı beyit aralıkları şöyledir:

1-78: fâ i lâ tün/ fâ i lâ tün/ fâ i lün

79-91: fâ i lâ tün/ fâ i lâ tün/ fâ i lâ tün/ fâ i lün

92-374: fâ i lâ tün/ fâ i lâ tün/ fâ i lün

375-398: mef ‘û lü /me fâ î lü/ me fâ î lü/ fe û lün

mef û lü/ fe û lün (müstezad)

399-515: fâ i lâ tün/ fâ i lâ tün/ fâ i lün

516: fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün

517-609: fâ i lâ tün/ fâ i lâ tün/ fâ i lün

610: fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün

611-658: fâ i lâ tün/ fâ i lâ tün/ fâ i lün

659: fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün

660-831: fâ i lâ tün/ fâ i lâ tün/ fâ i lün

832-851: mef ‘û lü /me fâ î lü/ me fâ î lü/ fe û lün

mef û lü/ fe û lün (müstezad)

852-1111: fâ i lâ tün/ fâ i lâ tün/ fâ i lün

1112-1116: müs tef ‘i lün/ müs tef ‘i lün/ müs tef ‘i lün/ müs tef ‘i lün (kasîde)

1117-1211: fâ i lâ tün/ fâ i lâ tün/ fâ i lün

1212-1223: fâ i lâ tün/ fâ i lâ tün/ fâ i lâ tün/ fâ i lün (kasîde)

1224-1253: fâ i lâ tün/ fâ i lâ tün/ fâ i lün

1254-1264: mef ‘û lû/ fâ i lâ tûn/ mef ‘û lû/ fâ i lâ tûn (kasîde)

1265-1377: fâ i lâ tûn/ fâ i lâ tûn/ fâ i lûn

1378-1386: fâ i lâ tûn/ fâ i lâ tûn/ fâ i lâ tûn/ fâ i lûn (gazel)

1387-1446: fâ i lâ tûn/ fâ i lâ tûn/ fâ i lûn

1447-1448: fâ i lâ tûn/ fâ i lâ tûn/ fâ i lâ tûn/ fâ i lûn

1449-1517: fâ i lâ tûn/ fâ i lâ tûn/ fâ i lûn

1518-1528: fâ i lâ tûn/ fâ i lâ tûn/ fâ i lâ tûn/ fâ i lûn (kasîde)

1529-2279: fâ i lâ tûn/ fâ i lâ tûn/ fâ i lûn (1793-1801 numaralı beyitler arasında ve 1931-1939 numaralı beyitler arasında birer gazel)

2280-2281: me fâ î lûn / me fâ î lûn / fe û lûn

1-12 (*Murabbalar*): fâ i lâ tûn/ fâ i lâ tûn/ fâ i lûn

Nüshaların mukayesesi neticesinde kurduğumuz metin, 2281 beyit ve 12 murabbadan oluşmaktadır. Bu beyit sayısıyla eser, “uzun mevlidler” arasındadır.

D. Metin Hazırlanırken İzlenen Yöntem

- Metnin kuruluşunda, eksik sayfası ve bölümü olmaması sebebiyle M1 nüshası esas alınmış ve sayfa numaraları da bu nüshaya göre verilmiştir. Diğer iki nüshada bulunup da M1’de bulunmayan beyitler de metne eklenmiş ve mevlidin tam metni kurulmaya çalışılmıştır.
- Transkripsiyonlu metni verirken, büyük ölçüde İsmail Ünver’in “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler” isimli makalesindeki öneriler takip edilmiştir.⁴² Çeviriyazıda Şemseddin Sami’nin *Kâmûs-ı Türkî*, Ferit Devellioğlu’nun *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*⁴³, Cem Dilçin’in *Yeni Tarama Sözlüğü*⁴⁴, Serdar

⁴² İsmail Ünver, “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, *Turkish Studies*, 3/6, 2008.

⁴³ Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, 20. Baskı, Ankara: Aydın Kitabevi, 2003.

Mutçalı'nın *Arapça-Türkçe Sözlük*, Ziya Şükûn'un *Farsça-Türkçe Sözlük* ⁴⁵adlı eserlerinden istifade edilmiştir.

- Transkripsiyonlu metin oluşturulurken kullanılan transkripsiyon harfleri ve karşılıkları tezin başlangıcında gösterilmiştir.
- Mevlid metnindeki âyetlerin tespiti için *Mu'cemü'l-Müfehres*'ten⁴⁶, anlamları için Diyanet İşleri Başkanlığı'nın *Kur'ân-ı Kerîm Meâli*'nden⁴⁷ faydalanılmıştır.
- Mevlid metnine, Arapça âyet ve hadislerin okunuşu yazılmış, dipnotlarda kaynakları belirtilmiştir. Âyetlerin ve kaynağı tespit edilen hadislerin anlamları tezin inceleme kısmında, ilgili yerlerin dipnotlarında verilmiştir.
- Vezin hatası olan mısralarda, mümkün olan kısımlarda küçük düzeltmeler yapılmıştır ancak metnin orijinalliğini bozmamak için, hatalı yerler çoğunlukla dipnotlarda belirtilmiştir.
- Şairin mahlasının geçtiği yerler, başlıklar ve vasıta beyitleri koyu renkle, âyet ve hadis iktibasları italik olarak yazılmıştır.

III. ESERİN MUHTEVA BAKIMINDAN İNCELENMESİ

A. Mevlid'in Bölümleri ve Muhtevası

Mevlid'deki bölüm başlıkları, bu başlıklarda hangi hususlara değinildiği ve bölümlerin beyit aralıkları aşağıdaki gibidir:

1-32: Hâzâ kitâbü Mevlûd-i Kara Vâ'iz: Vâiz 1 ile 11. beyitler arasında Allah'ı zikrederek söze başlamış ve Allah adının anılmasının gerekliliğinden bahsetmiştir. 11 ile 32. beyitler arasında da Allah'ın bazı sıfatlarını dile getirmiştir.

33-78: Der-tevhîd-i Hazret-i Bârî Te'âlâ: Müellif, bu başlık altında 33 ile 43. beyitler arasında Allah'a hamd ederek O'nun birliğine vurgu yapmıştır. 44 ile 70. beyitler arasında kâinatın özü olarak vasıflandırılan Hz. Peygamber'i methetmiş ve insanları O'na uymaya davet etmiştir. 71 ile 78 numaralı beyitler arasında ise Dört

⁴⁴ Cem Dilçin, *Yeni Tarama Sözlüğü*, 2. Baskı, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2009.

⁴⁵ Ziya Şükûn, *Ferhengi Ziyâ Farsça-Türkçe Sözlük*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1996.

⁴⁶ Mahmut Çanga, *Kur'ân-ı Kerîm Lugati-İlâvelerle Mu'cemü'l-Müfehres*, İstanbul: Timaş Yayınları, 2012.

⁴⁷ *Kur'ân-ı Kerîm Meâli*, Halil Altuntaş ve Muzaffer Şahin (Haz.), Diyanet İşleri Başkanlığı, 10. Baskı, Ankara, 2006.

Halîfe ve ashabı anarak övmüş ve onlara tâbî olanların da hakikate ulaşacağını söylemiştir.

79-240: Der-medh-i seyyidü'l-mürselîn ve hâtemü'n-nebiyyîn: Bu başlıkta Kara Vâiz 79 ile 91. beyitler arasında Hz. Peygamber'in isminin Allah'ın isminin yanında yazılmasından bahsederek Hz. Peygamber'i methetmiş ve ahirette O'nun yakınında bulunmak için dua etmiştir. 92 ile 102 numaralı beyitler arasında Vâiz, okuyucunun bu sözlere kulak vermesini, bunları sadece şâir sözü olarak görmemesini ve Hz. Peygamber'i överek anlatan bu mevlidi candan bir şekilde dinlemesini istemiştir. Hususi bir bölüm ayrılmayan sebab-i telife, müellif bu başlık altında yer vermiş ve 103 ile 165. beyitler arasında eseri kaleme alma sebebini dile getirmiştir. Yine bu beyitler arasında Vâiz, Hz. Lokman'ın verdiği öğütlerden bahsetmiş ve kendi günahı çokluğu sebebiyle de dua etmiştir. 166 ile 180. beyitler arasında da bu mevlidi okuyanlar için Allah'a dua etmiş ve kendisi için de onlardan dua istemiştir. 181 ile 240 numaralı beyitler arasında Hz. Peygamber'in nurunun ve âlemin yaratılmasından söz etmiş, verdiği nimetler için Allah'a şükretmemiz gerektiğini söylemiştir.

241-374: El-hıssatü mine'l-kıssati: Müellif, 241 ile 278 numaralı beyitler arasında Allah'a yakın olma konusunda okuyucuya nasihatlerde bulunmuştur. 279 ile 307 arasında Hz. Peygamber'in nurunun Hz. Havva'nın alnından başlayarak babası Abdullah'a kadar intikalini ve Hz. Âmine'nin hamileliğini anlatmıştır. 308 ile 358. beyitler arasında Hz. Peygamber'in doğumu sırasındaki güzellikleri (ehl-i semânın Allah'a hamd ü senâ etmesi, cennetin süslenmesi ve kapıların açılması), doğum gecesi gerçekleşen mucizevî olayları dile getirmiş ve Hz. Âmine'nin de şahit olup bunları anlatmasından söz etmiştir. 359 ile 374. beyitler arasına Hz. Peygamber'in doğumu için yazılan “Merhaba” bahri⁴⁸ eklenmiştir.

375-398: Hâzâ medhu hâtemi'r-rusûl ve hâdi's-sübûl: 375 ile 398. beyitler arasında Vâiz, bir müstezadla Hz. Peygamber'i methetmiş ve kendisi için de dua etmiştir.

⁴⁸ Z'de ve M2'de bulunmayan “Merhabâ” bahri (359-374 arası beyitler) için müstensih M1 nüshasına şu notu düşmüştür:

“Bu kitâbda merhabâ olmadığından bu mahall-i ıyâmda merhabâ inşâ olundu. Ola ki Hudâ-yı lem-yezel ecr-i cezâl-i teâlâfe müşârik eyleye. Âmin.”

399-486: **Rûh-ı pâk-i Muhammed Mustafâ-râ salavât:** 399 ile 451 numaralı beyitler arasında Hz. Peygamber'in doğumuyla gerçekleşen mucizeleri ve Hz. Âmine'nin bu mucizelerden bazısını dile getirdiğini anlatmıştır. 452 ile 486. beyitler arasında Vâiz, Hz. Peygamber kundaktayken annesinin onu ilk defa kucağına alıp sevmesini, O'nun daha bebek iken ümmetine olan düşkünlüğünü belirtmiş; ümmetinin de Hz. Peygamber'e lâıyk olması gerektiğini ifade ederek nasihatlerde bulunmuştur.

487-662: **Sultân-ı enbiâyı tâyeye virdüklerini beyân eder:** 487 ile 638. beyitler arasında müellif, Hz. Peygamber'in sütannesini Hz. Halime'ye verilmesinden ve Hz. Peygamber'in varlığı sebebiyle çeşitli mucizelerin gerçekleşmesinden söz etmiştir. 639 ile 662. beyitler arasında da Hz. Âmine'nin vefatı ve Hz. Peygamber'in şemâili anlatılmış ve methedilmiştir.

663-749: **Hâzâ zikru mu'cizâti'n-Nebiyi 'Oaleyhi's-selâm ma'Âa te'vîlâtihâ fî-ahvâli's-sâdikati:** Bu başlıkta müellif, Hz. Peygamber'in mucizelerini anlatmıştır. (Hz. Peygamber'i kertenkeleyle öldürmeye gelen bir Arap'ın hikâyesi ve Hz. Peygamber'in mucizesiyle kertenkelenin konuşması, o Arap'ın da Müslüman olması, Ebû Cehil'in elinde taşlarla Hz. Peygamber'in yanına gelmesi ve taşların dile gelip Hz. Peygamber'in resul olduğunu söylemesi.)

750-790: **El-hissatü mine'l-kıssa:** Bu başlık altında Vâiz, 750 ile 781. beyitler arasında okuyucunun, anlatılan mucizeleri iyice duyup bunlardan ibret almasının gerekliliğini ifade etmiştir. 782 ile 790 numaralı beyitler arasında ise Hz. Peygamber'in mucizelerinden birini anlatmıştır. (Bir grup Habeşlinin Hz. Peygamber'in huzuruna gelip yüzlerinin karalığından yakınması ve Hz. Peygamber'in kendi alnındaki teri, eliyle onların yüzüne sürerek yüzlerinin karalığını alması, yüzü ağaran Habeşlilerin iman etmesi.)

791-831: **El-hissatü mine'l-kıssa:** Vâiz, bu başlıkta 791 ile 801. beyitler arasında Hz. Peygamber'e yakın olanların mahşer günü yüzlerinin ak olacağını ve bundan ötürü O'na salâvat getirmenin de önemini ifade etmiştir. 802 ile 831. beyitler arasında ise Hz. Peygamber'in mucizelerinden birini anlatmış (Hz. Peygamber'in parmaklarından suların akması) ve Hz. Peygamber'in ümmeti için ettiği duayı dile getirmiştir.

832-974: Der-medh-i seyyidü'l-mürselîn ve hâtemü'n-nebiyyîn: Müellif 832 ile 851. beyitler arasında bir müstezadla Hz. Peygamber'i methetmiştir. 852 ile 907. beyitler arasında Hz. Peygamber'in bir mucizesini anlatmış (kendisine eziyet edilen bir devenin gelip derdini Hz. Peygamber'e anlatması ve devenin konuştuğunu duyan sahibinin Müslüman olması), 908 ile 938. beyitler arasında Cuma gününün öneminden bahsetmiştir. Vâiz, 939 ile 974 numaralı beyitler arasında Hz. Peygamber'in bir başka mucizesini anlatmıştır (Ebû Cehil'in elinde putla Hz. Peygamber'e gitmesi, mucizeye rağmen puta tapmaya devam etmesi).

975—1025: El-hıssatü mine'l-kıssa: Müellif, 975 ile 992. beyitler arasında okuyucuya hakikati bulması için nasihat vermiş ve Hz. Peygamber'i medh edip O'na tâbî olmayı öğütlemiştir. 993 ile 1003. beyitler arasında da Allah'a dua etmiştir. 1004 ile 1025. beyitler arasında ise müellif, Miraç hadisesini anlatacağını ifade etmiş ve 1024. beyitte eserine “Bostan” ismini verdiğini dile getirmiştir. Ayrıca 1112 ile 1116 numaralı beyitler arasında, Allah'a kavuşmayı arzulayan bir âşığın durumundan bahseden bir kasîde bulunmaktadır.

1026-1131: Hâzâ zikru sebab-i miŖrâci'n-Nebiiyî Ŗaleyhi's-selâm: Vâiz, bu beyitler arasında Ebû Leheb'in Hz. Peygamber'i yaralaması hadisesini anlatmıştır. Ayrıca Miraç hadisesinin sebebini ve Cebrâil'in, Allah'ın emriyle Hz. Peygamber'in yanına giderek O'nu bu yolculuğa davet etmesi hususunu ifade etmiştir.

1132-1166: Hâzâ sıfatü'l-burâk: 1132 ile 1142. beyitler arasında müellif, Hz. Peygamber'in miraca çıkarken bindiği rivâyet edilen atın vasıflarını dile getirmiş ve 1143 ile 1166. beyitler arasında da Hz. Peygamber'in Burak'la gittiği Kudüs'te kıldığı namazı anlatmıştır.

1167-1211: El-hıssatü mine'l-kıssa: Bu başlıkta Vâiz, Hz. Peygamber'in gök ehliyle görüşüp selamlaşmasından, göğün dördüncü katında Beyt-i MaŖmur'u görmesinden ve orada gök ehline imamlık ederek namaz kıldırmasından bahsetmiştir.

1212-1253: Hâzâ medh-i Resûl ve naŖt-ı asl-ı usûl sallâ'llâhü Ŗaleyhi ve sellem ve Ŗalâ-âlihi ve evlâdihi ve ashâbihi ecmaŖîn: Vâiz 1212 ile 1223. beyitler arasında Hz. Peygamber'i metheden bir kasîde kaleme almıştır. 1224 ile 1253. beyitler arasında

müellif, Beyt-i Ma'ûmur'un vasıflarını, Cuma gününün önemini ve o gün Hz. Peygamber'i ananların affedileceği müjdesini dile getirmiştir.

1254-1517: Hâzâ zikru es-salâtü ve's-selâmü Óalâ-seyyidi'l-enâm ilâ-yevmi'l-haşri ve'l-kıyâm: Bu başlıkta 1254 ile 1264. beyitler arasında Vâiz, Hz. Peygamber'i metheden bir kasîde yazmıştır. 1265 ile 1517. beyitler arasında Hz. Peygamber'in Beyt-i Ma'ûmur'da kıldığı namazın ardından ümmeti için dua ettiğini ve Allah'ın bu duayı kabul ettiğini ifade etmiş, ardından da Sidrü'l-müntehâ'yı tasvir etmiştir. Müellif yine bu başlık altında Hz. Peygamber'in Sidrü'l-müntehâ'da Cebrâil'den ayrılıp yolculuğa Mikâil'le, ardından da İsrâfil'le devam etmesi, ondan da ayrılınca tek başına refref ile Hak katına gitmesi, orada tek başına Allah ile görüşmesi, namazın ümmete hediye olarak gönderilmesi ve Allah'ın namazı ümmetin miracı sayması, Hz. Peygamber'in cenneti ve cehennemi görmesi şeklindeki hadiseleri dile getirerek miraç yolculuğunu anlatmıştır. Ayrıca bu bölümde Vâiz, 1378 ile 1386 numaralı beyitler arasında nûr-ı hüviyyet konulu bir gazel kaleme almıştır.

1518-1530: Medh-i Muhammed taht bin ÓAbdullah bin ÓAbdu'l-muttalib ellezî esrâ Rabbehû ilâ-mâ-yeşâ: Bu kısımda müellif, 1518 ile 1528 numaralı beyitler arasında Hz. Peygamber'i metheden bir kasîde yazmıştır. Diğer iki beyit, vasıta beyitleridir.

1531-1644: Hâzâ hıyasu'l-Óâşıkîn min-tevârîhi tâcu seyyidi'l-mürselîn sallâ'llâhü Óaleyhi ve sellem: 1531 ile 1624. beyitler arasında Vâiz, Hakk'a yakın olma konusunda okuyucuya nasihat etmiş ve Miraç hadisesine değinerek oradan bazı dersler çıkarmıştır. 1625 ile 1644 numaralı beyitler arasında müellif, hem kendisi hem diğer insanlar için Allah'tan af dilemiş ve *Mevlid*'i okuyana, dinleyene, yazana dua etmiştir.

1645-1792: Hâzâ naklü hâtemi'r-rusûl ve hâdi's-sübûl sallâ'llâhü Óaleyhi ve Óalâ-âlihi ve sahibihi ve sellim: 1645 ile 1662. beyitler arasında müellif, Hz. Peygamber'in vefatını anlatacağını dile getirerek, okuyucuyu kendisini dinlemeye davet etmiştir. 1663 ile 1765 numaralı beyitler arasında Hz. Peygamber'in vefatı öncesi olan hadiselerle değinerek, Hz. Peygamber'in peygamberlik mührünü görmek için O'ndan hak talep

eden Ukâşe'nin hikâyesini⁴⁹ anlatmış ve bundan çıkardığı dersi ifade etmiştir. Vâiz 1766 ile 1792. beyitler arasında, Hz. Peygamber'in kızı Hz. Fâtımâ ile görüşmesi, Bilâl-i Habeşî'nin imamlik için Hz. Peygamber'i mescide davet etmesi ancak Hz. Peygamber'in, kendisinin yerine Ebû Bekir'in namaz kıldırmasını istemesinden ve bunun üzerine Hz. Peygamber'in vefatını yaklaştığını gören ashabın bu duruma oldukça üzülmelerinden bahsetmiştir.

1793-1801: Hâzâ takrîru ve ta'Öbîru Öan-selâmi's-sahâbeti rıdvânu'llâhi ve Te'Öâlâ Öaleyhim ecmaÖîn: Müellif bu kısımda, Hz. Peygamber'in vefatının yaklaşmasından ötürü duyulan üzüntüyü ifade etmiştir. Ayrıca bu bölümde Vâiz, 1793-1801 numaralı beyitler arasında bir gazel kaleme almıştır.

1802-1929: Rûh-ı pâk-i seyidî kâöinât-râ salavât: 1802 ile 1885. beyitler arasında Vâiz, Hz. Peygamber'in ashaba yaptığı son konuşmayı, doğru yol üzerinde kalmaları için onlara verdiği nasihatleri dile getirmiş ve 1886 ile 1929 numaralı beyitler arasında evinde ehl-i beytiyle görüşmesini anlatmıştır.

1930-2218: El-firâk el-firâk yâ Muhammed el-firâk: Bu bölümde müellif, Hz. Peygamber'in vefatını, ashabın ve ehl-i beytin bundan dolayı duyduğu büyük üzüntüyü ifade etmiştir. Ayrıca 1931-1939 numaralı beyitler arasında Vâiz, bir gazel kaleme almıştır.

2219-2281: Hâzâ münâcât be-Hazret-i Bârî Te'Öâlâ: Bu başlıkta kaleme aldığı Münâcât ile müellif, bu mevlidi okuyana, okutana, dinleyene dua etmiştir.

1-12 (Murabbalar): Hâzâ münâcât: Vâiz, bu kısımda yazdığı diğer münâcât ile de affedilmeyi dilemiş ve korkularından emin olmak için dua etmiştir.

B. Mevlid'de Âyet ve Hadis İktibasları

Türk İslâm Edebiyatındaki diğer türlerde olduğu gibi, mevlidlerin de başlıca kaynağını Kur'ân ve hadisler oluşturmuştur. Çalışmamızın konusu olan Kara Vâiz'in *Mevlid*'ini incelediğimizde de âyet ve hadis kullanımına çokça rastlamaktayız. *Mevlid*'de Vâiz, dile

⁴⁹ Ukâşe hikâyesi hakkında detaylı bilgi için bkz. M. Esad Coşan, "İslâmî Türk Edebiyatı'nda Ukkâşe Hikâyesi", *AÜİFD*, 26, 1983, ss. 275-286.

getirmek istediği hususa değinmiş ve genellikle o beyitlerden hemen sonra “*Îâle’llâhü TeÔâlâ*” ve “*Îâle’n-nebiyyü Ôaleyhi’s-selâm*” ile başlayarak âyet ve hadisin tamamını yahut bir kısmını vermiştir. Âyet ve hadisler bazen manzumenin içinde iktibas şeklinde bazen de manzumenin dışındadır. Biz de öncelikle “*Îâle’llâhü TeÔâlâ*” ve “*Îâle’n-nebiyyü Ôaleyhi’s-selâm*” şeklinde başlayan kullanımları, ardından da manzumenin içinde geçen iktibasları burada sunmaya çalışacağız.

1. Âyetler

- *Mevlid*’de Kur’ân’dan yapılan bir alıntı âlemin yaratılması ile ilgilidir. Vâiz, âyette belirtildiği üzere, arşın su üzerinde olduğunu söylemiş ve sonrasında bunu âyetle delillendirmiştir:

Gökleri ııldı buhârından şunuş
Dön didi dönmek işi oldu anuş (209)

ÔArşı ol úu üstine ıodı Íadâr
Huccetidür bu sözüñ íavl-i Baúâr (210)

Îâle’llâhü Tebârek ve TeÔâlâ ve kâne Ôarşuhû Ôale’l-mâô⁵⁰

- Hakk’ı görmeyen gözden söz eden Vâiz, bu dünyada hakikate gözleri kapalı olanların ahirette de kör olacağını söylemiş ve bununla ilgili âyeti de şöyle ifade etmiştir:

Bunda kör olan göz anda daıı kör
Hâf kelâmı böyledür gel oı gör (341)

Îâle’llâhü TeÔâlâ men kâne fá-hâeihá aÔmâ fe hüve fá’l-âhirati aÔmâ⁵¹

- Vâiz, Hz. Peygamber’e uyanların ve O’nun şefaatine erişenlerin mahşer günü yüzlerinin ak olacağını, diğerlerinin ise kara olacağını söylemiştir. Âyette de o gün bazı yüzlerin ak, bazı yüzlerin kara olacağı buyrulmuştur:

Yevm-i mahşer yüzi âğ olan olur
Hem şefâÔatden naúáb olan olur (796)

Tut yüzüñi şıdıile ol Hâyrete

⁵⁰ Hûd, 11:7. “O, hanginizin amelinin daha güzel olacağı konusunda sizi imtihan için, henüz Arş’ı su üstünde iken gökleri ve yeri altı gün içinde (altı evrede) yaratandır. Böyleyken ‘Ölümden sonra şüphesiz diriltileceksiniz.’ desen, inkârcılar ‘Mutlaka bu, apaçık bir büyüdür.’ derler.”

⁵¹ İsrâ, 17:72. “Kim bu dünyada körlük ettiyse, ahirette de kördür, yolunu daha da şaşırmıştır.”

Tâbi'î olgı şer'îne işün bite (797)

Yevm-i mahşer olmaya yüzün siyâh
Ma'îni yüzini íara ílur günâh (798)

Yârın anda ma'îni úûret gösterür
Her işe ol ma'îni tanu'lu' virür (799)

Íâle'llâhü Te'îâlâ *yevme tebyayýu vüücûhun ve tesveddü vüücûh*⁵²

- Kâfirler istemeyecek de olsa Allah'ın nurunu tamamlayacağını, ilgili âyetle birlikte şöyle ifade etmiştir:

Îâí budur nûrın tamâm ider Ğaná
Gerçi müşrikler kerih görür anı (1040)

Íâle'llâhü Tebâreke ve Te'îâlâ *va'llâhü mütimmi nûrihá ve lev kerihe'l-kâfirûn*⁵³

- Vâiz, “beyt-i ma'mûr”u tasvir etmek üzere, öncelikle bundan söz eden âyeti vermiş; sonrasında da “beyt-i ma'mûr”u anlatmaya başlamıştır:

Íâle'llâhü Te'îâlâ *ve't-tûr ve kitâbin mestûr fá-ra'ûin menşûr ve'l-beyti'l-ma'ûmûr*⁵⁴

Diñle imdi beyt-i ma'ûmûr vaúfını
İsmiñi bildün dahi bil resmini (1226)

- Namaz ibadetinden bahsedilen bölümde Vâiz, namaz kılanın sevabının, yaptığı ibadete göre on katı olacağını söylemiş ve bu müjdeyi veren âyeti ifade etmiştir:

Birisi yanumda ona şayılur
Kim huşû'ile ílur elli olur (1468)

Zahmeti az rahmeti bol eyledüm
Îazretüme anlara yol eyledüm (1469)

Íâle'llâhü Te'îâlâ *men câoe bi'l-âhaseneti felehû Óaşru emsâlihâ*⁵⁵ úade'ía'llâhü'l-
Óapâm

⁵² Âl-i İmrân, 3:106. “O gün bazı yüzler ağarır, bazı yüzler kararır. Yüzleri kararanlara ‘İmanınızdan sonra inkâr ettiniz, öyle mi? Öyle ise inkâr etmenize karşılık azabı tadın.’ denilir.”

⁵³ Saff, 61:8. “Onlar ağızlarıyla Allah'ın nurunu söndürmek istiyorlar. Halbuki kâfirler istemeseler de, Allah nurunu tamamlayacaktır.”

⁵⁴ Tûr, 52:1-4. “Tûr'a, yayılmış ince deri sayfalara düzenle yazılmış kitaba, Beyt-i Ma'mûr'a and olsun.”

⁵⁵ En'âm, 6:160. “Kim bir iyilik yaparsa, ona on katı vardır. Kim de bir kötülük yaparsa, o da sadece o kötülüğün misliyle cezalandırılır ve onlara zulmedilmez.”

- Hz. Peygamber'in vefatını anlattığı bölümde Vâiz, herkesin bir gün dünyadan ayrılacağından ve bu cihanın kimseye kalmayacağından söz etmiş, ardından da bunu ifade eden âyeti belirtmiştir:

Dâr-i dünyâdan ırlursın intiâîl
Her kime irse ecel virmez mecâl (1960)

Kimseye bâîâ degüldür bu cihân
İavl-i Hâidur küllü men Óaleyhâ fân (1961)

İavlühü TeÓâlâ küllü men Óaleyhâ fân ve yebîâ vechü Rabbike zü'l-celâli ve'l-ikrâm⁵⁶

- Allah'ın, Hz. Peygamber'in ümmeti için dilediklerini kabul edeceğini buyurarak müjde verdiğini dile getiren Vâiz, Rabbinin bununla ilgili vaadini şu âyetle ifade etmiştir:

Her ne hâlde olurlarise bilesin
Dileyüp benden şefâÓat ırlasın (2149)

Râyı olunca bağışladum saña
Zâra vaÓde ırlmışidüm ben saña (2150)

İâle'llâhü TeÓâlâ ve le-sevfe yuÓtâke Rabbüke feterýâ⁵⁷ úadeía'llâhu'l-Óapâm

- Allah'ın, Hz. Peygamber'i seven kimseleri affedeceğini ve bu sevginin de ancak O'na tâbi olmakla mümkün olduğunu belirten Vâiz, bu söylediğini ilgili âyetle delillendirmiştir:

Seni seveni dimişdüm ben de hem
ÓAfv idem Óiüyânını rahmet ırlam (2151)

Saňa uyan kimsedür seven seni
Seni seven ırtarır oddan cânı (2152)

İâle'llâhü TeÓâlâ ıul in-küntüm tuhîbbüne'llâhe fe't-tebiÓûná yuhîbbükümü'llâhü ve yağfir leküm êinûbeküm⁵⁸

⁵⁶ Rahmân, 55:26-27. “Yeryüzünde bulunan her canlı yok olacaktır. Ancak azamet ve ikram sahibi Rabbinin zâtı bâkî kalacaktır.”

⁵⁷ Duhâ, 93:5. “Şüphesiz Rabbin sana verecek ve sen de hoşnut olacaksın.”

⁵⁸ Âl-i İmrân, 3:31. “De ki: ‘Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Çünkü Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.’ ”

- Allah'ı anmanın önemine değinen Vâiz, daima O'nu zikretmenin gerekliliğini, bir âyetten iktibasla ifade etmiştir:

*Feêkürûnâ*⁵⁹ didi Íur'ân-ı mübân
Êikr íluş Êikr ide tâ ol muŖân (4)

- Allah'ın kudret ve yüceliğini ifade ederken Vâiz, Hz. Mûsâ'nın O'nunla konuşmasının ardından Allah'ın, dağı paramparça ettiğini bir âyetten iktibasla iki yerde belirtmiştir:

Gâh şecerden gösterür ol bá-Ŗilel
Şöyle kim *lemmâ tecellâ li'l-cebel*⁶⁰ (26)

Tûr tağında ol kelâmu'llâh *ernâ*⁶¹ diyicek
Olan ol nûra tecellâ nûr-i yezdân oldurur (1219)

- Hz. Peygamber'in güzel ahlakından söz eden müellif, bunu delillendiren âyetten de iktibas yapmıştır. Bununla birlikte aynı beyitte bazı hurûf-ı mukattaa'lara işaret etmiştir:

Oldurur *tâhâ*⁶² vü *yâsân*⁶³ *hâ* vü *mâm*⁶⁴
Geldi şânında *Ŗalâ hûlîn ŖaŖâm*⁶⁵ (63)

- Müellif, Allah'ın zâtından başka her şeyin yok olacağını dile getirmiş ve bu ifadesine de bir âyeti referans göstermiştir:

Mâsivâ tutmuş fenâyâ cümle rû
*Küllü şeyŖin hâlik illâ vechehû*⁶⁶ (111)

⁵⁹ Bakara, 2:52. "Öyleyse yalnız beni anın ki ben de sizi anayım. Bana şükredin, sakın nankörlük etmeyin."

⁶⁰ A'râf, 7:143. "Mûsâ, belirlediğimiz yere (Tûr'a) gelip Rabbi de ona konuşunca, 'Rabbim! Bana (kendini) göster, sana bakayım.' dedi. Allah da, 'Beni (dünyada) katiyen göremezsin. Fakat (şu) dağa bak, eğer o yerinde durursa sen de beni görebilirsin.' dedi. Rabbi, dağa tecelli edince onu darmadağın ediverdi. Mûsâ da baygın düştü. Ayılınca, 'Seni eksikliklerden uzak tutarım Allah'ım! Sana tövbe ettim. Ben inananların ilkiyim.' dedi."

⁶¹ A'râf, 7:143.

⁶² Tâhâ, 20.

⁶³ Yâsîn, 36.

⁶⁴ Mü'min, 40; Fussilet, 41; Şûrâ, 42; Zuhruf, 43; Duhân 44; Câsiye, 45; Ahkâf, 46.

⁶⁵ Kalem, 68:4. "Sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin."

⁶⁶ Kasas, 28:88. "Sen Allah ile beraber başka bir ilaha ibadet etme. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O'nun zatından başka her şey yok olacaktır. Hüküm yalnızca O'nundur ve kesinlikle O'na döndürüleceksiniz."

- Vâiz, Nemrud'un yaktığı ateşin Allah'ın emriyle Hz. İbrahim'i yakmadığını yine bir âyetten iktibas yaparak iki yerde ifade etmiştir:

Ol sebebden ııldı pes Rabbü'l-enâm
Nâr-ı Nemrûdî aña *berden selâm*⁶⁷ (297)

Hulleti noldı halâlûñ yâ imâm
Nâr-ı Nemrûd oldı hem *berden selâm* (2231)

- Müellif, Kur'ân'da Allah'ın mucizeleri karşısında ibret almaları için basiret sahiplerine seslenildiğini ve Allah'ın rahmetinin yeryüzünde nasıl yansıdığını görmeleri için Allah'ın yarattığı şeylere bakılması gerektiğini birkaç âyetten iktibas yaparak ifade etmiştir:

Bir sebaıdur kim *ulü'l-ebûâr*⁶⁸ oıur
Her biri *fenbur ile'l-âşâr*⁶⁹ oıur (337)

- Vâiz, Hz. Peygamber'in Cebrâil'i, Sidretü'l-Müntehâ'yı ve onun yanındaki Me'vâ cennetini görmesinden söz etmiş ve ilgili âyetlere de referansta bulunmuştur:

Seyrân idüben sidreyi hem *nezle-i uhrâ*⁷⁰
Tâ *cennet-i me'vâ*⁷¹ (380)

- Müellif, Hz. Peygamber'in saçlarını, renginden hareket ederek simsiyah olan geceye benzetmiş ve Leyl Sûresi'ni, "leyl" in kelime anlamına vurgu yapmak maksadı ile dile getirmiştir. Ayrıca hurûf-ı mukattaa'lardan "tâhâ"yı da aynı beyitte kullanmış, bir başka beyitte de Fecr Sûresi'ni anmıştır:

⁶⁷ Enbiyâ, 21:69. "Ey ateş! İbrahim'e karşı serin ve esenlik ol!" dedik."

⁶⁸ Âl-i İmrân, 3:13; Haşr, 59:2; Nûr, 24:44. "Şüphesiz, karşı karşıya gelen iki toplulukta sizin için bir ibret vardır: Bir topluluk Allah yolunda çarpışıyordu. Öteki ise kâfirdi. (Onları) göz bakışıyla kendilerinin iki katı görüyorlardı. Allah da dilediğini yardımıyla destekliyordu. Basireti olanlar için bunda elbette ibret vardır."; "O, kitap ehlinde inkâr edenleri ilk toplu sürgünde yurtlarından çıkarandır. Siz onların çıkacaklarını sanmamıştınız. Onlar da kalelerinin, kendilerini Allah'tan koruyacağını sanmışlardı. Ama Allah'ın emri onlara ummadıkları yerden geldi. O, yüreklerine korku düşürdü. Öyle ki, evlerini hem kendi elleriyle, hem de mü'minlerin elleriyle yıkıyorlardı. Ey basiret sahipleri, ibret alın."; "Allah geceyi ve gündüzü döndürüp duruyor. Şüphesiz bunda basiret sahibi olanlar için bir ibret vardır."

⁶⁹ Rûm, 30:50. "Allah'ın rahmetinin eserlerine bak! Yeryüzünü ölümünden sonra nasıl diriltiyor. Şüphe yok ki O, ölüleri de elbette diriltecektir. O, her şeye hakkıyla gücü yetendir."

⁷⁰ Necm, 53:13. "Andolsun ki, o, Cebrâil'i bir başka inişte daha (aslı suretiyle) görmüştü."

⁷¹ Secde, 32:19. "İman edip salih amel işleyenlere gelince, onlar için, yapmakta olduklarına karşılık bir mükâfât olarak Me'vâ cennetleri vardır."

Şerh ider anuñ sünbülünü sûre-i *ve'l-leyl*⁷²
Ender suhan-ı Hây (383)

Saçı *ve'l-leyli* yüzi *tâhâ* haı
Yâ İlâhâ neccinâ mimmâ nehâf (2295)
Andiçdi anuñ alnına *tâhâ* deyü ol Hâı
Teşbâh idüp anı (838)

Hem beyn-i nebâtında anuñ çıdı yenâbi
*Ve'l-fecri*⁷³ beyâmı (391)

- Müellif, vahiy kesildiğinde Hz. Peygamber'in duyduğu üzüntünün ardından gelen âyete vurgu yapmış ve Hz. Peygamber'in Rabbi tarafından hoşnut edileceğini ifade etmiştir:

İrýâ idüben Hâı didi *yuÔtâke feterýâ*⁷⁴
Zâ rütb-i muÔallâ (394)

- Vâiz, inkâr eden kişiden bahsederken onun kalbinin katılığını ifade etmiş, hatta taştan da katı olduğunu, âyetten iktibas yaparak belirtmiştir:

İuvveti íalbün íatıdur fi'l-beden
Huccetidür *ev eşeddü íasveten*⁷⁵ (753)

- Vâiz, Allah'tan başka hiçbir ilâh olmadığını ve yalnızca O'na ibadet edilmesi gerektiğini hatırlatmış; tüm yeryüzünün Allah'a ait olduğunu ve nereye dönülürse döñlsün Allah'ın rahmetinin, rızasının, nimetlerinin orada olduğunu, ilgili âyetleri referans göstererek şu beyitlerde ifade etmiştir:

İşidür *innâ ena'llâh*⁷⁶ sözini
*Şemme vechu'llâh*⁷⁷ tutar hem yüzini (775)

Yönüñi bu íble-i Allâha tut
Göñlüñi hem *şemme vechu'llâha* tut (1548)

⁷² Leyl, 92.

⁷³ Fecr, 89.

⁷⁴ Duhâ, 93:5. "Şüphesiz, Rabbin sana verecek ve sen de hoşnut olacaksın."

⁷⁵ Bakara, 2:74. "Sonra bunun ardından kalpleriniz yine katılaştı; taş gibi, hatta daha katı oldu. Çünkü taş vardır ki, içinden ırmaklar fışkırır. Taş vardır ki yarılr da içinden sular çıkar. Taş da vardır ki, Allah korkusuyla (yerinden kopup) düşer. Allah, yaptıklarınızdan hiçbir zaman habersiz değildir."

⁷⁶ Tâhâ, 20:14. "Şüphe yok ki ben Allah'ım. Benden başka hiçbir ilâh yoktur. O halde bana ibadet et ve beni anmak için namaz kıl."

⁷⁷ Bakara, 2:115. "Doğru da, Batı da (tüm yeryüzü) Allah'ındır. Nereye döñerseniz Allah'ın yüzü işte oradadır. Şüphesiz Allah, lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir."

- Müellif, Allah’a salih bir kul olma arzusunu dile getirip, O’na, “kendisinden razı olunmuş bir kişi olarak dönmek”ten bahseden âyeti iki yerde referans göstermiştir:

Tâ şuşa dek ola bir gün feth-i bâb
Her taraftan *irciÔá*⁷⁸ gele hitâb (1190)

İrişür ol dem hitâb-ı *irciÔá*
Götürür dilber yüzünden büríaÔı (1565)

- Müellif, miraç hadisesini anlattığı bölümde, bu yolculuğun kimseye nasip olmayacağını ve Rabbinin Hz. Peygamber’e karşı çok merhametli olduğunu ifade etmiş, O’nun çok bağışlayıcı olduğunu ifade eden âyetten iktibas yapmıştır:

Cebrâôil dir Ahmede ey Ôayn-ı nûr
Kim saña müştâidur *Rabbün Gafûr*⁷⁹ (1295)

- Vâiz, Hz. Peygamber’in Cebrâil ile iki yay aralığı mesafesinde görüştüğünü ve Allah’ın vahyini böylece ilettiğini, dört yerde ilgili âyetten iktibasla ifade etmiştir:

Tâ ki iphâr itdi esrâ sırrını
Îabe îavseyne hem *ednâ*⁸⁰ sırrını (1362)

Bir dem içre *îabe îavseyne* iren mahbûb-ı Hâî
ÔArş u ferşi hem ılan bir demde seyrân Muútafâ (1524)

Sırr-ı esrâ işbu ferşden Ôarşa dek
Remz-i *ev ednâ* vü Ôarşdan ferşe dek (1596)

Yâ İlâhá sırr-ı esrâ hâîüçün
Îabe îavseynile ednâ hâîüçün (1625)

- Müellif, Hz. Peygamber’in vefatından duyulan üzüntüyü ifade ederken bir gün her canlının ölümü tadacağını, herkesin Allah’a döndürüleceğini, ilgili âyetten iktibas yaparak dile getirmiştir:

Cümlesi derdile ıldı câziÔûn

⁷⁸ Fecr, 89:28. “Sen O’ndan razı, O da senden razı olarak Rabbine dön!”

⁷⁹ Sebe, 34:15. “Andolsun, Sebe’ halkı için kendi yurtlarında bir ibret vardı: Biri sağda biri solda iki bahçe bulunuyordu. Onlara şöyle denilmişti: ‘Rabbinizin rızından yiyin ve O’na şükredin. Beldeniz güzel bir belde, Rabbiniz de çok bağışlayıcı bir Rabdir.’ ”

⁸⁰ Necm, 53: 9. “(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar yahut daha az oldu.”

Didiler *innâ ileyhi râci* *Ôûn*⁸¹ (2208)

- Hz. Peygamber'in Cebrâil aracılığıyla aldığı vahye, bundan bahseden âyeti de referans göstererek değinmiştir:

Mescid-i Aîûâ ile úahrâ *hâî*
Hem şeb-i esrâ vü *mâ-evhâ*⁸² *hâî* (2294)

2. Hadisler

Eserde bazı hadis metinlerinin iktibas şeklinde verildiğini görmekteyiz. Bu kısımda öncelikle bunlardan örnekler verilmiştir.

- Vâiz, Hz. Peygamber'in nurundan bahsederken O'nun âlemin özü olduğunu ifade etmiş ve bununla ilgili bir hadis rivâyetine yer vermiştir:

Bil *hâîâîat nûr-ı Aĥmed âdemün*
Atasıdur belki cümle *Ôâlemün* (54)

Kâôînâtuñ aúlî oldurur *Ôayân*
Bu söze *el-halû minnâdür Ôayân* (55)

Îâle'n-nebiyyü *úallâ'llâhü Ôaleyhi* ve sellem *el-halû minnâ ve ene mina'llâhi*
*TeÔâlâ Ôazze ve celle*⁸³

- Ashabın örnekliği hususuna değinen Vâiz, her birinin ilimde derin vukûfiyeti olduğunu, gökteki yıldızlar gibi yol gösterebileceklerini, onlara uyanların da hidâyete ereceğini, ilgili hadis rivâyetini de naklederek ifade etmiştir:

Her biri kâmil mükemmel fi'l-*Ôulûm*
Dán göginde hem bulardur *ke'n-nücûm* (75)

Îanısına tâbi^Ô olursa kişi
Bil hidâyet irişür oñar işi (76)

Îâle'n-nebiyyü *Ôaleyhi's-selâm aúhâbâ ke'n-nücûmi útedeytüm ihtedeytüm*⁸⁴

⁸¹ Bakara, 2: 156. "Onlar; başlarına bir musibet gelince, 'Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah'a aidiz ve şüphesiz O'na döneceğiz.' derler."

⁸² Necm, 53:10. "Böylece Allah, kuluna vahyedeceğini vahyetti."

⁸³ Bu rivâyet, hadis kaynaklarında bulunamamıştır.

⁸⁴ Mecdüddîn Ebussaadet el-Mübârek b. Muhammed el-Cezerî İbnü'l-Esîr, *Câmiu'l-Usûl fî Ehâdisi'r-Rusûl*, Albulkadir el-Arnaut (Thk.), 1. Baskı, Mektebetü'l-Halvânî, 1329 (h.), VIII/6369. "Ashâbım yıldızlar gibidir, hangisine uyarsanız hidâyeti bulursunuz."

- Dünya hayatının bir tarlaya benzediğini ve burada ne ekilirse ahirette onun alınacağını vurgulayan Vâiz, bununla ilgili hadis rivâyetini de söylediklerine referans olarak göstermiştir:

Bir ekinliktür didi buña Resûl
Bunda eken anda biçer az u bol (114)

Îâle'n-nebiyyü üallâ'llâhü Öaleyhi ve sellem *ed-dünyâ mezra'atü'l-âhireti*⁸⁵

- Vâiz, kişinin gönlünün hikmet ve hakikatle “hamile olması”, hayatında manevi güzelliklere ermesi ve bunun sonucunda da kendisine sırlar aleminin açılacağından bahsetmiş ve bununla ilgili rivâyeti dile getirmiştir:

İki kerre toğmayınca dir Resûl
ÖÂlem-i sırdan açılmaz aña yol (261)

Îâle'n-nebiyyü Öaleyhi's-selâm *lâ-yetimmü melekûte's-semâvâti ve'l-Öarþ men lem-yûled sirrateyn*⁸⁶

- Müellif, insanın mürebbîsiz, mürşidsiz Rabbini tanıyamayacağını ifade etmiş ve bunu vurgulayan hadis rivâyetine burada yer vermiştir:

Terbiyetsiz kimse hâûl olmadı
Bá-mürebbá kimse Rabbi bulmadı (268)

*Levle'l-mürebbá mâ Öarafe Rabbá*⁸⁷ üadeía Resûlu'llâh

- Vâiz, insan bedenindeki en önemli uzvun kalp olduğunu, vücutta geride kalan ne varsa onun halini takip ettiğini belirtmiş ve bununla ilgili bir hadis rivâyetini de nakletmiştir:

Çün göñül öge oñar cümle beden
TâbiÖ olur göñlüne bu cism ü ten (272)

Îâle'n-nebiyyü Öaleyhi's-selâm *inne fá-cesedi ibni âdeme muýğatiin iêâ eúlahat úaleha'l-cesedü küllühü iêâ efsedet fesede'l-cesedü elâ ve hiye'l-íalbü üadeía Resûlu'llâh*⁸⁸

⁸⁵Şeyh İsmâil b. Muhammed el-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ ve Müzîlü'l-İlbâs*, 3. Baskı, Beyrut: Kütübü'l-İlmiyye, 1408 (h.), I/1320. “Dünya, ahiretin tarlasıdır.”

⁸⁶Bu rivâyet, hadis kaynaklarında bulunamamıştır.

⁸⁷Bu rivâyet, hadis kaynaklarında bulunamamıştır.

⁸⁸Muhammed b. İsmâil b. İbrâhim b. Mugîre el-Buhârî, *el-Câmiu'l-Müsned es-Sahîhu'l-Muhtasar min Umuri Rasulillâhi Sallallâhu Aleyhi ve Sellem ve Sünenihi ve Eyyamihî*, Muhammed Züheyr b. Nasır en-Nasır (Thk.), 1. Baskı, Dâru Tavkı'n-necât, 1422 (h.), İman, 40, I/52.

- Hz. Peygamber'in miraçtaki duası üzerine müminlere hediye edilen namazın da insanı yücelteceğini, kişinin Allah'a en yakın olduğu an secde anı olduğundan namazın da mümin için miraç sayılacağını, yine bir hadis rivâyetinin referansıylâ ifade etmiştir:

Sen ki miŖrâc eyledüñ ılduñ niyâz
Ümmetüñ miŖrâcın eyledüm namâz (1472)

İâle'n-nebiyyü Ŗaleyhi's-selâm eú-úalâtü miŖrâcu'l-müöminân ⁸⁹ ve îâle
Ŗaleyhi's-selâm el-muúallâ yünâcâ Rabbelhû ⁹⁰

- Hz. Peygamber'in vefatından önce yaptığı konuşmasında söylediklerini nakleden Kara Vâiz, Hz. Peygamber'in kendisinden sonra iki vâiz bıraktığını; bunlardan birinin konuşan vasfıyla “Kur'ân-ı Kerîm”, diğèrinin de susan vasfıyla “ölüm” olduğunu söylemiştir. Ardından da ilgili hadis rivâyetini sunmuştur:

Didi Ahmed size niçe dimişem
Ben giderem iki vâŖiŖ íomışam (1858)

Biri nâtıídur anuñ söyler kelâm
Biri úâmít söylemez bilüñ tamâm (1859)

Söyleyen vâŖiŖ kitâbu'llâhdurur
Biri ölüm öldüren Allâhdurur (1860)

İâle'n-nebiyyü Ŗaleyhi's-selâm teraktü fá-küm vâŖiŖeyn en-nâtıú ve'ú-úâmitu
emme'n-nâtıú íuróânun ve emme'ú-úâmitü el-mevtü úadeía Resúlu'llâh ⁹¹

- Vâiz, Hz. Peygamber'in yine vefatından önce söylediklerini dile getirerek O'nun ümmeti için iki kıymetli şey bıraktığını ifade etmiştir. Bunlardan birinin Allah'ın kitabı “Kur'ân-ı Kerîm”, diğèrinin ise evlâdı (bazı rivâyetlerde ehl-i beyti) olduğunu söylemiştir:

Dahi íodum didi iki Ŗeíaleyn

“İnsanda bir organ vardır. Eğèr o sağlıklı ise bütün vücut sağlıklı olur; eğèr o bozulursa bütün vücut bozulur. Dikkat edin! O, kalptir.”

⁸⁹ Molla Aliyyü'l-Kârî, *Mirkâtü'l-Mefâtih Şerhu Mişkâtü'l-Mesâbih*, Salât, 15, III/448. “Namaz, mü'minin mi'râcıdır.”

⁹⁰ Mâlik b. Enes, *Muvatta*, Muhammed Mustafa el-Azamî (Thk.), Müessesetü Zâyed b. Sultan âl Nahyan, 1425 (h.), II/264. “Namaz kılan kişi Rabbine yönelir.”

⁹¹ İmâm-ı Gazâlî, *Kimyâ-yı Saadet*, Ali Arslan (Çev.), İstanbul: Arslan Yayınları, 1976, s. 177. “Size iki vâiz (nasihatçi) bıraktım. Biri susar, öteki konuşur. Susan vâiz ölüm, konuşan vâiz ise Kur'ân-ı Kerîm'dir.”

ÓÂlem ikidendürür êá nûr-ı Óayn (1861)

Biri Íuróândur kim anuñ ofunur
Žâhiri hem bâtındur cümle nûr (1862)

Biri evlâdumdurur ázzet íluñ
Sevgüsini anlaruñ devlet bilüñ (1863)

Íâle'n-nebiyyü úallâ'llâhü Óaleyhi ve sellem *teraktü fá-küm še'aleyni kitâbu'llâh*
ve evlâdá⁹²

- Müellif, Hz. Peygamber'in nurunun ve âlemin yaratılmasından söz ederken, bu hususla alakalı olan bir kutsî hadis rivâyetinden iktibas yapmıştır:

Bu íadar sözden dahi budur murâd
*Kenz-i mahfûñ*⁹³ tılsımı ola küşâd (216)

- Vâiz, Hz. Peygamber'i metheden mısralarında, O'nun âlemin yaratılma sebebi olduğunu vurgulayarak, bunu ifade eden bir kutsî hadis rivâyetinden dört yerde iktibas yapmıştır:

HilÓat-i *levlâki*⁹⁴ aña geydürüp ikrâmile
Hem mübârek başına urdı saÓâdet âferân (80)

Merhabâ ey úâhib-i *levlâk*-i tâc
Kisr ü íayúerden alan pâc u ħarâc (364)

Gelmese idi Óâleme ol ħŽâce-óı *levlâk*
Olmaz idi eflâk (377)

Ey giyen *levlâk* libâsın tâc-ı Óizzet urunan
ÓÂlim ü Óâıl mükemmel ehl-i Óirfân Muútafâ (1519)

- Müellif, Hz. Peygamber'in miraç gecesi bulunduğu makamın sadece O'na özel olduğunu ve bu makamın başka kimseye verilmediğini, ilgili hadis rivâyetini referans göstererek ifade etmiştir:

Vaítine úıgmaz anuñ hergiz melâike Resûl
*Lá-meÓallâh*⁹⁵ hânesinden Ĥaíífa mihmân oldurur (1217)

⁹² Ebî Hüseyin Müslim b. el-Haccâc el-Kuşeyrî en-Nîsâbü'rî, *Sahîh-i Müslim*, Beyrut: Dâru'l-Kurtuba, 1430 (h.), Fedâilü's-Sahâbe, 36/37. "Size iki kıymetli şey (sekaleyn) bıraktım. Biri Allah'ın kitabı (Kur'ân), diğeri evlâdım (ehl-i beytim)dır."

⁹³ El-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, II/2016. "Ben gizli bir hazine idim. Bilinmek istedim, mahlûkatı yarattım."

⁹⁴ El-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, II/2123. "Sen olmasaydın, kâinatı yaratmazdım."

Bunların dışında bazı beyitlerde de hadislere mana olarak işaret edilmiştir. Bunun örnekleri de şöyledir:

- Vâiz, Hz. Peygamber'in nübüvvetinin Hz. Âdem'den çok daha önce olduğunu şu beyitle ifade ederek bu konudaki hadis rivayetine de işaret etmiştir:

Ol mükerremdi zevâyâ-yı Âdemdeyken bu kevn
Ol nebâ idi ki Âdem yatur idi *mâ' u tân*⁹⁶ (88)

- Müellif, vatan sevgisinin imandan gelen bir unsur olduğunu belirterek ilgili hadis rivayetine dikkat çekmiştir:

Geldüğün menzile var cehd eyle sen
Zârâ âmândandurur *hubbü'l-vatan*⁹⁷ (127)

- Vâiz, Hz. Peygamber'in eşi Hz. Âişe'ye kendisiyle konuşmasını talep ettiği hususunu yine ilgili hadise işaret ederek belirtmiştir:

Olur idi Mu'âfâ nûr bir demi
Dir idi kim *yâ Hümeýra kellimâ*⁹⁸ (665)

- Müellif, Hz. Peygamber'in Cenâb-ı Allah ile görüştüğünü ifade ederken bu konudaki bir hadis rivayetine değinmiştir. Buna göre Allah Hz. Peygamber'e doğrudan seslenmiş ve ondan kendisine yaklaşmasını istemiştir. Bu husustan bahseden beyit şöyledir:

Yene Hâf bâ-vâûta ıldı hitâb
Didi üdnü üdnü *yâ uâhib-kitâb*⁹⁹ (1368)

C. Kara Vâiz'in Mevlidi'nin Süleyman Çelebi'nin Mevlid'i ile Mukayesesi

⁹⁵ El-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, II/2159. “Benim Allah’la öyle bir vaktim vardır ki, ne bir melek-i mukarreb ve ne de bir Nebî-yi mürsel benim o vaktime âgâh olabilir.”

⁹⁶ Tirmizî Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre, *El-Câmiu's-Sahîh Sünenü't-Tirmizî*, İbrahim Atve İved (Thk.), Kahire, 1356 (h.), Menâkıb, 3609. “Âdem, su ile balçık (ruh ile ceset) arasındayken ben Nebî idim.”

⁹⁷ El-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, I/1102. “Vatan sevgisi imandandır.”

⁹⁸ Mevlânâ, *Mesnevî*, Veled Çelebi İzbudak (Çev.), I/2428, 3. Baskı, İstanbul: Doğan Kitap, 2009. “Konuş benimle ya Âişe (Hümeýra)!”

⁹⁹ Bu rivâyet, hadis kaynaklarında bulunamamıştır. “Yaklaş, yaklaş ey Kitap sahibi!”

Süleyman Çelebi'nin *Vesîletü'n-Necât* adlı eserinin kolay anlaşılır bir üslûba sahip olması, eserde duygu ve düşüncelerin samimiyetle ifade edilmesi, bu eserin yüz yıllar boyunca beğenilip okunmasını beraberinde getirmiştir. Bu sebeple *Vesîletü'n-Necât*, kendisinden sonra yazılan mevlidler için örnek niteliğinde olmuştur. Daha sonra kaleme alınan mevlid türündeki eserler gerek şekil, gerekse muhteva açısından Süleyman Çelebi'nin *Mevlid*'iyle benzerlik göstermektedir. Bu türde eser veren Kara Vâiz de *Mevlid*'ini yazarken *Vesîletü'n-Necât*'ı görmezden gelememiş ve birçok noktada ondan etkilenmiştir.

Biz de Kara Vâiz'in *Vesîletü'n-Necât*'tan etkilendiği ve ayrıldığı hususları, şekil ve muhteva bakımından göstermeye gayret ettik. Bu mukayesede Faruk Timurtaş tarafından hazırlanan *Mevlid*'deki, "Eski ve Asıl Metin"den faydalandık.¹⁰⁰

1. Şekil

Vesîletü'n-Necât, aruzun *fâilâtün/ fâilâtün/ fâilün* kalıbıyla yazılmış, sadece bir bölümünde *mefûlû/ fâilâtü/ mefâilü/ fâilün* kalıbı kullanılmıştır. Ancak Kara Vâiz'in *Mevlid*'i çoğunlukla *fâilâtün/ fâilâtün/ fâilün* kalıbıyla yazılmışsa da bunun yanında eserde *fâilâtün/ fâilâtün/ fâilâtün/ fâilün*, *mef'ûlû /mefâilü/ mefâilü/ feûlün-mefûlû/ feûlün*, *müstef'ilün/ müstef'ilün/ müstef'ilün/ müstef'ilün*, *mef'ûlû/ fâilâtün/ mef'ûlû/ fâilâtün* şeklindeki aruz kalıpları da kullanılmıştır.

Beyit sayısı itibarıyla da iki mevlid arasında farklılık söz konusudur. *Vesîletü'n-Necât* bazı ihtilaflarla birlikte 700'ü aşkın beyit sayısına sahipken, Kara Vâiz'in *Mevlid*'i 2281 beyit ve 12 murabba ile Süleyman Çelebi *Mevlid*'inin üç katından daha fazla bir hacme sahiptir. Bu uzunluk, eserde daha fazla nazım şekli kullanmayı da beraberinde getirmiştir. Mesnevî nazım şekliyle kaleme alınan eserlerde monotonluğu kırmak amacıyla farklı nazım şekilleri kullanmak bir gelenek haline gelmiştir. Süleyman Çelebi de bu sebeple mesnevî dışında nazım şekli kullanmıştır; ancak daha uzun olması sebebiyle Kara Vâiz'in eserinde diğer nazım şekillerinin sayısı daha fazladır.

Her iki eserde de kafiye çeşitlerinden tam ve yarım kafiye sıkça kullanılmakla birlikte iki eserde de rediflere yer verilmiştir.

¹⁰⁰ Faruk Timurtaş, *Mevlid*, İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1980, ss. 4-85.

Vesîletü'n-Necât'ta konu başlıklarının sayısı 16'dır ve bunlar Arapça olarak verilmiştir. Kara Vâiz'in *Mevlid*'inde ise 25 adet konu başlığı vardır. Bu başlıklarda da Arapça, Farsça ve Türkçe şeklinde birkaç dil kullanılarak çeşitlilik sağlanmıştır. Kara Vâiz, Farsça beyitlere de yer vererek bu çeşitliliği manzumede de göstermiştir.

2. Muhteva

Süleyman Çelebi'nin *Mevlid*'i, Kara Vâiz'in *Mevlid*'ine konu olarak da etki etmiş ve iki mevlidde de benzer konular işlenmiştir. Ancak Süleyman Çelebi bazı hususları kısa tutarken, Kara Vâiz daha da detaylandırarak sunmuştur. Örneğin *Vesîletü'n-Necât*'ta miraç hadisesi yaklaşık 60 beyitle anlatılmış, ancak Kara Vâiz'in *Mevlid*'inde bu hadise birkaç başlıkta işlenerek çok daha detaylı ve uzun bir şekilde ifade edilmiştir. Yine bunun gibi Kara Vâiz, Hz. Peygamber'in mucizelerini Süleyman Çelebi'den daha ayrıntılı bir şekilde anlatmış ve okuyucuya nasihatlere de daha fazla yer vermiştir. İki mevlidde de paralel konular işlense de Süleyman Çelebi'nin eserinde dile getirdiği Hz. Peygamber'in Mekke'den Medine'ye hicretinden, Kara Vâiz'in *Mevlid*'inde bahsedilmemiştir. Kara Vâiz'in münâcât ile son bulan eserinin devamına bazı hikâyeler eklenmişse de, bunlar metne dâhil edilmemiştir. Nitekim bu tarz eklemeler *Vesîletü'n-Necât*'ın bazı nüshalarında da görülmüştür ve bunlar mevlid metninden ayrı tutulmuştur. Ancak Kara Vâiz'in eserinde Hz. Peygamber'in vefatı öncesi anlatılırken yer verilen Ukâşe hikâyesi, mevlidin içerisinde ifade edilmesi sebebiyle metne dâhil edilmiştir. Vâiz'in *Mevlid*'indeki bir başka farklı husus da, beş bölüm başlığının "Kıssadan Hisse" şeklinde verilmiş olmasıdır. Bu şekilde müellif, o bölümlerde anlattığı mevzulara dikkat çekmek istemiş olabilir.

Kara Vâiz'in, eserini *Vesîletü'n-Necât*'ın etkisinde kaleme aldığını beyitlerdeki benzerlikten rahatlıkla görmekteyiz. Bazı beyitler Süleyman Çelebi'nin *Mevlid*'indeki ile aynıdır, bazı beyitler ise benzer ifadedir. Vasıta beyitleri de tıpkı *Vesîletü'n-Necât*'taki gibidir:

KARA VÂİZ MEVLİD’İ	SÜLEYMAN ÇELEBİ MEVLİD’İ
Haşre dek ger söylenürse bu kelâm Nice haşr ola bu olmaya tamâm	Haşre dek ger dinilürse bu kelâm Nice haşr ola bu olmaya tamâm
Ger dilersiz bulasız oddan necât Aşkile derdile eydün es-salât	Ger dilersiz bulasız oddan necât Işk ile derd ile eydün es-salât

Bunun dışında Kara Vâiz’in zikrettiği diğer vasıta beyitleri de şöyledir:

Tâ kıyâmet söylenürse bu kelâm
Binde biri olmaya bunun tamâm

Pes bu âlem tâ ki tutdukca nizâm
Diyelüm hoş es-salâtü ve’s-selâm

Bu beyitlerden ilki *Vesîletü’n-Necât*’ta sadece bir kez zikredilmiştir.¹⁰¹ Bunun dışında, iki mevlid arasındaki benzer beyitlere şu örnekler verilebilir:

KARA VÂİZ MEVLİD’İ	SÜLEYMAN ÇELEBİ MEVLİD’İ
Aşkile Allâh dise bir kez lisân Dökülür cümle günâh misl-i hazân (5) ¹⁰²	Bir kez Allah dise ışk ile lisân Dökülür cümle günâh misl-i hazân (5) ¹⁰³
İsm-i pâkin pâk olur zikr eyleyen Her murâda irişür Allâh diyen (10)	İsm-i pâkin pâk olur zikr eyleyen Her murâda irişür Allâh diyen (6)
Hak Teâlâ çün yarattı Âdemi Kıldı Âdemle müzeyyen âlemi (286)	Hak Teâlâ çün yarattı Âdem’i Kıldı Âdem’le müzeyyen âlemi (119)
Âmine hâtûn Muhammed anası Bir sadefdür kim nebi dür dânesi (304)	Âmine hâtûn Muhammed anesi K’ol sadefden oldu ol dür dânesi (142)
Oldı Abdullâhdan ol dem hâmile Geçdi niçe hefte mâh eyyâm ile (305)	Çünkü Abdullâh’dan oldu hâmile Vakt irişdi hafta vü eyyâm ile (143)
Anası dahi neler gördi neler Görüben işitdüğünü nakl ider (318)	Ol gice kim toğdı ol hayrû’l-beşer Anası anda neler gördi neler (185)
Dahi hem gördüm hevâda bir döşek Döşedi hoş vechile anı melek (328)	Hem havâ üzre döşendi bir döşek Adı Sündüs döşeyen anı melek (192)

¹⁰¹ Faruk Timurtaş, *Mevlid*, s. 35.

¹⁰² Kara Vâiz *Mevlid*’inin beyit örneklerindeki bu numaralar, çalışmamız neticesinde ulaştığımız metindeki beyit numaralarını ifade etmektedir.

¹⁰³ Süleyman Çelebi *Mevlid*’inin beyit örneklerindeki bu numaralar, Faruk Timurtaş’ın hazırladığı *Mevlid* adlı eserin “Eski ve Asıl Metin” bölümündeki beyit numaralarını ifade etmektedir.

Bu senün oğlun gibi hîçbir oğul Yaradılalı cihân gelmiş değül (352)	Didiler oğlun gibi hiçbir oğul Yaradılalı cihân gelmiş değül (200)
Bu senün oğlun gibi kadri halîl Bir anaya virmemişdür ol Celîl (353)	Bu senün oğlun gibi kadri cemîl Bir anaya virmemişdür ol Celîl (201)
Sâve bahri yere geçdi ser-te-ser Kimse bulmadı sudan anda eser (404)	Sâve bahri yire geçdi serteser Kimse anda bulmadı sudan eser (265)
Ol mecûsîler odı kim var idi Niçe bin yıllardı kim yanar idi (405)	Ol mecûsîler odı kim var idi Nice yıllar idi kim yanar idi (266)
Nûr idi başdan ayağa gevdesi Yere düşmezdi anunçün gölgesi (664)	Nûr idi başdan ayağa göğdesi Bu ayândur nûrun olmaz gölgesi (297)
Akl-ı tâvûs yine açdı perr ü bâl Tâ ki cevânile arz ide Cemâl (1006)	Akl tâvûsı açdı girü perr ü bâl Tâ ki cevân ile göstere Cemâl (339)
Her biri kutluladı mi'râcını Didi urundun saâdet tâcını (1197)	Her biri kutluladı mi'râcını Didi urundun saâdet tâcını (369)
Pes didi kim içeri gel yâ melek Yerine yetür ne ise Hak dilek (2001)	Didi Azrâil'e kim gel yâ melek İşlegil her ne ise Hak'dan dilek (594)
Tâ irişince bulara vakt-i mevt Cehd idüp itmeyeler bir vakti fevt (2132)	Tanrı emrin kılmayalar hîç fevt Tâ irişince bulara vakt-i mevt (602)
Gördiler bununile olur değül Ağlamagile giden gelür değül (2192)	Gördiler böyle ile olur değül Bildiler anda varan gelür değül (651)

İKİNCİ BÖLÜM

METİN

1b

Hâeâ Kitâbü Mevlûd-i İara VâÖip

Bismi'llâhi'r-raḥmâni'r-raḥâm ve bihá nesteÓán

(fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün)

- 1 Söze bismi'llâh¹⁰⁴ ile başlayalum
İşi Óavnu'llâh ile işleyelüm
- 2 Hâíuṇ ism-i¹⁰⁵ hâuíını yâd idelüm
Bu göñül várânın âbâd idelüm
- 3 CemÓ olalum cümle Óâm u¹⁰⁶ hâuíile
Allah Allâh diyelüm ihlâuíile
- 4 Feêküürûná¹⁰⁷ didi Íur'ân-ı¹⁰⁸ mübán
Zikr¹⁰⁹ íluṇ¹¹⁰ êikr ide tâ¹¹¹ ol muÓán
- 5 ÓAşkile Allâh dise bir kez lisân
Dökülür cümle günâh mişl-i¹¹² hazân
- 6 Her neyi sevse kişi işÓâr ider
Dâóim ol¹¹³ zikrin anuṇ ikşâr ider
- 7 DaÓvá ílmaí dilile âsân olur
Úâdí olan kişide bürhân olur

¹⁰⁴ bismi'llâh: ismu'llâh Z.

¹⁰⁵ ism-i: ismi M1, ism ü Z.

¹⁰⁶ Óâm u: Óâm-i M2.

¹⁰⁷ Bakara, 2:52. "Öyleyse yalnız beni anın ki ben de sizi anayım. Bana şükredin, sakın nankörlük etmeyin."

¹⁰⁸ Íur'ân-ı: Furkân u Z.

¹⁰⁹ zikr: zikri M1 ve M2.

¹¹⁰ íluṇ: idüṇ Z.

¹¹¹ tâ: tâ ki Z.

¹¹² mişl-i: mişli M1, mişl ü Z ve M2.

¹¹³ dâóim ol: dâóimâ Z ve M2.

- 8 Severiseñ ol Hâı göster güvâh
Turmasun dilüñ disün¹¹⁴ zıkr-i¹¹⁵ İlâh
- 9 Dâoim ol êâkirlerle¹¹⁶ hem-nişân
Zârâ lâ-yeşîâ celâsü'ê-êâkirân
- 10 İsm-i pâkin¹¹⁷ pâk olur êikr eyleyen
Her murâda irişür Allâh diyen
- 11 İsmi pâk ü êâtı¹¹⁸ pâk ef'Öâli pâk
Vaşfı pâk âyâtı¹¹⁹ pâk aıvâli pâk
- 12 Cism ü cismânâ degüldür ol İlâh
Rûh-ı rûhânâ degüldür ol İlâh¹²⁰
- 13 Bá-garaž hem¹²¹ cevher oldı ol Rahâm
Küfvi¹²² yoıdurur ehad Hâyı ü İadâm¹²³
- 14 İhtiyâcı yoıdur Allâhu'ú-úamed
İrişür íalmışlara andan meded
- 15 Kimse andan toğmadı ol kimseden
Cümle mahlûfâtıdur gelüp giden
- 2a
- 16 Sebıat itmez êâtına hergiz¹²⁴ zamân
İnmez ü ağmaz münezzeh lâ-mekân
- 17 Eylemez idrâk êâtını¹²⁵ Öuíül
Kimse bulmadı anuñ künhine yol
- 18 ÖÂlim-i¹²⁶ küllâ vü cüz'óádür Öayân
Öİlm-i vâhid birle bilür bá-gümân

¹¹⁴ diliñ disün: disün Z, disün diliñ M2.

¹¹⁵ zıkr-i: zıkr u Z.

¹¹⁶ êâkirlerle: êikirlerle M2.

¹¹⁷ ism-i pâkin: ism-i pâk-i êât-i M2.

¹¹⁸ pâk ü zâtı: pâk ü zât ü Z, pâk êâtı M2.

¹¹⁹ âyâtı: âyâtü Z.

¹²⁰ İlâh: Pâdişâh M1 ve M2.

¹²¹ hem: Z ve M2'de yoktur.

¹²² küfvi: küfri M2.

¹²³ íadâm: Öâlâm Z ve M2.

¹²⁴ hergiz: herkez M1.

¹²⁵ idrâk êâtını: idrâk-ı êâtını M1, idrâk-ı êâtına M2.

¹²⁶ Öâlim-i: Öâlemü M1, Öâlim ü Z, Öâlimi vü M2.

- 19 Taş içinde ırda rızın rûz u şeb¹²⁷
Kim yeşil yaprağı virür bá-sebeb
- 20 Müómin ü tersâ vü ger Óabdü's-úaláb¹²⁸
Mutbahı h̃ânından¹²⁹ alurlar naúáb
- 21 Kimilerin¹³⁰ bir pula muhtâc ider
Kiminüñ başına zerrân tâc ider
- 22 Şunları kim red¹³¹ eliyle atdı ol
Küfr ü¹³² zulmet bahrine pes batdı ol
- 23 Her kimi dest-i íabûli ceêb ider
Gözlerinden perde hâc íalmaz gider
- 24 Gâh¹³³ cemâinden götürüben niîáb
Cân-ı¹³⁴ Óuşşâía düşürür ıztırâb
- 25 Hem şecerden gâh olur íulur nidâ
Gâh beşerden zâhir olur bu úadâ
- 26 Gâh şecerden¹³⁵ gösterür ol bá-Óilel¹³⁶
Şöyle kim *lemmâ tecellâ li'l-cebel*¹³⁷
- 27 Her işinde bá-nihâyet hîkmeti
Zârâ kim her nesneye var íudreti
- 28 Bir naýar íul kimden oldu işbu kevn
Fikr íul íandan belürdi bunca levn
- 29 ÓÂlemün tertâbini oldur düzen
Âdemün naışını oldurur yazan

¹²⁷ rûz u şeb: rûz-ı şeb M1, M2 ve Z.

¹²⁸ Óabdü'ú-úaláb: Óabdü úaláb M.

¹²⁹ h̃Zânından: h̃nında Z, h̃nından M2.

¹³⁰ kimilerin: kimisini Z ve M2.

¹³¹ şunları kim red: şunı ki reddi Z.

¹³² küfr ü: küfr-i M2.

¹³³ gâh: geh Z.

¹³⁴ cân-ı: cânı M2.

¹³⁵ şecerden: hâcerden Z ve M2.

¹³⁶ bá-Óilel: bá-Óamel M2.

¹³⁷ A'râf, 7:143. "Mûsâ, belirlediğimiz yere (Tûr'a) gelip Rabbi de ona konuşunca, 'Rabbim! Bana (kendini) göster, sana bakayım.' dedi. Allah da, 'Beni (dünyada) katiyen göremezsın. Fakat (şu) dağa bak, eğer o yerinde durursa sen de beni görebilirsin.' dedi. Rabbi, dağa tecelli edince onu darmadağın ediverdi. Mûsâ da baygın düştü. Ayılınca, 'Seni eksikliklerden uzak tutarım Allah'ım! Sana tövbe ettim. Ben inananların ilkiyim.' dedi."

- 30 Âşikâre Øilmine cümle gıyûb
Örtülür Øafvııle küllâ¹³⁸ Øuyûb
- 31 Raĥmeti bá-ĥadd ü fazlı bá-Øaded
İrişür íalmışlara andan meded
- 32 Cümle maĥlûfât anuĥ ĥükmindedür¹³⁹
Yerde gökde mürde vü ger zindedür¹⁴⁰

2b

Der-tevhâd-i Ĥazret-i Bârá TeØâlâ¹⁴¹

- 33 Ĥamd¹⁴² saĥa yaraşur ey bá-zevâl¹⁴³
Kim íadám ü lem-yezelsin lâ-yezâl
- 34 Fıkr ü Øizzünĥde íalubdur Øakl deng¹⁴⁴
Íudretün şerĥinde tükendi¹⁴⁵ maíâl
- 35 Âdemün naışını yazduĥ bá-íalem
ØÂlemün resmini dizdün¹⁴⁶ bá-melâl
- 36 Âsumân u encüme virdün ziyâ
Cennet içre ĥûr-ı Øayna hem-cemâl
- 37 Âfitâb emrüñile olur nihân
Mâhdurur¹⁴⁷ ĥükmünĥde bedr ü gâĥ¹⁴⁸ hilâl
- 38 Yoí halel¹⁴⁹ işünĥde ĥükmünĥde ĥatâ
Yoídurur úunØunĥda hergiz¹⁵⁰ iĥtilâl
- 39 ØAíl u nefis¹⁵¹ ĥükmünĥe olmışdur mutáØ

¹³⁸ külli: M1'de siliktir.

Øafvııle küllâ: Øafviyledür M2.

¹³⁹ ĥükmindedür: ĥamdindedür M2.

¹⁴⁰ mürde vü ger zindedür: zindedür ger mürdedür Z ve M2.

¹⁴¹ Z ve M2'de: Der tevhâd-i Bârá TeØâlâ.

¹⁴² ĥamd: ĥamdi M.

¹⁴³ bá-zevâl: bey-zevâl M1.

¹⁴⁴ Øaíl deng: Øaíl ü deng M1 ve Z.

¹⁴⁵ tükendi: dükendi çün Z.

¹⁴⁶ dizdün: düzdün z ve M2.

¹⁴⁷ mâhdurur: úáfádür M1, mâhdur M2.

¹⁴⁸ bedr ü gâĥ: bedrüñe Z ve M2.

¹⁴⁹ halel: hilâl M2.

¹⁵⁰ hergiz: herkez M1.

¹⁵¹ nefis: nefis ü M2.

İns ü cin emrüñe ílûr imtişâl

- 40 Raĥm ílmaí cümle Óiúyân ehline
Yaraşur iĥsânüña yâ êe'l-celâl¹⁵²
- 41 **VâÖip**uñ Óisyânı çoıdur raĥm íl
Cümle Óisyân ehline¹⁵³ yevmü's-suóâl
- 42 **Tâ úyâmet söylenürse bu kelâm**
Biñde biri olmaya bunun tamâm¹⁵⁴
- 43 **Pes bu Óâlem tâ ki tutduıca niþâm**
Diyelüm hôş es-şalâtü ve's-selâm¹⁵⁵
- 44 Şimdi bir iş daĥi vâcib var¹⁵⁶ bize
İdelüm daĥi anuñ¹⁵⁷ vaşfın size
- 45 Añalum anı ki Rabbü'l-Óâlemân
Kâóinât içre anı íldı güzân
- 46 Hem Ĥabábüm didi muĥtâr eyledi
Íamusından anı öñ¹⁵⁸ var eyledi
- 47 Emr kıldı çün íalem çekdi raíam
Kendü adıyla adını íldı žam
- 48 Olmasa ol olmazıdı bu cihân
Yaradılmazdı zemân ü âsumân¹⁵⁹
- 3a
- 49 Her ne kim vardur bu Óâlemde eşer
Cümlesinüñ aşlıdur ĥayru'l-beşer¹⁶⁰
- 50 Cismidür bu kâóinât ol cânıdur
On sekiz biñ Óalemüñ sultânıdur¹⁶¹

¹⁵² êe'l-celâl: êü'l-celâl M1 ve M2.

¹⁵³ ehline: ehlile Z ve M2.

¹⁵⁴ Z'de: Biñ úyâmet olsa bu olmaz tamâm.

¹⁵⁵ Z'de: Ger dilersiz bulasız oddan necât
ÓAşfıle derdile iydün eú-úalât.

¹⁵⁶ iş daĥi vâcib var: vâcib daĥá iş vâr Z ve M2.

¹⁵⁷ daĥi anuñ: anuñ daĥá Z ve M2.

¹⁵⁸ öñ: ol M2.

¹⁵⁹ âsumân: âsımân M1 ve M2.

¹⁶⁰ ĥayru'l-beşer: ĥayre'l-beşer Z.

¹⁶¹ Bu beyit M1'de yoktur.

51 Cümle Óâlemdür meşelde bir şecer
Ol şecerde Muştafâdur bir¹⁶² şemer

52 Úûretâ ger máve¹⁶³ ağaçdan biter
MaÓnide ağaç yemişden kök tutar

53 Muútafâ yemiş gibidür Óâleme
Zárâ sonra¹⁶⁴ oğul oldu âdeme

54 Bil hâíáíat nûr-ı Ahmed âdemün
Atasıdur belki cümle Óâlemün

55 Kâóinâtuñ aúlı oldurur Óayân
Bu söze *el-ħalú minnâdür Óayân*¹⁶⁵

Íâle'n-nebiyyü úallâ'llâhü Óaleyhi ve sellem *el-ħalú minnâ ve ene mina'llâhi TeÓâlâ*
*Óazze ve celle*¹⁶⁶

56 Aúlun Ahmed nûrıdur bildün yaían
Aşlun azıtma diyü olma¹⁶⁷ úaín

57 Hâíá máóil ol ki pür-nûr olasın
Dâóimâ Hâí di ki manúûr olasın

58 Bilişigör Muştafâya cânile
ŞerÓini tut úl namâz erkânile

59 Mürşid ü hâdádür¹⁶⁸ Ahmed cümleye
Nûr virür şerÓá o yohsul u¹⁶⁹ baya

60 Enbiyâ cümlesi Hâídan diledi
Ümmetinden úl bizi anuñ didi

61 Zárâ ol maħbûb-ı Hâídur bildiler
Bu temennâyı anuñçün íldılar

62 Kimse anuñ irdüğine irmedi
Hâç eħad ol¹⁷⁰ gördüğünü görmedi

¹⁶² Muútafâdur bir: Muútafâdurur Z ve M2.

¹⁶³ miyve: yemiş Z ve M2.

¹⁶⁴ úonra: úûrı M2.

¹⁶⁵ Óayân: beyân M1 ve M2.

¹⁶⁶ Bu rivayet hadis kaynaklarında bulunamamıştır.

¹⁶⁷ Üç nüshada da bulunan “key” kelimesi, vezni bozduğu için metne alınmamıştır.

¹⁶⁸ mürşid ü hâdâ: mürşidi hâdâ M1.

¹⁶⁹ o yohsul u: yohsula Z ve M2.

¹⁷⁰ eħad ol: M1’de siliktir.

63 Oldurur *tâhâ* vü *yâsân hâ* vü *mâm*
Geldi şânında *Ôalâ hulîn*¹⁷¹ *Ôapâm*¹⁷²

64 Oldurur dertlü gönüllere devâ
Muitedâ vü müctebâ vü murteýâ

65 ÔÂlim ü Ôâdil ü Ôâlâ-kân-i cûd
Hem selâmü'l-îalb ü¹⁷³ ol uâhib-vücûd

3b

66 Münzir ü hâdâ şehâd ü hem hamâd
Şâkir u meşkûr u muhtâr u¹⁷⁴ mecâd

67 Şöyle kim Ôizzet virüpdür Hâî aña
Vaúf iderse cümle halî önden soña

68 Biñde birin yazuben şerh itmeye
Ger midâd olsa deñizler yetmeye

69 Aĥmed ü Maĥmûd¹⁷⁵ Muĥammed Muútafâ
Her ki severse anı bulur şafâ¹⁷⁶

70 Mâh ü sâl ü gice gündüz tâ úyâm
Rûĥına olsun şalâtile selâm¹⁷⁷

71 Her birisi daĥi hem¹⁷⁸ Dört Yârinüñ
Rükni olmışdur şerâÔat dârinüñ

72 Ol Ebû Bekr-i¹⁷⁹ benefşe misk-bû¹⁸⁰
Hem ÔÖmer lâle-şifatdur ĥande-rû

73 Çün semen ÔOşmân ÔAlâ ĥôd yâsemen
Cümlesi ârâyış-i¹⁸¹ şâĥn-ı çemen¹⁸²

¹⁷¹ hulîn: ĥulufîn Z.

¹⁷² Kalem, 68:4. “Sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin.”

Z’de ve M2’de bu beyit bir sonraki beyitle yer deĥiştirmiştir.

¹⁷³ îalb ü: îalb-i M1 ve M2.

¹⁷⁴ muhtâr u: muhtâr u M2.

¹⁷⁵ Maĥmûd: Maĥmûd u Z.

¹⁷⁶ úafâ: rıýâ Z.

¹⁷⁷ úalâtile selâm: úalâtü ve’s-selâm Z, úalavâtü’s-selâm M2.

¹⁷⁸ daĥi hem: hem daĥi Z ve M2.

¹⁷⁹ Ebû Bekr-i: Ebû Bekri M1, Ebû Bekr ü Z.

¹⁸⁰ misk-bû: misk-i bû M1, misk ü bû Z ve M2.

¹⁸¹ cümlesi ârâyış-i: cümlesi ârâyış ü Z, cümlesini ârâyış M2.

¹⁸² şâĥn-ı çemen: şâĥn ü çemen M1 ve Z.

74 Hem iki gonca Ĥasan ile Ĥüseyn¹⁸³
Ĥüsn içinde mihr ü mâh u¹⁸⁴ pençe-zen

75 Her biri kâmil mükemmel fi'l-Öulûm
Dán göginde hem bulardur¹⁸⁵ ke'n-nüçûm

76 İanúsına tâbiÖ olursa kişi
Bil hidâyet irişür¹⁸⁶ oñar işi

Îâle'n-nebiyyü Öaleyhi's-selâm aúhâbâ ke'n-nüçûmi ítedeytüm ihtedeytüm¹⁸⁷

77 Cümle aúhâbile âl ü tâbiÖán¹⁸⁸
Rığvânu'llâhi Öaleyhim ecmaÖán

78 Cümlesinüñ rûhına bá-hâd dürûd
Viribisün gice gündüz ol Vedûd¹⁸⁹

Der-medĥ-i¹⁹⁰ seyyidü'l-mürselân ve hâtemü'n-nebiyyân

(fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün)

79 Êá-nebiyy ü muĥterem ki¹⁹¹ geldi Rabbü'lÖâlemân
Seyyid-i evlâd-ı Âdem fâhr-i cemÖu'l-mürselân¹⁹²

80 HilÖat-i levlâki¹⁹³ aña geydürüp ikrâmile
Hem mübârek başına¹⁹⁴ urdı saÖâdet âferân

4a

81 Gördi Öarş ehli yazılmış adı¹⁹⁵ Allâh adıla
Didiler yâ Rab bu kimdür kim bile yazduñ adın

82 Hâlıı-ı Öizzetden irişdi nidâ kim bunlara¹⁹⁶

¹⁸³ Ĥasan ile Ĥüseyn: Ĥüseyn ile Ĥasan Z ve M2.

¹⁸⁴ mihr ü mâh u: mihr ü mâha Z, mihr-i mâha M2.

¹⁸⁵ hem bulardur: bular M2.

¹⁸⁶ irişür: irişüp Z ve M2.

¹⁸⁷ İbnü'l-Esîr, *Câmiu'l-Usûl fî Ehâdisi'r-Rusûl*, VIII/6369.

¹⁸⁸ âl ü tâbiÖán: âlü ve't-tâbiÖán M2.

¹⁸⁹ Bu mısradâ vezin hatası vardır ve bu beyit M2'de yoktur.

¹⁹⁰ der-medĥ-i: medĥ-i M2.

¹⁹¹ ki: Z'de ve M2'de yoktur.

¹⁹² cemÖu'l-mürselin: cemáÖu'l-mürselân Z ve M2.

¹⁹³ levlâki: levlâk Z ve M2.

El-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, II/2123.

¹⁹⁴ başına: yüzine M2.

¹⁹⁵ adı: aduñ Z.

¹⁹⁶ nidâ kim bunlara: hıyât anlara kim Z, hitâb anlara kim M2.

- Dôstumdur Óâlem içre ben anı íldum güzán¹⁹⁷
- 83 Bir dem içre Óarş u¹⁹⁸ kürsi hôş temâşâ eyledi
Bir adımca gelmedi aña semâvât ü¹⁹⁹ zemán
- 84 Mehbit-ı²⁰⁰ âyât-i rahmetdür vücûdı cûdile
MenbaÓ-ı yenbûÓ-ı hîkmet merbat-ı hablü'l-metán
- 85 Husrev-i²⁰¹ ílâm-i²⁰² âmân kâşif-i²⁰³ sırru'l-hüdâ
Noíta-i sırr-ı²⁰⁴ İlâhá merkez-i per-gâr-ı dán²⁰⁵
- 86 Huccet-i âyât-i kübrâ hem yene râyât-i Hâi²⁰⁶
Hem-demi Şiddâi-i Ekber rehberi²⁰⁷ rûhu'l-emán
- 87 ÓArş anuñ²⁰⁸ naÓlini gûşına ílupdur²⁰⁹ gûş-vâr²¹⁰
NaÓlini²¹¹ tozını sürme gözlerine hûr-i Óán²¹²
- 88 Ol mükerremdi zevâyâ-yı Óademdeyken bu kevn²¹³
Ol nebâ idi ki Âdem yatur idi mâó u tán²¹⁴
- 89 Bendedür bâd-ı²¹⁵ úabâ hem hâk-i pâyine anuñ
Çâkeridür âsitânı tozuñ mâó-i maÓán²¹⁶
- 90 **VâÓi**z uñ miidârı yokdur kim anı şerh²¹⁷ eyleye
Leyki kendü lutfile medh eyler ol dil sözlerin²¹⁸

¹⁹⁷ Z'de: Dôstumuzdur Óâlem içre biz anı ílduí güzán.

M2'de: Dôstumuzdur Óâlem içre biz ílduí güzán.

¹⁹⁸ Óarş u: Óarşı M1.

¹⁹⁹ semâvât ü: semâvât-i M2.

²⁰⁰ mehbit-ı: mehbât-ı M1, mehbâtı Z.

²⁰¹ husrev-i: husrevi M1, M2 ve Z.

²⁰² iklim-i: iklim ü Z.

²⁰³ kâşif-i: kâşifi Z, kâşif ü M2.

²⁰⁴ sırr-ı: sırrı M1, M2 ve Z.

²⁰⁵ Z'de: Noíta-i sırrı ilâhá merkezi per-gâr u dán.

²⁰⁶ Z'de: Hucceti âyât ü kübrâ âyeti râyât ü Hâi.

M2'de: Hucceti âyât-i kibriyâyı âyâtı râyân-i Hâi.

²⁰⁷ şiddâi-i ekber rehberi: úiddâi-i ekber hem-rehi M2, úiddâi u ekber hem-rehi Z.

²⁰⁸ anuñ: anı Z.

²⁰⁹ ílupdur: íldı Z.

²¹⁰ M2'de: ÓArş anı naÓlini gûşına íldı gûş.

²¹¹ naÓlini: naÓl-i Z.

²¹² hûr-i Óán: hûr u Óayn Z ve M2.

²¹³ kevn: gün Z.

²¹⁴ 88 ile 93 arasındaki beyitler M2'de yoktur.

²¹⁵ bâd-ı: bâdı Z.

²¹⁶ mâ-i maÓán: mâ ü muÓán Z.

²¹⁷ şerh: medh Z.

²¹⁸ Z'de: Leyki diler medh ide anuñile bu sözlerin.

- 91 Yâ İlâhá íl hidâyet eyle tev fáíuñ refáí
Tâ olavuz bunda anda anuñile²¹⁹ hem-nişán

(fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün)

- 92 **Tâ íyâmet söylenürse bu kelâm**
Bıñde biri olmaya bunun tamâm²²⁰

- 93 **Pes bu Óâlem tâ ki tutduıca niþâm**
Diyelüm hõş es-salâtü ve's-selâm

- 94 Diñle ey ğavvâú-ı bañr-i²²¹ maÓnevá
Tâ ola pür bu dürden²²² maÓnâ evi

- 95 Her kimüñ maÓná yüzinden ğuşı var
Ğuşına úlsun bu sözi ğuş-var²²³

- 96 Şunda kim vardur baúâret gevheri
Oldurur þâhir beriyyet gevheri²²⁴

- 97 Gevheri bá-íymet insân nutıdur
Kim úadef gibidür insân nutı dür

4b

- 98 Şöyle bil kim bunda zıkr olan kelâm
Evvelinden tâ ki olinca tamâm

- 99 Her biri bir gevher-i²²⁵ Yezdânádür²²⁶
Zârâ medh-i hâtem-i²²⁷ Yezdânádür²²⁸

- 100 Dime bu söz şâÓirüñ mensûbıdur²²⁹

²¹⁹ anuñile: âliyle Z.

²²⁰ Bu beyit Z'de yoktur.

M2'de: Ger dilersiz bulasız oddan necât
ÓAş ile derd ile iydüñ eú-úalât.

²²¹ ğavvâú-ı bañr-i: ğavvâ bañri M2.

²²² ola pür bu dürden: ki ola bu düverden Z, ola pür bu durerden M2.
Bu mısradâ vezin hatası vardır.

²²³ Z'de: Oldurur þâhir baúâret gevheri.

²²⁴ Z'de ve M2'de: Şunda ki vardur baúâret gevheri
Oldurur þâhir besâret gevheri.

²²⁵ gevher-i: gevheri M1, M2 ve Z.

²²⁶ yezdânádür: sultânıdur Z, yezdânıdur M2.

²²⁷ hâtem-i: hâtemi M1 ve Z.

²²⁸ yezdânádür: yezdânıdur Z ve M2.

²²⁹ şâÓirüñ mensûbıdur: şâÓire mensûbdur Z.

- Muútafâ mevlûdudur mahbûbudur²³⁰
- 101 Cãn u²³¹ dilden her ki muhtârı sever
Hem dañi evlâdı Dört Yârı sever
- 102 Diñlesün²³² bu sözi cãndan zevûla
Tâ úafâ bula cãn andan şevûla
- 103 Hem bilinsün kim nedür nažma sebeb
VâÓip-i²³³ **Esved** neyi úlur²³⁴ taleb
- 104 Bilesin matlûb u²³⁵ hem tâlib nedür
Nireden geldi bu cãn ğâlib²³⁶ nedür
- 105 Evvelünî âhirünî bilesin
Aña göre tâ yarağun úlasın²³⁷
- 106 Çün ezelden Óavn-i Allâh²³⁸ oldu yâr
ÓÂleme baídum bi-Óayni'l-iÓtibâr
- 107 Cümle fânâ ser-te-ser bu kâóinât
Çâr u penç u heft nüh²³⁹ hem şeş-cihât
- 108 Yer ü gök aralığında ins ü cãn
Gelüben gider íarâr itmez hemân
- 109 Almaí u virmaí arada hûy u hây²⁴⁰
Kim güler kim ağlar işi²⁴¹ âh u vâý
- 110 Her biri bir işe olmış mübtelâ
Bir úafâ ardınca var bá-hâd belâ
- 111 Mâsivâ tutmış fenâya²⁴² cümle rû
*Küllü şeyóin hâlik*²⁴³ *illâ vechehû*²⁴⁴

²³⁰ mahbûbudur: mahbûbdur Z ve M2.

²³¹ cãn u: cãn-ı M2.

²³² diñlesün: diñle Z.

²³³ VâÓip-i: VâÓipi M1 ve Z.

²³⁴ neyi úlur: ne úlur hem Z.

²³⁵ matlûb u: matlûbı M2.

²³⁶ ğâlib: íâlib Z ve M2.

²³⁷ úlasın: göresin Z.

²³⁸ Óavn-i Allâh: Óavnu'llâh M2.

²³⁹ heft nüh: heft neh M1, heft-i nüh M2.

²⁴⁰ hûy u hây: hûyı hây M1, hûy-ı hây M2.

²⁴¹ kim güler kim ağlar işi: kimi güler kimi ağlar Z.

²⁴² fenâya: cihânı M2.

²⁴³ küllü şeyóin hâlik: külli şeyóin hâlikün Z, külli şeyóin hâlikün M2.

- 112 ÓÁleme maġrûr olup ğülen kişi
Aġlamaıdur Óâıbet anuı işi
- 113 İşi dñyânuı fenâturur²⁴⁵ fenâ
Kim vefâsıdur anuı Óayn-ı beıâ
- 114 Bir ekinlikdür didi buıa Resûl
Bunda eken anda biıer az u bol

5a

İâle'n-nebiyyü üallâ'llâhü Óaleyhi ve sellem *ed-dñyâ mezraÓatü'l-âhireti* ²⁴⁶

- 115 Didiler Loımâna üç biı yaıaduı
İşbu dñyâ ġaııına sen ne didüı²⁴⁷
- 116 Didi ġördüm dñyayı bir mâcerâ²⁴⁸
Şanki iki íapulı kervânserâ²⁴⁹
- 117 Bu íapudan ġirdüm ü²⁵⁰ diılenmedüm
Ol íapudan çııdum u²⁵¹ eglenmedüm
- 118 Zârâ dâóim ġanda ġayvân baġlanur
Óyle²⁵² úanma anda insân baġlanur²⁵³
- 119 Dñyaya dil²⁵⁴ baġlayan ġayvân olur
Úanma kim ġayvân-úıfat insân olur²⁵⁵
- 120 Kârübân-ı ġaıdur insân muÓteber
Pâıuvâ-i²⁵⁶ kârübân ġayru'l-beıer

²⁴⁴ Kasas, 28:88. "Sen Allah ile beraber başka bir ilaha ibadet etme. O'ndan başka ġiıbir ilâh yoktur. O'nun zatından başka her şey yok olacaktır. Hüküm yalnızca O'nundur ve kesinlikle O'na döndürüleceksiniz."

²⁴⁵ dñyânuı fenâturur: fenânuı fenâdurur Z, dñyânuı fenâdurur M2.

²⁴⁶ El-Alcûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, I/1320.

²⁴⁷ sen ne didüı: ne söyledüı Z.

²⁴⁸ ġördüm dñyayı bir mâcerâ: ġördüm ġördüm dñye-i pür-mâcerâ Z, ġördüm dñyayı pür mâcerâ M2.

²⁴⁹ kervânserâ: kârvânserây Z, kârübânserâ M2.

²⁵⁰ ġirdüm ü: ġirdüm ġiı ġirdüm M2.

²⁵¹ íapudan çııdum u: íapudan çııdum ġiı ġiı ġiıdum uş M2.

²⁵² öyle: eyle M2.

²⁵³ 121 ve 122 numaralı beyitler Z'de iki kez yazılmıştır.

Z'de: Úanma kim ġayvân-úıfat insân olur.

²⁵⁴ dil: bil Z.

²⁵⁵ Z'de: Eyle úanma anda insân baġlanur.

²⁵⁶ pişuvâ-i: pâıuvâyı M1 ve Z.

- 121 Çünkü íondun sen dağı bu hâna pes
Yene tiz göçmeklige eyle heves
- 122 Nefsi²⁵⁷ âhayvânını bağla vir Óalef
Key saın sermâyeóı íılma telef
- 123 Bir metâÓ al ki vatandaş gıçe ol
Âaı íatında yaÓná kim²⁵⁸ ola íabûl
- 124 Ger yüküñi eyleriseñ²⁵⁹ seng ü hâr²⁶⁰
Varıcaı menzile²⁶¹ olur mûr u²⁶² mâr
- 125 Ne iş için geldüñise anı íl
Íavl-i Âaıı sen saña eyle delâl
- 126 Dünya-i mekkâra tâbiÓ olmağıl
Sâye-i tarrâra²⁶³ tâbiÓ olmağıl
- 127 Geldüğüñ²⁶⁴ menzile²⁶⁵ var cehd eyle sen
Zârâ âmândandurur hubbü'l-vatan
- 128 Sözü²⁶⁶ çoıdur dir isem olur tavâl
MaÓúıyet bá-âad Óamel gâyet íalâl
- 129 Sözlerümi işiden kâmil úanur
İki gün yoldaş olursa úanur
- 130 Bu hevâyâ nefsi bağladı yolum
Âırsıla tûl-i emel²⁶⁷ tutdı elüm

5b

- 131 Vaıt fevt oldu ağardı saç saıal
Defterüm oldu siyâh yüküm vebâl
- 132 Yarın anda nice varam âazrete

²⁵⁷ nefsi: nefis ü M2.

²⁵⁸ kim: M2'de yoktur.

²⁵⁹ yüküñi eyleriseñ: bu yüki íluriseñ Z ve M2.

²⁶⁰ seng ü hâr: seng-i hâr M1.

²⁶¹ menzile: menzále M1 ve Z.

²⁶² mûr u: mûr-ı M2.

²⁶³ tarrâra: ferrâra Z ve M2.

²⁶⁴ geldüğüñ: geldüğüñ M1.

²⁶⁵ menzile: menzále M1 ve Z.

²⁶⁶ sözü: söz Z ve M2.

²⁶⁷ emel: Óamel M2.

- İrdi Öömrüm âhire vâ hasretâ
- 133 İşbu hâliyle geçürdüm günlerüm
Ėaflet uyıusunda dahi dünlerüm
- 134 Fıkr ıldum hâlümü didüm nidem
Böyle azuısuz yola nice gidem
- 135 Fıkr baırinde²⁶⁸ gönül hayrân idi
Ėasret odında ciger biryân idi²⁶⁹
- 136 Şöyle kim târ oldu Öâlem başuma
Şanasın âğu íatıldı aşuma
- 137 Kim bu Öâlem içre íalmışdum Ėarâb
Derdüme ister idüm dâöim tabâb
- 138 Çünkü bildüm kimseden irmez meded
Pes didüm ki²⁷⁰ yâ Muğammed yâ EĞad
- 139 Nâğehân ilhâm irişdi bu dile
Himmeti ol MuútafânuĖ hem bile
- 140 Yâduma geldi Ėadâs-i²⁷¹ Muútafâ
Ol eşerden derdüme²⁷² irdi şifâ
- 141 Bu idi kim didi ol úâĖib-kitâb
Bir kişi şora gele²⁷³ yevmü'l-Ėisâb
- 142 Defterinde yoí şevâbı göreler
Süriyeler anı oda süreler
- 143 Ağlaya feryâd ide zârâ íla
Ėaí TeÖâlâ rahm idüp yârâ íla
- 144 Diye kim ol íulumı aluĖ gelüğ
Şuçını bağışladum anuğ bilüğ
- 145 Cennetüme döndürüğ bu dem²⁷⁴ anı
Yisün içsün hem daği görsün beni

²⁶⁸ baırinde: baırine Z.

²⁶⁹ Bu beyit, Z ve M2'de bir sonraki beyitle yer değiştirmiştir.

²⁷⁰ ki: kim Z, hış M2.

²⁷¹ Ėadâs-i: Ėadâşi M2 ve Z.

²⁷² derdüme: cânuma M2.

²⁷³ bir kişi şora gele: bir kişiyi soralar Z ve M2.

²⁷⁴ bu dem: iletüğ Z ve M2.

146 Diye ol íul kim ferahdan Rabbenâ
Ne sebeb oldu bu gün ben miskine²⁷⁵

147 Bu işe lâyıf Óamel ílmamışam
Nice eylük eyledüm bilmemişem

6a

148 Hâí deye dünyâda bir söz söyledün
İşidenün cân u²⁷⁶ göñlin toyladun

149 O²⁷⁷ sözün bir döstümü ıldı ferah
Hôş geldi göñline gitdi terah

150 Çünkü sen²⁷⁸ bir döstümü şâd²⁷⁹ eyledün
Göñlinün várânın âbâd eyledün

151 Ben de seni şâd²⁸⁰ ıldum bá-melâl
Yüri var döstlarumile gör cemâl

152 Bâri didüm çünkü yoı bende Óamel
Dili²⁸¹ söylerken virürken fırsat el

153 SaÓy ideyim bende bir söz söyleyem²⁸²
Ol sözi derdüme dermân eyleyem

154 Ola ki²⁸³ bir gün bir Allâh döstünun
Göñline hôş gele ol sözüm anun

155 Şevîi arta Hâíía íurbet bula²⁸⁴ ol
Şevîi olana açılır Hâíía yol

156 Hâí TeÓâlâ raħm idüp lutf işleye
Şuçını Óafv eyleye bağışlaya

157 Hem Resûlün Óizzetine ol Kerám
Yerümi eylemeye nâr-ı²⁸⁵ caħám

²⁷⁵ miskine: miskáne M1.

²⁷⁶ cân u: cân-ı M2.

²⁷⁷ o: ol Z ve M2.

²⁷⁸ sen: Z'de yoktur.

²⁷⁹ şâd: şâê M2.

²⁸⁰ şâd: şâdi M1.

²⁸¹ dili: dil Z ve M2.

²⁸² söz söyleyem: söz eyleyem Z.

²⁸³ ki: kim Z, M2'de yoktur.

²⁸⁴ bula: ola M1.

²⁸⁵ nâr-ı caħám: nâr u caħám M2 ve Z.

- 158 Hem daħi cümle Muħammed ümmeti
Yerleri ola Ĥudânuĭ cenneti
- 159 Pes Öinâyet irüben fetħ oldu yol²⁸⁶
Muútafânuĭ cümle medħi oldu ol
- 160 Íudretüm yetdükce tâ ki söyleyem²⁸⁷
Ol Ĥabábüĭ mevlidin²⁸⁸ naẓm eyleyem²⁸⁹
- 161 Daħi vaşf itdüm anuĭ miŐrâcını
Ol gicede menzili²⁹⁰ minhâcını²⁹¹
- 162 Hem didüm âħir anuĭ seyrânını
ÖÂlem-i²⁹² lâhûtiye cev lânını
- 163 Ümmetinüĭ işin itmâm itdüĭin
Bu fenâdan ol beîâya gitdüĭin
- 164 Şöyle kim aldum deĭizden íatresin
Şaŭki ayırdum güneşden źerresin²⁹³

6b

- 165 Naẓm²⁹⁴ ıldum dâstân itdüm anı
Bir gülistân bûstân itdüm anı
- 166 Ravza-i firdevse döne encümen
Raħmete ĭarí ola úohbetde çemen²⁹⁵
- 167 Tâ ki Őuşşâí anuĭ cemö olalar
Kimi pervâne kimi şemŐ olalar
- 168 Açıla cândan tecellâ gülleri
Okuya bu sözi Ĥaí bûlbûlleri
- 169 Direler²⁹⁶ bu gülsitânuĭ güllerin

²⁸⁶ yol: o Z, ol M2.

²⁸⁷ söyleyem: söyledüm Z ve M2.

²⁸⁸ mevlidin: mevlüdin Z.

²⁸⁹ eyleyem: eyledüm Z ve M2.

²⁹⁰ menzili: menzil ü Z, menzili vü M2.

²⁹¹ minhâcını: miŐrâcını Z.

²⁹² Öâlem-i: Őâlemi Z.

²⁹³ êerresin: íatresin Z.

²⁹⁴ naẓm: naẓmı M1.

²⁹⁵ çemen: olan Z ve M2.

Bu beyit, Z nüshasında bir sonraki beyitle yer deĭiştirmiştir.

- Dinleyeler bûstân bûlbüllerin²⁹⁷
- 170 İşidenüñ cânına vire úafâ
Görünigele cemâl-i Muútafâ
- 171 Bu úafâdan unudalar Óâlemi
Devlet onuñ²⁹⁸ kim bula ol hõş demi
- 172 Perdeler íalmaya aradan gide
Êaí cemâlinden niíâbın²⁹⁹ refÓ ide
- 173 Göñli bahri kiminüñ pür-hõş³⁰⁰ ola
Kiminüñ cânı cemâle tûş ola
- 174 Kimisinüñ gözleri giryân ola
Kimisinüñ cigeri bîryân ola³⁰¹
- 175 Kimisi bir âh ile menzil ala
İrişüp maíúûdına maíbûl ola
- 176 Çünkü bu sözi ílalar³⁰² istimâÓ
Kimi vecde ire kim³⁰³ íla simâÓ
- 177 Cümle ğamlar gide göñül³⁰⁴ hõş ola
ÓAşk şarâbından íamu ser-hõş ola
- 178 Bu faíári ola ki³⁰⁵ yâd ideler
Hayr ile ílup duÓâ şâd ideler
- 179 Yâ İlâhá Óafv íl Óisyânumuz
Úaíla âhir demde hem âmânumuz
- 180 Raĥmet ide³⁰⁶ cümle yoísula³⁰⁷ baya
Raĥmet aña sîdíile âmán deye
- 181 **Tâ íyâmet söylenürse bu kelâm**

²⁹⁶ direler: dire Z. M2'de bu ve bundan sonraki beyit yer deĝiştirmiştir.

²⁹⁷ bûlbüllerin: bûlbüllerin M1, bûlbülleri M2.

²⁹⁸ devlet onuñ: dev anuñ Z.

²⁹⁹ niíâbın: niíâbını Z, niíâbı M2.

³⁰⁰ pür-hõş: pür-çûş Z ve M2.

³⁰¹ Bu beyit, Z'de ve M2'de bir sonraki beyitle yer deĝiştirmiştir.

³⁰² ílalar: ílasız Z.

³⁰³ vecde ire kim: vecd ola kim Z, vecde ola kimi M2.

³⁰⁴ cümle ğamlar gide göñül: çünkü ğamlar gide göñül Z, cümle ğamları gide göñli M2.

³⁰⁵ ki: kim Z ve M2.

³⁰⁶ ide: eyle Z ve M2.

³⁰⁷ yoísula: yohsula M1.

Biñde biri olmaya bunun tamâm³⁰⁸

7a

- 182 **Pes bu Óâlem tâ ki tutduıca niþâm**
Diyelüm hõş eś-śalâtü ve's-selâm
- 183 Diñle³⁰⁹ imdi söze âġâz idelüm
Bu maıâmda hõş ser-âġâz idelüm
- 184 ÓAndelábe virelüm gülden haber
Mest ü lâ-yaÓıllere mülden haber
- 185 Başlayalum şuyı başdan şıdıile
Tâ göñüller havyı anuñla tola
- 186 Sözi aslından³¹⁰ Óayân eyleyelüm
Bilmeyenlere beyân eyleyelüm
- 187 Diyelüm matlûb u³¹¹ hem tâlib nedür
Nireden geldi bu cân ġâlib³¹² nedür
- 188 Şundan öñdin kim bu kevn idi Óadem
Yazmamışdı dañi levh üzre íalem
- 189 Dañi Âdem şeyó-i meêkûr olmadın
Yer ü gök tamu bihişt hûr olmadın³¹³
- 190 Gizlü gencidi şıfâtında İlâh
Parf u maêrûfda münezzeh pâdişâh
- 191 Diledi ol genci íıla âşikâr
Íılalar anı taleb leyl ü nehâr
- 192 ÓÂşıı ile³¹⁴ maÓşuí adı anıla
ŞemÓ ola pervâne yanmaġa gele
- 193 Pes irâdet íudrete ola³¹⁵ be-hem
ÓAyn-ı maÓnâ³¹⁶ úûrete çün oldu zâm

³⁰⁸ Z'de: Biñ olsa bu olmaz tamâm.

³⁰⁹ diñle: diñleñ Z.

³¹⁰ aslından: asıldan M1.

³¹¹ matlûb u: matlûb-ı M2.

³¹² ġâlib: íâlib Z ve M2.

³¹³ tamu bihişt hûr olmadın: cennet vü hûrá olmadın M2.

189-335 arası beyitler, sayfaların eksik olması sebebiyle Z'de yoktur.

³¹⁴ ile: vü M2.

³¹⁵ ola: oldu M2.

- 194 RefÓ ııldı Hái cemâlınden nıfâb
Tâ ki meftûh ola ebvâb u ıubâb³¹⁷
- 195 Nûr-ı vechi pertevinden ol ehad
ÚâniÓ u Íayyûm u lutfı bá-Óaded
- 196 Muştafâ nûrını ácâd eyledi
Íudretine göre bünyâd eyledi
- 197 Niçe biñ yıl terbiyet ııldı aña
Dañi andan secde emr itdi buña
- 198 Secde ııldı Háiía ol nûr-ı imâm
Secdesinde ııldı nûr biñ yıl³¹⁸ tamâm

7b

- 199 Secdesi anuñ huýûr-ı³¹⁹ Óayn idi
Evvel âhir yeri³²⁰ nûr-ı Óayn idi
- 200 Pertevinden nûruñ ol Rabbü'l-beşer
Hôş yaratdı şöyle bir ulu güher
- 201 Şöyle kim³²¹ ol nûra noíúân gelmedi
Hâç kemâlinden anuñ eksilmedi
- 202 Gevhere bir kez nañar eyledi Hái
Tuymadı gevher hemân oldu iki şai³²²
- 203 Arasında gevherüñ on dürlü nûr
Vaşfını dil deyemez³²³ ııldı puhûr
- 204 Úâfisinden anuñ Ahmed nûrını³²⁴
Hái yaratdı ol Muhammed rûhını
- 205 Birisinden dañi envârıñ³²⁵ hakâm
Eyledi hôş vechile Óarş-ı³²⁶ Óapâm

³¹⁶ maÓnâ: maÓná M2.

³¹⁷ ıubâb: ıubâb M1.

³¹⁸ ııldı nûr biñ yıl: ııldı biñ hôş M2.

³¹⁹ huýûr-ı: huýûrı M1.

³²⁰ yeri: zárâ M1.

³²¹ kim: M2'de yoktur.

³²² Bu mısradâ hece fazlalığı vardır.

³²³ deyemez: söylemez M2.

³²⁴ nûrını: rûhını M2.

³²⁵ envârıñ: envâr u M2.

- 206 Ħaí yene íldı nażar ol gevhere
Heybetile şöyle kim ol cevhere
- 207 Eridi gevher şu oldı íldı cûş
Bir ulu heybetlü deñiz oldı ħôş
- 208 Geldi kef şu üstine çıdı buĥâr
Yeri ol kefden yaratdı ber-íarâr
- 209 Gökleri íldı buĥârından şunuñ
Dön didi dönmek işi oldı³²⁷ anuñ
- 210 ÓArşı ol úu üstine íodı Íadár
Ħuccetidür bu sözüñ íavl-i³²⁸ Baúár

Íâle'llâhü Tebârek ve TeÓâlâ ve kâne Óarşuhu Óale'l-mâó³²⁹

- 211 Ħikmetile nûrı Óarş üzre íodı
Yâ ĥabábüm nûrı bunda tur didi
- 212 Niçe biñ yıl anda ol nûr-ı kebâr
Zikri íldı Ħaíı dâóim ol neêár
- 213 Kimisinden Bâía³³⁰ ervâĥı Raóûf
Yaradup tertábile íldı úafûf
- 214 Bâíisi ger êikr ola tatvâl³³¹ olur
Söz çoğalır hem murâd ırâğ olur

8a

- 215 Íabý iderdi nûr-ı Aĥmed anlara
Vâsıta olmışdı zárâ cânlara³³²
- 216 Bu íadar sözden daĥi budur murâd
*Kenz-i mahfûñ*³³³ tılsımı ola³³⁴ küşâd

³²⁶ Óarş-ı: Óarşı M2.

³²⁷ işi oldı: oldı işi M2.

³²⁸ íavl-i: íavli M2.

³²⁹ Ħûd, 11:7. "O, hanginizin amelinin daha güzel olacağı konusunda sizi imtihan için, henüz Arş'ı su üstünde iken gökleri ve yeri altı gün içinde (altı evrede) yaratandır. Böyleyken 'Ölümden sonra şüphesiz diriltileceksiniz.' desen, inkârcılar 'Mutlaka bu, apaçık bir büyüdür.' derler. "

³³⁰ bâía: daĥi M2.

³³¹ tatvâl: tavâl M2.

³³² Bu beyit M2'de yoktur.

³³³ El-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, II/2016.

³³⁴ Bu beyitte vezin hatası vardır.

- 217 Çün bilindi ne imiş aslı vücûd
Bu vücûdı Óâleme kim úldı cûd
- 218 Varlığa nûr-ı Muḥammeddür sebeb
Cümle şey andandurur ílma Óaceb
- 219 ÓUlvá süflá ger mürekkeb ger basát
Ger kebár ü ger saġár u ger vasát
- 220 Ger düşi ger düni sâÓât ü³³⁵ zamân
Evvel âḥir çünki bu kevn ü³³⁶ mekân
- 221 Bâtın u pâhir nüfûsile Óuíûl
Cümle andan oldurur asl-ı uúûl³³⁷
- 222 Hem meÓâdân dahi ḥayvân u³³⁸ nebât
Tertibi birle mevâlid³³⁹ ümmehât
- 223 Çünki bildüñ evvel aslun ne imiş
Gelmedin senüñ cânuñ³⁴⁰ íande imiş
- 224 Dáve uyma aúluña gel tâbiÓ ol
ÓAş ile sıdî ile söze sâmiÓ ol
- 225 Sû-i þannile seni ílma saíám
Şekki ío³⁴¹ tâ ki ola íalbüñ selám
- 226 Her ne sözi³⁴² söylenür var ḥucceti
Yâ ḥadâs var³⁴³ yâḥû íuróân âyeti
- 227 **Tâ íyâmet söylenürse bu kelâm**
Biñde biri olmaya bunuñ tamâm
- 228 **Pes bu Óâlem tâ ki tutduíca niþâm**
Diyelüm hôş es-salâtü ve's-selâm
- 229 Dinle yene râvâler virür haber

kenz-i mahfûñ tılsımı ola: kenz-i mahfânüñ tılsımı ola M2, kenz-i mahfûñ tılsımı ol M1.

³³⁵ sâÓât ü: sâÓât-i M2.

³³⁶ çünki bu kevn ü: cümle bu gün ü M2.

³³⁷ uúûl: uúûl M1.

³³⁸ ḥayvân u: ḥayvân-ı M2.

³³⁹ tertibi birle mevâlid: terbiyeti birle mevlid M2.

³⁴⁰ senüñ cânuñ: cânuñ senüñ M2.

³⁴¹ ío: íoy M2.

³⁴² sözi: söz kim M2.

³⁴³ ḥadáu var: ḥadâs ü M2.

Hâtem-i³⁴⁴ âhir zamândan naîl ider

230 İudreti birle yene ol pâdişâh
Muútafânun rûh-ı pâkin³⁴⁵ ol İlâh

231 Hüsni zâbâ ile şöyle pür-kemâl³⁴⁶
Eyledi tâvus gibi virdi cemâl

8b

232 Hem yaratdı ol hayâ gözgüsini
Hem yaían ağacını diñle beni

233 Tâvusı ol ağac üstünde íodı
Emri ıldı gözgüye bir baí didi

234 Rûh-ı Ahmed gözgüye ıldı nažar
Gördi kendü úüretin hayru'ú-úuver

235 Şükr ü minnet birle ol şâhib-vücûd
Haíía beş kerre hemân ıldı sücûd

236 Rûhile miróatı çün cem'oldılar
Ol şecerde çünki vuşlat buldılar

237 Ara yerden toğdı bize³⁴⁷ mâ'ide
Dürlü ni'omet tolu içi³⁴⁸ fâ'ide

238 Ya'ni secde bize oldu³⁴⁹ beş namâz
Toludur içi münâcât ü niyâz

239 Şükrini ni'ometlerinün bilevüz
Emrini tutup namâzın³⁵⁰ ılavuz

240 Nûra bata göñlümüz hem cânumuz
Lutfile Haí Óaf ide Óisyânumuz

El-âîşsatü mine'l-úsati

241 Gel berü³⁵¹ sídí ile ey Óaşí eri

³⁴⁴ hâtem-i: hâtim-i M2.

³⁴⁵ rûh-ı pâkin: pâk-i rûhin M2.

³⁴⁶ pür-kemâl: ber-kemâl M2.

³⁴⁷ yerden toğdı bize: yerde bize toğdı M2.

³⁴⁸ tolu içi: içi tolu M2.

³⁴⁹ bize oldu: oldu bize M2.

³⁵⁰ namâzın: namâzı M2.

³⁵¹ berü: berü gel M1 ve M2.

- Diñledünse cãndan bu sözleri
- 242 Yene sözün ma'ñisine ol íaráb
Kim bu işlerden saña vardur na'sáb
- 243 Ümmet olduñ Ahmede çün kim i yâr³⁵²
Ís'salardan dañi saña h'ís'sa var
- 244 Íudretin iphâr idüp ol³⁵³ müste'ân
Bâtınunđa pâhir itdi bir ni'sân
- 245 Bir şecer gibi seni var eyledi
Hem gönül gözgüsün iphâr eyledi
- 246 Dañi bu cân tâvusın anda íodı
Ya'ñni kim bu íamûsın sende íodı
- 247 Cân gönül gözgüsine baímaí diler
Nûrını göñlüñe³⁵⁴ biraímaí diler
- 248 Arada nefsün buludı gör nider
Göñlüñi ol nûriden³⁵⁵ mañrûm ider
- 249 Çünki ta'ñíáíile tev'hád idesin
Ö'Ârif olup terk-i ta'ñlád idesin
- 250 Gözüñ açup uyíudan uyanasın
Şıbgatu'llâh rengine boyanasın
- 251 Ol Hâí her yerde hâyır göresin
Cümle hâlâtuñda nâñır göresin
- 252 Nâgehânâ cezbe-i Rañmân ire
Cânuña tâ ol hâíáíá cân ire
- 253 Tâğıda nefsün buludın cezbeler
Úoñra bundan gör neler íopa neler
- 254 Göñlüñe ol dem na'par íıla bu cân
Tâ görüne gözüñe sırr-ı nihân
- 255 Ya'ñni íalbün pâk-i mir'âtin göre
Baíup anda kendünün êâtın göre

³⁵² i yâr: ey yâr M1 ve M2.

³⁵³ idüp ol: íulup M2.

³⁵⁴ göñlüñe: göñüle M2.

³⁵⁵ nûriden: nûrdan M2.

- 256 ÓÂrif olup Rabbine ılur sücûd
Çünkü Âaía kendüde buldı şühûd
- 257 Secdesi yaÓná fenâsıdur anuñ
Ol fenâ Óayn-ı beîâsıdur anuñ
- 258 Ol eşerden göñlüñ olur hâmile
Müddeti olmaz bunuñ eyyâmile
- 259 Dem gelür tâ sende³⁵⁶ bir oğlan toğar
Maşrıí ilinden meh-i³⁵⁷ tâbân toğar
- 260 Çünkü gördün³⁵⁸ toğdı ol ferzend-i³⁵⁹ dil
Sen dañi bir dañi toğduñ bellü bil
- 261 İki kerre toğmayınca dir Resûl
ÓÂlem-i³⁶⁰ sırdan açılmaz aña yol

Íâle'n-nebiyyü Óaleyhi's-selâm lâ-yetimmü melekûte's-semâvâti ve'l-Óarż men lem-
yûled sirrateyn³⁶¹

- 262 Gözümüzde çünkü íuşdan toğdı hõş
Bir kere³⁶² toğmağile olmadı íuş
- 263 Íabı ile³⁶³ hâç yumurta uça mı
Şöyle³⁶⁴ cânsız hâç mürde uça mı

9b

- 264 Furur altında íuşuñ ol bir zamân
Íudreti birle virür Âaí aña cân
- 265 Yarı lup íabı gider yumurtañuñ
Zindelige döner adı mürdedüñ
- 266 Yavrı toğar ana yemek yidirür
Terbiyet ılur aña tâ uçurur
- 267 Bâz olur pervâz ider avın alur

³⁵⁶ tâ sende: bir demde M2.

³⁵⁷ ilinden meh-i: dilde mâhi M2.

³⁵⁸ gördün: gördin M1.

³⁵⁹ ferzend-i: ferzinde M2.

³⁶⁰ Óâlem-i: Óâlemi M1 ve M2.

³⁶¹ Bu rivayet hadis kaynaklarında bulunamamıştır.

³⁶² kere: kerre M1, keret M2.

³⁶³ íabı ile: íabuğile M2.

³⁶⁴ şöyle: söyle M2.

Dest-i şâha³⁶⁵ íonmağa lâyıı olur

- 268 Terbiyetsiz kimse hâuíl olmadı
Bá-mürebbá³⁶⁶ kimse Rabbi bulmadı

Levle'l-mürebbá mâ Óarafe Rabbá sadeía Resûlu'llâh³⁶⁷

- 269 Cân u³⁶⁸ göñülden bu yolda key düriş
SaÓı íl tâ bir mürebbáye iriş

- 270 Himmet ide tâ ki telían eyleye
Bu taráí saña tebyán eyleye

- 271 Aça gözüñ menzilüñe iresin
Hái göziyle Háií þâhir göresin

- 272 Çün göñül öñe oñar cümle beden
TâbiÓ olur göñlüñe bu cism ü³⁶⁹ ten

*Íâle'n-nebiyyü Óaleyhi's-selâm inne fá-cesedi ibni âdeme muýgatiün iêâ eúlahat
úalehá'l-cesedü küllühü iêâ efsedet fesede'l-cesedü elâ ve hiye'l-íalbü úadeía
Resûlu'llâh³⁷⁰*

- 273 Terbiyetle çün yumurta oldu íuş
Sen de bundan úoñra insân olduñ uş

- 274 İşbu hálüñ sıdıına budur nişân
Secde íla baş u³⁷¹ êikr ide lisân

- 275 Pes gerekdür secde-i şükr idevüz
Muştafâ getdügi yola gidevüz

- 276 Ol Hábábüñ hürmetine³⁷² yâ Rahám
Eylegil meóvâ bize dârü'n-naÓám

- 277 **Hâşre dek ger söylenürse bu kelâm**
Nice hâşr ola bu olmaya tamâm³⁷³

³⁶⁵ dest-i şâha: şâh eline M2.

³⁶⁶ bá-mürebbá: bá-mürebbâ M2.

³⁶⁷ Bu rivayet hadis kaynaklarında bulunamamıştır.

³⁶⁸ cân u: cân-ı M1, cân M2.

³⁶⁹ göñlüñe bu cism ü: göñüle cümle bu M2.

³⁷⁰ El-Buhârî, *el-Câmiu'l-Müsned*, İman, 40, I/52.

Bu başlık M2'de yoktur.

³⁷¹ u: M2'de yoktur.

³⁷² hürmetine: Óizzetine M2.

³⁷³ Bu ve bundan sonraki beyit M2'de yoktur.

- 278 **Ger dilersiz bulasız oddan necât**
Ôaşûile derdile eydûñ eú-úalât
- 279 Diñle imdi yene feth olsun kelâm
Nûrile tolsun gönül gitsün žalâm³⁷⁴
- 280 Şevûile yene söze başlatalum
Sünbülün dalına gül aşlatalum
- 281 Gül budaılarına íonsun Ôandeláb
Bu hevâda söylesün naÔt-ı³⁷⁵ Ĥabáb
- 282 Sûzile sözi muíarrer ílalum
Tâ ki Ôuşşâí muhayyer ílalum
- 283 Âteş-i³⁷⁶ Ôaşûile dil-sûz idelüm
Zemherár-i nefsi³⁷⁷ nev-rûz idelüm
- 284 Himmetile yanduralum bir çıraí
Nûra ġarí olsun Şífâhân u ÔÍrâí³⁷⁸
- 285 Êíkr idelüm Muútafâ ecdâdını
Niredendür diyelüm bünyâdını
- 286 Ĥaí TeÔâlâ çün yaratdı Âdem'i
Íıldı Âdem'le müzeyyen Ôâlemi
- 287 Âdem'ün cebhinde³⁷⁹ Aĥmed nûrını
Íodı didi saña devlet bil bunı
- 288 Nûr-ı Aĥmed dôt-ı dilden her³⁸⁰ müdâm
Dürlü râzá söyleridi ol hümâm
- 289 Cümle esmâyı bilürken ol úafâ
Sözi nûruñ aña olurdu ĥafâ
- 290 Nûr-ı Ĥavvâ alnına íıldı³⁸¹ Ôubûr
Nûrile hôt ol daĥi³⁸² buldı sürûr

³⁷⁴ balâm: bulâm M1 ve M2.

³⁷⁵ naÔt-ı: medĥ-i M2.

³⁷⁶ âteş-i: âteşi M2.

³⁷⁷ zemherár-i nefsi: zemherár nefsi M2.

³⁷⁸ Şífâhân u ÔÍrâí: Úufâhân-ı ÔAraí M2.

³⁷⁹ cebhinde: alnında M2.

³⁸⁰ dilden her: dilinde M2.

³⁸¹ íıldı: M1'de yoktur.

- 291 Şát toğdı nûr aña seyrân³⁸³ idüp
Pes anûşa vardı andan da gidüp
- 292 Vardı İaynanu ve Mehyâyile hem
Geldi Uhnûh alnına nûr-ı kerem
- 293 Furmadı bundan³⁸⁴ dañi gitdi yene
Geldi tâ kim Nûh nebânüñ³⁸⁵ alnına
- 294 Öİzzetine nûr³⁸⁶ anuñ buldı necât
Dañi gelmedin göründi³⁸⁷ muÖcizât

10b

- 295 Sâma hem Erfahşda hem Ğâbire
Fâliğa Ergûya hem dañi nire
- 296 Tâ ki İbrâhâme irdi ol íamer
Turdı alnında niçe şâm u seher
- 297 Ol sebebden úldı pes Rabbü'l-enâm
Nâr-ı Nemrûdı aña *berden selâm*³⁸⁸
- 298 Geldi İsmâÖale çün nûr-ı Kerâm
Ĥaí fidâ úldı aña zebñ-i³⁸⁹ Öapâm
- 299 Kime kim irse bu³⁹⁰ nûruñ devleti
Artaridi ol kişinüñ Öizzeti
- 300 Batn u batn u şulb ü³⁹¹ şulb ü seyr ide
Kimisi oldı ata kimi³⁹² dede
- 301 Tâ ki ÖAbdullâh'a irdi nevbeti
Nûrile ol dañi buldı şevketi
- 302 Vaít irişdi tâ ki neysân-ı³⁹³ kerem

³⁸² hõş ol dañi: ol dañi hõş M2.

³⁸³ seyrân: seyr M2.

³⁸⁴ bundan: andan M2.

³⁸⁵ kim Nûh nebânüñ: kim Nûh necânüñ M1, tâ Nûh-ı necânüñ M2.

³⁸⁶ nûr: Nûh M2.

³⁸⁷ göründi: görüñ zâ M2.

³⁸⁸ Enbiyâ, 21:69. “‘Ey ateş! İbrahim’e karşı serin ve esenlik ol!’ dedik.”

³⁸⁹ zebñ-i: zebñ u M2.

³⁹⁰ bu: o M2.

³⁹¹ batn u şulb ü: vatn ü şulb ve M2.

³⁹² oldı ata kimi: ata oldı kimisi M2.

Şöyle kim oldu şádef ağzına zám³⁹⁴

- 303 Tâ ki gevher düşdi bir genc hâneye
YaŖni irişdi atadan anaya
- 304 Âmine hâtûn Muhammed anası
Bir úadefdür kim nebá dür dânesi
- 305 Oldı ŖAbdullâh'dan ol dem hâmile
Geçdi niçe hefte mâh eyyâmile
- 306 Tâ Rebáu'l-evvel ayı toğdı çün
Cânına şeytânıñ uruldı düğün
- 307 Ayıñ on ikinci şenbih³⁹⁵ gicesi
Diñle kim oldu hikâyet nicesi
- 308 Hâı TeŖâlâ ol gice emr eyledi
Íudretiyle bá-telaffuñ söyledi
- 309 Didi CebrâŖile di ehl-i semâ
Eylesünler baña çoı hâmd ü şenâ
- 310 Bu gice tesbâh efzûn ideler
Olmasun kim himmeti dñn ideler
- 311 Cennet-i Rıdvânı³⁹⁶ tezyân eylesün
Hûr-i³⁹⁷ Ŗayna dañi telían eylesün

11a

- 312 Cennetün íapuların açsun íamu
Kimseye zahmet degürmesün tamu
- 313 Kim bu gice ol nebiyy-i muhterem
Bileler kim Ŗâleme baúar íadem
- 314 Çağıruben CebrâŖil úldı nidâ
Bilünüz ey³⁹⁸ ehl-i arý ehl-i semâ
- 315 Bu gice toğar bilün bedr-i³⁹⁹ tamâm

³⁹³ neysân-ı: nâsân-ı M2.

³⁹⁴ kim oldu şádef ağzına zám: oldu şádef ağzına talem M1.

³⁹⁵ ayıñ on ikinci şenbih: on ikinci düşenbih M2.

³⁹⁶ cennet-i Rıdvânı: cenneti Rıdvânı M1, cenneti Rıdvân M2.

³⁹⁷ hûr-i: hûri M1.

³⁹⁸ ey: M2'de yoktur.

³⁹⁹ bedr-i: bedri M1 ve M2.

- Nûra Óâlem ġarí olur gider þalâm⁴⁰⁰
- 316 Yer ü⁴⁰¹ gök ehli íamusı ol gice
Muútafâ Óâşılıarı ucdan uca
- 317 Sözleri pes şevíile hâu u⁴⁰² Óavâm
Žikr u⁴⁰³ tesbâh eú-úalâtü ve's-selâm
- 318 Anası daħi neler gördi⁴⁰⁴ neler
Görüben işitdügini nafl ider
- 319 Didi evümde yalañuzdum hemân
Geldi bir ün heybetile⁴⁰⁵ ol zamân
- 320 Ey yer ehli ey gök ehli bilünüz
Íadre irdünüz ne varsa⁴⁰⁶ bilünüz
- 321 Kim bu gice içre ol šâhib-Óâlem
Bu zemânün başına baúar íadem
- 322 Şaría ġarba hükmi anuñ tolısar
Ísteyen Ĥaíí anuñla bulısar
- 323 Ehl-i küfri şöyle ılısar Óadem
Nesh idiser cümle dánlerini⁴⁰⁷ hem
- 324 İşidicek bilmezem dir nolmışam
Şanasın bá-Óaíl u⁴⁰⁸ bá-cân olmışam
- 325 ÓAílumı cemÓ eyledüm turdum örü
Gözüm açdum çünkü baídum yuáaru
- 326 Öyle⁴⁰⁹ úandum nûra ġarí olmış tenüm
Hôş feraħlandı sevindi bu cânım
- 327 Gözlerümden tâ ki refÓ oldu ĥicâb
Evüme girdi melekler bá-ĥisâb

⁴⁰⁰ þalâm: þulâm M1 ve M2.

⁴⁰¹ yer ü: yeri M2.

⁴⁰² pes şevíile hâu u: şevíile cümle hâu-ı M2.

⁴⁰³ žikr u: žikr-i M2.

⁴⁰⁴ gördi: didi M2.

⁴⁰⁵ heybetile: heybetle M1.

⁴⁰⁶ ne varsa: varise M2.

⁴⁰⁷ dánlerini: dánini M2.

⁴⁰⁸ bá-Óaíl u: bá-Óaíl-ı M2.

⁴⁰⁹ öyle: eyle M2.

328 Daği hem⁴¹⁰ gördüm hevâda bir döşek
Döşedi hōş vechile anı melek

11b

329 Bir melek daği elinde üç Óalem
Vaşfını dil söylemez yazmaz íalem

330 KaÓbenüñ tamında dikdiler birin
Biriniñ maşrııda ıldılar yerin

331 Birisin daği anuñ mağribde hem
Dikdiler hōş vechile ey pür-himem

332 Mekke şehri nûra ğarí olmışıdı
Ehl-i ğâflet uyıfuda íalmışıdı

333 Ger felekde şöyle kim yüz biñ íamer
Pâhir olsa göremez hâç bi'l-başar⁴¹¹

334 Cümle Óâlem içi ger pür-nûr ola
Göremez yolını ol kim kör ola

335 Key úaın göñlüñ gözi kör olmasun⁴¹²
Göziñizden nûr-ı Haí dûr olmasun

336 Gözlerüñi Óibretile açá baí
ÓÂlemüñ içi tóludurur sebaí

337 Bir sebaídur kim *ulü'l-ebúâr*⁴¹³ oíur
Her biri *fenžur ile'l-âşâr*⁴¹⁴ oíur

338 Muútafâ nûriyile⁴¹⁵ Óâlem tolu

⁴¹⁰ hem: M2'de yoktur.

⁴¹¹ bi'l-başar: bá-başar M2.

⁴¹² kör olmasun: olmasun M1.

⁴¹³ *ulü'l-ebúâr*: *ulu ebúâr* M2.

Âl-i İmrân, 3:13; Haşr, 59:2; Nûr, 24:44. “Şüphesiz, karşı karşıya gelen iki toplulukta sizin için bir ibret vardır: Bir topluluk Allah yolunda çarpışıyordu. Öteki ise kâfirdi. (Onları) göz bakışıyla kendilerinin iki katı görüyorlardı. Allah da dilediğini yardımıyla destekliyordu. Basireti olanlar için bunda elbette ibret vardır.”; “O, kitap ehlinde inkâr edenleri ilk toplu sürgünde yurtlarından çıkarandır. Siz onların çıkacaklarını sanmamıştınız. Onlar da kalelerinin, kendilerini Allah'tan koruyacağını sanmışlardı. Ama Allah'ın emri onlara ummadıkları yerden geldi. O, yüreklerine korku düşürdü. Öyle ki, evlerini hem kendi elleriyle, hem de mü'minlerin elleriyle yıkıyorlardı. Ey basiret sahipleri, ibret alın.”; “Allah geceyi ve gündüzü döndürüp duruyor. Şüphesiz bunda basiret sahibi olanlar için bir ibret vardır.”

⁴¹⁴ her biri *fenžur ile'l-âşâr*: her birisi *fenžuru'l-âşâr* Z, her biri *fenžuru ilâ âşâr* M2.

Rûm, 30:50. “Allah'ın rahmetinin eserlerine bak! Yeryüzünü ölümünden sonra nasıl diriltiyor. Şüphe yok ki O, ölüleri de elbette diriltecektir. O, her şeye hakkıyla gücü yetendir.”

- Göz gerekdür göre anı⁴¹⁶ bahtulu
- 339 Cânıñ Aĥmed cânile⁴¹⁷ bilişmedi
Bunda anıñ sevgüsine düşmedi
- 340 Ĥaíı görmeyen göz⁴¹⁸ anıñ gözidür
Bil bu sözler ehl-i⁴¹⁹ Ĥaíıñ sözidür
- 341 Bunda kör olan göz⁴²⁰ anda dahi kör
Ĥaí kelâmı böyledür gel oı gör
- İâle'llâhü TeŖâlâ *men kâne fá-hâêihá aŖmâ fe hüve fá'l-âhirati aŖmâ*⁴²¹
- 342 Gözgü jeng⁴²² olsa görünmez anda şey
Görine mi anda nûr-ı⁴²³ pâk-i Ĥayy
- 343 Açgıl ey Ĥaí göñlümüz ve⁴²⁴ gözümüz
Rûz u şeb⁴²⁵ budur recâmuz⁴²⁶ sözümüz
- 344 **Tâ ıyâmet söylenürse bu kelâm**
Biñde biri olmaya bunun tamâm⁴²⁷
- 12a
- 345 **Pes bu Ŗâlem tâ ki**⁴²⁸ **tutduıca niĥâm**
Diyelüm hêş eš-salâtü ve's-selâm
- 346 Çün yaın oldı ki ol server gele
Ol gice düşdi cihâna ģulgüle
- 347 Muútafânuñ anası dir ki⁴²⁹ Ŗayân
Gözlerüm gördügidür işbu⁴³⁰ beyân

⁴¹⁵ Muútafâ nûriyle: Muútafânuñ nûriyle M1.

⁴¹⁶ göre anı: anı göre Z ve M2.

⁴¹⁷ cânile: cânıyile Z.

⁴¹⁸ göz: gör Z ve M2.

⁴¹⁹ ehl-i: ehli Z.

⁴²⁰ göz: kör Z.

⁴²¹ İsrâ, 17:72. "Kim bu dünyada körlük ettiyse, ahirette de kördür, yolunu daha da şaşırmıştır." Mevlid metninde "ve" şeklinde geçen ifade, ayette "fe" şeklindedir.

⁴²² gözgü jeng: göz pâk Z ve M2.

⁴²³ nûr-ı: nûrı Z ve M2.

⁴²⁴ göñlümüz ve: gözlerümüz Z ve M2.

⁴²⁵ rûz u şeb: rûz-ı şeb M1, M2 ve Z.

⁴²⁶ budur recâmuz: dâyim budurur Z ve M2.

⁴²⁷ Bu beyit Z'de ve M2'deyoktur.

⁴²⁸ tâ ki tutduıca: tâ dutduıca Z ve M2.

⁴²⁹ ki: kim Z ve M2.

⁴³⁰ gözlerüm gördügidür işbu: gözlerümün gördügidür bu Z.

- 348 Ev divarı nâgehânâ yarılup
Geldi üç hûri ki gâyet hûsn-i⁴³¹ hûb
- 349 Biri geldi önüme oturdı hõş
Íolumı omuzına⁴³² götürdi hõş
- 350 Hem didi üstüme biraíğıl seni
Senüñiçün gönderübdür Hâí beni
- 351 Baña hem çoi çoi beşâret eyledi
Dâyesi olduñ sen anuñ bil⁴³³ didi
- 352 Bu senüñ oğluñ gibi háçbir oğul
Yaradılalı cihân⁴³⁴ gelmiş degül⁴³⁵
- 353 Bu senüñ oğluñ gibi íadri halál
Bir anaya virmemişdür ol Celál
- 354 Şuśadı yandı yüregüm key íatı
Virdiler bir şişe⁴³⁶ tolu şerbeti
- 355 Çünkü içdüm nûr⁴³⁷ oldum şanasın
Geldi bir aí íuş íanadıyla hemán
- 356 Hõş sığadı íuvvetile aríamı
Baña didi⁴³⁸ şimdi bulduñ hõş demi
- 357 Foğdı ol dem rahmeten li'l-Ôâlemán
Nûra ġarí oldu semâvât ü⁴³⁹ zemán
- 358 Niçe yüz biñ úalavâtü ve's-selâm⁴⁴⁰
Rûhına olsun ile'l-yevmi'l-íyâm⁴⁴¹
- 359 Íıldı ol dem merhabâ hâuú u Ôâm⁴⁴²
Biz idelüm merhabâ ile íyâm⁴⁴³

⁴³¹ hûsn-i: hûsni M2.

⁴³² omuzına: omuzuma Z.

⁴³³ dâyesi olduñ sen anuñ bil: anası olduñ Muġammedüñ Z, anası olduñ Resûlün sen M2.

⁴³⁴ yaradılalı cihân: yadılalı cihâna Z.

⁴³⁵ Bu ve bundan sonraki beyit M1'de ve M2'de yoktur.

⁴³⁶ şişe: câm Z, şûşe M2.

⁴³⁷ nûr: nûru M1.

⁴³⁸ baña didi: didi baña Z ve M2.

⁴³⁹ semâvât ü: semâvât-i M2.

⁴⁴⁰ Bu mısrada vezin hatası vardır.

⁴⁴¹ Bu beyit M1'de yoktur.

⁴⁴² hâu u Ôâm: havâu u Ôavâm M1.

- 360 Merhabâ ey úâhib-i hamd ü Óalem
Merhabâ ey râfiÓ-i cehl ü þulem
- 361 Merhabâ ey lâýí-ı medh u sezâ
Merhabâ ey úâbir-i cevr ü ezâ
- 362 Merhabâ ey havý-ı kevşer úâhibi
Merhabâ ey hüsn-i Haíııı nâibi
- 363 Merhabâ ey íurretü'l-Óayn-i habâb
Ol haíâyı gülsitâna Óandelâb

12b

- 364 Merhabâ ey úâhib-i *levlâk*-i tâc
Kisr ü íayúerden alan pâc u harâc
- 365 Merhabâ ey íufl-i nuúret mâliki
Merhabâ mihr-i nübüvvet sâliki
- 366 Merhabâ Óilm-i haíáíat hâfızı
Merhabâ dürr-i kelâmuı nâfiêi
- 367 Merhabâ ey leyle-i esrâ begi
Merhabâ ey kâóinâtuı yegregi
- 368 Merhabâ şâh-ı cemâÓi'l-mürselân
BâÓis-i mevcûd-ı evvel âhirân
- 369 Merhabâ ey kâóinâtuı serveri
Merhabâ bâğ-ı cinânuı rehberi
- 370 Merhabâ ey tâvûs-ı nûr ıssı êât⁴⁴⁴
Ey muhât-i baır-i Óilm-i mümkinât
- 371 Merhabâ ey úâhibi'l-miÓrâc şâh
Merhabâ ey hurşâd-i esrâc-ı mâh
- 372 Merhabâ tûti-i bâğ-ı bihişt
Merhabâ gülzâr-ı gül şubh-ı nevişt
- 373 Merhabâ bâğ-ı elestüı bülbüli

⁴⁴³ Z'de ve M2'de bulunmayan "Merhabâ" bahri (359-374 arası beyitler) için müstensih M1 nüshasına şu notu düşmüştür:

"Bu kitâbda merhabâ olmadığından bu mahall-i íıyâmda merhabâ inşâó olundu. Ola ki Hudâ-i lem-yezel ecr-i cezâl-i teólâfe müşârik eyleye. Âmin."

⁴⁴⁴ Bu mısrada hece eksigi vardır.

Ol ħaíáíat bâğınur ser-sünbüli

- 374 Şol **Íara VâŖ**ple bu kemter şeráf
Behremend ide şefâŖatden latáf

Hâêê medĥu ħâtemi'r-rusül ve ħâdi's-sübül⁴⁴⁵

(mef Ŗû lü / me fâ á lü / me fâ á lü / fe Ŗû lün
mef Ŗû lü / fe Ŗû lün)

- 375 Çün Ŗâlem-i úuğrâya gelüp ol yüzi edĥâ⁴⁴⁶
Ez-Ŗâlem-i kübrâ
- 376 Pür oldı íamu nûrile ĥâç íalmadı ħulmâ⁴⁴⁷
Der-esfel-i aŖlâ
- 377 GelmeŖe idi Ŗâleme ol ĥâce-Ŗi⁴⁴⁸ *levlâk*
Olmaz idi eflâk
- 378 VâŖ olmazidi yeryüzine KaŖbe vü⁴⁴⁹ minâ
Hem mescid-i⁴⁵⁰ aúúâ
- 379 Cismile Ŗurûc eyledi ol⁴⁵¹ rûĥ-i muúavver
KaŖ itdi menâzil
- 13a
- 380 Seyrân idüben sidreyi hem *nezle-i*⁴⁵² *uĥrâ*⁴⁵³
Tâ *cennet-i*⁴⁵⁴ *meŖvâ*⁴⁵⁵
- 381 Íadd ü leb-i ĥüsnünde⁴⁵⁶ anur buldı vüçûdı
Âdemde sücûdı
- 382 Ez-cümle melek ins ü cin ez-kevşer ü⁴⁵⁷ tûbâ

⁴⁴⁵ Z'de ve M2'de, devamında “Ŗâleyhi's-selâm” da vardır.

⁴⁴⁶ M1'de: Çün geldi bu suğrâya Ŗâleme ol yüzi edĥâ. M2'de: Çün geldi bu murâ Ŗâleme bil ol yüz eúĥâ.

⁴⁴⁷ Z'de ve M2'de: Pür oldı íamu nûrile íalmadı êulmâ.

⁴⁴⁸ ĥâce-i: ĥoca-i Z ve M2.

⁴⁴⁹ KaŖbe vü: KaŖbe-i Z.

⁴⁵⁰ mescid-i: mescidü Z.

⁴⁵¹ cismile Ŗurûc eyledi ol: cism-i pâkile Ŗurûc eyledi ol M1, cümle Ŗurûc eyledi M2.

⁴⁵² nezle-i: nez-i M2.

⁴⁵³ Necm, 53:13. “Andolsun ki, o, Cebrâil'i bir başka inişte daha (aslî suretiyle) görmüştü.”

⁴⁵⁴ cennet-i: cennetü Z.

⁴⁵⁵ Secde, 32:19. “İman edip salih amel işleyenlere gelince, onlar için, yapmakta olduklarına karşılık bir mükâfât olarak Me' vâ cennetleri vardır.”

⁴⁵⁶ leb-i ĥüsninde: leb ü ĥüsninden Z ve M2.

Tâ cennet-i hâdrâ⁴⁵⁸

- 383 Şerh ider anuñ sünbülünü sûre-i ve'l-leyl⁴⁵⁹
Ender suhan-ı Hây⁴⁶⁰
- 384 Yüzinde⁴⁶¹ anuñ pâhir olur⁴⁶² dâniş-i esmâ
Vaîtâ⁴⁶³ ki tecellâ
- 385 Hem yene ser-i isba'î⁴⁶⁴ şaîa'l-îamer itdi
Bedri gicesinde⁴⁶⁵
- 386 İadrini anuñ bilmedi⁴⁶⁶ her câhil-i etgâ
Hâli nola ferdâ
- 387 Hem şâh-ı şehinşâh-ı yegânâ-i⁴⁶⁷ Hâi oldur
Der-ğayb ü şehâdet
- 388 Uş deyi⁴⁶⁸ virür iadrini iurb-i fetedellâ
Der-leyle-i esrâ
- 389 Şer'ine anuñ îalbile sa'îy iden irişür
Tâ Ŗarş-ı⁴⁶⁹ Ŗapâme
- 390 Bu mertebeye îalb iremez îlsa tevellâ
Nitsün aña êikrâ
- 391 Hem beyn-i nebâtında anuñ çıdı yenâbi'î⁴⁷⁰
Ve'l-fecri beyânı⁴⁷¹
- 392 Tâ teşnelerin ümmetinüñ eyledi işfâ
Ol ahdine evfâ⁴⁷²

⁴⁵⁷ ins ü cin ez-kevşer ü: insü ve cinnü Z, insü ve cinnü ez M2.

⁴⁵⁸ cennet-i hâdrâ: cennet-i huğrâ M1, cennetü me'vâ Z, cennetü me'vâ M2.

⁴⁵⁹ Z'de ve M2'de: Şerh anuñ saçını uş sûre-i ve'l-leyl.

Leyl, 92.

⁴⁶⁰ suhan-ı Hây: suhan hattâ M1, sahun u Hây M2.

⁴⁶¹ yüzinde: yüzinden Z ve M2.

⁴⁶² olur: oldı M1.

⁴⁶³ vaîtâ: vaîti Z ve M2.

⁴⁶⁴ yene ser-i isba'î: yene seri isba'î M1, sir isba'î Z.

⁴⁶⁵ 385 ile 398 arası beyitler M2'de yoktur.

⁴⁶⁶ anuñ bilmedi: bilmedi anuñ M1.

⁴⁶⁷ yegânâ-i : mutahhar ki Z.

⁴⁶⁸ deyi: diyü Z.

⁴⁶⁹ Ŗarş-ı: Ŗarşu Z.

⁴⁷⁰ yenâbi'î: yebâyi'î Z.

⁴⁷¹ Bu beyit Z'de, 395 numaralı beyitten öncedir.

⁴⁷² Bu beyit M1'de yoktur.

- 393 Êeylini tutup râýı olan irdi murâda⁴⁷³
Zârâ ki hâında
- 394 İrýâ idüben Hâí didi *yuŖtáke feterýá*⁴⁷⁴
Zá rütb-i muŖallâ
- 395 Bu **VâŖiz**-i bá-çâre talebkâr-ı şefâŖat
Evlâd-ı rusûlden
- 396 Maíúûdı budur eylemeye Hâí anı rüsvâ⁴⁷⁵
Der-dünyâ vü⁴⁷⁶ Ŗufbâ
- 397 Muýtarra oluben íapuņa gelmişem⁴⁷⁷ ey Hâí
Ey hâkim-i mutlaí

13b

- 398 Menn eyle⁴⁷⁸ bi-hâí-ı Aĥmed-i muhtâr tesellâ
Bu oldu temennâ

Rûĥ-ı pâk-i Muĥammed Muútafâ-râ úalavât⁴⁷⁹

(fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün)

- 399 Ol gice kim⁴⁸⁰ toĝdı şâh-ı kâŖinât
Âşikâre oldu nice muŖcizât
- 400 Faş ağac dile geldi söyledi⁴⁸¹
Muútafâyı her biri medĥ eyledi
- 401 Anı söylerdi tuyûr u hem⁴⁸² vuĥûş
Daĥi ırmaılar deñizler úldı cûş
- 402 Ol giceden berü⁴⁸³ şeytân-ı⁴⁸⁴ racám
Göge yol bulmadı daĥi ol leŖám

⁴⁷³ irdi murâda: buldı murâd Z.

⁴⁷⁴ Duhâ, 93:5. “Şüphesiz Rabbin sana verecek ve sen de hoşnut olacaksın.”

⁴⁷⁵ eylemeye Hâí anı rüsvâ: Hâí eylemeye risvâ M1.

⁴⁷⁶ dünyâ vü: dünye-i Z.

⁴⁷⁷ íapuņa gelmişem: gelmişem uş íapuņa Z.

⁴⁷⁸ menn eyle: eyle M1.

⁴⁷⁹ Bu başlık M1’de ve M2’de yoktur.

⁴⁸⁰ kim: ki Z.

⁴⁸¹ Bu beyit M1’de yoktur. Mısrada hece eksikliği vardır.

⁴⁸² tuyûr u hem: tuyûrı ve M2.

⁴⁸³ berü: berrü Z.

⁴⁸⁴ şeytân-ı: şeytân u M2.

- 403 Fâî-ı kisrá şöyle úldı zelzele
Düşdi küffârıñ içine velvele
- 404 Sâve bahri⁴⁸⁵ yere geçdi ser-te-ser
Kimse bulmadı şudan anda eşer
- 405 Ol mecûsâler odı kim var idi
Niçe biñ yıllardı kim⁴⁸⁶ yanar idi
- 406 Íalmadı od ocâğında anlaruñ
Ĥaîı íoyup ol oda tapanlaruñ
- 407 Çoı kelâsalar yıúldı baş ü kem
Íaldı altında keşâşler öldi hem
- 408 Ayaşofyanuñ dañi mevlûd günü
Íubbesi⁴⁸⁷ yıúldı maşrııdan yanı
- 409 Şonra yaptı yene⁴⁸⁸ rûmuñ kâfiri
Dañi bellüdüñ yeñi yapu yiri⁴⁸⁹
- 410 Cümle putlar düşdi yüzi üstine
Gör ne Óizzet virdi Tañrı⁴⁹⁰ dôstına
- 411 Mekke ĥalî⁴⁹¹ uluları bá-hilâf
Ol gice KaÓbeyi ílurlar tavâf
- 412 Secde úldı KaÓbe gördiler tamâm
Düşmedi bir taşı hac⁴⁹² úldı íyâm
- 413 KaÓbenüñ toldı içi tekbâr⁴⁹³ üni
Gördiler işitdiler cümle bunı
- 414 Rükñ-i⁴⁹⁴ rükne KaÓbenüñ virdi selâm
Hem didiler toğdı ol fahru'l-enâm⁴⁹⁵

14a

⁴⁸⁵ bahri: buñri M2.

⁴⁸⁶ biñ yıllardı kim: yıllaridi kim Z ve M2.

⁴⁸⁷ íubbesi: íubbenüñ Z.

⁴⁸⁸ yaptı yene: yine yaptı Z ve M2.

⁴⁸⁹ yapu yiri: íapuları Z, yapıları M2.

⁴⁹⁰ Tañrı: ol Ĥaî Z, ol hõş M2.

⁴⁹¹ ĥalî: íavmi Z ve M2.

⁴⁹² taşı hiç: taş M1.

⁴⁹³ tekbâr: Tañrı M2.

⁴⁹⁴ rükñ-i: rükñ ü M2.

⁴⁹⁵ fahru'l-enâm: ĥayru'l-enâm Z ve M2.

- 415 Toldı⁴⁹⁶ Óâlem içi gulğul ol gice
Cümle êerrât oldı bülbül ol gice
- 416 Sözleri cümle Muḥammed midḥatı⁴⁹⁷
Vir úalavât sen daḥi bul⁴⁹⁸ cenneti
- 417 Niçe bunlardan daḥi gayri nişân
Anası didi ki ben gördüm Óayân⁴⁹⁹
- 418 Bir bölük atlu melekler irdiler
Ev divarı yarıluben girdiler
- 419 Yedi kez evüm tavâf eylediler
Hem biri birine hôş⁵⁰⁰ söylediler
- 420 Kim beşâret olsun Aḥmeddür gelen
ÓÂlemün şâhı Muḥammeddür gelen
- 421 Yene kendözümi yâvâ⁵⁰¹ ılmışam
Şöyle bir zamân ki ḥayrân olmışam⁵⁰²
- 422 Yene Óaílum cemÓi⁵⁰³ ıldum başuma
Şöyle kim meşgûl oldum⁵⁰⁴ işüme
- 423 Diledi gönülüm ki oğlumı görem
Bağruma başam daḥi hem⁵⁰⁵ emzürem
- 424 İstedüm bulamadum ol serveri
Şöyle kim oldum bu cânımdan beri
- 425 Yandı bağrum yüregüm oldı zebûn⁵⁰⁶
Yaşlar aítıdı bu gözüm nâl-gûn⁵⁰⁷
- 426 Öyle şandum ḥûriler iletdiler

⁴⁹⁶ toldı: toğdı Z.

⁴⁹⁷ midḥatı: medḥatı M1, müdḥatı M2.

⁴⁹⁸ sen daḥi bul: sen daḥ alğil Z, sen daḥi ol M2.

⁴⁹⁹ ben gördüm Óayân: gördüm bá-gümân M1 ve M2.

⁵⁰⁰ hem biri birine hôş: her biri birbirine Z.

⁵⁰¹ yene kendüzümi: yine ben kendümi Z.

⁵⁰² Z'de: Bir zamân şöyle ki ḥayrân íalmışam.

M2'de: Bir zamân ḥayrân oluban íalmışam.

⁵⁰³ cemÓi: cemÓ Z.

⁵⁰⁴ oldım: olmışam Z.

⁵⁰⁵ daḥi hem: hem biraz Z, hem bir M2.

⁵⁰⁶ oldı zebûn: düğün M1, oldı düğün M2.

⁵⁰⁷ gözüm nâl-gûn: gözüm nâl ü gûn M1 ve Z, gözümnden ol gün M2.

Cennete bile aluben⁵⁰⁸ gitdiler

427 Gördüm evüñ bucağında şuÖle⁵⁰⁹ var
Öyle áandum anda bir şuÖle⁵⁰⁹ yanar

428 İlerü vardum ve⁵¹⁰ gördüm oğlanum
Yüregüm ditredi íaynadı íanum

429 Secdeye urmuş yüzünü ol imâm
Hem getürmiş barmağın söyler kelâm

430 Yüzi nûrı gün gibi hōş⁵¹¹ berí urur
Anı gördüm göñlüme geldi⁵¹² sürûr

431 Diledüm ki⁵¹³ elüme alam görem
Hem mübârek yüzine yüzüm sürem

14b

432 Pes hevâdan yine bir heybetlü⁵¹⁴ ün
Dir ki elin kimse aña⁵¹⁵ urmasun

433 Varuben anı yerinden götürüñ
Getürüñ bunda işini bitürüñ

434 Ol dem içinde melekler geldiler
Oğlanımı tiz yine götürdiler⁵¹⁶

435 Götürüb anı⁵¹⁷ hevâya gitdiler
Bilmedüm kim varup anda⁵¹⁸ netdiler

436 Ĥasretile íaldum anda ben ĥazân
Derdile hem zârile íaldum enán⁵¹⁹

437 Yüzümi sürdüm yere çoí ağladum
Fırıat odıyla yüregüm⁵²⁰ dağladum

⁵⁰⁸ bile aluben: aluben hem bile Z.

⁵⁰⁹ şuÖle: şemÖa Z.

⁵¹⁰ ve: Z ve M2'de yoktur.

⁵¹¹ hōú: M2'de yoktur.

⁵¹² göñlüme geldi: çünkü geldi hem Z, geldi göñlüme M2.

⁵¹³ ki: kim Z.

⁵¹⁴ yine bir heybetlü: geldi bir heybetlü Z.

⁵¹⁵ elin kimse aña: aña kimse elin Z.

⁵¹⁶ Z'de ve M2'de: Ol gözüm nûrın öñümnden aldılar.

⁵¹⁷ götürüb anı: götürübübeni Z ve M2.

⁵¹⁸ varup anda: varuben anı Z.

⁵¹⁹ hem zârile íaldum enán: zârile íaldum eksüzün Z, zârile íaldum ben ezân M2.

- 438 Nesne gelmez çün elümden nideyim
Oğlumu isteyü íanda gideyim
- 439 Meger ol Hâídan ola dermân yene
Oğlumu getüre ileten yene⁵²¹
- 440 Yene gitdi gözlerümden perdeler
Geldi yene nûrdan⁵²² perverdeler
- 441 YaÕni kim yene melekler geldiler
Oğlumu hem yene tiz⁵²³ getürdiler
- 442 Bile gelmiş idi ol dem⁵²⁴ ey ahá
Cennetüñ íapucısı rıdvân daíi
- 443 Aldı rıdvân íanadınun altına
Muútafâyı íocdı hem döndi yene
- 444 Viridi dilin aǵzına gör kim nider
Emer Aĥmed dilini hōş hōş yudar
- 445 Didi⁵²⁵ Öilm ile ĥikmetdür emdüğüñ⁵²⁶
Hōş niÖmetdür maÖrifetdür⁵²⁷ emdüğüñ
- 446 Bulduğüñ⁵²⁸ Hâídan senüñ kim bulısar
Her sözüñ Öilm-i⁵²⁹ ledünná olısar
- 447 Yene rıdvânı íşit kim neyledi
Bir yüzük çııardı hōş mühr eyledi⁵³⁰
- 448 YaÕni iki omuzı ortasına
Başıben mühr itdi Tañrı hâúına

15a

⁵²⁰ yüregüm: cigerüm Z.

⁵²¹ götüre ileten yene: alan getüre yirine Z.
M2'de: Oğlanımı getüre alan yene.

⁵²² nûrdan: nûrdan ol M1.

⁵²³ oğlumu hem yene tiz: oğlanımı tiz yine Z, oğlanımı hem yene M2.

⁵²⁴ bile gelmiş idi ol dem: gelmişidi ol demde bile Z ve M2.

⁵²⁵ didi: didi kim Z.

⁵²⁶ emdüğüñ: yidüğüñ Z. Mısrada vezin hatası vardır.

⁵²⁷ hōş niÖmetdür maÖrifetdür: maÖrifetden hōş niÖmetdür Z ve M2. Mısrada vezin hatası vardır.

⁵²⁸ bulduğüñ: bulduğun M1.

⁵²⁹ Öilm-i: Öilmi M1, M2 ve Z.

⁵³⁰ mühr eyledi: mühürledi Z.

- 449 Oldı ol mühr-i⁵³¹ nübüvvet yazılı
İsm-i⁵³² aÖžamdı yüzünge fázılı
- 450 Bir gügercinün yumurtası íadar
Aí begidi yazılı ey cân⁵³³ peder
- 451 Muútafâyı hôş ziyâret itdiler
Ėayb olup yerlü yerine getdiler
- 452 Degdi nevbet bağa vardum yanına
Derdüm irişdi hemân dermânına
- 453 Götürüp sürdüm yüzini yüzüme⁵³⁴
Hem mübârek ellerini gözüme
- 454 Yüzüme baídı benüm Óâıl gibi⁵³⁵
Nice Óâıl Óâlim ü kâmil gibi⁵³⁶
- 455 Sünneti olmış saçılmış hem⁵³⁷ tozı
Sürmelenmiş hem daĖı⁵³⁸ iki gözi
- 456 Aí sofa şarmışlar anuĖ⁵³⁹ cismini
Nice şofdur kimse bilmez resmini
- 457 Alnı aydur şanasın güneş yüzü⁵⁴⁰
Deprenür tudafları söyler sözi
- 458 ÍulaĖum ağzına urdum⁵⁴¹ diğledüm
Söyledüği sözi bildüm ağladum
- 459 Ėaía bağlayup göñülden himmeti
Dir idi kim⁵⁴² ümmetá vâ ümmetá
- 460 Bundan öñdin dağı toğmadın henüz
Gelür idi dâóim andan işbu söz

⁵³¹ mühr-i: mühr-i Z.

⁵³² ism-i: ismü Z.

⁵³³ ey cân: bil ey M2.

⁵³⁴ sürdüm yüzini yüzime: yüzümü sürdüm yüzine Z ve M2.

⁵³⁵ gibi: kişi Z.

⁵³⁶ gibi: kişi Z.

⁵³⁷ saçılmış hem: hem saçılmış Z, saçılmış M2.

⁵³⁸ hem dağı: dağı hem Z ve M2.

⁵³⁹ anuğ: mübârek Z.

⁵⁴⁰ Z'de ve M2'de bu beytin mısraları yer değiştirmiştir.

⁵⁴¹ urdum: virdüm M2.

⁵⁴² kim: vâ M2.

- 461 Şubh u şâm ağıardı íarnumda müdâm
Ümmetin Hâfıdan dilerdi úubh u⁵⁴³ şâm
- 462 Fıfliken ol diler idi ümmetin
Sen íocaldıñ terk idersin sünnetin
- 463 Adıñ ümmet ümmet işi sende yoı
ŞerÖine işüñ muhâlifleri⁵⁴⁴ çoı
- 464 Gice gâfil uyıda⁵⁴⁵ gündüz hevâ
Geçdi Öömrüñ şöyle íaldıñ bá-nevâ
- 465 Bir kez âh idüp ölümün uanmadıñ
İşbu fânâ dünyâdan uuanmadıñ

15b

- 466 Íanı atan íanı anan oğlanıñ
Âhir anlar tek⁵⁴⁶ olur hâlün senün
- 467 Elünile íabre íodıñ anları
Gözün ile gördün ol olanları
- 468 Her kişinün çalışup cemÖ itdüğün
Hâsretile bunda íoyup getdüğün
- 469 Cümle gördün bilmedün kendöziñi
Lezzet-i dünyâya tutduñ⁵⁴⁷ yüziñi
- 470 Mâl ü mülkü⁵⁴⁸ cümle elden gidiser
Çün senün degül nedür bu derd ü⁵⁴⁹ ser
- 471 Senün oldur elünile viresin
Hâi TeÖâlâ yolına yidüresin
- 472 ÖÂıl isen ilde iken ihtiyâr
Âhiret azuğını düz gel i yâr⁵⁵⁰
- 473 Dañi bâlig olmadıñ beñzer ki sen
Birdürür yanıda íubhile hasen⁵⁵¹

⁵⁴³ şubh u: şubh-ı M1 ve M2.

⁵⁴⁴ muhâlifleri: muhâlif var Z ve M2.

⁵⁴⁵ uyıda: uyhuda Z ve M2.

⁵⁴⁶ tek: gibi M2.

⁵⁴⁷ leêet-i dünyâya tutduñ: leêeti dünyâya tutduñ M1 ve Z, leêeti dünyâya tutuñ M2.

⁵⁴⁸ mâl ü mülkü: mâl ü mülkün Z, mâl-i mülki M2.

⁵⁴⁹ derd ü: derd-i M2.

⁵⁵⁰ düz gel i yâr: düzgil eyâr Z, bilgil ey yâr M2.

- 474 Ağuları yersen uş sükker⁵⁵² şanup
Nola gerçek Ĥaíía dönseñ uşanup
- 475 Úûretüñ birdür velá oğlan işüñ
Gösterür ĥâlüñi yoldaşuñ eşüñ⁵⁵³
- 476 ÓÂíl isen ehl-i Ĥaííñ yoldaş it
Ĥâl bilenleri saña var⁵⁵⁴ ĥâldaş it
- 477 Didiler bir páre evlen sen dañi
Didi bâliğ olmamışam⁵⁵⁵ ben dañi
- 478 Bâliğ olmaz kimse olmadan⁵⁵⁶ velá
MaŖrifet yoıdur hemân söyler dili
- 479 Ey dirágâ vaítümüz fevt eyledüñ
Elümüzle biz bize gör neyledüñ
- 480 DaŖvá ile dilümüzde sözi⁵⁵⁷ çoi
Ĥaýret-i Ĥaíía varacaí yüzi⁵⁵⁸ yoı
- 481 Meger ol Ĥaídan bize ire Óatâ
Lutfi birle mañvolur sehv ü⁵⁵⁹ ĥatâ
- 482 Setr íla zârâ kim settâridur⁵⁶⁰
ŖAfv íla şuçumuz ġaffâridur⁵⁶¹

16a

- 483 Her ki şuçın bile⁵⁶² istiğfâr ide
Ĥaí TeŖâlâ êikrini tekrâr ide
- 484 Hem Resûline úalavât vire ol
Cennete gire murâda ire ol

⁵⁵¹ Bu ve bundan sonraki beyit M2’de yoktur.

⁵⁵² uş sükker: şekker Z.

⁵⁵³ eşüñ: işüñ M2.

⁵⁵⁴ var: M2’de yoktur.

⁵⁵⁵ olmamışam: olmışam M1.

⁵⁵⁶ olmadan: olmadın M2.

⁵⁵⁷ sözi: söz Z ve M2.

⁵⁵⁸ yüzi: yüz Z ve M2.

⁵⁵⁹ sehv ü: sehv-i M2.

⁵⁶⁰ settâridur: settârdur M2 ve Z.

⁵⁶¹ ġaffâridur: ġaffârdur M2 ve Z.

⁵⁶² bile: bilüp M2 ve Z.

485 Hâýretüñe yüz uruben yâ Rahâm
Dirüz⁵⁶³ uş estağfîru'llâhe'l-Ôaþâm

486 **Pes bu Ôâlem tâ ki tutduıca niþâm**
Diyelüm hõş es-salâtü ve's-selâm

Úultân-ı enbiyâyı tâyeye virdüklerini beyân ider⁵⁶⁴

487 Diñle imdi ideyim bir hõş haber
Íavl-i râvâden ki böyle naıl ider

488 Çün yedi gün oldu ol bañr-i úafâ
Key düğünler itdi cedd-i⁵⁶⁵ Muútafâ

489 Mekke şehrini tamâmet toyladı
Yedi gün dün gün íonufluı eyledi

490 Mekke íavmi hep be-küllâ geldiler
Ahmedi görüp ziyâret úldılar

491 Leyki Ahmed anası êât-ı şerâf
Hastalı ulaşdı key oldu yaÔáf

492 Hem ol idi Ôâdet ol ilde yaın
Kim toğarsa her kimüñ oğlı yaın

493 Tâyeye virürler idi ol zamân
Besler idi büyüyünce şâdumân

494 Ol sebebdan Muútafâya ey ulu
Nice tâye virdiler ey bahtulu

495 Hâç birisinüñ memesin almadı
Dañi bir hâtûna meyli olmadı

496 ÔÂciz oldu ceddî ve Ôammûları
Cümle hayrân oldu bu işde varı

497 Bunlar ol fikr içre íalur bá-íarâr
Diñle ne hikmet úlur perverdigâr

498 Ol yaında bir íabâle var idi
Kim Bená SaÔdá Hálimeydi adı

⁵⁶³ dirüz: diyevüz M2.

⁵⁶⁴ 487-660 arası beyitler yalnızca M1'de vardır.

⁵⁶⁵ cedd-i: ceddî M1.

- 499 Dâóimâ tâye olurdı ekşerá
Alup oğlân emzürürdi her biri
- 500 Pes yene Óâdetlerince ey hümâm
KaÓbeye gelürleriken bi't-temâm
- 501 İçlerinde bir ulusu anlarıñ
Aşlı gönli pâk ol hâtûnların
- 502 Kim Hálimeydi adı ol bahtulu
Bir gice düşinde gördi ey ulu
- 503 Bir Óaceb yer çevresi serv-i⁵⁶⁶ semen
Hôş müzeyyen şáfâ hem çayır çemen
- 504 Ortasında bir mücellâ havýı var
Hûb u ruşen key muşaffâ tâbdâr
- 505 Bir yigit turur yanında meh-lifâ
Dilperá-rû lâ-naþâr u cân-fedâ
- 506 Didi ehlâ merhabâ gel ey ana
Yünüben bu şudan iç íana íana
- 507 Sen benüm tâyem olursın vâlidem
Reddi itme sözümi úaın bu dem
- 508 Çün Háláme işidür anuñ sözün
Soyunuben havza urur kendözin
- 509 Gusl idüp çünkü şoyundı ıldı nûş
Key úafâ ılup sivindi cânı hôş
- 510 Ol sivinmekle uyandı ol nigâr
Vardılar KaÓbeye ılmayup íarâr
- 511 Íarşuladı KaÓbe íavmi bunları
Virdiler emzürmege oğlanları
- 512 ÓÂdet idi içlerinde şöyle kim
ÓÂdet idi anlar emzürmek yetâm
- 513 Añmedi pes hâç birisi almadı
Hem Háláme dañı oğlın bulmadı

⁵⁶⁶ serv-i: servi M1.

514 Şöyle ğamgán yürür iken nâgehân
Muútafâyı gördi ol hâtûn hemân

515 Yüzinüñ nûrı güneşden tâbdâr
Berí urur cümle cihâna şems-vâr

17a

(fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün)

516 Úâhibü'l-âyât Muḥammed muitedâ-i râh-ı dán
Muştafâ mâ-câœe illâ rahmeten li'l-Ôâlemân

(fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün)

517 Cümle Ôâlem êikr iderse úubḥ u şâm⁵⁶⁷
Şerḥ olunmaz vaşf-ı Aḥmed ey hüâm

518 Ger tecellâ ide dirseñ nûr-ı êât
Íoma dilden Ôaşí ile di eú-úalât

519 Yanına vardı Ḥaláme Aḥmedüñ
Yüzine úldı nażar Muḥammedüñ

520 Yüzine baıup Muḥammed daḥi hem
Güldi hoş lutfile ol Ôâlâ-himem

521 Çûn Ḥaláme gördi anı şâdumân
ÔAílı getdi vâlih oldu bir zamân

522 Şol düşünde gördügi hûb-cemâl⁵⁶⁸
Ḥâtırına düşdi didi fi'l-ḥâl⁵⁶⁹

523 Ger virürlerse bunı ben aluram
Tâiatüm yetdikce ḥiêmet úluram

524 Pes ilerü varuben ol nâk-nâm⁵⁷⁰
Emáne hâtûna didi es-selâm

525 Didi tâye isterisen oğluña
Olayım hiżmet úlayım ben buña

526 Her ne ḥiêmet dilerisen úlayım

⁵⁶⁷ úubḥ u şâm: úubḥ-ı şâm M1.

⁵⁶⁸ hûb-cemâl: hûb u cemâl M1.

⁵⁶⁹ Bu mısradaki hece eksikliği vardır.

⁵⁷⁰ nâk-nâm: nâk ü nâm M1.

İş bu tıfluñ ben tufeyli olayım

- 527 Emáne hâtûn didi hôş söyledüñ
Hüsni-i hulfîle bizi sen toyladıñ
- 528 Leyki oğlum memesini kimsenüñ
Emmedi ger emer olursa senüñ
- 529 Virelüm hem hizmet idelüm saña
Tâye olğıl sen hemân cânım aña
- 530 Çün işitdi şundı aldı Ahmedi
İundağıyla dizi üstinde íodı
- 531 Sağ memesin çıkaruben ol íamer
Muútafâya virdi gördi kim emer
- 532 Sol memesini müyesser olmadı
Niçe kim virdi Muhammed almadı

17b

- 533 Geldi ol dem Muútafâ Öammûları
Íavlidüben virdiler dán serveri
- 534 Ahmedi alup Haláme ol zamân
KaÖbeói idüp tavâf oldu revân
- 535 Bir devesi var idi aısaí arûí
Yürümeğe tâíati ve güci yoí
- 536 Muútafâ ile çü bindi ol nigâr
Güci geldi getdi deve berí-vâr
- 537 Şöyle íuvvet virdi aña êü'l-celâl
Murğ-i tâóir úan yâhûd bâd-i şumâr
- 538 Gâh hırâmân yürür idi nâzile
Gâh baíardı dört yaña iÖzâzile
- 539 Fahr idüben şalınurdu ol ibil
Cümle nâíalar içinde şöyle bil
- 540 Nice fahr eylesün ol pür-úafâ
Bindi üstine Muhammed Muútafâ
- 541 Her yere kim uğrarıdı ol imâm
Taş ağac cümle virürlerdi selâm

- 542 Her maħalde kim íonarlardı hemân
Ot biterdi úular olurdu revân
- 543 İş bu nev'ile niçe gün getdiler
ÔÂûbet menzillerine yetdiler
- 544 Yerleri íaħt idi ol ħalıuñ meger
Yogıdi hergiz⁵⁷¹ ħubûbâtdan eşer
- 545 Bitmemişdi ol yıl ol yerde nebât
Íalmamışdı şan tavrında ħayât
- 546 Çünkü vardı anda ol úâĥib-vaíar
Bitdi otlar ve ekinler bá-şumâr
- 547 Otlayup cümle tavarlar semirdi
Zârâ kim bu lutfu va'llâh emriyidi⁵⁷²
- 548 Pes bu cümle Muútafânuñ Ôaşına
Íamusı ol pür-úafânuñ Ôaşkına
- 549 Ĥürmetini görüñ ol peygamberüñ
Pâhir oldı mu'Öcizâtı serverüñ

18a

- 550 Bunca bunca nice biñ kez mu'Öcizât
Gösteripdür âşikâra beyyinât
- 551 Ol íabâle ĥâlini çün gördiler
Çevre yañadan íabâ'ıl aldılar
- 552 Didiler kim yâ íavim bilüñ yaían
Kim bu tıfluñ ĥürmetinedür hemân
- 553 Bunca ni'Ömet bunca bu lutf u Óatâ
Oldı size geleli bu meh-líâ
- 554 Gel bizümle siz daĥi lutf işlenüz
Bir sâ'Öat anı bize bağışlanuz
- 555 Tâ bizümle bile úâĥrâya vara
Anuñile bize Ĥaí yağmur vire

⁵⁷¹ hergiz: herkez M1.

⁵⁷² Bu mısırda hece fazlalığı vardır.

- 556 Böyle deyû çoi taýarruŎ ıldılar
Muútafâyı isteyu yalvardılar
- 557 Pes Háláme birle alup Ahmedi
Őİzzetiyle götürüp Muhammedi
- 558 Çünkü şahráya cıarlar nâgehân
Bir bulut çııup yağar yağmur hemân
- 559 Hâúıl olur niŐmet ü biter nebât
Daıı tıfliken göründi muöcizât
- 560 Tutdı şöhet içlerinde ol Habáb
Cümlesinüñ derdine oldu tabáb
- 561 Hasteler úlsa yüzine bir nažar
Şağalup bulurdı sıhhat muŐteber
- 562 Ger yanına varsa íayğulu kişi
Hôş ferağ bulup giderdi teşváři
- 563 İşbu nevŐile geçüben bir zamân
Çün iki yaşına vardı şadumân
- 564 Söylemege başlayıcaı ol halál
İlk sözi Allâhu ekber oldu bil
- 565 Başladı hem adım admağa Resûl
Kim hırâmân yürür idi úâğ u sol
- 566 Her neye ki meyl iderse şadumân
Âb-ı úâfá gibi olurdı revân

18b

- 567 Hem Halámenüñ bir oğı var idi
Dün gün aña mahrem idi yâr idi
- 568 Şöyle sevmişdi anı ol nev-civân
Görmese bir lahpa iderdi figân
- 569 Didi anasına bir gün bá-gümân
Çün rıpâŐdan íardaşumdur bu cüvân
- 570 Ío bizümle bile gelsin dir anı
Seyr idüp úahrâyı uyansın cânı
- 571 Sen bilürsün hód bunu cânım gibi

- Sevmişem cismümde revânum gibi
- 572 Devletümdür tâcıdur hem başumun
Yolına íurbân başum íardaşumuñ
- 573 Göñlüm ister bile ola Muútafâ
Tâ ki göñlüm bula hem cânum úafâ
- 574 Bilmezem ki ne sihîr itdi baña
Baíduğumca gözlerüm toymaz aña
- 575 Bu muíarrer bir gün alurlar anı
Ayırurlar bir gün ol güzel cânı
- 576 Bâri yanumda iken ío göreyim
Tatlu sözine íulağum urayım
- 577 Cümle Óâlem vird iderse ger müdâm
Vaşf-ı Ahmed şerh olunmaz ey hümâm
- 578 Ger şefâÓat íıla dirsene ol imâm
ÓAşíile di eú-úalâtü ve's-selâm
- 579 Çünkü íitdi Háláme bu sözi
Raħm idüp oğlına göyündi özi
- 580 Maşlahatdur didi varsun yâ oğul
Key gözet illâ ki anı sağ u sol
- 581 Düşmeni çoıdır bunun ben bilürem
Saña anuñçün naşâhat íıluram
- 582 Pes turuben ben bile getdi Muútafâ
İrdiler úahrâya ħurrem bâ-úafâ
- 583 Her nireye kim íadem baúa Resûl
Bitüp otlar sebzevât olurdu ol
- 19a
- 584 Her íoyun kim otlayaydı ol otı
Semriyüp íuvvetlenürdi key íatı
- 585 Varidi ol vâdâde biríaç íuyu
Íuruyup çoıdan úoğulmuşdı suyu
- 586 Çün nażar íıldı oña ol hõş-beyân

Çağlayuben şuları aídı revân

- 587 Hem dañi varidi ejderhâ meger
Uğradı ol araya hayru'l-beşer
- 588 Cümlesi ol ejdehâdan íaçdılar
Muútafâdan ejdehâ Ööêrin diler
- 589 Muútafâ anı nevâhid eyledi
Turma bunda dañi var git sen didi
- 590 Muútafânun emri ile pes ey yâr⁵⁷³
Eyledi bá-şek hemân terk-i diyâr
- 591 Böyle bir íaç gün çü varup geldiler
Diñle imdi yene íavl-i muÓteber
- 592 Şöyle bir gün gezeriken Muútafâ
Tâye oğlı bile gönli pür-úafâ
- 593 İki kişi nâgehânâ geldiler
Muútafâyı ol aradan aldılar
- 594 Tağ başına iletüp ol serverün
Yardılar şadrin o dem peygamberün
- 595 Yüregın kevşer şuyıyla yudılar
Pâk idüp sen dañi pâk ol didiler
- 596 Dikdiler úadrini ol demde hemân
Gördi anı taye oğlı ol zamân
- 597 Yırtuben göğsin yaíasın ıldı çâí
Azı íaldı kendüyi íıla helâk
- 598 Çağırup zârá íılup feryâd idüp
Anasına didi ol demde gidüp
- 599 İttifâí iki kimesne geldiler
Ol hícâzá íardaşımı aldılar
- 600 Çııarup tağda yüregın yardılar
Yuyup anı yene muhkem şardılar

19b

⁵⁷³ Bu mısırda hece fazlalığı vardır.

- 601 Bilmedüm ne kişilerdür ey ana
Göz görürken şöyle girdiler íana
- 602 Çün işitdi işbu sözi ol hâtûn
Şöyle âh itdi cihân tıldı tütûn
- 603 ÓAílı gıtdi bir zamân bá-hôş olup
Çünkü Óaílı gelüp şan ser-hôş olup
- 604 Didi ey derdâ dirágâ nideyim
Ahmedi isteyu íanda gideyim
- 605 Ne Óaceb derde şataşdum ey dirág
Bir oñulmaz derde düşdüm ey dirág
- 606 Yâ Muhammed seni íanda bulayım
Diridim ben saña íurbân olayım
- 607 Didi oğlına yûri gel varalum
Íanı tağdadur anı bir görelüm
- 608 Ağlayuraí ol maíâma geldiler
Ahmedi ol tağ başında buldılar
- 609 Úağ selâmet şöyle hurrem bâ-safâ
Oturur ol sultân-ı Óâlem Muútafâ

(fâ i lâ tûn / fâ i lâ tûn / fâ i lâ tûn / fâ i lûn)

- 610 Şâh-ı Óâlem Muútafâ sultân-ı Óâlem Muútafâ
Cân-ı Óâlem Muútafâ cânân-ı Óâlem Muútafâ

(fâ i lâ tûn / fâ i lâ tûn / fâ i lûn)

- 611 Pes varup yanına didi tâyesi
Ey benüm bu Óömrümün sermâyesi
- 612 Nicedür hâlün nedür ey cânumuz
Cümle Óâlem serveri sultânumuz
- 613 Söyle hâlün noldı ey cânum benüm
Yoluña íurbân fidâ cânum benüm
- 614 Kim idi seni alup bunda gelen
Fogrı mı didügi oğlum ya yalan
- 615 Muútafâ geldi didi gerçektürür
Ol sözün gerçekliğı bá-şektürür

- 616 Baña Rabbümden gelüpdürür bular
Anları şaldı baña perverdigâr
- 617 Çün Háláme işidür anuñ sözün
Oğlına tutar hemân-demde yüzün

20a

- 618 Didi aña al bunı gel varalum
Ceddine Öammûlarına virelüm
- 619 Yoħsa bir gün nâgehân bir iş olur
Başumuza bir ulu teşvâş olur
- 620 Böyle diyüp aldılar ol serveri
KaÖbeye yöneldiler andan beri
- 621 Varidi bir sâhîr ü bed-ħu laÖân
Ol arada yolu üstinde yaían
- 622 Tıydu sıhrile ki Ahmeddür gelen
ÖÁlemün fahri Muħammeddür gelen
- 623 Íavmine didi ki turuñ varalum
Yolda bir oğlan gelür öldürelüm
- 624 Ger biz anı íoyavuz el'ân gide
Putlarımızuñ evin várân ide
- 625 Bu bizüm âyinümüzi bozısar
Kendüden ol bir yeñi dán düziser
- 626 Böyle deyüben yarağa girdiler
Íaúdidüben şâha ol dem irdiler
- 627 Kim íılc kimi náze ile hemân
Çevre alıp yaÖni virmezler emân
- 628 Tâye gördi anları çün nâgehân
Çağırur feryâd idüp íıldı fiğân
- 629 Gördi sâhîr tâyeóı íıldı enân
Didi evvel bunı öldürüñ hemân
- 630 Ĥamle íıldı çünki ol melÖûn aña
Baídı Ahmed hışmile andan yaña

631 İrdi bir od íamçısı ol kâfire
Nâgehân yandı kül oldu íabíara

632 Fâye ile oğlu Ĥayrân íaldılar
Íavm-i sâhîr cümle bá-cân oldılar

633 Ol dem içre irüben Óavn-i İlâh
Muútafâyı kendüyi íıldı penâh

634 Ol aradan nâ-bedád çün oldılar
Mekkeye bir sâÓat içre geldiler

20b

635 Çünkü geldi KaÓbeye anlar hemân
AĤmedi ceddine virdi şâduman

636 Anasına varup ol dem Muútafâ
Şalınup boynına kesb itdi úafâ

637 Cümle Óâlem êikr iderse úubĤ u şâm
ŞerĤ olmaz medĤ-i AĤmed ey hümâm

638 Ger şefâÓat ide dirseĤ ol imâm
ÓAşíile di eú-úalâtü ve's-selâm

639 Gel berü ey tâlib-i zeví u úafâ
Gel berü ey Óâşííân-ı Muútafâ

640 Cân u dilden varise ÓaşíuĤ senüĤ
ÓAşí içinde var eger sídíuĤ senüĤ

641 Gûş íıl evsâf-ı AĤmedden haber
Bulagör síhr-ı MuĤammedden eşer

642 Geçdi bir müddet çün ol nûr-ı Hudâ
Míhr-i Óâlem tâbveş virdi ýiyâ

643 Dem-be-dem artardı Ĥüsn-i behceti
ÓÂlemi tutardı nûr-ı talÓati

644 Nâgehân anasına irdi ecel
Dürrveş íıldı yetám ol bá-bedel

645 Ger yetám olsa Óaceb mi ol Kerám
Dürre hâç olmaz bahâ olsa yetám

646 Hem rivâyetdür ÓAlâden bu haber

Muútafâ vaúfinda íavl-i muŖteber

- 647 Orta boylu idi yüzi âğ idi
Ĥüsni içinde hâç nažári yogidi
- 648 Ĥumreye mâŖildi levni yüzinüŖ
Lafž-ı ĥûbidi be-ğâyet sözünüŖ
- 649 Gözleri ĝâyet siyâh idi vehem
Aí idi aúi dahi ey pür-himem
- 650 Ne mutavvel ne müdevver çehresi
Belki evsatdı o Ŗâlem şöhresi
- 651 Hem íademeynile keffeyni anuŖ
Íalın idi hem mülâyim ol ĥanuŖ

21a

- 652 Sánesinden sürresine dek yaíán
Mû-i yârüŖ idi bil ol devrenin
- 653 Yürümek íaúd eyledikce bá-gümân
Tayy-i arz olur gibiydi her zamân
- 654 Key mühâb idi cemâl-i Muútafâ
Ĥavf iderdi ilk gören ey pür-úafâ
- 655 Hem mülâyimdi tabáŖatda Ĥabâb
Geçdüğü yerlerde şan şacıldı táb
- 656 Kûĥlüsüz şanki mükeĥĥaldi gözi
Ĥulíile ĝâyet leââ idi sözi
- 657 Yüzine baímağa göz toymaz idi
Ŗohbetinde kimse hâç toymaz idi
- 658 Vaşf iderse her kişi dirdi anı
Görmedüm hâç evvel âhir mişlini

(fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün)

- 659 Ĥulí-i efđal ĥulí-i ekmel Muútafâdur şâh-ı dán
Muútafâdur müctebâdur rahmeten li'l-Ŗâlemân

(fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün)

- 660 **Pes bu Ŗâlem tâ ki tutdıca niýâm**

Diyelüm hôş es-salâtü ve's-selâm

661 **Tâ ıyâmet söylenürse bu kelâm**
Niçe hâşr ola bu olmaya tamâm⁵⁷⁴

662 **Ger dilersiz bulasız oddan necât**
Diyyin mutahhar ravzasına eú-úalât

**Hâeâ zikru muÖcizâti'n-nebiyyi Óaleyhi's-selâm maÓa teóválâtihâ fá-
ahvâli'ú-úâdiîati**

663 Hâí TeÓâlâ şunı kim⁵⁷⁵ virdi aña
Virmedi hâç kimseye öñden şoña

664 Nûr idi başdan ayağa gevdesi
Yere düşmezdi anuñçün gölgesi

665 Olur idi Muútafâ nûr⁵⁷⁶ bir demi
Dir idi kim⁵⁷⁷ yâ *Humeyra kellimá*

666 Íoríaram ki⁵⁷⁸ gevdemi götüre nûr
ÓArş-ı Raĥmâna hemân íla Óubûr⁵⁷⁹

667 Şöyle kim yâ ÓÂyişe baña bu dem
Ėâlib oldu üstüme nûr-ı⁵⁸⁰ íadem

668 Ümmetümün arasında gitmegi⁵⁸¹
Dilemezem bunları terk itmegi⁵⁸²

669 Râvâler iydür ki bir gün bir Óarab
Kim bahâdırdı Óarab içre Óaceb

670 Muútafâyı sevmezidi ol kişi
Hôş degüldi ehl-i âmânla başı

21b

671 Çıdı úahrâya meger bu fikrile
Folmuş idi içi taşı mekrile

⁵⁷⁴ 661-662 numaralı beyitler sadece Z nüshasında bulunmaktadır.

⁵⁷⁵ kim: ki Z ve M2.

⁵⁷⁶ Muútafâ nûr: Muútafânun Z ve M2.

⁵⁷⁷ kim: ki Z ve M2.

⁵⁷⁸ ki: kim Z ve M2.

⁵⁷⁹ Z'de ve M2'de bu beyit bir sonraki beyitle yer değiştirmiştir.

⁵⁸⁰ nûr-ı: nûrı Z ve M2.

⁵⁸¹ M1'de: Ümmetümün arasında gitmege.

⁵⁸² itmegi: itmege M1.

- 672 Gezeriken gördi bir⁵⁸³ kertenkele
Íava íava⁵⁸⁴ tutdı getürdi ele
- 673 Anı bir eski beze şardı yine
Úoíuben úaíladı anı yîşine⁵⁸⁵
- 674 Muútafâ mescidde oturur idi
Görglü yüzi nûr-ı⁵⁸⁶ berí urur idi
- 675 Geldi mescid içine girdi Óarab
Muútafâyı yaÓni kim ílur taleb
- 676 Didi kim íanı resûlem ben⁵⁸⁷ diyen
Putlara⁵⁸⁸ bâtıl deyüben söyleyen
- 677 Didiler ol úâhibü'l-mihrâbdurur⁵⁸⁹
Yüzi güneş alnı hem mehtâbdurur⁵⁹⁰
- 678 Oturur mihrâb içinde didügün
Yüzi envâr kişidür istedügün
- 679 Ol Óarab didi ki geldüm öldürem
Íanile mescid içini tolduram
- 680 ÓÂr iderem kim⁵⁹¹ ínayalar beni
Diyeler kim gafıl öldürdün anı
- 681 Leyki tutuben alayım gideyim
Varup işkence ile íatl ideyim
- 682 Tâ ki⁵⁹² kimse dañi böyle itmeye
Lât ü ÓUzza ehlini incitmeye
- 683 Pes ÓÖmer bir kerre naÓra eyledi
Tut dilünji yohsa yâ melÓûn didi
- 684 Íulagunça íluram her pâreñi⁵⁹³

⁵⁸³ bir: Z'de yok.

⁵⁸⁴ íava íava: íova íova M1.

⁵⁸⁵ yîşine: yengine M1, yeşine M2.

⁵⁸⁶ nûr-ı: nûrı M2 ve Z.

⁵⁸⁷ resûlem ben: resûl benem M2.

⁵⁸⁸ putlara: putları M2.

⁵⁸⁹ mihrâbdurur: mihrâbdur M2 ve Z.

⁵⁹⁰ mehtâbdurur: mâhtâbdur M2, mihrâbdur Z.

⁵⁹¹ kim: ki M1.

⁵⁹² tâ ki: tâ ki bir M1 ve Z.

Kimse bulunmaz úaracaí⁵⁹⁴ yareñi

- 685 Muútafâ didi ki dek tur yâ ÓÖmer
Sen Hâiûñ íudretine eyle naþar⁵⁹⁵
- 686 Didi Aĥmed yâ Óarab âmâna gel
Cehlüñi terk eyleyüp⁵⁹⁶ Óirfâna⁵⁹⁷ gel
- 687 Ol Óarab dir⁵⁹⁸ yâ Muĥammed dönmezem
Bu íadar sözüñe senüñ íanmazam

22a

- 688 Tâ yiñümdeki müsülmân olmaya
Şídíuñ senüñ şehâdet ílmaya
- 689 Dánüñe girür degülem bellü bil
Görmeyince şimdi bürhân ü⁵⁹⁹ delâl
- 690 Muútafâ didi yiñüñdekin bıraí
Íudrete eyle naþar gitme ırâí⁶⁰⁰
- 691 Yire bıraídı keleri gör nider
Íapudan yaña hemân íaçdı gider
- 692 Didi Aĥmed gitme ey ĥayvân gel
Söyle Hâíí hem getür âmâna gel⁶⁰¹
- 693 Döndi ol dem sûsmâr geldi dile
Ol Óarabdan Aĥmede íıldı kile
- 694 Didi kim sen ĥaí resûlsin bilürem
Birdürür Tañrı şehâdet íluram
- 695 Kim saña uydı saÓâdet ehlidür
Tutmayan sözüñ şeíâvet ehlidür
- 696 Döndi didi⁶⁰² ey beni tutan kişi

⁵⁹³ pâreñi: pâreóí M1.

⁵⁹⁴ bulunmaz úaracaí: bulmaz úaracaí her M2.

⁵⁹⁵ Z'de: Söyleme Hâí íudretiyle íıl naþar.

M2'de: Söyleme Hâí íudretine íıl naþar.

⁵⁹⁶ eyleyüp: eyleyü M1.

⁵⁹⁷ Óirfâna: âmâna Z, Óurfâna M1.

⁵⁹⁸ ol Óarab dir: ol didi ki Z, ol didi M2.

⁵⁹⁹ bürhân ü: bürhân-ı M2.

⁶⁰⁰ ırâí: yırâí Z.

⁶⁰¹ Bu beyit Z'de yoktur.

- Ol müsülmân oddan íurtar başı
- 697 Âh íldı ol⁶⁰³ Óarab gör sözini
Ağlayuben yire sürdi yüzini
- 698 Didi yâ Aĥmed íarârum íalmadı
Gitdi elden ihtiyârum íalmadı
- 699 Geldügüm vaítin yanuĥa ey melâĥ
Görünürdüĥ gözüme ġâyet íabâĥ
- 700 Şimdi şanki⁶⁰⁴ cânuma cânsın hemân
Ĥüsñile serv-i⁶⁰⁵ ĥırâmânsın hemân
- 701 Yâ Muhammed Óarý-ı⁶⁰⁶ âmân eylegil
Dertlü oldum baĥa dermân eylegil
- 702 Ĥaí nebâsin şimdi bildüm uş yaíân
Şıdıle ol dem götürdi barmaĥıĥ
- 703 İÖtiîâdile müsülmân oldu hôş
Bir nefesde ehl-i Óirfân⁶⁰⁷ oldu hôş⁶⁰⁸
- 704 **Ĥaşre dek ger söylenürse bu kelâm**
Nice ĥaşr ola bu olmaya tamâm
- 22b
- 705 **Ger dilersiz bulasız oddan necât**
ÓAşıile derdile eydüĥ eú-úalât⁶⁰⁹
- 706 Gel berü ey maÓrifet daÓvá íılan
Key úaín tâ olmaya daÓvá yalan
- 707 Bil⁶¹⁰ hüner ancaí degül söz işide
ÓÂıl oldur⁶¹¹ söze göre⁶¹² iş ide

⁶⁰² döndi didi: didi döndi Z.

⁶⁰³ ol: Z'de yoktur.

⁶⁰⁴ şanki: şankim Z.

⁶⁰⁵ serv-i: serv ü Z, servi M2.

⁶⁰⁶ Óarż-ı: Óarż u Z.

⁶⁰⁷ Óirfân: Óurfân M1, âmân M2.

⁶⁰⁸ hôş: uş Z.

⁶⁰⁹ Z'de ve M2'de: Tâ íyâmet söylenürse bu kelâm
Biĥ íyâmet ola bu olmaya tamâm

Pes bu Óâlem tâ ki dutduíca nípâm
Diyelüm hôş eş-şalâtü ve's-selâm.

⁶¹⁰ bil: bir Z.

- 708 Dinleyince bâhirinde⁶¹³ ıssayı
Ala anuñ batinında⁶¹⁴ hıssayı
- 709 Nefs-i emmâre meşelde sûsmâr
Her nefesde seni yudmağa⁶¹⁵ umar
- 710 Göñlüñi dâoim diler ki öldüre
Cümle aómlüñi hem⁶¹⁶ yile vire
- 711 Dişleri âğuludur yedi başı
Sözi yalan söylemek gaybet⁶¹⁷ işi
- 712 Semridür ıuvvet virür aña hârâm
Çalgu dinlemek âğu virür ıvâm⁶¹⁸
- 713 İşi öldürmek ve dökmek şer şürûr⁶¹⁹
Anuñ ehlinden gelür cümle şürûr⁶²⁰
- 714 Hem zinâ dâhá ağusın arturur
Cân u göñlüñ ağular yoluñ urur⁶²¹
- 715 Kendözin görmek müdâm andan íopar
Aña uyandur ki hâí yoldan sapar
- 716 Nefs-i emmâre münâfıídur uyan⁶²²
Didi oldurur hatâlar söyleyen
- 717 Nice bir saılayasın ol düşmeni
Dâoimâ ister helâk itmek seni
- 718 Ğâzá ol dâoim anuñla eyle ħarb
Seyf-i tevĥádile ur başına đarb⁶²³
- 719 Hâí Resûline úalavâtı müdâm

⁶¹¹ oldur: oldurur M1.

⁶¹² oldurur söze göre: oldur söze Z.

⁶¹³ dinleyince bâhirinde: dinleyecek bâhirinden Z ve M2.

⁶¹⁴ batinında: batinından Z ve M2.

⁶¹⁵ yudmağa: udmağa M2.

⁶¹⁶ hem: M2’de yoktur.

⁶¹⁷ gaybet: dâyim Z.

⁶¹⁸ ağu virür ıvâm: dañi virür ıvâm Z, dañi virür ıvâm M2.

⁶¹⁹ şer şürûr: şerr u şûr Z.

⁶²⁰ Z’de ve M2’de bu beyit, bir sonraki beyitle yer değiştirmiştir.

⁶²¹ urur: alur Z.

⁶²² uyan: diyen Z ve M2.

⁶²³ Bu beyit M2’de yoktur.

Sünnetin tut şerÖine göster íyâm⁶²⁴

720 Tâ ki rûh-i Muútafâdan bir naþar
MaÖná yüzünden aþa íla eþer

721 Gide andan maþvola ol⁶²⁵ bed-şifat
Haíí bile⁶²⁶ ola ehl-i maÖrifet

23a

722 Çünki emmâre müsülmân olmadı
Üâhibi tañíáíá⁶²⁷ âmân bulmadı

723 Çün⁶²⁸ dilünde oíuna hâblü'l-metân
Bend⁶²⁹ olur anuñla emmâre yaíán

724 Acluğile nefis⁶³⁰ hevâsı kesilür
Oíı uşanur yayı hem başılur⁶³¹

725 Nefs elinden ol dem olursın halâú
İşbu hâl içinde turur Öâmm u hâúú⁶³²

726 Terk idersen⁶³³ farzile sen⁶³⁴ sünneti
Artar ol emmâre nefsün íuvveti

727 Yidüğün içdüğün ola çün harâm
Söyledüğün söz ola fâhiş kelâm⁶³⁵

728 Ulalur nefsün hemân íuvvetlenür
Hükm ider sultân olur mülki alur

729 Bu íuvâyı kendözine yâr ider
Dáv-i hâcib nefsi defterdâr ider

730 Seni dâÖim emrine fermân ider

⁶²⁴ Z'de: Vir bá hem şerÖine göstergil íyâm.

M2'de: Vir bá hem şerÖine göster íyâm.

⁶²⁵ ol: vü Z.

⁶²⁶ bile: bile vü Z.

⁶²⁷ tañíáíá: tañíáí-i Z.

⁶²⁸ çün: çünki Z.

⁶²⁹ bend: bende Z.

⁶³⁰ acluğile nefis: acıgur nefsün Z.

⁶³¹ hem başılur: yaşılur Z.

724 ile 779 arasındaki beyitler M2'de yoktur.

⁶³² Öâmm u hâúú: hâúú u Öâmm M1.

⁶³³ idersen: idersin M1.

⁶³⁴ sen: hem Z.

⁶³⁵ fâhiş kelâm: fañş ü kelâm Z.

Nâs iken nâşâ ı́lur şeytân ider

731 Cehd idüp⁶³⁶ dávi müsülmân ide gör
Muútafânuñ tertibince⁶³⁷ gide gör

732 Muútafâya uy ki menzil alasın
Ĥaí göziyle ĥaíı görüp bulasın

733 Óıllm öğren öğrenince ıl⁶³⁸ Óamel
Kimseye aś⁶³⁹ eylemez tûl-i emel

734 Ĥaí yolına nefsüñi eyle türâb
Ĥaí budur va'llâhu aÓlem bi'ú-úevâb

735 Nefsini Óâciz bilen bilür ĥaíı
Íul olan Óacziyle bulur revnaíı

736 Çünkü Óâcizsin bu Óucbuñ di neden
Íul isen sultâna di íurbuñ⁶⁴⁰ neden

737 Emr-i sultâna ı́lur ıl imtişâl
ÓÂıl isen bu yeter saña⁶⁴¹ mişâl

738 Anladuñise sözüñ maÓnâsını
Gözlegil bundan dahi bâlâsını

23b

739 Himmetiyle muÓcizâta gûş ıl
Ĥıśśa al her íuíúadan dil ĥoş ıl

740 Bir gün ol Bû Cehl-i žulmet anası
Bâm-ı laÓnet⁶⁴² mekr ü miĥnet ĥânesi

741 Eline almış idi biríaç ĥacer
Muútafâyı yaÓni kim geldi sınar

742 Muútafâ didi bu dil mi söylesün
Yohsa elüñdeki taşlar mı disün

743 Taşdan avâz geldi ol dem söyledi

⁶³⁶ cehd idüp: saÓy ıl Z.

⁶³⁷ tertibince: derpenáce Z.

⁶³⁸ öğrenince ıl: öğrenicegez ılğil Z.

⁶³⁹ aś: Z'de yoktur.

⁶⁴⁰ di íurbuñ: íurbuñ di Z.

⁶⁴¹ bu yeter saña: tâ ki yiter bu Z.

⁶⁴² bâm-ı laÓnet: bâm u laÓnet Z, M1.

Taḡrı birdür sen resûlisin didi

- 744 Taşları atdı elinden ol laŖán
Íaldı ḡayretde ısırdı barmaḡın
- 745 Didi taşlar söyledürsin siḡrile
YaŖni dirsın beni âmâna gele
- 746 Buncılayın biḡ daḡı görürisem
Girmezem dánüḡe ger ölür isem
- 747 Çünki žulmet dutmış ola şeş cihât⁶⁴³
FâŖide ílmaz kerâmet muŖcizât
- 748 Niceler⁶⁴⁴ ol dem müsûlmân oldılar
Taḡrı birdür⁶⁴⁵ Ḥaí Resûli bildiler
- 749 MuŖcizâtı şuyı ile⁶⁴⁶ íandılar
Âc íalan íaldı bular toýundılar

El-ḡıśśatü mine'l-íśśa⁶⁴⁷

- 750 Diḡle daḡı maŖná var bundan öta⁶⁴⁸
MaŖni bilen kişi íalmaz úûretâ
- 751 Ger göñül taşdan olmazise⁶⁴⁹
Bu saŖâdetden girü íalmazise⁶⁵⁰
- 752 Münkirün taşdan íatıdur göñli bil
Ḥaí sözinden bu söze vardur delâl
- 753 Íuvveti íalbün íatıdur fi'l-beden
Ḥuccetidür *ev eşeddü íasveten*⁶⁵¹
- 754 Íurı taşdan çıar ırmaılar yürür
Yüregi yanmışlara şular⁶⁵² virür

⁶⁴³ cihât: cihet M1.

⁶⁴⁴ niceler: nicesi Z.

⁶⁴⁵ Taḡrı birdür: Taḡrıyı bir Z.

⁶⁴⁶ muŖcizâtın şuyı ile: muŖcizâtıñ úuyıyla Z.

⁶⁴⁷ el-ḡıúúetü mine'l-íúúúa: el-íśśatü mine'l-ḡıśśe Z.

⁶⁴⁸ var bundan öte: bunda âta Z.

⁶⁴⁹ olmazise: olmadise Z.

⁶⁵⁰ íalmazise: íalmazise Z.

⁶⁵¹ Bakara, 2:74. “Sonra bunun ardından kalpleriniz yine katılaştı; taş gibi, hatta daha katı oldu. Çünkü taş vardır ki, içinden ırmaklar fışkırır. Taş vardır ki yarılır da içinden sular çıkar. Taş da vardır ki, Allah korkusuyla (yerinden kopup) düşer. Allah, yaptıklarınızdan hiçbir zaman habersiz değildir.”

- 755 Her ki ihlâûile Hâîî zîkr ider
Nûr⁶⁵³ olur göñli anuñ fısı gider
- 756 Tâ ki hîkmet çeşmesi olur Óayân
Ol göñülde bu dile olur revân
- 757 Şıdıle gel bu tarâî bile gör⁶⁵⁴
Vaîti ile işe dermân úla gör⁶⁵⁵
- 758 ŞanÓat-ı⁶⁵⁶ hâidur gerekdür buña pár
Bilmek isterseñ yûri üstâda⁶⁵⁷ ir
- 759 Mürşide irişmege eyle heves
Mürşid-i kâmil olur ÓÁsâ-nefes
- 760 Çün Muhammedden bilinmişdür bu yol
Sen dañi ihlâûile gel tâbiÓ ol
- 761 Nefs-i Cehli úl iken⁶⁵⁸ senden irâî
Kendözün görmekligi elden biraî
- 762 Nefs-i emmâre münâfı didiler
Dûr ide dâim seni Hâidan diler
- 763 Hâîa uymaz ío anı sen Hâîa uy
MaÓni gözle her sözün aşlını⁶⁵⁹ tuy
- 764 Terk-i âr u⁶⁶⁰ nâmûs eyle ey emâr
Dimegil kim⁶⁶¹ bu úagâr u bu kebâr
- 765 Bu göñül tahtasını gel yuya gör
Gayret it gayrun nuîûşın soya gör⁶⁶²
- 766 ŞanÓat-ı hâidur anı bilmez Óavâm

⁶⁵² yanmışlara şular: yanmış şusuzlar şu Z.

⁶⁵³ nûr: nerm Z.

⁶⁵⁴ bile gör: bilesin Z.

⁶⁵⁵ úla gör: úlasın Z.

⁶⁵⁶ şanÓat-ı: şanÓatı Z.

⁶⁵⁷ yûri üstâda: yolu üstâe Z.

⁶⁵⁸ Cehli úl iken: Ebû Cehlini úl senden Z.

⁶⁵⁹ her sözün aşlını: Hâîuñ sırrını Z.

⁶⁶⁰ âr u: âr-ı M1.

⁶⁶¹ kim: Z'de yoktur.

⁶⁶² soyagör: yuyagör Z.

Didiler çün el-Ôavâmu⁶⁶³ ke'l-hevâm

767 ÔÂlimüñ sözini ümmá aňlamaz
Dinlemez çünki⁶⁶⁴ gönülden dinlemez

768 Şol ki žâhirde olupdur müntehá
Ehl-i Ĥaí yanındadır⁶⁶⁵ ol mübtedá

769 Geçdi Ôömrüñ kimseyi begenmedüñ
Bu ululuıdan Ôaceb uúanmaduñ

770 Varlığundur arada saña ĥicâb
Varlığı terk eyle ola feth-i⁶⁶⁶ bâb

771 Çünki serden giçesin⁶⁶⁷ sır bulunur
İkilik terk olıcaı bir bulunur

24b

772 Tâ gönül êâkir olur tevĥád ider
Sâkin⁶⁶⁸ olursa bu dil daĥi⁶⁶⁹ nider

773 Sen uyursın⁶⁷⁰ daĥi gönül kesb ider
Zárâ Ĥaí anı ĥaláfe naúb ider

774 Başına⁶⁷¹ irer işi mežkûr olur
Nûr olur her yer aña hem tûr olur

775 İşidür inná ena'llâh⁶⁷² sözini
Şemme⁶⁷³ vechu'llâh⁶⁷⁴ tutar hem yüzini

776 Nefs-i Bû Cehlini íor tevĥád ider
Çünki ol buldı ĥaí⁶⁷⁵ ĥayrı nider

⁶⁶³ el-Ôavâmu: el-mevâm Z.

⁶⁶⁴ çünki: çünkim Z.

⁶⁶⁵ ehl-i Ĥaí yanındadır: ehli yanında durur M1.

⁶⁶⁶ feth-i: feth u Z.

⁶⁶⁷ giçesin: giçe M1.

⁶⁶⁸ sâkin: sâkit Z.

⁶⁶⁹ bu dil daĥi: daĥi bu dil Z.

⁶⁷⁰ uyursın: uyursañ Z.

⁶⁷¹ başına: başuña Z, M1.

⁶⁷² Tâĥâ, 20:14. “Şüphe yok ki ben Allah’ım. Benden başka hiçbir ilâh yoktur. O halde bana ibadet et ve beni anmak için namaz kıl.”

Mevlid metninde “inná” şeklinde geçen ifade, ayette “innená” şeklindedir.

⁶⁷³ şemme: şümme Z.

⁶⁷⁴ Bakara, 2:115. “Doğu da, Batı da (tüm yeryüzü) Allah’ındır. Nereye dönerseniz Allah’ın yüzü işte oradadır. Şüphesiz Allah, lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir.”

⁶⁷⁵ ol buldı ĥaí: ĥaíu buldı ol Z.

- 777 Żıkr ider tařdan íatı olan göñül
Çünkü tevĥádile leyyin oldu ol⁶⁷⁶
- 778 Söz öküşdür bu maíamda turalum
MuŖcizât-ı⁶⁷⁷ Muútafâya varalum
- 779 MuŖcizâtından yine żıkr idelüm
Ĥıřsa alup íıřsadan fikr idelüm
- 780 **Tâ íyâmet söylenürse bu kelâm**
Biñde biri olmaya bunuñ tamâm⁶⁷⁸
- 781 **Pes buŖâlem tâ ki tutduíca niĥâm**
Diyelüm hoş eş-salâtü ve's-selâm
- 782 Diñlegil gel yine sözünj úâfını
řerĥ idelüm Muútafâ evúâfını
- 783 MuŖcizâtından yine yâd idelüm
Cân u dil milkini⁶⁷⁹ âbâd idelüm
- 784 MuŖcizâtı bahri anuñ bá-kerân⁶⁸⁰
Ílalum bir íatresin anuñ beyân
- 785 Yüz ĥabeř⁶⁸¹ bir gün gelüp ağıladılar
Yüzümüz iñen íaradur didiler
- 786 Yâ Muĥammed ger ağara yüzümüz
Getürelüm saña âmân yüzümüz
- 787 El getürdi⁶⁸² ol dem içre Muştafâ
Ĥoř münâcât eyledi íıldı duŖâ
- 788 Tâ ki ol meh⁶⁸³ almı ol dem derledi
Ol ĥabeřlere berü gelün didi

25a

⁶⁷⁶ leyyin oldu ol: leyn oldu göñül Z.

⁶⁷⁷ muŖcizât-ı: muŖcizâtı Z.

⁶⁷⁸ Z'de bu ve bundan sonraki beyit bulunmayıp şu beyit vardır:
Ger dilersiz bulasız oddan necât
Diyiñ mutahher ravzasına eú-úalât.

⁶⁷⁹ milkini: mülkini Z ve M2.

⁶⁸⁰ bá-kerân: bey-gümân M1, bá-girân M2.

⁶⁸¹ ĥabeř: ĥabesâ M2.

⁶⁸² getürdi: götürdi Z ve M2.

⁶⁸³ ol meh: ol ay Z, ol M2.

- 789 Żerre żerre barmağıle ol teri⁶⁸⁴
Sürdi alınına bularuñ yer yeri
- 790 Hôş ağardı gevdeleri yüzleri⁶⁸⁵
Geldiler ol dem âmâna yüzleri⁶⁸⁶

El-hıśśatü mine'l-ıśśa⁶⁸⁷

- 791 Gel berü gel baıma ancaı úûrete
Dıífat eyle bir naşar ıl sárete
- 792 Mesh-i ýâhir gerçi refÖ olmuřdurur
Mesh-i maÖná⁶⁸⁸ sırrile íalmıřdurur
- 793 Her ki ol tebdál-i ahlâi itmedi
Bâhir olmadı ve işi bitmedi
- 794 Yârın anda yüzi íara haşrolur
Her ne ki⁶⁸⁹ kesb itdise anda bulur
- 795 Her kimüñ rûhına nûr-ı⁶⁹⁰ Ahmedi
Írse göñli nûr olur hem meríadi
- 796 Yevm-i maşşer yüzi âğ olan olur⁶⁹¹
Hem şefâÖatden naúáb olan olur⁶⁹²
- 797 Fut yüzüñi sıdıile ol haýrete
TâbiÖ olğıl şerÖine işüñ bite
- 798 Yevm-i maşşer olmaya yüzüñ⁶⁹³ siyâh
MaÖni yüzini íara ılur günâh
- 799 Yârın anda maÖni úûret gösterür
Her işe ol maÖni tanuıluı virür

Íâle'llâhü TeÖâlâ yevme *tebyazzu vücûhun ve tesveddü vücûh*⁶⁹⁴

⁶⁸⁴ teri: deri Z ve M2.

⁶⁸⁵ yüzleri: nûrları Z, varı M2.

⁶⁸⁶ dem âmâna yüzleri: demde âmâna varı Z.

⁶⁸⁷ Bu başlık M2'de yoktur.

⁶⁸⁸ mesh-i maÖná: mesh yaÖná Z.

⁶⁸⁹ ki: kim Z ve M2.

⁶⁹⁰ nûr-ı: nûrı Z ve M1, nûr u M2.

⁶⁹¹ olur: odur Z, oldur M2.

⁶⁹² olan olur: alan budur Z, olan budur M2.

⁶⁹³ olmaya yüzüñ: yüzüñ olmaya Z ve M2.

- 800 Vir úalavât dâðimâ ol hâyrete⁶⁹⁵
Tâ şefâ'at íla Hâí rahmet íla⁶⁹⁶
- 801 Niçeler yüzi íara íopduğı dem
Yüziñi ağı eyleye Rabbü'l-hârem
- 802 Mu'Öcizâtdan açalum bilün⁶⁹⁷ haber
Şuşamışdı ğâziler bir gün meger
- 803 Didiler kim cümle Óatşân olmışuz
Şöyle şusuz şanki bá-cân olmışuz

25b

- 804 Getürin didi bir içim şu⁶⁹⁸ varın
Yire dikdi Mu'útafâ barmaıların
- 805 Bir íaşıí miídârı şu getürdiler
Mu'útafâ eline anı virdiler
- 806 Gördi netdi şuyı ol yüzi ayı⁶⁹⁹
Dökdi barmaıları üstine şuyı
- 807 Barmağından çeşmeler oldu revân
İçdiler íandılar andan ol zamân
- 808 Eli şuyundan döküp íurı şuyı
Foldı ve úu verdi yohsûl u⁷⁰⁰ báyı
- 809 Dikdi hurma tohmını hem gördiler
Dikdügi sâ'at yemişin derdiler⁷⁰¹
- 810 Bir pâre⁷⁰² ağacı eliyle hemân
Şıgadı bir íılcı oldu bá-gümân⁷⁰³

⁶⁹⁴ Âl-i İmrân, 3:106. “O gün bazı yüzler ağarır, bazı yüzler kararır. Yüzleri kararanlara ‘İmanınızdan sonra inkâr ettiniz, öyle mi? Öyle ise inkâr etmenize karşılık azabı tadın.’ denilir.”

⁶⁹⁵ hâyrete: Ahmede Z ve M2.

⁶⁹⁶ íla: ide Z ve M2.

⁶⁹⁷ mu'Öcizâtdan açalum bilün: mu'Öcizinden yine açalum Z, mu'Öcizâtından açalum M2.

⁶⁹⁸ didi bir içim şu: berü didi şuyun Z, beri didi şunun M2.

⁶⁹⁹ Z'de: Gör ki neyledi şuyı yüzi ayı.

M2'de: Gör ki neyledi ol yüzi ayı.

⁷⁰⁰ yohsûl u: yohsûlı M2.

⁷⁰¹ derdiler: yidiler Z, dirdiler M2.

⁷⁰² pâre: perâ Z.

⁷⁰³ bá-gümân: ol zamân M2.

- 811 Íllicı sınmışıdi bir gâzânün
Virdi ol íllicı eline anuñ
- 812 Nice müddet íldı anuñla cihâd⁷⁰⁴
Sınmadı gedilmedi irmedi fesâd⁷⁰⁵
- 813 Cebe de⁷⁰⁶ cevşende eglenmez idi
Hem çáná-pûlâddan ol⁷⁰⁷ dönmezidi
- 814 Gökden indi beşigin yügürdi⁷⁰⁸ ay
Gözleriyle gördiler yoñsûl u⁷⁰⁹ bâý
- 815 Nice öñden görür ise nesneyi⁷¹⁰
Şöyle ardından görürdi her şeyi
- 816 Uyanuğken nice işitse hemân
Uyuriken⁷¹¹ işidürdi hem-çünân
- 817 Meh yüzi nûrı şuÓâÓından⁷¹² gice
İgne düşse bulunurdi⁷¹³ ey hõca
- 818 Gölgesi düşmezidi yeryüzine
Nesne perde olmazidi gözine
- 819 Dünyâ gökine inicek Cebrâóál
Íoíusından bilüridi ol halál
- 820 Gül biterdi yire düşse alın teri⁷¹⁴
Dem-be-dem direrleridi gülleri

26a

- 821 Hulí idi dâóim işi bu halíile
Tutmışıdi Óâlemi bu hulíile
- 822 Bu kemâlâtiyle hem ol bahtiyâr

⁷⁰⁴ íldı anuñla cihâd: íaldı anuñla hemân Z.

⁷⁰⁵ irmedi fesâd: ender-cihân Z.

Bu mısradaki hece fazlalığı vardır.

⁷⁰⁶ cebe de: cebde de M2.

⁷⁰⁷ çáná pûlâddan ol: dahi çán-i pûlâddan Z, ciná pûlâddan M2.

⁷⁰⁸ indi beşigin yügürdi: irdi beşigin ögürdi M1, indi beşigin ögürdi M2.

⁷⁰⁹ yoñsûl u: yoñsûlı M2.

⁷¹⁰ öñden görür ise nesneyi: öñinden görürse nesneó Z ve M2.

⁷¹¹ uyuriken: yürüriken M1.

⁷¹² meh yüzi nûrı şuÓâÓından: yüzi nûrından íarañuluí Z ve M2.

⁷¹³ bulunurdi: bulunur M2.

⁷¹⁴ alın teri: alını deri M2. Bu mısradaki hece fazlalığı vardır.

- Ümmetiçün faırı úldı ihtiyâr
- 823 Arpa etmegile⁷¹⁵ íarnı toymadı
Bir nefes⁷¹⁶ nefes arzusına uymadı
- 824 Yedi gün giçerdi yimezdi yimek
ŞanÓat olmışdı aña şabr eylemek
- 825 Yaticak hem aríasına⁷¹⁷ yer yerá
Yer iderdi ol⁷¹⁸ ħaşırurı ipleri
- 826 Ĥaí didi tağları altun eyleyem
Tek íabûl it dahi efzûn eyleyem
- 827 Nire gitsen bile gitsün her naÓám⁷¹⁹
Eylemeyem dürlü niÓmetleri kem⁷²⁰
- 828 Ol Ĥabábu'llâh didi yâ Rabbenâ
İstemezem bunda dünyevá⁷²¹ ġınâ
- 829 Ümmetüm Óâúâlerini isterem
Gice gündüz anlarıçün⁷²² ġam yerem
- 830 Íatlanuram anlarıçün⁷²³ zahmete
Anları tek lâyı íyle rahmete
- 831 Toğduğı gice yüzi nûr-ı⁷²⁴ hemân
Mağrib ü⁷²⁵ meşriíde göründi Óayân⁷²⁶

Der-medĥ-i seyyidü'l-mürselân ve ĥâtemü'n-nebiyyân sallâ'llâhü Óaleyhi ve sellem⁷²⁷

(mef Óû lü / me fâ á lü / me fâ á lü / feÓû lün

⁷¹⁵ etmegile: etmegine Z ve M2.

⁷¹⁶ nefes: Z'de yok.

⁷¹⁷ aríasına: gevdesine Z ve M2.

⁷¹⁸ ol: Z'de ve M2'de yoktur.

⁷¹⁹ naÓám: neÓam M2.

⁷²⁰ Bu beyit M1'de yoktur.

⁷²¹ dünyevá: dünyâ vü M2.

⁷²² gice gündüz anlarıçün: rûz-i şeb anlarıçün M2.

⁷²³ anlarıçün: anlarıçün Z ve M2.

⁷²⁴ nûr-ı: nûrı M1, M2 ve Z.

⁷²⁵ mağrib ü: mağrib-i M2.

⁷²⁶ Óayân: hemân Z ve M2.

⁷²⁷ Z'de: Hâê medĥü seyyidi'l-mürselân ve ĥâtemi'n-nebiyyân úallâ Óaleyhi ve Óalâ âlihi ecmaÓân yâ ĥâteme'r-risâle.

M2'de: Hâê medĥ-i seyyidi'l-mürselân ve ĥâteme'n-nebiyyi úalla'llâhü Óaleyhi ve sellem.

- 832 Çün geldi bu suğrâ Óâleme ol⁷²⁸ yüzi adhâ
Ez Óâlem-i⁷²⁹ kübrâ
- 833 Gösterdi ehad sırrını Ahmede muúaffâ⁷³⁰
Feth oldu muÓammâ
- 834 Bilmezdi úafâ Óilmini⁷³¹ esmâda rumûzı
Óâcizdi⁷³² melekler
- 835 Bildürdi rumûzında nedür⁷³³ sırr-ı müsemmâ
Keşf oldu mükennâ⁷³⁴
- 836 Küncinde⁷³⁵ hafâ idi bu esrâr-ı⁷³⁶ haíakat
Ol şâh-ı⁷³⁷ taráiat
- 837 Genciyi açup eyledi⁷³⁸ faír ehlini ağnâ
Hem úldı mürebbâ

26b

- 838 Andıçdi anuñ alnına tâhâ deyü ol Haí
Teşbâh⁷³⁹ idüp anı
- 839 On dört⁷⁴⁰ gicesinde ayuñ bedrine Mevlâ
Zá rütb-i⁷⁴¹ muÓallâ
- 840 Úûretde oğul âdeme⁷⁴² maÓnáde âtâdur
Hem aslı bu kevnüñ
- 841 Olmazidi ol olmasa eflâkile gabra⁷⁴³

⁷²⁸ çün geldi bu suğrâ Óâleme ol: çünkü geldi bu Óâleme ol Z, çün geldi bu suğrâya Muhammed M2.

⁷²⁹ Óâlem-i: Óâlem ü Z.

⁷³⁰ Ahmede muúaffâ: Ahmed ü Muútafâ Z.

⁷³¹ Óilmini: taÓlâm-i Z ve M2.

⁷³² Óâcizdi: Óâciz idi M1.

⁷³³ nedür: diri M1.

⁷³⁴ mükennâ: mükemmâ M1.

⁷³⁵ küncinde: gencinde M1 ve M2.

⁷³⁶ esrâr-ı: esrârı M2.

⁷³⁷ şâh-ı: şâhı M2.

⁷³⁸ genciyi açup eyledi: gencini eyledi açup M1.

⁷³⁹ teşbâh: tesbiñ M2.

⁷⁴⁰ dört: dördi M2.

⁷⁴¹ rütb-i: merteb-i Z.

⁷⁴² âdeme: oldu M1.

⁷⁴³ ol olmasa eflâkile gabra: olmasa eflâk-i çü gayra M1.

Hem cennet-i⁷⁴⁴ meóvâ

- 842 Barmağı ile ııldı işâret aya ol ay
Bedrá gicesinde
- 843 Yırtup yaíasın varlığını eyledi⁷⁴⁵ yağma
Başındaki sevdâ
- 844 Ol gice ki⁷⁴⁶ seyr eyledi ol rûh-ı muşavver
Íudsa íadem urdı
- 845 Bûs itdi ayağın dahi ayrılmadı úahrâ
Oldı yeri aÓlâ
- 846 NaÓlini tozın Óarş-ı⁷⁴⁷ Óapâm sürdi yüzine
NaÓlini atınur⁷⁴⁸
- 847 Íulaflarına küpe⁷⁴⁹ düzetti íamu havrâ
Der cennet-i hadrâ
- 848 ÓArý eyledi Hâí cümle semâvâtı⁷⁵⁰ aña ol
Didi ki gerekmez
- 849 Ancaí dilerem ümmetimi baña bağışla
Bu oldu temennâ
- 850 Ğam yeme bugün yarın için⁷⁵¹ **VâÓiz-i Ümmâ**
ÍatÓ itme recâyı⁷⁵²
- 851 Ol şâh-ı⁷⁵³ şefâÓat íluben íurtara ferdâ
Ol Óahdine evfâ

(fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün)

- 852 **Tâ úyâmet söylenürse bu kelâm**
Biñde biri olmaya bunun tamâm

⁷⁴⁴ cennet-i: cennet ü Z.

⁷⁴⁵ eyledi: M1'de yoktur.

⁷⁴⁶ ki: M1'de yoktur.

⁷⁴⁷ Óarş-ı: Óarş u Z.

⁷⁴⁸ naÓlını atınur: eflâke teberrük Z.

Bu beyit M2'de yoktur.

⁷⁴⁹ küpe: siría M1.

⁷⁵⁰ semâvât-ı: sevât-ı M2.

⁷⁵¹ yarın için: yarın için ey M1, ya niçün M2.

⁷⁵² recâyı: recâğı Z ve M2.

⁷⁵³ şâh-ı: şâh M1.

- 853 **Pes bu Óâlem tâ ki tutduıca niþâm**
Diyelüm hôş es-salâtü ve's-selâm⁷⁵⁴
- 854 MuÓcizâtı şıdıle dinleñ gelün
Her birinden⁷⁵⁵ size hıssa var bilün
- 855 Şöyle birgün cümle-i eyyâmda⁷⁵⁶
Şubh-ı vaítinde degül ahşamda⁷⁵⁷
- 856 Fecri ılmışlardı aúhâbla⁷⁵⁸ Resûl
Arıasın mihrâba virmiş idi ol⁷⁵⁹
- 857 Zârlıı geldi íapudan içeri
Muútafa didi ÓAláye tur uru
- 858 Íapuda⁷⁶⁰ maþlûma beñzer zâr iden
Zulm aña sórgıl neden irdi⁷⁶¹ neden
- 859 Çıdı íapuya ÓAliyy-i murtaýâ⁷⁶²
Gördi kim bu zârı⁷⁶³ ılan bir deve
- 860 Didi noldı⁷⁶⁴ saña digil ey cemel
Didi saña dimege degül maþal
- 861 Haı Resûline direm pes söylerem⁷⁶⁵
Ne ise hâlüm aña Óarz eylerem⁷⁶⁶
- 862 Çıdı Ahmed bilesince dört imâm
ŞuÓle virür gün gibi bedr-i tamâm
- 863 Didi noldı⁷⁶⁷ ey mübârek cân-ever

⁷⁵⁴ Z'de: Tâ úyâmet söylenürse bu kelâm.
Biñ úyâmet ola bu olmaya tamâm

Ger dilersiz bulasız oddan necât
ÓAşile derdile eydün eú-úalât.

⁷⁵⁵ birinden: birinde Z ve M2.

⁷⁵⁶ eyyâmda: eyyâmıda M1.

⁷⁵⁷ ahşamda: ahşamıda M1.

⁷⁵⁸ ılmışlardı aúhâbla: ılmışıdı aúhâba Z ve M2.

⁷⁵⁹ ol: Resûl Z ve M2.

⁷⁶⁰ íapuda: íapudan Z.

⁷⁶¹ irdi: oldı Z.

⁷⁶² Óaliyy-i murtaýâ: Óaliyyi'l-murtaýâ Z, Óaliyyü'l-murtaýâ M2.

⁷⁶³ bu zârı: zârlı Z.

⁷⁶⁴ noldı: nolduñ M2.

⁷⁶⁵ direm pes söylerem: dilerem söyleyem Z ve M2.

⁷⁶⁶ Óarz eylerem: şerh eyleyem Z ve M2.

⁷⁶⁷ noldı: nolduñ Z ve M2.

Güc mi gördün seni kim döger söger

- 864 Didi kim yâ Muútafâ þulm itdiler
Diñle ey sultân-ı⁷⁶⁸ Óâlem nitdiler
- 865 Ol Ebû MesÓúddur imdi⁷⁶⁹ mâliküm
Yolda idüm ağırıdi hem⁷⁷⁰ yüküm
- 866 Balçığidi yolda⁷⁷¹ düşdüm tayanup
Íulları döğdi beni atdan inüp
- 867 Her biri benden aña íldı kile⁷⁷²
Yük iletmez didiler bu menzile
- 868 Didi ol kim evvel aluñ palanın
Dañi andan sonra diyem⁷⁷³ íalanın
- 869 Virmeyin yem⁷⁷⁴ taşrada íonñ hem anı
Írte boğazlañ dökün andan íanı
- 870 Etini virün yisün her hâs⁷⁷⁵ u Óâm
Ac u Óüryân şöyle íaldum⁷⁷⁶ ve's-selâm
- 871 Bari didüm ol Hábábe varayım
Íamu dertlere tabábe varayım⁷⁷⁷

27b

- 872 Ol Hábábu'llâh boğazlasun beni
Yolına íurbân íılayım⁷⁷⁸ bu cânı
- 873 Etümi yağumı müóminler yisün
NiÓmetine ol Háiunñ hâmd eylesün
- 874 Háiıumı al çünkü Óâdilsin bugün
Íavl-i Allâh birle Óâmilsin bugün

⁷⁶⁸ sultân-ı: sultânı M2.

⁷⁶⁹ mesÓúddur imdi: mesÓúddur Z, mesÓúddurur hem M2.

⁷⁷⁰ ağırıdi hem: hem ağırıdi M2.

⁷⁷¹ yolda: yol Z.

⁷⁷² kile: íıla M1.

⁷⁷³ diyem: disem M2.

⁷⁷⁴ virmeyin yem: yem virmey Z ve M2.

⁷⁷⁵ hâu: havâú M1.

⁷⁷⁶ ac u Óüryân şöyle íaldum: acug Óüryân íaldum şöyle M2.

⁷⁷⁷ Bu beyit M2'de yoktur.

⁷⁷⁸ íılayım: íılalum M2.

- 875 Muútafâ vardı yanına ıssınuñ
Tâ ki ala âaíını ol miskánuñ
- 876 Yâ Ebâ Mes'ûd didi kim neyledüñ
Sen⁷⁷⁹ niçün bu miskáne bulm eyledün
- 877 Didi devemdür ne dilersem idem⁷⁸⁰
Öldürem dögem sögem⁷⁸¹ ya terk idem
- 878 Didi olmaz âaíını alsam gerek
Ââkime iş yoí Âadilden⁷⁸² yigerek
- 879 Didi kim didi saña bu işleri
Tâ⁷⁸³ ılursın bize bu⁷⁸⁴ teşvâşleri
- 880 Didi ol žulm itdügün deve didi
Dögdiler íomadılar eve didi
- 881 Didi yâ Âhmed ne dirseñ ideyim
Söylesün gelsün devam işideyim⁷⁸⁵
- 882 Deveye Âhmed işâret eyledi
Ol deve gör kim nice söz⁷⁸⁶ söyledi
- 883 Deve geldi ortaya ıldı íyâm
Hôş diliyle Âhmede virdi selâm
- 884 Didi evvel Âaíı birdür bilürem
Cân u göñülden şehâdet ıluram
- 885 Hem Muâammed âaí Resûlidür Âaíuñ
Terk idüp egri yolu toğrı baíuñ⁷⁸⁷
- 886 Hem⁷⁸⁸ Muâammed âaíımı bunlardan al
Kâfire âaíımı ılmamazam⁷⁸⁹ âalâl
- 887 Çün işitdi devesinden bu sözi

⁷⁷⁹ sen: di Z, M2'de yoktur.

⁷⁸⁰ idem: iderem Z.

⁷⁸¹ dögem sögem: vuram dögem Z.

⁷⁸² Âadilden: Âadlinden M1.

⁷⁸³ tâ: Ne Z.

⁷⁸⁴ bu: M2'de yoktur.

⁷⁸⁵ Z'de: Söyleñüz gelsün ben dañi işideyüm.

⁷⁸⁶ kim nice söz: kim ne sözler Z, ki ne sözler M2.

⁷⁸⁷ Bu beyit M1'de yoktur.

⁷⁸⁸ hem: yâ Z ve M2.

⁷⁸⁹ âaíımı ılmamazam: ılmamazam âaíımı M2.

Ol Ebâ⁷⁹⁰ Mes'ûd yire sürdi yüzi

- 888 Aĥmedüñ íarşusına el baġladı
Âĥ ıldı zârı zârı aġladı
- 889 Geldi âmâna götürdi barmaġın
Didi Ĥaí bir sen resûlisin yaíán

28a

- 890 Deveyi andan Resûl aldı şatun
Didi hem kimse buña yük urmasun
- 891 Kim ki bunı baġlaya ya yem vire
Benümile cennete⁷⁹¹ bile gire
- 892 Gizeridi otlaġında ol ibil⁷⁹²
Tâ gelince cum'âa günü şöyle bil
- 893 Ol gün içmezidi şu yimezdi yem
Kükreridi na'âra ururđı delim
- 894 Şubĥ⁷⁹³ vafti mescidüñ íapusına
İrişürdi Muútafâ tapusına
- 895 Na'âra ururđı baíardı yüzine
Íulaí ururđı⁷⁹⁴ íapudan sözine
- 896 Tâ şuña dek Muútafâ naíl eyledi
Deveyi⁷⁹⁵ ol cum'âa işit neyledi
- 897 ÓÂdet üzerine⁷⁹⁶ geldi hizmete
Bilmedi ki tûş olupdı⁷⁹⁷ miĥnete
- 898 Görđi mescidüñ içi tolmuş ġırá
Âĥ idüp añarlar ol⁷⁹⁸ peygamberi
- 899 Didiler kim ey mübârek cân-ever
Gitđi ma'şûfuñ yüri işüñe var

⁷⁹⁰ Ebâ: Ebû M2.

⁷⁹¹ benümile cennete: cennete benümile Z ve M2.

⁷⁹² ibil: bil Z.

⁷⁹³ şubĥ: şubĥ u M1.

⁷⁹⁴ ururđı: ururđı ururđı Z.

⁷⁹⁵ deveyi: deveóı Z ve M2.

⁷⁹⁶ üzerine: üzre yine M2.

⁷⁹⁷ olupdı: olaydı Z ve M2.

⁷⁹⁸ âĥ idüp añarlar ol: âĥ idüben añarlar M2.

- 900 Devecük çünkü bu sözi⁷⁹⁹ dinledi
Na'öralar urdı bağırdı inledi
- 901 Yire döge döge deldi⁸⁰⁰ ol başı
Ğarí oldı íana işigün taşı
- 902 Şol íadar dökdi işige ol yaşı
Mescidün oyuldu işigi taşı⁸⁰¹
- 903 Pâre pâre ıldı başını hemân
Muútafâ yolına⁸⁰² teslâm itdi cân
- 904 Beynisi bulaşdı tağıldı taşa⁸⁰³
Cümle ħayrân íaldılar işbu işe
- 905 Fâtıma ħâtun aña ıldı kefen
Defn ıldı didi bu işi gören
- 906 **Tâ úyâmet söylenürse bu kelâm**
Biñde biri olmaya bunun tamâm⁸⁰⁴
- 907 **Pes bu Óâlem tâki tutduıca nípâm**
Diyelüm hōş es-salâtü ve's-selâm
- 28b
- 908 ÓÂıliseñ ey birâder⁸⁰⁵ sen daħi
Ĥaíía dön bu dünyâdan uúan daħi⁸⁰⁶
- 909 Eglenecek yer degüldür bu vatan
Ĥıssa algıl gel berü bu íıssadan
- 910 Muútafâ ayrılığın úanma güêâf
Ümmet isen íurı yere⁸⁰⁷ urma lâf
- 911 Dôstluı⁸⁰⁸ ilinde oldur pehlevân⁸⁰⁹

⁷⁹⁹ çünkü bu sözi: çünküim işitdi Z ve M2.

⁸⁰⁰ deldi: geldi M2.

⁸⁰¹ Bu beyit M1'de ve M2'de yoktur.

⁸⁰² yolına: yolında M2.

⁸⁰³ taşa: başa M2.

⁸⁰⁴ Bu beyit Z'de, bu beyit ve bundan sonraki beyit M2'de yoktur.

⁸⁰⁵ birâder: bürâzer M2.

⁸⁰⁶ daħi: ahâ M2.

⁸⁰⁷ ümmet isen íurı yere: ümmetiseñ íıl nişânı Z.

⁸⁰⁸ dôstluı: dôstilik M1.

⁸⁰⁹ pehlevân: pehlüvân M2.

Göstere ma'ûşûî yolunda bir nişân

- 912 Gör deveyi neyledi hayvâniken
Di ne ılduñ sen dañi insâniken
- 913 Nicesi⁸¹⁰ lâf urasın da'vâ ile
Ô'Âlemi toldurasın ğavġâ ile
- 914 Severem dimek⁸¹¹ dile âsân olur
Ô'Âşıuñ bürhânı terk-i⁸¹² cân olur
- 915 Heftenüñ yedi güninde bu hevâ
Eylesesün⁸¹³ seni deng ü⁸¹⁴ bá-nevâ
- 916 Cum'Ôa güninden haberdâr⁸¹⁵ ola gör
Muútafâ cânı ile⁸¹⁶ yâr ola gör
- 917 Cum'Ôa yevm-i istivâdur⁸¹⁷ hem þuhûr
Íopısardur cum'Ôa gün⁸¹⁸ yevmü'n-nüşûr
- 918 Cum'Ôa gün miskânlerüñ⁸¹⁹ bayramıdur
Ol Âaíun mü'öminlere in'Ôâmıdur⁸²⁰
- 919 Ger göñülden mañvolursa mâsivâ⁸²¹
Pâhir olur saña sırr-ı⁸²² istivâ⁸²³
- 920 Úâñibidür ol günüñ⁸²⁴ mañbûb-ı Âaí
Muútafâ mañbûb-ı⁸²⁵ Âaídur toġrı baí
- 921 Âubb-ı Âñmed varsa dilde ıl⁸²⁶ sürûr
Kendözüñ cem'Ô eyle ol ehl-i⁸²⁷ bükûr

⁸¹⁰ nicesi: nice bir Z ve M2.

⁸¹¹ dimek: diyicek M2.

⁸¹² terk-i: terk ü Z.

⁸¹³ eylesesün: eylemişdür Z ve M2.

⁸¹⁴ deng ü: deng-i M2.

⁸¹⁵ haberdâr: haber Z.

⁸¹⁶ Muútafâ cânı ile: Muútafâ cânıyla Z, Muútafâya cânile M2.

⁸¹⁷ istivâdır: üstüvâdur Z.

⁸¹⁸ Íopısardur cum'Ôa gün: Íopısar cum'Ôa günü M2.

⁸¹⁹ miskânlerüñ: mü'öminlerüñ M2.

⁸²⁰ Z'de ve M2'de bu beyit, bir sonraki beyitle yer değiştirmiştir.

⁸²¹ mañvolursa mâsivâ: mañvolursa mâsüvâ Z, mañv ola mâsivâ M2.

⁸²² sırr-ı: sırrı Z ve M1.

⁸²³ istivâ: üstüvâ Z.

⁸²⁴ günüñ: kimsenüñ Z.

⁸²⁵ mañbûb-ı: mañbûbu Z.

⁸²⁶ varsa dilde ıl: varise dilde M2.

⁸²⁷ ehl-i: ehli Z ve M2.

- 922 Kesegör cehd eyle nefsün başını
CumØa gün terk eyle dünyâ işini
- 923 Hutbe dinle ıl ulât-ı⁸²⁸ cumØayı
Hâîî gözle ío riyâyı sümØayı⁸²⁹
- 924 Ahmedi⁸³⁰ varup ziyâret eylegil
YaØni rûhına ulavât eylegil⁸³¹

29a

- 925 Bil salavâtun⁸³² ziyâretdür aña
Bu işâret hôş beşâretdür saña⁸³³
- 926 Muútafâ sözün icâbet eylegil
Zikr-i⁸³⁴ Hâîî cân u⁸³⁵ dilden söylegil
- 927 Şeş cihet arzularını kes gider
Tâ gönülde íalmaya gide keder
- 928 Dáv elinden nefsi al sultâna var
Mısr-ı câmiØde olan⁸³⁶ hâîâna var
- 929 Emr-i úultâna özün fermân⁸³⁷ ıl
Nefs-i vaşl-ı⁸³⁸ Óádine íurbân⁸³⁹ ıl
- 930 Çün deve nefsini⁸⁴⁰ íurbân eyledi
Hâí TeÓâlâ gör ne íhsân eyledi
- 931 Râvâler ider ki yarın ol deve
Âhir⁸⁴¹ anda giriser bâîâ eve
- 932 Lutfile Allah⁸⁴² anı toylayısar

⁸²⁸ ulât-ı: salâtı Z.

⁸²⁹ sümØayı: semØayı M1.

⁸³⁰ Ahmedi: Ahmede M2.

⁸³¹ eylegil: söylegil Z ve M2.

⁸³² bil ulavâtun: bil ulavâtın M1, bir salavatuñ M2.

⁸³³ saña: oña M2.

⁸³⁴ zikr-i: zikru Z.

⁸³⁵ cân u: cân-ı M2.

⁸³⁶ olan: ola Z.

⁸³⁷ fermân: fermânı M1.

⁸³⁸ vaşl-ı: vaşlı M2.

⁸³⁹ íurbân: íurbânı M1.

⁸⁴⁰ nefsini: nefsi nefsi Z.

⁸⁴¹ âhir: yarın Z ve M2.

Cennetün çayırların yaylayısar⁸⁴³

- 933 Sen daħi neſsüñi ılursañ fedâ
Göstere yarın cemâlini Ħudâ
- 934 Muútafâyı deve çün⁸⁴⁴ ıldı taleb
Bâhir oldu anda nice iş Ŗaceb
- 935 Geldi âmâna o gün⁸⁴⁵ üç yüz nisâ
Döndi küfrinden nice şeyh u fetâ
- 936 MuŖcizât-ı⁸⁴⁶ Muútafâdur işbu kâr
Niçe yüz biñ buncılayın daħi var
- 937 **Ħaşre dek ger söylenürse bu kelâm**
Nice Ħaşr ola bu olmaya tamâm⁸⁴⁷
- 938 **Ger dilersiz bulasız oddan necât**
ŖAşîle derdile eydüñ eú-úalât
- 939 Didiler bir gün Ebû Cehl-i⁸⁴⁸ pelád
Íldı daŖvâ⁸⁴⁹ AĦmedile ol yezád
- 940 Didi ki⁸⁵⁰ aúĥâbını cemŖ eylegil
Putile gel sen⁸⁵¹ muíâbil söylegil
- 941 Ol putum ger saña âmân getüre
Íulağum işide gözlerüm göre

29b

- 942 Sözüñi tutam baña her ne disen⁸⁵²

⁸⁴² Allah: Ħaí M2.

⁸⁴³ yaylayısar: saylayısar M2.

⁸⁴⁴ deve çün: çün deve M2.

⁸⁴⁵ o gün: o dem Z, ol dem M2.

⁸⁴⁶ muŖcizât-ı: muŖcizâtı Z ve M1.

⁸⁴⁷ Bu ve bundan sonraki beyit Z’de yoktur.
Z’de: MuŖcizât-ı Resûlu’lîlâh úallâ’lîlhü Ŗaleyhi ve selem.
M2’de: Tâ íyâmet söylenürse bu kelâm
Biñde biri olmaya bunun tamâm

Pes bu Ŗâlem tâ ki tutduıca niĥâm
Diyelüm ĥoş eś-salâtü ve’s-selâm.

⁸⁴⁸ Cehl-i: Cehli Z.

⁸⁴⁹ daŖvâ: daŖvá M2.

⁸⁵⁰ ki: kim Z ve M2.

⁸⁵¹ putile gel sen: putumile gel Z ve M2.

⁸⁵² disen: dirseñ Z.

- Râýı olam ger müsülmân eylesen
- 943 Aĥmed ile ol gice Óahd itdiler
Varuben hem evlerine⁸⁵³ gitdiler
- 944 Írte oldı her taraf cemÓ oldılar
Arada bu daÓvá vardır bildiler⁸⁵⁴
- 945 Öñine Bû Cehl íodı putını⁸⁵⁵
Secde úldı put öñinde ol dená⁸⁵⁶
- 946 Muútafâ didiki puta⁸⁵⁷ söylegil
Tañrı birdür di şehâdet eylegil
- 947 Putuñ içinden bir âvâz geldi⁸⁵⁸ hem
Muútafâya sögdi hem eyledi zem⁸⁵⁹
- 948 Secde⁸⁶⁰ úldı yine bu Cehl-i leám
Put öñünde ol yeri nâr-ı cehennem⁸⁶¹
- 949 Çün putından buldı ol maíúûdını
Götürüben getdi ol mağbûn dená⁸⁶²
- 950 Cümle bu aúĥâb gam-nâk oldılar
Şanasın kim⁸⁶³ öldiler ĥâk oldılar
- 951 Uyumadılar úaĥâbâ ol gice
Görmedi gözleri ĥâbı ol gice
- 952 Muútafâ ĥôd işine meşgûl idi
Ĥaí íatında ĥâceti maíbûl idi
- 953 Hôş münâcât eyledi ol ĥâyrete
Muntażır olmışdı sırr-ı ĥikmete
- 954 Halvetine girdi nâgâh bir paráf⁸⁶⁴

⁸⁵³ varuben hem evlerine: evlerine varıbanı M2.

⁸⁵⁴ bildiler: didiler Z.

⁸⁵⁵ Cehl íodı putını: Cehl íodı bir putını Z, Cehli íodı bir putı M2.

⁸⁵⁶ öñinde ol dená: öñine ol defá M2.

⁸⁵⁷ puta: yâ put Z ve M2.

⁸⁵⁸ putuñ içinden bir âvâz geldi: put içinde geldi bir âvâz M2.

⁸⁵⁹ Z' de: Put içinden geldi bir âvâz hem

Muútafâ sögdi eyledi êm.

⁸⁶⁰ secde: mescide Z.

⁸⁶¹ ol yeri nâr-ı cehennem: ol yeri nâr-ı caĥám Z, yeri ol nâr-ı caĥám M2.

⁸⁶² mağbûn dená: maÓbûdını Z ve M2.

⁸⁶³ kim: M1'de yoktur.

Omuzunda bir ılıc gâyet latâf

- 955 Yâ Muḥammed ger⁸⁶⁵ şorarsan ben neyem
Ümmetiñden bir müsülmân cinniyem
- 956 Yâ Resûla'llâh feraḥ ıl⁸⁶⁶ göñlüñi
Bil ki ḥayra döndi bu işüñ sonı
- 957 Put içinde söyleyen şeytân idi
Düşmanı Ḥaı idi bá-âmân idi
- 958 Emr ıldı Ḥaı başa vardum anı
Bu yerüñ altında öldürdüm anı

30a

- 959 Ğam yeme yarın hitâb eyle puta
Pâhir ola tâ ki Ḥaı işüñ bite
- 960 Put içine gireyim⁸⁶⁷ ben söyleyem
Ḥaıı birleyem seni medḥ eyleyem
- 961 Yene yarın⁸⁶⁸ cemØ oluben geldiler
Her taraftan bir yere cemØ oldılar⁸⁶⁹
- 962 Ol Ebû⁸⁷⁰ Cehlün elinde ol şanem
Geldi dir ki⁸⁷¹ söz benümdür ḥaı benem
- 963 İodi putın secde ıldı öñine
Diñle işüñ öñi noldı sonı ne
- 964 Çağıruben didi⁸⁷² ol úâḥib-Øâlem
Ben kimem di Ḥaıı birle yâ úanem
- 965 Put içinde geldi ol dem ḥoş nidâ
Ḥaı nebâsin didi sen birdür Hudâ⁸⁷³

⁸⁶⁴ parâf: ḥarâf Z ve M2.

⁸⁶⁵ ger: dir Z ve M2.

⁸⁶⁶ feraḥ ıl: ḥoş tut Z ve M2.

⁸⁶⁷ put içinde gireyim: putuñ içine girem Z, put içinde girem M2.

⁸⁶⁸ yine yarın: yarın yine M2.

⁸⁶⁹ cemØ oldılar: dirildiler M2.

⁸⁷⁰ Ebû: M2'de yoktur.

⁸⁷¹ ki: kim M2.

⁸⁷² didi: diridi Z.

⁸⁷³ Z'den: Put içinden geldi ol dem bir nidâ
Ḥaı nebâsin didi hem birdür Hudâ.

- 966 Cümle bâtıldur bularuñ putları
Bunı işidüp úurıdı úuvvetleri
- 967 Didi hem Bû Cehle⁸⁷⁴ inîâr eyleme
TâbiŖ ol Hâíía yeruñ nâr eyleme
- 968 Yüri gel âmâna sen de⁸⁷⁵ bunı ío
Secde-i Rahmâna íl şeytânı ío
- 969 Muútafânuñ sözi hâídur dâni hâí
Íullariyçün gönderüpdür bunı Hâí
- 970 Niceler⁸⁷⁶ oldu müsülmân yene hem
Şanasın Bû Cehlün oldu Ŗömri kem
- 971 Yene ol melŖún aña úıldı⁸⁷⁷ sücûd
Put önünde yegdür andan bir⁸⁷⁸ cühûd
- 972 Didi sihrün yâ Muhammed bu putı
Bağladı dilini getdi tâfatı
- 973 Dahi beter oldu küfri⁸⁷⁹ źulmeti
Göñli olmışdı íatı⁸⁸⁰ taşdan íatı
- 974 Yâ İlâhá göñlümüz mûm eylegil
Şuçumuz Ŗafv eyle merhûm eylegil

El-hıśśatü mine'l-úsśa⁸⁸¹

30b

- 975 Gel berü⁸⁸² yene ílalum imtiĥân
Her göñülde ne turur sırrı nihân
- 976 Şol ki anuñ bătını şeytânıdur
Bellüdür kim dâv⁸⁸³ anuñ mihmânıdur
- 977 Sözi olur dâŖim anuñ mühmelât

⁸⁷⁴ Bû Cehle: Bû Cehli M1.

⁸⁷⁵ âmâna sen de: tiz âmâna sen Z ve M2.

⁸⁷⁶ niceler: nice M2.

⁸⁷⁷ aña úıldı: eyledi M2.

⁸⁷⁸ yekdür andan bir: yekdürür andan Z ve M2.

⁸⁷⁹ küfri: küfr ü Z.

⁸⁸⁰ olmışdı íatı: anuñ Z.

⁸⁸¹ Bu başlık M2'de yoktur.

⁸⁸² berü: Z'de yoktur.

⁸⁸³ dâv: M2'de yoktur.

- Zârâ gönüldür⁸⁸⁴ anuñ cây-ı menât
- 978 Şol ki gönlinüñ evi puthânedür
Furduğı yer⁸⁸⁵ kelâsâ meyhânedür
- 979 Gönli⁸⁸⁶ nâpâk dili hem⁸⁸⁷ murdâr olur
Dâ’imâ işi Hâfâ⁸⁸⁸ inkâr olur
- 980 Çünkü tevbe ıla ol hâlin bile
Hâf sözi gelür gönülde bu dile
- 981 Dâv gider hem yerine gelür⁸⁸⁹ melek
Şer tutar⁸⁹⁰ hayra îabûl olur dilek
- 982 Her ne îorsañ⁸⁹¹ anı îaynadur îazan
İabda her ne olsa oldurur sızan⁸⁹²
- 983 Mu’âfâ toğrı yolu ıldı beyân
Her murâda irişür aña uyan
- 984 Di⁸⁹³ kimüñ vardur anuñ gibi Hâbâb
Cümle dertlüye şefâ’⁸⁹⁴ u hem tabâb
- 985 Devlet anuñ kim aña ümmet ola
Anuñile Hâfâ ire yol bula
- 986 Ümmetem demek olur dilde îolay
Ümmet işin ılmazisen vâÿ ü vâÿ
- 987 İresin bu yolda ma’ûûda dervâş⁸⁹⁵
El ucıyla tutmağile⁸⁹⁶ bitmez iş
- 988 Ger Resûlün ümmetisen ümmeti
Cehd ıl terk eyleme bir sünneti

⁸⁸⁴ gönüldür: gönüldür Z.

⁸⁸⁵ yer: yer anuñ Z.

⁸⁸⁶ gönli: gönül Z.

⁸⁸⁷ hem: M2’de yoktur.

⁸⁸⁸ işi Hâfâ: anuñ işi Z, Hâfâ işi M2.

⁸⁸⁹ hem yerine gelür: yirine gelür çün Z.

⁸⁹⁰ şer tutar: şerri döner M2.

⁸⁹¹ her ne îorsañ: ne îoyarisen M2.

⁸⁹² Bu beyit Z’de yoktur.

⁸⁹³ di: diñ Z.

⁸⁹⁴ şefâ’ u: şefâ’-i M2.

⁸⁹⁵ dervâş: dûrâş M1, durş M2.

⁸⁹⁶ tutmağile: dutmağıl kim Z.

- 989 Ey dirágâ dilümüzde da^Övá çoi
Leyki ara yerde hergiz ma^Öná yoi
- 990 Ne yüziyle varayuz⁸⁹⁷ ol hâzrete
Vaíti fevt oldu biliñ⁸⁹⁸ vâ hâsretâ
- 991 Nola hâli **Vâ^Öip**-i bá-çârenün
Ol ıyâmet günü yüzi íaranun
- 31a
- 992 Hálía dir kendüsi tutmaz sözini
Leyki dâóim Hálía tutar yüzini
- 993 Yâ İlâhá cân u gönül hastedür
Dáv-i nefsün bağlarıyla bestedür
- 994 Fazluñun dârü’ş-şifâsından şehâ⁸⁹⁹
Cümle merýâya müyesser íl şifâ⁹⁰⁰
- 995 Yâ Rab ol Maîmûd-ı Aîmed hâíiçün
Yâ Rab ol mevlûd-i Aîmed hâíiçün
- 996 Aña virilen nübüvvet hâíiçün⁹⁰¹
Naış olan kitfinde mührün hâíiçün⁹⁰²
- 997 Ol gicenün Özzetine⁹⁰³ kim Resûl
ÖÂlem-i mülke gelüp íldı nüzûl
- 998 Ol gicede secde ílan yüz için
Ol gicede söyledügi söz için
- 999 Fazluñile eylegil ihsân bize
Yoldaş it âmânile Íur’ân bize
- 1000 Hem elinde⁹⁰⁴ pâhir olan mu^Öcizât
Öİzzetine vir bize oddan necât
- 1001 Mu^Öcizâtından biraz ílduí⁹⁰⁵ beyân
Diñle mi^Örâcını dañi bir zamân

⁸⁹⁷ varayuz: varavuz Z ve M2.

⁸⁹⁸ biliñ: bugün Z ve M2.

⁸⁹⁹ şehâ: şifâ Z.

⁹⁰⁰ şifâ: şehâ Z.

⁹⁰¹ hâíiçün: mühriçün Z ve M2.

⁹⁰² kitfinde mührün hâkkiçün: íalbinde hâíiñ mühriçün Z ve M2.

⁹⁰³ Özzetine: Özzetiçün Z ve M2.

⁹⁰⁴ elinde: elinden Z.

⁹⁰⁵ ílduí: íldıñ M1.

- 1002 **Tâ íyâmet söylenürse bu kelâm**
Biñde biri olmaya bunun tamâm⁹⁰⁶
- 1003 **Pes bu Óâlem tâ ki tutduıca niþâm**
Diyelüm hõş eś-şalâtü ve's-selâm
- 1004 Yene himmet birle söze gûş idün
ÓAyn-ı maÓnâden⁹⁰⁷ íadehler nûş idün
- 1005 Sırr-ı esrârdan getürüp büríaÓi
Diyelüm esrâr-ı vaít-i lá maÓá
- 1006 ÓAıl-ı⁹⁰⁸ tâvûs yene açdı⁹⁰⁹ perr ü bâl
Tâ ki cevânile Óarý ide Cemâl
- 1007 Tûti cânında ser-âgaz⁹¹⁰ eyledi
Bu gönül mısırına pervâz eyledi
- 1008 Bağladı hõş târ⁹¹¹ íandile nebât
Şöyle kim saÓyinde bulundı⁹¹² şebât

31b

- 1009 Aluben bâzâr-ı Óaşía geldi uş
Tâki Óuşşâía anı íla fûrûş
- 1010 Virdi dil dellâline mezzâd⁹¹³ ider
Müşteriler gönlini âbâd ider
- 1011 Íanı bunun gibi íanda müşterá
Kim gönülden buña cândan müşterá
- 1012 Gel berü vaítile bâzâr ide gör
Vârunı bu yolda⁹¹⁴ âşâr ide gör
- 1013 Nice mârá mâlı şatun⁹¹⁵ alasin
ÓÂûbet zehre giriftâr olasin

⁹⁰⁶ Bu beyit Z'de, bu ve bundan sonraki beyit M2'de yoktur.

⁹⁰⁷ maÓnâden: maÓnáde Z.

⁹⁰⁸ Óaıl-ı: Óaılı M1.

⁹⁰⁹ tâvûs yene açdı: tâvûsı açdı yene Z.

⁹¹⁰ tûti cânında ser âgaz: tûbá anda sırrı âgaz M1, tûtá canda ser âgaz M2.

⁹¹¹ târ: yâr-ı M1, bir M2.

⁹¹² saÓyinde bulundı: bulundı saÓyinde Z ve M2.

⁹¹³ mezzâd: bâzâr Z ve M2.

⁹¹⁴ yolda: yola M2.

⁹¹⁵ mâlı úatun: mâl úatup Z, mâl úanuban M2.

- 1014 Bu gönül mısır nebâtın ala gör
Nicedür lezzetini bir tada⁹¹⁶ gör
- 1015 Mısır-ı Mıúra beñzemez hem sükkerá⁹¹⁷
Yiyenüñ cânı hemân olur⁹¹⁸ diri
- 1016 Gelün imdi bâri íandı açalum
Tûtâler öñine şekker saçalum
- 1017 Şerh idelüm Muútafâ miÔrâcını
Nire irdi menzil ü⁹¹⁹ minhâcını
- 1018 Bu rivâyetdür eúaĥ aívâlde
Kim bunı úlduí⁹²⁰ íabûl bu ĥâlde
- 1019 Mevlûdi hem mevti⁹²¹ miÔrâcı bular
Cümle bir ayuñ içinde didiler
- 1020 Ol ayı⁹²² hem gicesin taÔyân idüp
Naıl úlduí biz de ol yola gidüp
- 1021 Çün rebâÔu'l-evvel ayı nicesi
Oldı çünki⁹²³ on ikinci gicesi
- 1022 İttifâi ol gice içinde Resûl
Ümmehânı evine varmışdı ol
- 1023 Anda varmağa sebep bil ne idi⁹²⁴
Ol Muĥammed Muútafâ íanda idi⁹²⁵
- 1024 Sözi aşlı ile⁹²⁶ bünyâd idelüm
Bu kitâba Bûstân ad idelüm
- 1025 Aĥmede virün úalâtîle⁹²⁷ selâm
Tuta bünyâdumuz anuñla íyâm

⁹¹⁶ nicedür lezzetini bir tada: kim nicedür lezzeti bir ala Z ve M2.

⁹¹⁷ beñzemez hem sükkerá: beñzer hem sükkerá Z, beñzemez hem şekerá M2.

⁹¹⁸ yiyenüñ cânı hemân olur: iyenüñ olur hemân cânı M1, yiyenüñ cânı olur hemân M2.

⁹¹⁹ menzil ü: menzili M1.

⁹²⁰ úlduí: úldıñ M1.

⁹²¹ mevlûdi hem mevti: mevti hem mevlûdi Z ve M2.

⁹²² ayı: ayuñ Z.

⁹²³ çünki: çün Z ve M2.

⁹²⁴ ne idi: neyidi Z ve M2.

⁹²⁵ íanda idi: íandayidi Z ve M2.

⁹²⁶ aşlı ile: aşılyile Z ve M2.

⁹²⁷ úalâtîle: úalavât ü Z, úalâvat ve M2.

Hâêê êikru sebab-i miÔrâci'n-nebiyyi Ôaleyhi's-selâm⁹²⁸

- 1026 Gelün imdi Ôâşîân ey Ôâşîân
Seyr idelüm yine bir hôş bûstân⁹²⁹
- 1027 Zemherâr⁹³⁰ yoí anda tâze gülleri
Dâôimâ turmaz öter bülbülleri
- 1028 Gice gündüzi⁹³¹ tolunmaz günü hem
Ayı gedlenmez⁹³² husûf olmaz neÔam
- 1029 Muútafâ miÔrâcîdur bu bûstân
Toludur her kûşesi gül gülsitân
- 1030 Şuyı kevşer selsebâl ü zencebâl
Cümle müöminlere ol şudan⁹³³ sebâl
- 1031 Açalum bu⁹³⁴ bûstânun bâbını
Direlüm gülün içelüm âbını
- 1032 **Tâ úyâmet söylenürse bu kelâm**
Biñ úyâmet ola bu olmaya tamâm⁹³⁵
- 1033 **Pes bu Ôâlem tâ ki dutduíca niþâm**
Diyelüm hôş es-şalâtü ve's-selâm
- 1034 Hem Ôurûcına anuñ noldı sebab
Ôazretine daÔvet itdi⁹³⁶ anı Rabb
- 1035 Pulmet-i cehliyle Ôâlem târ idi
Ehl-i küfr⁹³⁷ hem birbiriyle yâr idi
- 1036 Uğrı gibi fitne idi işleri
Bû Leheb Bû Cehl fitne başları

⁹²⁸ miÔrâci'n-nebiyyi Ôaleyhi's-selâm: miÔrâc-ı Resûlu'llâh Ôaleyhi'ú-úalavâtü ve-sellem Z.
Bu başlık M2'de yoktur.

⁹²⁹ bûsitân: dâsitân Z.

⁹³⁰ zemherâr: zemherá Z.

⁹³¹ gice gündüzi: gicesi gündüz Z ve M2.

⁹³² gedlenmez: gedilmez Z ve M2.

⁹³³ ol şudan: bu şular Z ve M2.

⁹³⁴ bu: ol Z ve M2.

⁹³⁵ Bu ve bundan sonraki beyit M1'de ve M2'de yoktur.

⁹³⁶ itdi: idüp M2.

⁹³⁷ ehl-i küfr: küfr ehli Z ve M2.

1037 Gün gibi çün žâhir⁹³⁸ oldı Muútafâ
Gitdi þulmet Óâleme toldı ýiyâ

1038 Ĥaí çırâğın çünki yaídı ol Ĥabáb
İttifâi itdi íamu ehl-i úaláb

1039 Íasd úldı Ĥaí çırâğını bular
El bir itdiler ki söyündüreler⁹³⁹

1040 Ĥaí budur nûrın tamâm ider Ğaná
Gerçi müşrikler keráh görür⁹⁴⁰ anı

Íâle'llâhü tebâreke ve⁹⁴¹ TeÓâlâ va'llâhü mütimmi nûrihá ve lev-kerihe'l-kâfirûn⁹⁴²

1041 Devleti ol pâdişâhuñ turmadın
Artmağa başladı pâhir oldı dán⁹⁴³

1042 Didiler ger bu Muhammed sağ ola⁹⁴⁴
Bula íuvvet kaÓbemüz elden ala

32b

1043 Ĥükmi anuñ yayıla ilden ile
Putlarımız uşda ol⁹⁴⁵ bâtlıl íıla

1044 Vaíti ile bunuñ işin görelüm⁹⁴⁶
Öldürelüm yâhûd elden⁹⁴⁷ sürelüm

1045 Íudret-i Ĥaíla ĥiradan Muútafâ
Göñli Allah Óaşıile ol⁹⁴⁸ pür-úafâ

1046 Eve giderken bulara uğradı
Şanasın yüreklerini toğradı

⁹³⁸ çün žâhir: çün tâliÓ Z, çü tâliÓ M2.

⁹³⁹ söyündüreler: sevündüreler M2.

⁹⁴⁰ kerih görür: kireh göre Z.

⁹⁴¹ tebâreke ve: M2'de yoktur.

⁹⁴² Saff, 61:8. "Onlar ağızlarıyla Allah'ın nurunu söndürmek istiyorlar. Halbuki kâfirler istemeseler de, Allah nurunu tamamlayacaktır."

"kâfirûn" kelimesi, eserde "müşrikûn" olarak yazılmıştır; metne doğrusu alınmıştır.

Bu başlık Z'de yoktur.

⁹⁴³ oldı dán: olmadın Z.

⁹⁴⁴ sağ ola: ulala M1 ve Z.

⁹⁴⁵ putlarımız uşda ol: putlarımızı bizüm Z, putlarımız uşda M2.

⁹⁴⁶ işin görelüm: işini görelüm Z, işin gölüm M2.

⁹⁴⁷ elden: ilden Z ve M2.

⁹⁴⁸ Óaşıile ol: Óaşıyile Z ve M2.

- 1047 Açdı ağzını Ebû Cehl-i leóám⁹⁴⁹
Didi Óaíluñ başıña dir yâ yetám
- 1048 Ben Resûlem dir imişsen⁹⁵⁰ turmadın
Sözi söylersin şöñunı görmedin
- 1049 Biz tururken ululuı degmez saña
Söyleme bu sözi⁹⁵¹ uğrarsın buña
- 1050 Terk ílduñ atañ⁹⁵² anañ dánini
Biz⁹⁵³ yetám deyu esirgerüz seni
- 1051 Varduğuşca sen uzatduñ urğanuñ
Didi şimden girü boynuña íanuñ
- 1052 Gel bu sevdâları sevdâdan⁹⁵⁴ çııar
Her ne gelse başa sevdâdan çııar
- 1053 Vaíti birle sözi eylegil íabûl
Yońsa úońra gâyet olursun melûl
- 1054 Bû Leheb Bû Cehle turdı söyledi
İşbu işi bize sen ílduñ didi
- 1055 Lütfi söylersin aña dün ü⁹⁵⁵ gün
İşte çııarduñ başumuza bugün
- 1056 Sen şanursın ol işinden uşanur
Dinmedükçe⁹⁵⁶ ol bizi íoríar úanur
- 1057 ÓÂr iderem ben aña söyledüğün
Yâ yetám deyu hitâb eyledüğün
- 1058 Urıturup didi ol kelb-i Óaíûr
Söze uymayan cevâbı uş budur
- 1059 Bir taşile atdı ol dem Ańmedi
Öldüreyim⁹⁵⁷ bu gice seni didi

⁹⁴⁹ Ebû Cehl-i leóám: Ebû Cehl-i eşám Z, ol Ebû Cehl-i eşám M2.

⁹⁵⁰ dir imişsen: dirmişsin Z ve M2.

⁹⁵¹ sözi: M1’de yoktur.

⁹⁵² atañ: ata M2.

⁹⁵³ biz: bir Z.

⁹⁵⁴ gel bu sevdâları sevdâdan: gel bu sevdâyı başuñdan Z, gel beru bu sevdâyı sevdâdan M2.

⁹⁵⁵ dün ü: dün-i M2.

⁹⁵⁶ dinmedükçe: dinmeduıca Z ve M1.

⁹⁵⁷ öldüreyim: öldürelüm Z ve M2.

- 1060 Mâlumuz çoi aıçe altun virelüm⁹⁵⁸
Haşmuğa⁹⁵⁹ íanuñ bahâsın virelüm
- 1061 Faş doıundı ol mübârek baldıra
Yara ııldı íanın aııtdı yere
- 1062 Yaın idi⁹⁶⁰ Ümmehânı evine
ÖAmmetesiydi görüben⁹⁶¹ sevine
- 1063 Ümmehânı gördi ol hâlde anı
Gözi yaşlu yaralu afar íanı
- 1064 Ne sevinmek yüregi oldı kebâb
Göñli evi görüben oldı harâb
- 1065 Didi noldı gözümün nûrı⁹⁶² saña
Sen şavaşduñ kimse ile di⁹⁶³ baña
- 1066 Didi kimse ile hâç cenk itmedüm
Kendü yolumdan ve⁹⁶⁴ taşra getmedüm
- 1067 Bû Leheb bir taşile urdı beni⁹⁶⁵
Öldüreyim⁹⁶⁶ bu gice didi seni⁹⁶⁷
- 1068 Oldugumdan şöyle bil gam yimezem
Faş urup sögdüklerini dimezem
- 1069 Leyki beni öldürürlerse nidem
Ümmetüm hâli nola ger ben gidem
- 1070 Ben ölürsem ümmetüm tutmaz niþâm
Zârâ kim işleri olmadı tamâm
- 1071 Dir idüm Hâıdan dileyim anları⁹⁶⁸

⁹⁵⁸ virelüm: direlüm M2.

Z'de: Mâlumuzdan altun aıçe direlüm.

⁹⁵⁹ haşmuğa: hısmıña M2.

⁹⁶⁰ yaın idi: öldi kim Z, öldi ki M2.

⁹⁶¹ Öammetesiydi görüben: Öammesiydi görübeni Z.

⁹⁶² noldı gözümün nûrı: gözümün nûrı noldı Z, nûrı gözümün noldı M2.

⁹⁶³ sen şavaşduñ kimse ile di: kimseyile di şavaşduñ mı baña Z.

⁹⁶⁴ ve: Z ve M2'de yoktur.

⁹⁶⁵ beni: didi Z ve M2.

⁹⁶⁶ öldüreyim: öldürelüm M2.

⁹⁶⁷ didi seni: seni didi Z ve M2.

Cennete benümle gire her biri

- 1072 ÓÂtike çünki⁹⁶⁹ bu sözi diñledi
Yoluña cânım fidâ olsun didi
- 1073 Didi ey göñlüm çırâğı úabr íl
Böyle olur Tanrı dostı hâli⁹⁷⁰ bil
- 1074 ÓAşîle olan kimesne mübtelâ
ÓÂdet oldur dâóimâ çeker belâ
- 1075 Hâfızuñ senüñ íayırma Hâkdurur
Her ne ílurlarsa anı⁹⁷¹ Hâí görür
- 1076 Kim ki dôstı yolına çeker cefâ
ÓÂúbet oldur gören yine vefâ

33b

- 1077 Şardı baldırını íanın tökdürüp⁹⁷²
Tökeridi göz yaşın anı görüp
- 1078 Bir döşek döşedi didi orutur
Yâ Muhammed döşek üstünde⁹⁷³ otur
- 1079 Ben íapuda ılıc alup turayım
Bá-tekellüf kim gelürse urayım
- 1080 O gice hîkmeti gör kim⁹⁷⁴ ğarb u şarí
Yağdı yağmur esdi yeller raÓd u berí
- 1081 Ditredi gök zelzele íıldı zeman
Ol münâfıılar íaçup getdi hemán
- 1082 Eve girüp íapular berkitdiler
Fıkr-i fâsidlerini terk itdiler
- 1083 Ümmehânı uyú aldı gözleri
Ağlaridi âh idüp dán serveri
- 1084 Nûş iderdi ğuşsa-i gam yer idi

⁹⁶⁸ anları: bunları Z ve M2.

⁹⁶⁹ çünki: çünkim M2.

⁹⁷⁰ hâli: şöyle M2.

⁹⁷¹ ílurlarsa anı: íılursa anı çün Z, íılursa anı M2.

⁹⁷² íanın tökdürüp: íanını dikdürüp Z, íanın dikürüp M2.

⁹⁷³ döşek üstünde: döşegün üste M2.

⁹⁷⁴ o gice hîkmeti gör kim: ol gice hîkmeti gör Z ve M2.

Ümmetümün ħâli nola dir idi

- 1085 Uyumadı yetmedi hergiz imâm
ÔÂşîun gözlerine uyû ħarâm
- 1086 Didi Ĥaî Cebrâîle ol gice tur
Cennete var bir burâî al tiz yetür
- 1087 Ol Ĥabábüm yalañuz⁹⁷⁵ íaldı ġaráb
Yaraludur derdine işter tabáb
- 1088 Baña getür yarasın ben şarayım
Her ne kim dilerse anı vireyim
- 1089 Bu gice bá-ĥad aña lutf işleyem
Ümmetini dilesün bağışlayam
- 1090 Gözine göstereyim yüzüm Ôayân
Bu işiledür tesellá ol⁹⁷⁶ hemân
- 1091 Cebrâîl çün cennete vardı girür⁹⁷⁷
Bir burâî ot otlamaz epsem turur
- 1092 Gözlerinden yaşı ceyĥûn eylemiş
Cigerini derdile ĥûn eylemiş
- 1093 Didi Cebrâîl ki nolduñ yâ feres
Yimege içmege ílmazsın heves
- 34a
- 1094 Bâía yoldaşuñ yeyüp içüp gezer
Sen inilersin⁹⁷⁸ di cânuñ ne sezer
- 1095 Didi Cebrâîle írî biñ yıl ki var
Derdile inleridüm⁹⁷⁹ leyl ü nehâr
- 1096 Nâgehân bir ün işitdi íûlağum
Gitdi Ôaílum bilmezem⁹⁸⁰ solum şağum
- 1097 Yâ Muĥammed diyüben çağırdılar

⁹⁷⁵ yalañuz: yaluñuz Z ve M2.

⁹⁷⁶ işiledür tesellá ol: işile olur tesellá Z ve M2.

⁹⁷⁷ Z'de: Cennete Cebrâîl vardı görür.

M2'de: Cennete çün Cebrâîl vardı görür.

⁹⁷⁸ inilersin: inildersin M2.

⁹⁷⁹ inleridüm: inilerem Z ve M2.

⁹⁸⁰ bilmezem: bilmedüm Z ve M2.

Şanasıncim cânuma dağ urdılar

- 1098 Âşikâra çün işitdüm ol adı
Leyki bilmezem⁹⁸¹ çağırın kimidi
- 1099 Ol zamândan bilmezem kim nolmuşam
Ol aduñ ıssına⁹⁸² Óâşır⁹⁸³ olmışam
- 1100 Yüregüm içinde eridi yağum
ÓÂşır oldu görmeden⁹⁸⁴ bu íulağum
- 1101 Cenneti Óâşır başuma tar ider
Gözlerümün yaşını pırñâr⁹⁸⁵ ider
- 1102 Gerçi pâhir cennet içre tururam
MaÓnáde⁹⁸⁶ nâruñ Óâêâbın görürem
- 1103 Görmezisem ger cemâlini anuñ
Urısaram yolına terkin cânın⁹⁸⁷
- 1104 Yâ melek derdüme dermân eylegil
Var mıdur bu zahme çâre söylegil
- 1105 Didi Cebrâóil yime ğam⁹⁸⁸ yâ feres
Derdüñe dermân irübdür şimdi pes⁹⁸⁹
- 1106 Eşk-i çeşmün girye ile⁹⁹⁰ zâr u vâh
ÓÂşır olduğıñadur cümle güvâh
- 1107 Derdi olan kimse dermâna irer
Íul olan kimesne sultâna irer
- 1108 Dertlü yanına gelür dâóim hâkâm
Hem tabáb istemez olmayan saíám
- 1109 Çâresi budur kim anuñ gelesin
Ol Hâbâbu'llâha merkeb olasın

⁹⁸¹ bilmezem: bilmedüm Z ve M2.

⁹⁸² ıssına: işşine M2.

⁹⁸³ Óâşır: hayrân Z.

⁹⁸⁴ görmeden: görmedin M2.

⁹⁸⁵ gözlerimin yaşını pırñâr: işümi leyl ü nehâr ol zâr Z.

⁹⁸⁶ maÓnáde: maÓnide Z.

⁹⁸⁷ yolına terkin cânın: terkin cân u tenün Z.

⁹⁸⁸ yime ğam: ğam yime sen Z ve M2.

⁹⁸⁹ derdüñe dermân irübdür şimdi pes: derdün uş dermâna irer sözi kes Z ve M2.

⁹⁹⁰ eşk-i çeşmün girye ile zâr u vâh: göz yaşı inildüğüyle zâr u vâh Z, göz yaşı inledüğüñle zâr-ı âh M2.

1110 Gel berü maŖŖûîña ir göreyim
Yüregin⁹⁹¹ başına merhem urayım

1111 **Pes bu Ŗâlem tâ ki tutduíca niþâm**
Diyelüm hŖŖ eŖŖ-salâtü ve's-selâm⁹⁹²

34b

Íaúáde li-müŖellifihi⁹⁹³

(müs tef Ŗi lün / müs tef Ŗi lün / müs tef Ŗi lün / müs tef Ŗi lün)

1112 MaŖŖûía irmeyen gönül derd-i⁹⁹⁴ Ŗaêâb içindedür
VuŖlat meyinden içmeyen teŖne Ŗarâb⁹⁹⁵ içindedür

1113 Ŗol kiŖinüŖ ki semŖine⁹⁹⁶ dostdan nidâ iriŖe pes
Ol nicesi Ŗabr eylesün çünki hitâb içindedür

1114 ŖAŖıuŖ yolında varlığın kendözine hicâb ílan⁹⁹⁷
MaŖŖûía vâuíl olmaz ol⁹⁹⁸ íaldı hicâb içindedür

1115 Gerçek ŖâŖıí olanlaruŖ gözleri uyhu avlamaz⁹⁹⁹
Zârile giçer günleri úanma ki hâb içindedür

1116 Íulağından at¹⁰⁰⁰ penbeyi sídıíle gel bu mahfile
DiŖle bu **VâŖizuŖ** sözün cümle úavâb içindedür

(fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün)

1117 **Ger dilersiz bulasız oddan necât**
ŖAŖıíle derdile eydüŖ eú-úalât¹⁰⁰¹

1118 Ol burâí CebrâŖíl aldı emán¹⁰⁰²
DaŖi yetmiŖ biŖ muíarrebler yaíán¹⁰⁰³

⁹⁹¹ yüregin: yüregi Z.

⁹⁹² Bu beyit M1'de ve M2'de yoktur.

⁹⁹³ Bu başlık Z'de ve M2'de yoktur.

⁹⁹⁴ derd-i: derd ü Z ve M2.

⁹⁹⁵ Ŗarâb: serâb Z ve M2.

⁹⁹⁶ ki semŖine: íulağına Z ve M2.

⁹⁹⁷ hicâb ílan: ílan hicâb Z, ílur hicâb M2.

⁹⁹⁸ ol: Z ve M2'de yoktur.

⁹⁹⁹ uyhu avlamaz: uyúu uyumaz Z ve M2.

¹⁰⁰⁰ íulağından at: gider íulağından Z, gider íulaídan M2.

¹⁰⁰¹ Bu beyit M1'de ve M2'de yoktur.

¹⁰⁰² CebrâŖíl aldı emán: aldı geldi CebrâŖíl emán Z.

¹⁰⁰³ yaíán: hemán Z.

- 1119 Ellerine her biri şem^Ö aldılar
Muútafânuñ tapusına¹⁰⁰⁴ geldiler
- 1120 Mekke şehri nûra ğarí olmışıdı
Ehl-i ğaflet uyıuda íalmışıdı
- 1121 Otururken Muútafâ yerinde hôt
Gönli bahri eyledi ğayetde cûş
- 1122 Nâgehâná þâhir oldu evde nûr
Ne ev içi şanki oldu evde nûr
- 1123 İrdi íapudan íulağına bir ün
Eú-úalâtü¹⁰⁰⁵ ve's-selâm yâ ze'l-fünûn
- 1124 Âaí selâm itdi saña yâ Muútafâ
Ol¹⁰⁰⁶ mübârek hâtıruñ sordu Ĥudâ¹⁰⁰⁷
- 1125 Didi kim gelsün íonuı¹⁰⁰⁸ olsun baña
Her ne dilerse vireyim ben aña
- 1126 Muútafâ bildi ki Cebrâóildür¹⁰⁰⁹
Bildi kim ol cânib-i Âaídan gelür¹⁰¹⁰
- 1127 Didi kim şabr eyle bir dem yâ ahá
Âbdestüm yenileyem bir dañi

35a

- 1128 Didi Cibrál¹⁰¹¹ yâ Muĥammed taşra gel
Şu getürmişem vuzûyı bunda¹⁰¹² al
- 1129 Emr-i Âaíla cennetüñ ıbrığile¹⁰¹³
Selsebâlden úu getürmişem bile
- 1130 Cebrâóil úu íodı Aĥmed eline
Çün tamâm oldu vuýû döndi yene

¹⁰⁰⁴ tapusına: íapusına Z.

¹⁰⁰⁵ eú-úalâtü: ki'ú-úalâtü M2.

¹⁰⁰⁶ ol: hem Z.

¹⁰⁰⁷ Ĥudâ: úafâ Z.

¹⁰⁰⁸ íonuı: M2'de yoktur.

¹⁰⁰⁹ Cebrâóildür: Cebrâóildür ol Z.

¹⁰¹⁰ Z ve M2'de: Âaí cenâbından gelür íıldı nüzûl.

¹⁰¹¹ Cibrál: Cebrâóál Z ve M2.

¹⁰¹² bunda: bundan Z ve M2.

¹⁰¹³ cennetüñ ıbrığile: cennet ıbrığiyile Z.

- 1131 Gel berü didi getürmişem burâî
Ĥaî yolu¹⁰¹⁴ ıldı yaın şanma ırâî¹⁰¹⁵

Hâeâ úfatü'l-burâî¹⁰¹⁶

- 1132 Cennet atıdur¹⁰¹⁷ burâî işit nice
Atdan alçaıdur ĥımârdan¹⁰¹⁸ hem yüce
- 1133 Alnı kâk ince íulaıları anuñ
Gözi íara dañi kirpügi¹⁰¹⁹ bunun
- 1134 Levni erkek tâvusa beñzer yene
Yüzi beñzer güzel âdem yüzine
- 1135 Hem Óarab dilini söyler ol burâî
Gözleri şuÓle virür şanki¹⁰²⁰ çırâî
- 1136 Tırnağı beñzer şıgır tırnağına
Baıuben söyler úolına şağına
- 1137 Úâĥibiyle hulíile söyler dili
Göz açup yummişca¹⁰²¹ alur menzili
- 1138 Eyeri yâút-i aĥmer o yanı¹⁰²²
Hem zebercedden¹⁰²³ yeşil íılmış Ĝaná
- 1139 Yücede alçaıda yürür hem uçar
Úâĥibini ĝayriden bilüp¹⁰²⁴ seçer
- 1140 Íullariyçün cennet içre bá-íyyâs
Ĥaî yaratmışdur burâılar¹⁰²⁵ bá-sipâs
- 1141 Tâki cennet içre müóminler bine
Ĝâhi seyrân ide ĝâh¹⁰²⁶ ine íona

¹⁰¹⁴ Ĥaî yolu: yolu Ĥaî Z ve M2.

¹⁰¹⁵ ırâî: yırâî Z.

¹⁰¹⁶ Bu başlık M2'de yoktur.

¹⁰¹⁷ cennet atıdur: cennetde eydür M2.

¹⁰¹⁸ ĥımârdan: eşekden Z, işekden M2.

¹⁰¹⁹ kirpügi: kivrügi Z.

¹⁰²⁰ şanki: şankim Z.

¹⁰²¹ yummişca: yuminca Z.

¹⁰²² M2'de: Árá yâút aĥmer o yanını.

¹⁰²³ zebercedden: zümürüdden Z, zümürreden M2.

¹⁰²⁴ bilüp: bilür Z ve M2.

¹⁰²⁵ burâılar: burâıları M2.

¹⁰²⁶ ĝâhi seyrân ide ĝâh: ĝah seyrân ide ĝâh M2.

1142 Ol burâîlar içre anı Cebrâîl
Muútafâya getürüp oldı delâl

1143 Çekdi burâî öñine¹⁰²⁷ bin didi
Íomadı binmege ol at Aĥmedi

35b

1144 Didi Aĥmed niçün olmazsın mutáŖ
Böyle mi emr itdi yohsa ol SemáŖ

1145 Didi senüñile bir Ŗahd idelüm
Daĥi andan üstüme bin gidelüm

1146 Didi cennetde burâîuñ çoıdurur
Leyki bu Ŗaşüm benüm artuıdurur

1147 Beni daĥi íarşu binüp gezesin
Vaítehâ göñlümi benüm düzesin

1148 Didi Aĥmed öyle olsun¹⁰²⁸ gel berü
Gitme girü bineyim gel¹⁰²⁹ ilerü

1149 Bindi Aĥmed çün burâî oldı süvâr
Açdı perrán úanki íuş oldı uçar

1150 Bir dem içre Íudse baśdılar íadem
Êá-beşâret êá-saŖâdet êihá dem¹⁰³⁰

1151 Didi Cebrâîl yâ Muĥammed bunda in
Tâ mübârek ayağuş öpsün zemán

1152 Bu maíamda íl iki rekŖat¹⁰³¹ namâz
Dile Ĥaídan ümmetün eyle niyâz

1153 Çün namâza Muútafâ íldı şürûŖ
Enbiyâ rûĥı íamu aúlı fûrûŖ

1154 Muútafâya íldı bunlar íítidâ
Çün namâzdan fâriğ oldı Muútafâ

1155 Gördi úaĥra üzerinde bá-gümân

¹⁰²⁷ burâî öñine: öñine burâî Z.

¹⁰²⁸ olsun: Z'de yoktur.

¹⁰²⁹ bineyim gel: egil bineyüm Z.

¹⁰³⁰ êá-beşâret êá-saŖâdet zihá dem: êá-saŖâdet êá-beşâret êá-kerem Z.

¹⁰³¹ íl iki rekŖat: iki rekŖat íl Z, iki rikŖat íl M2.

Uc1 gökde nûrdan bir nerdübân¹⁰³²

1156 Nerdübân arada¹⁰³³ bir úûretdurur
İşleyen işi hemân íudretdurur

1157 Muútafâ açdı cenâhı himmeti
Ĥaí TeŖâlâ çünki virdi íudreti

1158 Kaldı anda ol burâíuñ menzili
Ugrayınca Aĥmedüñ yene yolu

1159 Nerdübândan Muútafâ ıldı Ŗurüc
Tâ ki seyrân ide eflâk-i¹⁰³⁴ burüc

1160 Gördi úahra íopdı yerinden gider
Niçe biñ yıllıí maíâmın terk ider

36a

1161 Muútafâ şahraya didi¹⁰³⁵ bunda tur
Yene gelüp buradan ílam Ŗubûr

1162 Üstüñe inem seni ílam serár
Ėam yeme sen yâ ĥacer olma đarár

1163 Tutdı sözün ol ĥacer¹⁰³⁶ turdı turur
Íudse varanlar anı öyle görür

1164 Diregi yoıdur havada çün ġamâm¹⁰³⁷
Kim muŖallaıdur ilâ-yevmi'l-íyâm

1165 **Ĥaşre dek ger denilürse bu kelâm**
Nice ĥaşr ola bu olmaya tamâm¹⁰³⁸

1166 **Ger dilersiz bulasız oddan necât**
ŖAşüle derdile eydüñ eú-úalât

El-ĥıśsatü mine'l-úsśa¹⁰³⁹

1167 ŖÁúliseñ gel bu hûndan el¹⁰⁴⁰ ülüş

¹⁰³² nûrdan bir nerdübân: bir nerdübân nûrdan M2.

¹⁰³³ nerdübân arada: arada nerdübân Z.

¹⁰³⁴ eflâk-i: eflâki Z.

¹⁰³⁵ úahráya didi: úahráya Z, didi úahráya M2.

¹⁰³⁶ ĥacer: M2'de yoktur.

¹⁰³⁷ ġamâm: tamâm Z.

¹⁰³⁸ Bu ve bundan sonraki beyit M1 ve M2'de yoktur.

¹⁰³⁹ Bu başlık Z ve M2'de yoktur.

- Kim¹⁰⁴¹ hâfâiatdür bu işler şanma düş
- 1168 Düşmesün¹⁰⁴² nefsün¹⁰⁴³ hevâ úahrâsına
Ölbretile baí Hâíuñ úahrâsına
- 1169 Bir íatı taşdur ve lákin yâ fetâ
Çünkü başına Muḥammed baıdı pâ
- 1170 Yumşai oldu mûm gibi ol¹⁰⁴⁴ yayğı
Tâ ki yer itdi Resûlün ayağı
- 1171 Foymadı úahrâ çün ol ayruluğa
Şanki döndi şihhati şayruluğa¹⁰⁴⁵
- 1172 Zârı ıldı inledi aıtdı yaş
İopdı yerinden hemân ol íurı taş
- 1173 Fur didi ol taşa Aḥmed¹⁰⁴⁶ turdı pes
Kendü hâlüne naḫar íıl sözi kes
- 1174 Fur didügi yerde sen de ol muíám
Íavl-i Íudsün¹⁰⁴⁷ üzre olğıl müsteíám
- 1175 Nâr-ı tevḥádile göñlün mûm íıl
ÖAşı odına varlıguñ hiyzûm íıl
- 1176 Tâ ki nefsün göñlün ile barışa
Cânuḫa nûr-ı Muḥammed irişe
- 1177 Her ki anuñ cânile biliş olur
Oldurur Hâíı görür Hâíı bulur¹⁰⁴⁸
- 1178 Her ki bu âşinâdan ol yâd olur
Her Óamel ki íıla küllá yâd olur¹⁰⁴⁹

36b

¹⁰⁴⁰ gel bu hûndan el: el bu hûndan al M2.

¹⁰⁴¹ kim: hem M2.

¹⁰⁴² düşmesün: dönmesün M1.

¹⁰⁴³ nefsün: göñlün M2.

¹⁰⁴⁴ ol: Z ve M2'de yoktur.

¹⁰⁴⁵ şayruluğa: tayruluğa Z.

¹⁰⁴⁶ ol taşa Aḥmed: Aḥmed ol taşa M2.

¹⁰⁴⁷ Íudsün: Íuddûs Z ve M2.

¹⁰⁴⁸ Z'de: Her Óamel kim íıla küllá yâd olur.

M2'de: Her Óamel ki íıla külli bâd olur.

¹⁰⁴⁹ Vezin hatası olan bu beyit Z'de ve M2'de yoktur.

- 1179 Her ne cân kim kona devlet başına
Muútafâ cânıyla olur âşinâ
- 1180 Biliş olan cân aña mergûb olur
Ulaşur¹⁰⁵⁰ maĥbûbına maĥbûb olur
- 1181 İrişür Ĥaídán aña nûr-ı íadem
Ĥubb-ı êâtı göñüle baúar íadem
- 1182 Bu göñül şahrası hem leyyin olur
Her tarafından râh-ı Ĥaí beyyin olur
- 1183 Bá-íarâr ider¹⁰⁵¹ göñül íopar gider
Bunca yıllı Óâlemini terk ider
- 1184 Tutar ol Óaşıuñ hevâsından¹⁰⁵² mekân
Gösterür ol dem muĥabbetden nişân
- 1185 Tâ bu sevdâda muÓallaí bá-Óamûd¹⁰⁵³
Muntażır olur irişince¹⁰⁵⁴ şühûd¹⁰⁵⁵
- 1186 Leyyin olur Ĥaí söze íâóil¹⁰⁵⁶ olur
Dâóimâ hem aúlına mâóil olur
- 1187 Sırr-ı Aĥmedden dilemez ayrıla
Hem Muĥammedden dilemez ayrıla
- 1188 Mám Muĥammed¹⁰⁵⁷ erbaÓáninde bu cân
Görmek ister tâ eĥad¹⁰⁵⁸ yüzün nihân
- 1189 ÓAşí dârında muÓallaí aúılur
Mâsivânuñ ĥubbí andan kesilür
- 1190 Tâ şuña dek ola bir gün feth-i bâb
Her tarafından *irciÓá*¹⁰⁵⁹ gele ĥitâb
- 1191 İre maÓnâyı Muĥammed cezb ide
Tuta elin ĥazrete alup gide

¹⁰⁵⁰ ulaşur: ulaşan Z ve M2.

¹⁰⁵¹ ider: olur Z.

¹⁰⁵² hevâsından: hevâsında M2.

¹⁰⁵³ Óamûd: Óumûr M1.

¹⁰⁵⁴ irişince: irişinde M2.

¹⁰⁵⁵ şühûd: şühûr M1.

¹⁰⁵⁶ íâil: íâbil Z.

¹⁰⁵⁷ Muĥammed: Aĥmed Z.

¹⁰⁵⁸ eĥad: Aĥmed M2.

¹⁰⁵⁹ Fecr, 89:28. “Sen O’ndan razı, O da senden razı olarak Rabbine dön!”

- 1192 Bu maħalde bu íadar teǵválümüz
ÓÂrife káfádürür temşálümüz
- 1193 Olmasun göñlüñ senüñ¹⁰⁶⁰ taşdan íatı
Diñle miÓrâcı giçürme fırşatı
- 1194 Çün hevâda tutdı úahrâ hõş mekân
Muútafâ seyr itdi sũ-i âsmân
- 1195 Göz açup yummişca¹⁰⁶¹ ol hayru'l-verâ¹⁰⁶²
İrişüp başdı ayağın göklere

37a

- 1196 Cümle gökler ehli îârşu geldiler
Žayf-i¹⁰⁶³ Rabbü'l-Ôâlemándür bildiler¹⁰⁶⁴
- 1197 Her biri íutluladı miÓrâcını
Didi urunduñ saÓâdet tâcını
- 1198 Yürü kim meydân senüñdür bu gice
Tõp u hem çevgân senüñdür bu gice
- 1199 Şohbet-i dilber müheyyâdur yüri
Yürüyen câm-ı muúaffâdur yüri
- 1200 Mest olur cân bu gice bulur feraħ
Boyanur rengine bâdenüñ¹⁰⁶⁵ íadeħ
- 1201 Yüri yârüñ halveti hâlâdürür
Hem maíâmüñ cümleden Óâlâdürür
- 1202 Ol gice turmadı seyrân eyledi
Murğ-i Ĥaídur çünki cevlan eyledi
- 1203 Her felekde dürlü dürlü gördi iş
Her birinde Ĥaí Óacâyibler íomış
- 1204 Çünki dördinci göge irdi ulu¹⁰⁶⁶
Gördi bir ev kim¹⁰⁶⁷ muÓažžam yapılu

¹⁰⁶⁰ göñlüñ senüñ: gölüñ saín M2.

¹⁰⁶¹ yummişca: yuminca Z.

¹⁰⁶² hayru'l-verâ: hayrulara M2.

¹⁰⁶³ dayf-i: şayf-i Z, şayfü M2.

¹⁰⁶⁴ bildiler: didüler M2.

¹⁰⁶⁵ bâdenüñ: humruñ hem Z ve M2.

¹⁰⁶⁶ ulu: ol ulu M2.

- 1205 Şordı Cebrâîle bu ne hânedür
Ev midür mescid midür bu ya nedür
- 1206 Didi budur ol ki Hâî ílur¹⁰⁶⁸ íasem
Beyt-i ma'ômûr budurur¹⁰⁶⁹ ey muhterem
- 1207 İçerü gir¹⁰⁷⁰ yâ Muhammed ol imâm
İki rik'at íl namazı yâ hümâm
- 1208 Ítidâ ílsun saña ehl-i semâ
Yerde gökde çünki sensin reh-nümâ
- 1209 Íıldı anda iki rik'at çün úalât
Ümmetine diledi Hâîdan necât
- 1210 Hâî íatında hâceti ma'ibûldür¹⁰⁷¹
Fâbi' olan aña ma'ibûl íuldurur¹⁰⁷²
- 1211 Oldurur sultân-ı Óâlem reh-nümâ
Kim tufeyládür anuñ arý u semâ

**Hâeâ medh-i Resûl ve na'ót-ı a'îl-ı u'ûl 'allâ'llâhü Óaleyhi ve sellem ve Óalâ-âlihi
ve evlâdihî¹⁰⁷³ ve aúhâbihî ecma'ân¹⁰⁷⁴**

37b

(fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün)

- 1212 Cümle Óâlem ol Hâbâbe bende sultân oldurur
Hâîile bu kâ'înâta hüküm iden hân oldurur
- 1213 ÓA'îl-ı evvel çün anuñ nûrından olmışdur bedâd¹⁰⁷⁵
ÓAyn-ı ihfâda görünen¹⁰⁷⁶ cân u cânân oldurur
- 1214 Hüb-ı êâtâ íıldı Hâî Óillet vücûdiyle¹⁰⁷⁷ anuñ
A'îl-ı rûhü'l-íuds oldur tohm-i ez-kân¹⁰⁷⁸ oldurur

¹⁰⁶⁷ ev kim: öñi Z, ev key M2.

¹⁰⁶⁸ ílur: íıldı M2.

¹⁰⁶⁹ budurur: budur M2.

¹⁰⁷⁰ içerü gir: gir içine Z ve M2.

¹⁰⁷¹ ma'ibûldürür: ma'ibûldür Z.

¹⁰⁷² ma'ibûl íuldurur: hem ma'ibûldür Z.

¹⁰⁷³ ve sellem ve Óalâ-âlihi ve evlâdihî: ve Óalâ-âlihi M2.

¹⁰⁷⁴ ve aúhâbihî ecma'ân: Z'de yoktur.

¹⁰⁷⁵ olmışdur bedâd: almışdur didi M1, olmışdur yedid M2.

¹⁰⁷⁶ ihfâda görünen: ehfâda gören sen Z.

¹⁰⁷⁷ vücûdiyle: vücûdına Z ve M2.

- 1215 Çünkü hûb oldu sebab anuñ žuhûrına ezel¹⁰⁷⁹
Tâ ebed anuñiçün lutf-i firâvân oldurur
- 1216 Olmadın Óâlemde âdem dañi ĥayvân ü¹⁰⁸⁰ nebât
Bu vücûd imkânına hem maÓden-i¹⁰⁸¹ kân oldurur
- 1217 Vaítine úıgmaz anuñ hergiz melâike Resûl¹⁰⁸²
Lá-meÓallâh¹⁰⁸³ hânesinden¹⁰⁸⁴ Ĥaíía mihmân oldurur
- 1218 Žulmet içinde bulunan çeşme-i âb-ı¹⁰⁸⁵ ĥayât
Hızr u İlyâs içdügi ol âb-ı¹⁰⁸⁶ ĥayvân oldurur
- 1219 Fûr tağında ol kelâmu'llâh¹⁰⁸⁷ erinâ¹⁰⁸⁸ diyicek
Olan ol nûra tecellâ nûr-ı yezdân oldurur
- 1220 Bir gice içinde ol fevía'l-Óulâya seyr iden
Ĥaíía iren Ĥaííü gören kâmil insân oldurur
- 1221 Sidre tûbâ pâynı bûs itmekiçün uzanur
Ĥüsn içinde müntehâ serv-i hırâmân oldurur
- 1222 Bu kemâlâtıyla dâóim ümmetiyçün ağlayan
Ümmetinüñ yolına nefsinı íurbân¹⁰⁸⁹ oldurur
- 1223 **VaÓı**puñ derdi öküşdür kimse dermân eylemez¹⁰⁹⁰
Derdine dâreyn içinde yine dermân oldurur

(fâ i lâ tûn / fâ i lâ tûn / fâ i lûn)

1224 Tâ íyâmet söylenürse bu kelâm

¹⁰⁷⁸ ez-kân: erkân M2.

¹⁰⁷⁹ anuñ žuhûrına ezel: žuhûrı evvele Z, anuñ žuhûrına evvel M2.

¹⁰⁸⁰ ĥayvân ü: ĥayvân-ı M2.

¹⁰⁸¹ maÓden-i: maÓdená Z.

¹⁰⁸² melâike Resûl: melâikler rusûl Z, melâikle rusûl M2.

¹⁰⁸³ El-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, II/2159.

¹⁰⁸⁴ hânesinden: hânesinde Z ve M2.

¹⁰⁸⁵ âb-ı: âbu M1, M2 ve Z.

¹⁰⁸⁶ âb-ı: âbu Z ve M2.

¹⁰⁸⁷ Fûr tağında ol kelâmu'llâh: Mûsâ ibn-i Óİmrân Rabbi Z, Mûsâ Óİmrân Rabbi M2.

¹⁰⁸⁸ A'râf, 7:143. "Mûsâ, belirlediğimiz yere (Tûr'a) gelip Rabbi de ona konuşunca, 'Rabbim! Bana (kendini) göster, sana bakayım.' dedi. Allah da, 'Beni (dünyada) katiyen göremezsın. Fakat (şu) dağa bak, eğer o yerinde durursa sen de beni görebilirsin.' dedi. Rabbi, dağa tecelli edince onu darmadağın ediverdi. Mûsâ da baygın düştü. Ayılınca, 'Seni eksikliklerden uzak tutarım Allah'ım! Sana tövbe ettim. Ben inananların ilkiyim.' dedi."

¹⁰⁸⁹ nefsinı íurbân: nefsinı íoyan Z, nefsi íoyan M2.

¹⁰⁹⁰ öküşdür kimse dermân eylemez: öküşdür kimse dermân idemez Z, öküş kimse idemez dermân M2.

Biñde biri olmaya bunun tamâm

1225 **Pes bu Óâlem tâ ki tutduıca niþâm**
Diyselüm hõş es-salâtü ve's-selâm¹⁰⁹¹

*Îâle'llâhü TeÓâlâ ve't-tûr ve kitâbin mestûr fá-raıín menşûr ve'l-beyti'l-maÓmûr*¹⁰⁹²

1226 Diñle imdi beyt-i maÓmûr vaúfını
İsmiñi bildüñ dañi bil resmini

1227 Bir Óapâm evdür Hudâ halı eylemiş
Hem geyişligini beşyüz yıl dimiş¹⁰⁹³

38a

1228 Dörtürür erkânı hem ol hânenüñ
Birisi yâút-ı¹⁰⁹⁴ Óâhmerden anuñ

1229 Hem biri¹⁰⁹⁵ yeşil zeberceddendürür
Biri dañi ızıl altun berı¹⁰⁹⁶ urur

1230 Aşlı dördüñci dâvâruñ hâm gümiş¹⁰⁹⁷
Râvâler şöyle¹⁰⁹⁸ rivâyet eylemiş

1231 Vardur anda bir ulu minber dañi
Ol dañi yâút-i surhdan¹⁰⁹⁹ ey ahá

1232 Kûşesinde bir minâre dañi var
Eylemiş yâút-i âhmer¹¹⁰⁰ Kirdgâr

1233 Günde yetmiş biñ melâik úâf úâf
Beyt-i maÓmûra gelüp¹¹⁰¹ ılur tavâf

¹⁰⁹¹ Z'de: Ger dilersiz bulasız oddan necât

ÓAşıle derdile eydüñ eú-úalât.

M2'de, bu ve bundan önceki beyit yoktur.

¹⁰⁹² Tûr, 52:1-4. "Tûr'a, yayılmış ince deri sayfalara düzenle yazılmış kitaba, Beyt-i Ma'mûr'a and olsun."

Bu başlık M2'de yoktur.

¹⁰⁹³ Z'de: Geyiñligi beşyüz yıllı yol eylemiş, M2'de: Gıñligini beş yüz yıllı yol dimiş.

¹⁰⁹⁴ yâút-ı: yâút u Z.

¹⁰⁹⁵ hem biri: her birisi Z.

¹⁰⁹⁶ berı: belı Z.

¹⁰⁹⁷ hâm gümiş: hem gümüş Z.

¹⁰⁹⁸ şöyle: böyle Z ve M2.

¹⁰⁹⁹ yâút-i surhdan: yâút u âhmerden Z, yâút u surhdan M2.

¹¹⁰⁰ yâút-i âhmer: yâút u surhdan Z, yâút-ı surhdan M2.

¹¹⁰¹ maÓmûra gelüp: maÓmûrı gelür Z, maÓmûra gelür M2.

- 1234 Ĥaşr olunca böyle ılurlar tavâf¹¹⁰²
Bir gelen bir daĥi gelmez yoı ĥılâf¹¹⁰³
- 1235 Cebrâûile emr ılur ol Ĥudâ
CumÔa gün ılur minârede¹¹⁰⁴ nidâ
- 1236 Yerde gökde Ôarşı altında olan
İrişür anlara bu şavt-ı¹¹⁰⁵ eêân
- 1237 Beyt-i maÔmûra íamu tutar vücûh
CemÔ olurlar gelüben cümle gürûh
- 1238 Tâ ki Mákáûil çıár ol minbere
Ĥutbe oıur ılur namazı bunlara¹¹⁰⁶
- 1239 Çün namazdan fâriğ ola ol imâm
Cebrâûil ol dem ılur anda¹¹⁰⁷ íyâm
- 1240 Dir eêânumdan olan ĥayrum¹¹⁰⁸ bu dem
Ümmetine Aĥmedüñ olsun direm¹¹⁰⁹
- 1241 Kim müezzın olana bağışladum
Tanuí oluñ anlaruñ olsun didüm
- 1242 Diñle miĥrâbında Mikâûil daĥi
Muútafâ ĥaíında söyler ol seĥi
- 1243 Ĥutbeden olan şevâbı bende hem
Ümmetine Aĥmedüñ olsun direm
- 1244 Pes cemâÔat cümlesi baş íaldurur
Ĥâýır olanlara söyler bildürür

38b

- 1245 Dir ki bu cumÔa namazın ılmışuz
Her ne miídâr ki şevâbı bulmışuz
- 1246 Ümmetine Aĥmedüñ cumÔa ılan¹¹¹⁰

¹¹⁰² tavâf: bular Z ve M2.

¹¹⁰³ yoı ĥılâf: didiler Z, M2.

¹¹⁰⁴ ılur minârede: minârede ılur M2.

¹¹⁰⁵ şavt-ı: úûret-i Z.

¹¹⁰⁶ Bu mısradâ vezin hatası vardır.

¹¹⁰⁷ ılur anda: hemân ılur Z ve M2.

¹¹⁰⁸ ĥayrum: ĥayrı M2.

¹¹⁰⁹ olsun direm: evvel íadem Z ve M2.

¹¹¹⁰ Z'de ve M2'de: CumÔa ılan ümmetine Aĥmedüñ.

Bahşış itdük siz güvâh oluñ Óayân¹¹¹¹

1247 Ħaí TeÓâlâ bunlara ílur nidâ
Gösterür misiz baña yaÓná Óatâ

1248 Baña yaraşur sehâvet bilünüz
Muútafâ Ħaíında şâhid oluñuz

1249 Ümmeti Óâsâlerin Óafv eyledüm
Raĥmetüm ĥânile¹¹¹² bugün toyladum

1250 Pâk íldum maÓşiyetden anları
Derilüben cumÓaya varanları

1251 Muútafâyı cumÓa gün her kim aña
Ħôş salavât vire údíile aña¹¹¹³

1252 ÓAfiv idem cürminden¹¹¹⁴ anı arıdam
Íonşı ílam Muútafâya yâr idem

1253 Bir úalât virene¹¹¹⁵ yüz raĥmet idem
Cennet içinde murâda irgürem

**Hâeâ êikru eú-úalâtü ve's-selâmü Óalâ-seyyidi'l-enâm ilâ-yevmi'l-ĥaşri ve'l-
íyâm¹¹¹⁶**

(mef û lü / fâ i lâ tün / mef û lü / fâ i lâ tün)

1254 Lutfuñla yâ İlâhá úalli Óalâ-Muĥammed
Ey íullaruñ penâhı úalli Óalâ-Muĥammed

1255 Rûĥını Muútafânuñ pür eyle bul vefânuñ
Vaítinde hem¹¹¹⁷ líîanuñ úalli Óalâ-Muĥammed

1256 Maĥmûd íl maíâmın maíbûl íl kelâmın
Bozma şerÓ-i niĥâmın úalli Óalâ-Muĥammed

1257 Oldurur Ħabábu'llâh cümle nebáye ol şâh

¹¹¹¹ Z'de: Kim bağışladıı güvâh oluñ bilün, M2'de: Kim bağışladıı güvâh oluñ didün.

¹¹¹² ĥânile: ĥûnile Z ve M2.

¹¹¹³ aña: buña Z ve M2.

¹¹¹⁴ cürminden: günâhdan Z ve M2.

¹¹¹⁵ úalât virene: úalavât ide Z ve M2.

¹¹¹⁶ Z'de: Hâeâ êikr-i seyyidi'l-enâm ilâ-yevmi'l-ĥaşri ve'l-íyâm Óaleyhi's-selâm.
Bu başlık M2'de yoktur.

¹¹¹⁷ vaítinde hem: vaítinedek Z ve M2.

Gerçek yolından¹¹¹⁸ âgâh úalli Óalâ-Muhammed

- 1258 Bizden aña irürgil¹¹¹⁹ yüz biñ selâm virgil
Olsun aña fidâ dil úalli Óalâ-Muhammed
- 1259 Yâ Rabbi sensin¹¹²⁰ ekber yüzini bize göster
Nûrını íl müyesser úalli Óalâ-Muhammed
- 1260 Mühr-i Resûl¹¹²¹ olupdur Hâidân bize gelüpdür
Menzâli ol alupdur úalli Óalâ-Muhammed
- 1261 Mañmûd u Ahmed oldur Óâûiye sened oldur¹¹²²
MesÓûd u esÓad oldur úalli Óalâ-Muhammed

39a

- 1262 Murâdumuz bu sözden ayrulsa¹¹²³ rûh bedenden
Ey Hâi ayırma andan úalli Óalâ-Muhammed
- 1263 Şâhbına âline¹¹²⁴ hem envârıñı ílup zam
Ílma selâmumı¹¹²⁵ kem úalli Óalâ-Muhammed¹¹²⁶
- 1264 **VâÖip** budur Óalâmet tâ olasin¹¹²⁷ selâmet
Íopinca tâ¹¹²⁸ íyâmet úalli Óalâ-Muhammed

(fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün)

- 1265 **Tâ íyâmet söylenürse bu kelâm**
Biñde biri olmaya bunun tamâm¹¹²⁹
- 1266 **Pes bu Óâlem tâ ki tutduıca niñâm**
Diyelüm hış es-salâtü ve's-selâm
- 1267 Yene söz¹¹³⁰ başına seyrân idelüm
Başlayalum ol aradan gidelüm

¹¹¹⁸ yolından: yolında Z.

¹¹¹⁹ bizden aña irürgil: bizlerden irürgil nice M1.

¹¹²⁰ yâ Rabbi sensin: yâ Rab sensin ol M1.

¹¹²¹ Resûl: rusûl Z ve M2.

¹¹²² Bu mısra da vezin hatası vardır ve bu beyit M1'de yoktur.

¹¹²³ ayrulsa: ayrıla M2.

¹¹²⁴ şâhbına âline: âline aúhâbına Z.

¹¹²⁵ selâmumı: selâmuñı Z.

¹¹²⁶ Bu beyit M2'de yoktur.

¹¹²⁷ olasin: olası Z.

¹¹²⁸ tâ: dek M1, di M2.

¹¹²⁹ Bu beyit Z'de, bu ve bundan sonraki beyit M2'de yoktur.

¹¹³⁰ söz: söziñ Z ve M2.

- 1268 Beyt-i ma'ûmûrî çü gördi Mu'âfâ
Hem namazdan uoŋra úldı hõş¹¹³¹ du'â
- 1269 Hâceti anda daŋı oldu revâ
Ümmetin bağışladı Rabbü'l-Öulâ
- 1270 Gitdi andan daŋı Aĥmed seyr idüp
Sidreye irişdi yol andan gidüp
- 1271 İbn-i ÖAbbasdan rivâyetdür bu söz
Söz içinde vardurur dürlü rumûz
- 1272 Bir ağacdur didi sidrü'l-müntehâ¹¹³²
Kim yaratdı Hâlî-ı¹¹³³ arý u semâ
- 1273 Úâfâ altundan budaıları anuŋ
Kimi incü kimi yâfıtdan bunuŋ
- 1274 Bir budağı var yeşil hem¹¹³⁴ bá-naþâr
Kim zümürüdden yaratmışdur İadâr
- 1275 Pes¹¹³⁵ özünü yüz biŋ yıllı yol ola¹¹³⁶
Çünkü îadirdür úlursa Ĥaı nola¹¹³⁷
- 1276 Ol budaıda bir yeşil yapraı var
Anı yaratmış Öapâm¹¹³⁸ Perverdigâr
- 1277 Yedi íat yeri ve gögi bürüye
ÚâniÖ-i îadirdürür kim yoı diye
- 1278 Yapraı üstünde döşek var döşelü
Kim ĥarârdan döşemişler key ulu

39b

- 1279 Döşegün üstinde bir mihrâb var
Kim ízıl¹¹³⁹ yâfıtdandur pâyidâr¹¹⁴⁰

¹¹³¹ kıldı hõş: hõş úldı Z ve M2.

¹¹³² sidrü'l-müntehâ: sidre müntehâ Z ve M2.

¹¹³³ Hâlî-ı: hâlîk u M1, hâlîku M2 ve Z.

¹¹³⁴ var yeşil hem: var yeşil ü Z, yeşil var M2.

¹¹³⁵ pes: Z'de ve M2'de yoktur.

¹¹³⁶ Bu mısra da vezin hatası vardır.

¹¹³⁷ nola: ola Z.

¹¹³⁸ anı yaratmış Öapâm: kim Öapâm ílmış anı Z ve M2.

¹¹³⁹ ízıl: yeşil M2.

¹¹⁴⁰ pâyidâr: yapudâr M1.

- 1280 Bûyı seksen biñ¹¹⁴¹ yıllıı yol íadar
Dañi bir kürsi var anda¹¹⁴² muŖteber
- 1281 Kim cevâhirle muraśśaŖdur Ŗapâm
Muútafâ içün yaratmış ol Kerâm
- 1282 Dañi on biñ kürsi var dîrsen neden¹¹⁴³
Ĥaí yaratmış anları¹¹⁴⁴ aí incüden
- 1283 Şöyle kim íurí biñ melek tevrât oíur
Kürsiler üstinde hŖş âyât oíur
- 1284 Yene on biñ kürsi yeşil bá-íuúûr
Bunda hem¹¹⁴⁵ on biñ melek oíur zebûr
- 1285 Hem zeberced kürsiler on biñ dañi
Íudretinden Ĥaí¹¹⁴⁶ yaratmış ey sehá
- 1286 Bunda hem íurí biñ melek vardır Ŗayân
Dilleri incil oíumaída revân
- 1287 Hem íuzıl yâíutdan on biñ¹¹⁴⁷ beyân
Yene kürsiler yaratmış müsteŖân
- 1288 Anda hem íurí biñ melek íurŖân¹¹⁴⁸ oíur
Ĥüs-n-i¹¹⁴⁹ úavtile íamu furíân¹¹⁵⁰ oíur
- 1289 Muútafâdan işiden râvâ ider¹¹⁵¹
Íıldı ol mihrâbda namâz ey peder¹¹⁵²
- 1290 Sidrede olan melekler uydılar
Çün imâm oldu MuĤammed tıydılar
- 1291 Ümmetini yine Ĥaídan diledi

¹¹⁴¹ biñ: Z'de yok.

¹¹⁴² dañi bir kürsi var anda: hem var anda bir kürsi Z ve M2.

¹¹⁴³ neden: andan M2.

¹¹⁴⁴ yaratmış anları: yaratmışdur anı Z ve M2.

¹¹⁴⁵ hem: Z'de yoktur.

¹¹⁴⁶ Ĥaí: hem M2.

¹¹⁴⁷ biñ: biñi Z ve M2.

¹¹⁴⁸ ÍurŖân: Furíân Z ve M2.

¹¹⁴⁹ Ĥüs-n-i: Ĥüs ü Z.

¹¹⁵⁰ Furíân: ÍurŖân Z ve M2.

¹¹⁵¹ râvâ ider: eyler revât Z ve M2.

¹¹⁵² Z'de ve M2'de: Íıldı AĤmed ol mihrâbda úalavât.
Bu mısradâ vezin hatası vardır.

Ol melekler cümlesi âmân didi

1292 Çıdı Aĥmed vardı kürsi üstine
Kendünündür kürsi¹¹⁵³ gör ki¹¹⁵⁴ íaúdı ne

1293 Dirilüp cümle melekler geldiler
Ĥaí Resûlini ziyâret íıldılar

1294 Didiler olsun mübârek bu¹¹⁵⁵ Óurúc
Kimseye olmaz müyesser bu ĥurúc

1295 Cebrâóil dir Aĥmede¹¹⁵⁶ ey Óayn-ı nûr
Kim saña müştâidur¹¹⁵⁷ Rabbiün Ġafûr¹¹⁵⁸

40a

1296 Furma saÓy it yûri ey dán serveri
Evliyânun enbiyânun mihteri

1297 Didi Aĥmed Cebrâóile gel berü
Pášvâ¹¹⁵⁹ ol baña bundan ilerü

1298 Cebrâóil didi¹¹⁶⁰ ilerü ger varam
Íoríaram başdan ayağa yanaram

1299 Pes Muhammed didi kim sen yâ melek
Bunda tır çünki¹¹⁶¹ yeründür bu felek

1300 Çün ezelden baña Óaşí oldı delál
Yanarisem yanayım ben yâ Ĥalál

1301 ÓÂşíun yolunda dönmek olmaya
Leyki müşkildür kişi yol bulmaya¹¹⁶²

1302 Cebrâóil didi eyâ ĥayf-i eĥad
Ġam yeme¹¹⁶³ irer saña Ĥaídan meded

¹¹⁵³ kürsi: M1’de yoktur.

¹¹⁵⁴ ki: kim M2.

¹¹⁵⁵ bu: bá Z.

¹¹⁵⁶ dir Aĥmede: didi ki tır Z ve M2.

¹¹⁵⁷ müştâidur: müştâidurur Z ve M2.

¹¹⁵⁸ Sebe, 34:15. “Andolsun, Sebe’ halkı için kendi yurtlarında bir ibret vardı: Biri sağda biri solda iki bahçe bulunuyordu. Onlara şöyle denilmişti: ‘Rabbinizin rızkından yiye ve O’na şükredin. Beldeniz güzel bir belde, Rabbiniz de çok bağışlayıcı bir Rabdir.’ ”

¹¹⁵⁹ páşvâ: páşvâr M1.

¹¹⁶⁰ didi: dir ki M2.

¹¹⁶¹ çünki: çünkim Z.

¹¹⁶² bulmaya: bilmeye M2.

- 1303 Cümle gökler ehlidür saña hadem
Şanmağıl kim sen Hâbâbi terk idem
- 1304 Her birimize velâ var bir maîâm
Emr-i Hâfla íluruz anda íyâm
- 1305 Sidredür haddüm çün oldu muntehâ
Hâýret-i Mâkâóilün¹¹⁶⁴ bundan öte
- 1306 Seyrgâhıdur¹¹⁶⁵ senün fevía'l-Óulâ
ÓArş alur¹¹⁶⁶ nûr-ı Hâbábünden ýiyâ
- 1307 Yum gözün aç yene¹¹⁶⁷ yâ hayre'l-beşer
Íudretine ílasın Hâííun¹¹⁶⁸ nażar
- 1308 Yumdum açdum çün¹¹⁶⁹ hemân-dem gözümü
Bir münevver yerde gördüm özümü
- 1309 Geldi Mikâóil hemân virdi selâm
Merhâbâ ehlâ eyâ hayre'l-enâm
- 1310 Nevbetümdür kim saña hiemet ílam
Íanadum üzre seni alup gidem
- 1311 Íanadı üzre oturdum çün anuñ
Didi baña íl teferrüc dört yanuñ
- 1312 Beni geçürdi nice şahrâları
Hem dañi oddan nice deryâları

40b

- 1313 Çünki yetdi ol dañi serhaddine
Íodı beni anda hõş döndi yene
- 1314 Geldi Ísrâfâl hemân sâÓat bu kez
Ol dañi virdi selâm tırdı biraz
- 1315 Didi ey mahbûb-ı Hâí nevbet baña
Degdi şimden girü bu hizmet saña¹¹⁷⁰

¹¹⁶³ yeme: Z'de yoktur.

¹¹⁶⁴ Mikâóilün: Mikâóile M2.

¹¹⁶⁵ seyrgâhıdur: seyrgâhuñdur Z, seyrgâhuñ M2.

¹¹⁶⁶ alur: olur Z.

¹¹⁶⁷ yum gözün aç yene: yâ Mehammed gözün aç Z.

¹¹⁶⁸ ílasın Hâííun: ílavuz Hâídan Z.

¹¹⁶⁹ açdum çün: açdum Z, vü acdum M2.

- 1316 Aldı beni íanadına açdı per
Íatı yaydan oí gibi uçdı¹¹⁷¹ gider
- 1317 Niçe deryâ-i girânı¹¹⁷² bá-şumâr
Geçdi irdi ĥaddine úldı íarâr
- 1318 Beni ol daĥi íanadından íodı
Bundan ilerü varamam¹¹⁷³ ben didi
- 1319 Ėâyib oldı ol daĥi ol¹¹⁷⁴ aradan
Yene Óavn itdi baĥa ol yaradan
- 1320 Tâki þâhir oldı bir kürsi tamâm
Bir zâbâ úavtile didi¹¹⁷⁵ es-selâm
- 1321 Kendü yeşil iki íanadı yeşil
Ellüdür¹¹⁷⁶ altun ayaĥı bellü bil
- 1322 Her bir ayaĥında hem yetmiş¹¹⁷⁷ ola
Kim melekler getürür Ĥaí emrile
- 1323 Kürsiden bir hôş âvâz geldi behem¹¹⁷⁸
Didi kim refref didükleri benem
- 1324 Yâ Resûla'llâh gel üstüme otur
Ayaĥun tozını hem¹¹⁷⁹ yüzüme sür¹¹⁸⁰
- 1325 Vardum anuĥ üstine¹¹⁸¹ úldum sefer
Ĥaddine irişdi ol daĥi meger
- 1326 Tâ ki yetmiş biĥ ĥicâbı ol gece
ÓAvn-i Allâhile geçdüm gör nice
- 1327 Bir ĥicâbuĥ yanına beni íodı
Bil ki bu íudret ĥicâbıdur didi

¹¹⁷⁰ saĥa: baĥa M2.

¹¹⁷¹ uçdı: aldı Z, uşdı M2.

¹¹⁷² deryâ-i girânı: deryâyı girânı M1, deryâ-i girân vü M2.

¹¹⁷³ ilerü varamam: ıśra giçemez Z ve M2.

¹¹⁷⁴ ĥâyib oldı ol daĥi ol: ĥayb oldı ol daĥi bu Z ve M2.

¹¹⁷⁵ bir zâbâ úavtile didi: ĥûb úavtile didi kim Z ve M2.

¹¹⁷⁶ ellüdür: elidür M2.

¹¹⁷⁷ hem yetmiş: yetmiş biĥ Z ve M2.

¹¹⁷⁸ Z'de ve M2'de: Kürsiden bir ön geldi baĥa hem.

¹¹⁷⁹ ayaĥun tozını hem: ayaĥuĥun tozını M2.

¹¹⁸⁰ sür: yitür Z.

¹¹⁸¹ anuĥ üstine: üstine anuĥ Z.

1328 Ol dañi ğayb oldu yanumdan ğidüp
Yaluñuz íor beni anda¹¹⁸² terk idüp

1329 Yene Ħaí baña Óinâyet eyledi
Lutfını hem bá-nihâyet eyledi

41a

1330 Tâ ki bir kürsi getürdi bir melek
Didi kim anda oturmaıdur dilek

1331 Çünki oturdum çıup ol kürside
Yâve vardum ben dañi ol kürside

1332 Ditredi cismüm benüm ser-tâ-îâdem
Tâ yaın geldi ola varlı Óadem

1333 Nâgehânâ şöyle kim bá-keyf¹¹⁸³ nûr
Íıldı ol¹¹⁸⁴ íudret ĥicâbından þuhûr

1334 Yol açıldı ğitdi gözümden¹¹⁸⁵ ĥicâb
ÓArşı ğördüm çünki¹¹⁸⁶ oldu feth-i bâb

1335 Yerleri gökler yanında kürsânün
Yazıda yumurta ğibidür anuñ

1336 Yene Óarş yanında kürsi bil¹¹⁸⁷ hemân
Nisbeti bunuñ dañi bil hem-çünân

1337 Dañi Óarşuñ üç yüz altmış burcı var
Dürlü elvân ü cevâhirle kibâr

1338 Yene her burcuñ öñünde âşikâr
Var yetmiş biñ ĥicâb u ber-íarâr

1339 Her ĥicâbuñ Óarż-ı¹¹⁸⁸ tûlin Ħaí bilür
Zârâ oldur ĥâkim ü mutlaí bilür

1340 Ol ĥicâblar olmasaydı bil Óayân
Yanar idi Óarş nûrından cihân¹¹⁸⁹

¹¹⁸² íor beni anda: íodı beni hem Z, íodı beni anda M2.

¹¹⁸³ bá-keyf: bá-keyf ü Z.

¹¹⁸⁴ ol: Z'de yoktur.

¹¹⁸⁵ gözümden: ğörüñdi Z, yüzümden M2.

¹¹⁸⁶ çünki: çünkim Z.

¹¹⁸⁷ yene Óarş yanında kürsi bil: kürsi yine Óarş yanındadır Z, kürsi yine Óarş yanında M2.

¹¹⁸⁸ Óarż-ı: Óarż u Z.

- 1341 Hem Hudâ tutmuş cemâline niîâb
Pâk¹¹⁹⁰ êâtı yaÓná¹¹⁹¹ ílmiş ihticâb¹¹⁹²
- 1342 Tâ ki yetmiş biñ hicâbı nûrdan
Eylemiş ol Hâí gözetme tûrdan
- 1343 Bunca yüz biñ perde dañi bá-hicâb¹¹⁹³
Vardurur va'llâhü aÓlem bi'ú-úavâb
- 1344 Her hicâbuñ Óarýını mâ-beynini
Hâídan özge kimse bilmez Óaynını
- 1345 Şöyle bil kim bu hicâblar olmasa
Hâí TeÓâlâ anı öyle ílmasa
- 1346 ÓArş u kürsine felek levh u¹¹⁹⁴ íalem
Tâ şerâ yanardı olurdu Óadem

41b

- 1347 Muútafâ evúâf-ı¹¹⁹⁵ Óarşı söyledi
Gözile gördüğünü şerh eyledi
- 1348 Söyledüm ben dañi Óuşr-i Óâşırân
Belki anlardan dañi¹¹⁹⁶ biñde birin
- 1349 Mülkine anuñ nihâyet yoıdurur
Hikmetine dañi gâyet yoıdurur
- 1350 Her birini íodı yerlü yerine
İhtiyacı yoıdurur háç birine
- 1351 Pâdişâha göre olur bârigâh
Íudrete göre olur emlâk-ı şâh
- 1352 Yer ü gökden gayrı dañi mülki çoı
Gözlüler¹¹⁹⁷ görüp dimişdür dime yoı

¹¹⁸⁹ cihân: bu cihân M1.

¹¹⁹⁰ pâk: pâk ü Z ve M1.

¹¹⁹¹ yaÓná: yaÓná kim Z.

¹¹⁹² ihticâb: hicâb Z.

¹¹⁹³ bá-hicâb: bá-hisâb M2.

¹¹⁹⁴ kürsine felek levh u: kürsi vü melek levh u Z, kürsi ve melek levh-i M2.

¹¹⁹⁵ evúâf-ı: evúâf u Z.

¹¹⁹⁶ anlardan dañi: anuñ dañi dem Z, anuñ dañi hem M2.

¹¹⁹⁷ gözlüler: gözler M2.

- 1353 ÚunŖ-i cebbâra nihâyet olmadı
Íudretine kimse gâyet bulmadı
- 1354 **Ĥaşre dek söylenürse bu kelâm**
Diyelüm hōş es-salâtü ve's-selâm¹¹⁹⁸
- 1355 Çünki bildün Ŗarş-ı Raĥmândan ĥaber
Gel berü insâna daĥi íl nażar
- 1356 Mażhar-ı¹¹⁹⁹ êât olmaĥa íâbil nedür
Kim bu sırdan Ŗârife ĥâuíl nedür
- 1357 Bunda¹²⁰⁰ anĥa íâbiliyyet kimde var¹²⁰¹
Kevn içinde aĥsen-i taívámde var¹²⁰²
- 1358 Her ĥacer olmaz zücâca cehdile
Íâbil olanı alur üstâd ele
- 1359 Terbiyet ílur aĥa źulmet gider
Şanasın bir kevkebi dürrâ ider
- 1360 Terbiyetle Muútafâyı ol Ĥakám
Taĥtgâĥ itdi aĥa Ŗarş-ı¹²⁰³ Ŗapám
- 1361 Ol daĥi gör kim ne inŖâm eyledi
Ĥâs u eltâfin¹²⁰⁴ bize Ŗâm eyledi
- 1362 Tâ ki ipĥâr itdi¹²⁰⁵ esrâ sırrını
Íâbe íavseyni hem¹²⁰⁶ ednâ¹²⁰⁷ sırrını
- 1363 Ĥazret-i Ĥaíía nice buldı vuúúl
Söyledi bize Ŗalâ-íadri'l-Ŗuíúl
- 1364 Didi irdüm Ŗarşa çün geldi nidâ
Ol¹²⁰⁸ nidâya cân u dil olsun fidâ

42a

¹¹⁹⁸ Bu beyit M1'de ve M2'de yoktur.

¹¹⁹⁹ mażhar-ı: mażharı M1 ve Z.

¹²⁰⁰ bunda: bundan M2.

¹²⁰¹ kimde var: kimdedür Z ve M2.

¹²⁰² taívámde var: taívámdedür Z ve M2.

¹²⁰³ Ŗarş-ı: Ŗarş u Z.

¹²⁰⁴ eltâfin: ve't-tâfán M1.

¹²⁰⁵ itdi: Z'de yoktur.

¹²⁰⁶ íavseyni hem: íavseyn ü hem ev Z.

¹²⁰⁷ Necm, 53: 9. "(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar yahut daha az oldu."

¹²⁰⁸ ol: o Z ve M2.

- 1365 Didi dostum gel ilerü íl kerem
NaÓlünjile Óarşum¹²⁰⁹ üzre baú íadem
- 1366 Sürsün ayağunı Óarşum yüzine
Hâk-i pâýün¹²¹⁰ sürme ílsun gözine
- 1367 ÓAvn íldı tutdı elüm ol Ğaná
ÓArş-ı¹²¹¹ Rahmân üzre gördüm ben beni
- 1368 Yene Hâí bá-vâúıta íldı hitâb
Didi üdnü üdnü yâ úâhib-kitâb
- 1369 YaÓná yaın ol dahi yaın bağa
Gör cemâlüm bu gice íalma tağa
- 1370 Her bir üdnü didüğince bir íadem
İlerü başar idüm her dem-be-dem
- 1371 Her íademdeki yolun¹²¹² miídârını
Bildürürdi Hâí bağa ne varını
- 1372 Yerile Óarş arasınca ben yolu
Her íademde alur idüm menzili
- 1373 Nâgehânâ bir melek nûrdan yene
Íodı beni bir bisâtuñ üstine
- 1374 Kim bisât-ı¹²¹³ ins dirler aña¹²¹⁴ bil
Ol aradan Hâíía irer cân u dil¹²¹⁵
- 1375 Aradan gayb oldı getdi ol melek
Íaldum anda ne melek var ne felek
- 1376 Nâgehân gördüm hüviyyet nûrını
Her taraıdan kim muhât itdi¹²¹⁶ beni
- 1377 Bildüm ol dem ism-i aÓpam oıudum¹²¹⁷

¹²⁰⁹ Óarşum: Óarşı M2.

¹²¹⁰ Hâk-i pâýün: Hâk ü pâýün Z, Hâk-i pâyin M1.

¹²¹¹ Óarş-ı: Óarş u Z.

¹²¹² íademdeki yolun: íademde seyrümün Z ve M2.

¹²¹³ bisât-ı: bisâtı M1 ve Z, bisâta M2.

¹²¹⁴ aña: bil aña M2.

¹²¹⁵ Z'de: Andan irer Hâíía iren cân u dil, M2'de: Andan irer Hâíía iren cân-ı dil.

¹²¹⁶ itdi: oldı Z ve M2.

¹²¹⁷ ol dem ism-i aÓpam oıudum: ol dem nûr-ı aÓpam bu didüm Z, andan nûr-ı aÓzam bu didüm M2.

Mâ u men íalmadı çün hû hû didüm

Gazel der-bâb-ı nûr-ı hüviyyet¹²¹⁸

(fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün)

- 1378 Bu göñül mülkini uş¹²¹⁹ yağmaladı sultân-ı hû
Aldı cân ílimini íurdu hemân eyvân-ı hû
- 1379 Mañv-ender-mañv¹²²⁰ oldı íalmadı dâr u¹²²¹ diyâr
Çünki geldi bu serâya bu gice mihmân-ı hû
- 1380 Bu havâda uçmadı yumdı o¹²²² perrin Cebrâóil
Çünki cevlân eyledi sámurğveş toğan-ı hû
- 1381 Taşdı deryâ-i¹²²³ haíáíat kevni ğarí itdi muhât
Berzahı küllâ götürdi aradan Öummân-ı hû

42b

- 1382 Her tarafdán cümle eşyâ çağırur hû hû deyu
Cânı¹²²⁴ hû dir sırrı hû dir Öaynumuñ insânı hû
- 1383 Mâsivâu'llâh boyandı¹²²⁵ sıbgatü'llâh rengine
ŞanÖat-ı ahşen bilindi açdı çün dükkân-ı hû
- 1384 Gey melâmet hıríasını göñlüñi várâne¹²²⁶ íıl
Bulunur várânede¹²²⁷ gencâne-i pinhân-ı hû
- 1385 Íıl muíâbil gözgüyi ol lâ-yezâl-i şems¹²²⁸ tâ
Görüne miróât içinde şuÖle-i tâbân-ı hû
- 1386 **VâÖiz Öummâ** sözünüñ sırrını ol hûdan bilür¹²²⁹
Söyleden dilini hûdur sırr-ı hûdur cân-ı hû

(fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün)

¹²¹⁸ Bu başlık M1'de ve M2'de yoktur.

¹²¹⁹ uş: çün Z.

¹²²⁰ mañv-ender-mañv: mañv ider mañv Z.

¹²²¹ dâr u: dâr-ı M2.

¹²²² yumdı o: çün yumdı Z, yumdı M2.

¹²²³ deryâ-i: deryâyı M1.

¹²²⁴ cânı: cân u M1.

¹²²⁵ boyandı: boyadı Z.

¹²²⁶ göñlüñi várâne: göñlüñe várâná M1, göñlüñü várine M2.

¹²²⁷ várânede: vârinde M2.

¹²²⁸ gözgüyi ol lâ-yezâl-i şems: gözgüñi ol lâ-yezâli şemse Z, gözgüñi ol lâ-yezâl-i şems M2.

¹²²⁹ bilür: bilün Z ve M2.

- 1387 **Tâ ıyâmet söylenürse bu kelâm**
Biñde biri olmaya bunun tamâm¹²³⁰
- 1388 **Pes bu Óâlem tâ ki tutduıca niþâm**
Diyelüm hõş eś-şalâtü ve's-selâm
- 1389 Didî irdüm ol mafâma çünki ben
Rûh oldı¹²³¹ pâhir u bâtin bu ten
- 1390 Başdan ayağa göz oldı bu vücûd
Perdeler¹²³² refÖ oldı çün Hâı ıldı cûd
- 1391 Başladı esmege cezbe yelleri
Görünigeldi başa¹²³³ dõst illeri
- 1392 Pâhir oldı tâ ki şubhile¹²³⁴ cemâl
Aradan refÖ oldı hem leyl-i hilâl¹²³⁵
- 1393 Ditredi gönül yene ıldı tarab
Dõsta irişmege ıılır hem taleb
- 1394 Diledi cân ıuşı pervâz eyleye
Çün muhayyer oldı şehnâz eyleye
- 1395 Tâiatüm tâı oldı hem¹²³⁶ lâl oldı dil
Kendözümü bilmezem ne îâl u¹²³⁷ îâl
- 1396 Nâgehân âğzuma irdi bir¹²³⁸ îadeh
Didiler iç kim cânun ola¹²³⁹ ferah
- 1397 Ol îadehden çünki ben nûş eyledüm
Cânı¹²⁴⁰ mest ü dili serhõş eyledüm
- 1398 Şevıımı arturdu dahi¹²⁴¹ ol şarâb

¹²³⁰ Z'de: Nice hâşır ola bu olmaya tamâm.

Bu ve bundan sonraki beyit M2'de yoktur.

¹²³¹ oldı: oldum M1.

¹²³² perdeler: perde Z.

¹²³³ başa: gözüme Z.

¹²³⁴ şubhile: ol şubh M1, o şubh u Z.

¹²³⁵ leyl-i hilâl: leyl ü celâl Z, leyl ü hâlâl M2.

¹²³⁶ tâı oldı hem: íalmanı yuva Z, íalmanı vü M2.

¹²³⁷ îâl u: îâl-i M2.

¹²³⁸ irdi bir: irişdi M2.

¹²³⁹ cânun ola: bula cânun Z, cânun bulur M2.

¹²⁴⁰ cânı: cân u M1.

¹²⁴¹ dahi: benüm Z.

- 1399 Yer mi íaldı ki¹²⁴² tecellâ tolmadı¹²⁴³
Âaıdan özge hâç murâdum íalmadı
- 1400 İrdi semÔine¹²⁴⁴ nidâ kim yâ Âabâb
Âam yeme kim baña olmışsın íarâb
- 1401 Gel berü matlûb u maîsûduñ benem
Sevdüğün cânile mahbûbuñ benem
- 1402 Gice gündüz turmayup istediğün
Nola kim görsem cemâlün didüğün
- 1403 Benem ol kim saña göndürdüm kitâb
Götüreyim gör cemâlünden¹²⁴⁵ nîfâb
- 1404 Şeş cihetden ol münezzeh zü'l-celâl
Bil ki bá-keyf aña gösterdi cemâl
- 1405 Muútafâ gördi göziyle Rabbini
Bu söze şek eyleme olma denâ
- 1406 Yarına íalmadı irdi yârine
Tûş oldu gördi¹²⁴⁶ Âaí dádârına
- 1407 Tût-i Âaí irdi ve buldı şekkeri
Íaldı bendinde hevânuñ şek eri
- 1408 ÔAndelâb irdi hemân gülzârına
Münkirün cânı tolaşdı hârına
- 1409 Bá-ıyâs u bá-Ôaded nâz u niyâz
Ol gice söyledi¹²⁴⁷ anda dürlü râz
- 1410 Münkir olan ruóyete ol¹²⁴⁸ gözile
Giceyi farí eylemez¹²⁴⁹ gündüzile

¹²⁴² ki: kim Z.

Bu beytin mısraları Z'de ve M2'de yer değıştirmiştir.

¹²⁴³ tolmadı: íalmadı Z.

¹²⁴⁴ semÔine: semÔüme M2.

¹²⁴⁵ götüreyim gör cemâlünden: cânile baí kim götürem ben Z.

¹²⁴⁶ gördi: gözi Z, göz M2.

¹²⁴⁷ söyledi: söylendi Z ve M2.

¹²⁴⁸ ol: bu M2.

¹²⁴⁹ eylemez: idemez Z ve M2.

- 1411 ÓArş-ı aÓžamla bu ğabrâ¹²⁵⁰ bir midür
Arý u süflâ vü šüreyyâ¹²⁵¹ bir midür
- 1412 Farlığınan¹²⁵² Óaılınuñ gör kim ĥakám
Olmadı râh-ı Nebáde müstaíám
- 1413 ÓArşdan öte ne ĥalâ dir ne melâ¹²⁵³
Tâ ebed oldı bu bende mübtelâ
- 1414 Bil bu sırdan tuyamaz Óaıl-ı¹²⁵⁴ maÓâş
Nûr-ı şemÓe duyamaz çeşm-i¹²⁵⁵ ĥufâş
- 1415 Anadan göz söze taÓlám eyleseñ
Cümle renkler aña taÓlám eyleseñ¹²⁵⁶

43b

- 1416 Adın öğrenür bularuñ ol hemân
Íaradur göñlinde ancaı naış olan
- 1417 Íoz¹²⁵⁷ íabına sığa mı hergiz¹²⁵⁸ cebel
İki görür gözde bir¹²⁵⁹ olsa ĥıvel
- 1418 Göñlüñi aç gözün¹²⁶⁰ aÓmâ eyleme
Key saın amânı yağma eyleme
- 1419 Fogrı yoldan śapma düşür afluñı
Nefse uyanuñ ĥarâb olur úoñı
- 1420 Íudreti vardur Ĥaíuñ her nesneye
Muútafâyı teşbâh itme her şeye
- 1421 Cismi anuñ cümle rûĥânádürür
Gerçi gören anı cismânâ görür
- 1422 Bir muúavver nûrdur¹²⁶¹ anuñ gevdesi

¹²⁵⁰ ğabrâ: ğayrâ M1.

¹²⁵¹ šüreyyâ: šeriyyâ M1, süriyyâ M2.

¹²⁵² farlığınan: Farlığında Z

¹²⁵³ Bu beyit M2'de yoktur.

¹²⁵⁴ Óaıl-ı: Óaıl u Z.

¹²⁵⁵ çeşm-i: çeşm ü Z.

¹²⁵⁶ aña taÓlám eylesen: adın aña söyleseñ Z ve M2.

¹²⁵⁷ íoz: cüz M2.

¹²⁵⁸ hergiz: herkez M1.

¹²⁵⁹ gözde bir: bir gözde M1 ve M2.

¹²⁶⁰ göñlüñi aç gözün: göñlüñi aç gözün Z, gözün ac göñlüñi M2.

Anuñiçün yere düşmez¹²⁶² gölgesi

- 1423 Şol ki anuñ Óâşıı Allâh ola
Fikr íl Óâlemde ol ne şâh ola
- 1424 Sevdügiçün daÓvet itdi ol İlâh
Başına urdı tecellâdan¹²⁶³ külâh
- 1425 Enbiyâdan şöyle bil ki¹²⁶⁴ ol Íadár
Her birin bir hılÓate íldı cedár
- 1426 Hulletile İbrâhim¹²⁶⁵ íldı halál
Hem kelâm eyledi Mûsâ ol Celál¹²⁶⁶
- 1427 Muútafâyı dahi tekrám eyledi
Enbiyâ içinde taÓzám eyledi
- 1428 Ruóyetini aña eyledi nauáb
Her ne kim didi íabûl itdi Mücáb
- 1429 Ruóyeti¹²⁶⁷ êât itdi anuñ hılÓatin
Hem bağışladı yazuílu ümmetin
- 1430 Dahi didi yâ Muhammed sen beni¹²⁶⁸
Bilürem görmege toymazsın beni
- 1431 Leyki varup daÓvet it íullarımı
Tâ gelüben göreler dádârumı¹²⁶⁹
- 1432 H̃âb-ı¹²⁷⁰ ğafletden uyarğıl anları
Ölmiş iken diri ola cânları

44a

- 1433 Pes Ĥabábu'llâh didi kim yâ ÓAlám
Göklerünge var melekler çoi muíám¹²⁷¹

¹²⁶¹ nûrdur: rûhdı Z, rûhidi M2.

¹²⁶² anuñiçün yere düşmez: yire düşmezdi anuñiçün Z ve M2.

¹²⁶³ urdı tecellâdan: urdı tecellâden Z, vurdı tecellâden M2.

¹²⁶⁴ ki: kim Z.

¹²⁶⁵ hulletile İbrâhim: hulleti İbrâhimi M2.

¹²⁶⁶ Mûsâ ol Celál: Mûsâyı Celál Z, Mûsâ ol Cemál M2.

¹²⁶⁷ ruóyeti: ruóyetin M2.

¹²⁶⁸ sen beni: ben seni Z ve M2.

¹²⁶⁹ dádârumı: dázârumı M2, dáêârumı Z.

¹²⁷⁰ h̃âb-ı: h̃âb u Z.

¹²⁷¹ var melekler çoi muíám: çoi melek var müstâíám Z, çoi melekler var muíám M2.

- 1434 Kimi tesbâh kimisi temcâd¹²⁷² ider
Kimi tehlâl kimisi taâmâd¹²⁷³ ider
- 1435 Secde ılmışdur kimisi şöyle kim
Kimi ılmışdur rükû'at dir yâ 'Alâm¹²⁷⁴
- 1436 Kim ıyâmda kim¹²⁷⁵ ırâatde hemân
Kiminün dili teşehhüdde revân
- 1437 Kimi bunların oîur dâ'im îunût
Her biri bir işde bulmışdur şübût
- 1438 Bir îadem bunlar ma'âmından eger
Taşra başarsa hemân sâ'at yanar
- 1439 Niçe niçe terbiyet ıldun başa
Tâ ki andan lâyi' oldum ırbunâ
- 1440 Bu yâ'âf ümmetlerüm hâli nola
Ne işle hâzretüne yol bula
- 1441 Dilerem bir tuhfe in'âm idesin
Ümmetüme başa ikrâm¹²⁷⁶ idesin
- 1442 Vaítâ¹²⁷⁷ kim mi'âcımı ılam beyân
Virem anı ümmetüme¹²⁷⁸ armağan
- 1443 Anunile başa lâyi' olalar
Hâzretüne irmege yol bulalar
- 1444 Şunı kim virdün başa ey zî'l-kerem¹²⁷⁹
Ümmetüme daîi anı dilerem
- 1445 Didi Hâi sen ne getürdün armağan
Başâ hâd gizli degüldür her nihân
- 1446 Didi Ahmed 'âûâ âhile günâh
Armağanum başa budur yâ İlâh

(fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün)

¹²⁷² tesbâh kimisi temcâd: tesbâh u kimi taâmâd Z.

¹²⁷³ kimisi taâmâd: kimi temcâd Z, kimisi temcâd M2.

¹²⁷⁴ 'Alâm: 'Apâm Z ve M2.

¹²⁷⁵ kim ıyâmda kim: kimi ıyâmda kimi Z ve M2.

¹²⁷⁶ ikrâm: ihsân Z ve M2.

¹²⁷⁷ vaítâ: vaíti Z ve M2.

¹²⁷⁸ anı ümmetüme: ümmetüme senden M2.

¹²⁷⁹ ey êi'l-kerem: yâ êe'l-kerem Z.

1447 Pâdişâh-ı men be-dergâhet¹²⁸⁰ günâh âvürdeem
Der-harâm-i hayretet rû-i siyâh âvürdeem¹²⁸¹

1448 Çâre-çân âvürdeem ammâ ki der-genc ü tû nâst
Nâstâ vü hâcetâ vü Ööêr-i¹²⁸² günâh âvürdeem

(fâ i lâ tûn / fâ i lâ tûn / fâ i lûn)

1449 Dañi eksüklük ü¹²⁸³ yoñluñ var bile
Ger íabûl ílsañ senüñ nen¹²⁸⁴ eksüle

44b

1450 Didi Hâi¹²⁸⁵ yâ Muútafâ olma melûl
Armağanuñ oldu yanumda íabûl

1451 Bilene hâlüm¹²⁸⁶ íapum açuídurur
Yoñluğıyla gelene red yoídurur

1452 Kibr baña yaraşur kim¹²⁸⁷ ekberem
Íâdirem her ne dilersem ben virem¹²⁸⁸

1453 Armağanuñ hâyır olmışdur senüñ
Çün muÖânüñ íâdir olmışdur senüñ

1454 Göklerümde olan melekler her biri¹²⁸⁹
Kim Öibâdet üzre íâóimdür varı

1455 Cümlesinüñ tâÖatini bir yere
CemÖ íldum işbu sırta kim ire

1456 Íomışam adını anuñ ben úalât
Kim ílursa anı bulur ol¹²⁹⁰ hayât

1457 Olur ol demde maÖâúáden beri
Lâ-yezâl cânı¹²⁹¹ olur anuñ diri

¹²⁸⁰ pâdişâh-ı men be-dergâhet: pâdişâhâ men be-dergâhest Z.

¹²⁸¹ Bu ve bundan sonraki beyit M2'de yoktur.

¹²⁸² hâcetâ vü Ööêr-i: hâcet ü Ööêr ü Z.

¹²⁸³ eksüklük ü: eksüklük ve M1, eksük Z, eksüklik M2.

¹²⁸⁴ senüñ nen: keremden ne Z ve M2.

¹²⁸⁵ Hâi: M2'de yoktur.

¹²⁸⁶ hâlüm: hâlin Z ve M2.

¹²⁸⁷ kibr baña yaraşur kim: kibriyâ baña yaraşur Z ve M2.

¹²⁸⁸ dilersem ben virem: dilersem virürem Z, dilerse ben virem M2.

¹²⁸⁹ Bu mısradâ vezin hatası vardır.

¹²⁹⁰ ílursa anı bulur ol: ílur anı bulur âb u M2.

- 1458 Anuñile ulu devlet bulur ol
Cenneti êâtumda íurbet bulur ol¹²⁹²
- 1459 Elli vaítdür kim anı Óarż eyledüm
Ümmetüñe ben anı farż eyledüm
- 1460 Her gün anı gice gündüz ílalar
Cümle gök ehli şevâbın bulalar
- 1461 Elli mevîûfdur dañi mañşer günü
Muútafâ böyle buyurmuşdur anı¹²⁹³
- 1462 Her birinde mevîûfuñ biñ yıl íadar
Ac u yalın şusız anda turalar
- 1463 Elli vaítdür rûz-i şeb her ki¹²⁹⁴ íıla
Elli biñ yıl aña bir sâÓat ola
- 1464 Muútafâ didi ki yâ Rab ümmeti
Key ýaÓáfdür bilürem ol milleti
- 1465 Diledükce Ĥaídan ol hayrü'l-beşer
Lutf idüp bağışladı beşer beşer
- 1466 Elli vaítiden íaldı bâíá beş vaít
Cehd íl olmıya fevt ol beş vaít¹²⁹⁵

45a

- 1467 Añmede didi yene ol bá-niyâz
Tuñfe olsun ümmetiñe beş namâz
- 1468 Birisi yanumda ona şayılur
Kim huşûÓile ílur¹²⁹⁶ elli olur
- 1469 Zañmeti az¹²⁹⁷ rañmeti bol eyledüm
Ĥazretüme anlara yol eyledüm

Íâle'llâhü TeÓâlâ *men câóe bi'l-ñaseneti felehû Óaşru emsâlihâ*¹²⁹⁸ şadeíallâhü'l-
Óapám¹²⁹⁹

¹²⁹¹ lâ-yezâl cânı: lâ-yezâlâ cân Z, lâ-yezâlâ câmı M2.

¹²⁹² 1458-1482 arasındaki beyitler M2'de yoktur.

¹²⁹³ buyurmuşdur anı: dimişdürür bunı Z.

¹²⁹⁴ ki: kim Z.

¹²⁹⁵ Z'de: Cehd eyle olmaya ol beş fevt.

¹²⁹⁶ kim huşûÓile ílur: maÓnide yine hemân Z.

¹²⁹⁷ az: kem Z.

- 1470 Kim ki íla beş namâzı¹³⁰⁰ şıdfile
Elli biñ yıllı belâdan íurtula
- 1471 Dañi hem¹³⁰¹ yarın hısâb âsân ola
Cennet içre hâdimi ğılmân ola
- 1472 Sen ki miŖrâc eyledün ğıldun niyâz
Ümmetün¹³⁰² miŖrâcın eyledüm¹³⁰³ namâz

Îâle'n-nebiyyü Ŗaleyhi's-selâm *eú-úalâtü miŖrâcu'l-müŖminân* ve îâle Ŗaleyhi's-selâm *el-muúallâ yünâcâ Rabbehû*¹³⁰⁴

- 1473 Yâ Muñammed yine menzilünge var
Ümmetün ği nevm-i ğafletden uyar
- 1474 Farfetü'lŖayn içre yine murtażâ
Gördi kim öñinde sidre'l-müntehâ¹³⁰⁵
- 1475 CebrâŖili yine gördi ol imâm
İlerü yüridi hôş virdi selâm
- 1476 CebrâŖil didi ki gitme yâ úafâ
Vardurur yine dañi emr-i hafâ
- 1477 Baña ísmarladı ol Hâí haýreti
ŖArý ílam saña nârü¹³⁰⁶ cenneti
- 1478 **Tâ úyâmet söylenürse bu kelâm**
Biñ úyâmet ola bu olmaya tamâm¹³⁰⁷
- 1479 **Ger dilersiz bulasız oddan necât**
ŖAşfile derdile eydün eú-úalât
- 1480 Yene oldu Muútafâya ol¹³⁰⁸ delâl
Cenneti ŖArý eyledi tâ¹³⁰⁹ CebrâŖil

¹²⁹⁸ En'âm, 6:160. "Kim bir iyilik yaparsa, ona on katı vardır. Kim de bir kötülük yaparsa, o da sadece o kötülüğün misliyle cezalandırılır ve onlara zulmedilmez."

¹²⁹⁹ úadeía'llâhü'l-Ŗapâm: Z'de yoktur.

¹³⁰⁰ íla beş namâzı: beş vaítı íla hem Z.

¹³⁰¹ dañi hem: hem dañi Z.

¹³⁰² ümmetün miŖrâcını: ümmetin miŖrâcın M1.

¹³⁰³ miŖrâcın eyledüm: miŖrâcını ğıldum Z.

¹³⁰⁴ Mâlik b. Enes, *Muvatta*, II/264.

¹³⁰⁵ sidre'l-müntehâ: sidre müntehâ Z.

¹³⁰⁶ nâr u: nârı Z.

¹³⁰⁷ Bu ve bundan sonraki beyit M1'de yoktur.

¹³⁰⁸ ol: ol dem Z.

- 1481 Çünkü cennet içine girdi Resûl
Her taraftan çoi Óacâyib gördi ol
- 1482 Cümlesinden birisi bir íubbedür
Ser-te-ser dünyâ útında hâbbedür
- 1483 Leyki íapusu kilidlü íubbenün
Didi Ahmed íanı miftâhı bunun

45b

- 1484 Didi Cibrál íapu üzre¹³¹⁰ yazılı
Hâi TeÓâlâ íudretiyle íazılı
- 1485 Gördi bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahâm
Feth olur diyene bu dâru'n-naÓám
- 1486 Çünkü zîkr itdi anı ol yâr-i¹³¹¹ Hâi
Ol dem içre feth olundu dâr-i Hâi
- 1487 Girdi Ahmed êikr-i bismi'llâh ile
Íubbe içre íudret-i¹³¹² Allâh ile
- 1488 Baíuben íubbe içinde gördi hem
Naış ílmüş hâliú levh u¹³¹³ íalem
- 1489 Ísm-i aÓzamdur ki yazmış ol ÓApám
YaÓná bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahâm
- 1490 Cennetün dört ırmağı andan çıar
Biri birine íarışmayup aiar
- 1491 Cennet içinde bölük bölük olur
Cennete giren içre anı bulur
- 1492 Biri hamrá biri süddür¹³¹⁴ biri bal
Biri súdur şöyle kim âb-ı¹³¹⁵ êülâl
- 1493 Her ki bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahâm
Diye¹³¹⁶ virür Hâi aña dâru'n-naÓám

¹³⁰⁹ eyledi tâ: itdi çünkim Z.

¹³¹⁰ Cibrál íapu üzre: Cebrâóil íapuda Z, Cebrâóil íapu üzre M2.

¹³¹¹ yâr-i: bâr-i Z.

¹³¹² íudret-i: íudretü Z ve M2.

¹³¹³ levh u: levh-i M2.

¹³¹⁴ hamrá biri süddür: hamr u biri südü Z, hamr u biri süd M2.

¹³¹⁵ âb-ı: âb u Z ve M2.

- 1494 Daħi bu dört ırmağın şuyundan ol
İçiser cennet içinde bol u bol
- 1495 Geldi andan tamuya ıldı nažar
Görđi kiprit tağlarından¹³¹⁷ od yanar
- 1496 Daħi íatrâna boyanmış¹³¹⁸ câmeler
ÓÂúâler için yaraılanmış bular
- 1497 Mâr u Óaíreb bá-íyâs u bá-hísâb
Her tarafdan¹³¹⁹ dürlü elvân u Óaêâb
- 1498 Bunları göricek ağıladı íatı
Didi kim vâ ümmetâ vâ ümmetâ
- 1499 Didi Cebrâóil íayırma yene baí
Bunda niçün göndürüpdür seni Ĥaí¹³²⁰
- 1500 Ĥaí seni bu işleri görsün didi
Ol Ĥabábüm gözi ögrensün¹³²¹ didi

46a

- 1501 Çün íyâmet íopa anı göresin
Ol sırât üstinde íâóim turasın
- 1502 Maħşer ehliyçün sırâta ireler
Tamuda dürlü Óaêâbı göreler
- 1503 Evliyâ vü enbiyâ nefsâ diye
Kendü başın íayıra ġayrı íoya
- 1504 Zârâ evvel görışidür¹³²² anların
ÓAílı şaşa göricegiz bunların
- 1505 Yene senün gördüğündür göresin
Íorımayasın ümmetün íayırasın
- 1506 Íuvvet-i íalbile íıluv himmeti
Diyessin kim ümmetâ vâ ümmetâ

¹³¹⁶ diye: dise M2.

¹³¹⁷ tağlarından: tağlarında Z ve M2.

¹³¹⁸ boyanmış: banılmış Z ve M2.

¹³¹⁹ tarafdan: tarafda M2.

¹³²⁰ niçün göndürüpdür seni Ĥaí: ne için seni gönderdi Ĥaí Z ve M2.

¹³²¹ gözi ögrensün: gözün öğretsin Z, gözün öğretsin M2.

¹³²² görışidür: gördügidür M2.

- 1507 Ol Hâiun hõd senün ile¹³²³ Óahdi var
Sözünge var Hâi íatında iÓtibâr
- 1508 Çün diyesin anda yâ Rab ümmetâ
Bá-şek eyler anlara Hâi rahmeti
- 1509 Çünki bildi¹³²⁴ hikmeti esrârile
ÓAhd-i peymân eyledi¹³²⁵ ol yârile
- 1510 Cennetün nûrın cahámün zârını¹³²⁶
Göruben¹³²⁷ bildün bu gice varını
- 1511 Gel berü şimden girü destûrídur¹³²⁸
Sırr-ı Hâiun dâóimâ mestûrídur¹³²⁹
- 1512 Çünki döndi bir dem içinde Resûl
Yene úahrâ üstine íldi nüzûl
- 1513 Cebrâóil çekdi burâí önüne
Muútafâ bindi burâí¹³³⁰ uçdı yine
- 1514 Ümmehânı ol ÓAlá úz íardaşı
Íalímamışdı uyhudan dañi başı
- 1515 Muútafâ girdi eve ol dem hemân
Döşege başdı mübârek ayağın
- 1516 Gitdi geldi yine ol Tañrı hâsí
Gitmemişdi döşeginün ıssısı
- 1517 Ne idi bu arada sırr-ı¹³³¹ nihân
Íatresinden ílalum bahri beyân

46b

**Medh-i Muhammed taht bin ÓAbdullâh bin ÓAbdulmuttalib elleâ esrâ Rabbehû
ilâ-mâ-yeşâó**

¹³²³ hõd senün ile: senün ile hõd Z ve M2.

¹³²⁴ bildi: bildün Z ve M2.

¹³²⁵ Óahd-i peymân eyledi: Óahd ü peymân eyledün Z, Óahd-i peymân eyledün M2.

¹³²⁶ zârını: nârını Z ve M2.

¹³²⁷ göruben: gördüğün Z, gördüğü M2.

¹³²⁸ destûrídur: destûrdur Z ve M2.

¹³²⁹ mestûrídur: mestûrdur Z ve M2.

¹³³⁰ burâí: M2'de yoktur.

¹³³¹ bu arada sırr-ı: bu arada sırrı M2 ve Z, bil bura sırrı M1.

(fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün)

- 1518 Ey siyâset¹³³² taht üzre şâh-ı sultân Muútafâ
Ey risâlât çarhı¹³³³ üzre mâh-ı tâbân Muútafâ
- 1519 Ey giyen *levlâk* libâsın¹³³⁴ tâc-ı Óizzet urunan
ÓÂlim ü Óâıl¹³³⁵ mükemmel ehl-i Óirfân Muútafâ
- 1520 Zerređer hüsñüñ yanında âfitâb u mâh-ı¹³³⁶ tâb
Íatredür Óilmüñ ítında baır-i¹³³⁷ Óummân Muútafâ
- 1521 On sekiz biñ Óâlemüñ enmûzecidür úûretüñ
Úûretâ ger úoñ getürdi seni yezdân Muútafâ
- 1522 Dâr-ı hulde girmege senden öñe¹³³⁸ destûr yoı
Senüñçün saña müştâi hûr-ı rıdvân Muútafâ
- 1523 Pâ-bürehne¹³³⁹ çıı deyu emr oldı tûra Mûsâya
NaÓlinüñ tozına âsret Óarş-ı¹³⁴⁰ Raımân Muútafâ
- 1524 Bir dem içre *îabe îavseyne* iren maıhbûb-ı Âaı
ÓArş u¹³⁴¹ ferşı hem ílan bir demde seyrân Muútafâ
- 1525 Kimse hâç sen irdüğüñe irmedi ve¹³⁴² görmedi
Zârâ sensin Âaııa iren Âaııı gören Muútafâ
- 1526 Bu kemâlâtile dâóim ümmetini dileyen
Ümmetinüñ yolına nefsinı íoyan Muútafâ
- 1527 Cân u baş terk eyleyen Óaşıuñ¹³⁴³ yolında bulısar
Yarın anda senüñ ile cân u cânân Muútafâ
- 1528 **VâÓızâ** çün ílmazisen Muútafâ medhın tamâm
Bâri dâóim di ki cânım saña íurbân Muútafâ

¹³³² siyâset: risâlet Z.

¹³³³ risâlât çarhı: nübüvvet mühri Z.

¹³³⁴ libâsın: tonın M2.

¹³³⁵ Óâıl: Óâmil Z ve M2.

¹³³⁶ mâh-ı: mâh u M1 ve M2.

¹³³⁷ baır-i: baır ü Z.

¹³³⁸ girme senden öñe: senden öñ girmege hâç Z ve M2.

¹³³⁹ pâ-bürehne: tâ bürehne Z.

¹³⁴⁰ Óarş-ı: Óarş u Z.

¹³⁴¹ Óarş u: Óarş-ı M1 ve M2.

¹³⁴² hâç sen irdüğüñe irmedi ve: hâç sen irdüğüñe irmedi vü Z, sen irdüğüñe irmedi vü hem M2.

¹³⁴³ eyleyen Óaşıuñ: iden şerÓuñ Z, eyleyen şerÓuñ M2.

(fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün)

1529 **Tâ ıyâmet söylenürse bu kelâm**
Biñde biri olmaya bunun tamâm¹³⁴⁴

1530 **Pes bu Óâlem tâ ki tutduıca niþâm**
Diyselüm hôş eú-úalâtü ve's-selâm

Hâêâ hısaşu'l-Óâşuían min-tevârâhi tâci seyyidi'l-mürselân úallâ'llâhü Óaleyhi ve-
sellem¹³⁴⁵

1531 Gel berü Óâşuı isen ey¹³⁴⁶ Óâşuı eri
Cân u dilden diñle gel bu¹³⁴⁷ sözleri

1532 Çünkü aduñ ümmet oldu ol¹³⁴⁸ şâha
Hâúa íul olduñ yaın bil Allâha

47a

1533 Hâş olan hâş¹³⁴⁹ ihtilât itmek gerek
Her hârâmdan ictinâb itmek gerek¹³⁵⁰

1534 ÓÂşuı olma cehd eyle¹³⁵¹ hâú ol
Himmet eyle dañi hâúsu'l-hâş ol

1535 Bu hevâyı nice bir put idesin
Cânıña nefis ağısın íut idesin

1536 Gice gündüz şöyle yüklendüñ vebâl
ÓAyn-ı naıú olduñ girü íaldı kemâl

1537 Ümmet isen pes gerekdürür Óayân
Ola dañi sende muÓcizden nişân¹³⁵²

1538 Fâ đuya cânıñ o¹³⁵³ şemsüñ zerresin
Ol¹³⁵⁴ güneşden sen dañi çün zerresin

¹³⁴⁴ Bu beyit Z'de, bu ve bundan sonraki beyit M2'de yoktur.

¹³⁴⁵ Z'de: Hâêâ hâúaúe'l-Óâşuían min-tevârâhi íaúaúı seyidi tâci'l-mürselân úalavâtu'llâhi Óaleyhi ve-Óalâ âlihâ ve-úaħbihâ ecmaÓân.

Bu başlık M2'de yoktur.

¹³⁴⁶ ey: Z'de yoktur.

¹³⁴⁷ diñle gel bu: diñledüñse M1.

¹³⁴⁸ ol: o M2.

¹³⁴⁹ hâú: hâúa Z ve M2.

¹³⁵⁰ ictinâb itmek gerek: ictinâbdur yigrek M1.

¹³⁵¹ Óâúuı olma cehd eyle: Óâvâm olma cehd íul hem M1

¹³⁵² Z'de: Sen dañi muÓcizâtdan bir nişân, M2'de: Sen dañi ola muÓcizden nişân.

¹³⁵³ tâ đuya cânıñ o: đuya cânıñ ol Z ve M2.

- 1539 Íoíulaya hem göñül ol íoíudan
Bize ol íoíuyı oldur íoíladan¹³⁵⁵
- 1540 Cismile dalduğı Óummân íatresin
Bula rûhun çünki andan¹³⁵⁶ íatresin
- 1541 Çünki ol cismile íatÓ itdi bürûc
Íılasın sen dağı rûhile Óurûc
- 1542 Cehd eyle işe dermân ide¹³⁵⁷ gör
Cân u dilden¹³⁵⁸ ol cihânı bula gör
- 1543 SaÓy íıl tâ nefis-i lâta kesr ola
Diyu şeytâna¹³⁵⁹ menâtı kesr ola
- 1544 Niyyetünji hâliú eyle al vuđû
Tâ ki göñlünj Hâíía döne¹³⁶⁰ toğrı rû
- 1545 İki ellerünji yu gitsün denes
Mâsiva'llâhdan tamaÓ elini kes
- 1546 İki Óâlem sevgüsın senden gider
Hubb-i ğayruñ gitse Óâşııdan nider¹³⁶¹
- 1547 Mâsivâyı cümle atđıl arduña
Tâ ki gerdûn ırmeye¹³⁶² pâ gerdüñe
- 1548 Yönünji bu íible-i Allâha tut
Göñlünji hem şemme¹³⁶³ vechu'llâha tut
- 1549 Ğayr-ı Hâııdan çünki pâk ola bu dil
Yene Hâíía Hâí olur ol dem delâl

47b

- 1550 YaÓná göñlüñe görükür¹³⁶⁴ varlığı

¹³⁵⁴ ol: íol M2.

¹³⁵⁵ Z'de: Kim bize anuñ íoíusıdur íoían, M2'de: Kim bize ol íoíuyı íoíuladan.

¹³⁵⁶ andan: anuñ Z.

¹³⁵⁷ ide: íıla Z ve M2.

¹³⁵⁸ cân u dilden: cân u dilde Z, cân-ı dilden M2.

¹³⁵⁹ şeytâná: şeytânun Z ve M2.

¹³⁶⁰ göñlünj Hâíía döne: göñül Hâíía duta Z ve M2.

¹³⁶¹ ğayruñ Óâşııdan nider: ğayret gitse Óâşııdan gider M2.

¹³⁶² ırmeye: ir M2.

¹³⁶³ şemme: şümme Z ve M2.

¹³⁶⁴ göñlüñe görükür: gelür göñlüñe Hâí Z, gelür göñlüñe Hâí M2.

ÓArş olur sırrile gider tarlığı

- 1551 Pâhir olur tâ ki sırr-ı istivâ
Yirüñi gör cân u dil cümle íuvâ¹³⁶⁵
- 1552 Cûş ider cevher olur yektâ olur
Sırta tâbiÓ oluben Hâíi bulur
- 1553 Varlıguñ Hâí varlığı ifnâ ider
Kendü varlığı ile ibfâ ider
- 1554 Çünkü var olduñ beîâ-i¹³⁶⁶ Hâíile
İanda olursañ senüñle Hâí bile
- 1555 Sırrile ol dem saña miÓrâc olur
YaÓná cânile gönül târâc olur
- 1556 İçü¹³⁶⁷ ve taşuñ tolar ilhâm-ı¹³⁶⁸ Hâí
Ögredür saña maÓârifden sebaí
- 1557 Ümmehân¹³⁶⁹ evi gibi olur bu ten
Rûh-ı insâná olur miÓrâc iden
- 1558 Âfetinden¹³⁷⁰ nefsüñ olursan beri
Varduñ olduñ ehl-i íudsânüñ¹³⁷¹ biri
- 1559 Seni bu nefis¹³⁷² merkeb idinmiş iken
Hissile bend eyleyüp¹³⁷³ binmiş iken
- 1560 Çünkü şerÓile Óamel eyleyesin¹³⁷⁴
Zikr-i Hâíi dâóimâ söyleyesin¹³⁷⁵
- 1561 Dañi pâk ola fevâhîşden lisân¹³⁷⁶
Virilür saña on ayaí¹³⁷⁷ nerdübân

¹³⁶⁵ Bu beyit M1’de yoktur.

¹³⁶⁶ beîâ-i: beîâyı M1 ve Z.

¹³⁶⁷ içü: içüñ M2.

¹³⁶⁸ içü ve taşun tolar ilhâm-ı: içüñü taşuñ tolar ilhâm u Z.

¹³⁶⁹ ümmehân: ümmehânı Z ve M2.

¹³⁷⁰ âfetinden: âfâtından M1.

¹³⁷¹ ehl-i íudsânüñ: íuds ehlinüñ Z ve M2.

¹³⁷² bu nefis: nefsüñ Z ve M2.

¹³⁷³ eyleyüp: idüben Z.

¹³⁷⁴ eyleyesin: eylesin Z.

¹³⁷⁵ söyleyesin: söylesin Z.

¹³⁷⁶ lisân: zebân Z.

¹³⁷⁷ virilür saña on ayaí: virinür saña ayağ Z.

- 1562 YaŖná on ĥiúúen¹³⁷⁸ saņa miŖrâc olur
Şeş cihetden saņa taşra yol bulur
- 1563 Maíúûd-ı cehdi¹³⁷⁹ hemân Allâh olur
ŖAvn-i Ĥaííle yene ĥaí râh olur
- 1564 Íalb-i insân Ŗarş-ı Raĥmâna döner
Rûĥ-ı sultânâ hemân anda íonar
- 1565 İrişür¹³⁸⁰ ol dem ĥitâb-ı¹³⁸¹ irciŖâ
Götürür dilber yüzünden¹³⁸² büríaŖı
- 1566 ŖÂuííından dilber olmaz muĥtefâ
Ĥaí cemâlini görür Ŗayn-ı ĥafâ
- 1567 Þâhir olur sırruņa sırr-ı úalât¹³⁸³
Gözüne görünmez olur íâŖinât

48a

- 1568 Şuņa kim virile Ĥaííuņ ĥikmeti¹³⁸⁴
Keşf olur aņa bu göñül cenneti
- 1569 Dört ırmaí cennet içinde ki var
Didi Aĥmed íubbe içinden çıíar
- 1570 Ehl-i Ĥaíía açılur bâbı anuņ
Ĥaídurur maŖnáde bevvâbı¹³⁸⁵ anuņ
- 1571 Hem anuņ tevĥâd-i Ĥaí miftâĥıdur
Nûr-ı ismu'llâh göñül miúbâĥıdur
- 1572 Rûşen ola açıla çün íufl-i bâb¹³⁸⁶
DefŖ olur źulmet bilinür Ŗayn-ı bâb
- 1573 Dört ırmaí müŖminüņ göñlünedür¹³⁸⁷
ŖÂşíuņ göñli anuņla zindedür

¹³⁷⁸ on ĥiśşen: ol ĥissüņ M2.

¹³⁷⁹ maíúûd-ı cehdi: maíúûdı cânuņ Z ve M2.

¹³⁸⁰ irişür: yerişür M2.

¹³⁸¹ ĥitâb-ı: ĥitâbı M1 ve Z.

¹³⁸² yüzünden: yüzinden M1, M2, Z.

¹³⁸³ şalât: úalavât Z.

¹³⁸⁴ Z'de ve M2'de: Şol ki virile aņa Ĥaí rahmeti.

¹³⁸⁵ maŖnáde bevvâbı: maŖnáde bu ebvâbı Z, bu maŖnáde âbı M2.

¹³⁸⁶ Z'de ve M2'de: Çün göñül rûşen ola açıla bâb.

¹³⁸⁷ göñlünedür: göñlindedür M2.

- 1574 Şudurur cennetde ol nehrün biri
Ölmdür göñülde ol şunuñ biri
- 1575 Nitekim her şey şuyile arınur
Eksügi olan anuñla barınur
- 1576 Gül ki şuyı olmaya pejmürdedür¹³⁸⁸
Ölmi olmayan şanasın mürdedür
- 1577 Úuyile her bá-temáz tâhir olur
Ölmiñle Óâlemde Ĥaí pâhir olur
- 1578 Irmağun biri hem anda¹³⁸⁹ baldurur
Muútafâ sözi bu işe daldurur
- 1579 MaÓrifetdür bal göñülde açılur
Söylese Óârif cevâhir sağılur
- 1580 ÓÂrif olmayan kişi bilmez Ĥaí
MaÓrifetdür bil ki Óilmüñ revnaí
- 1581 MaÓrifet olmasa ger Óâlimde¹³⁹⁰ háç
Úanki yoıdur varlığı Óâlemde háç
- 1582 Yene ol dört ırmağun süddür biri
Cennet içinde didi dán serveri
- 1583 Ĥilmi¹³⁹¹ beñzer ehl-i Ĥaíun şâre gör
Cehd ıl Óilmile Ĥilme ire gör
- 1584 Kim yavaşlık hōş şıfatdur Óafvile
Her işe şabr ide gelmeye dile

48b

- 1585 Biri dahi hamrdurur içilür¹³⁹²
Mest oluben ġayrı Ĥaídan geçilür
- 1586 Cümle arzulardan arı¹³⁹³ pâk ider
Mest olan bu yolda özün fâş ider
- 1587 Íalb-i Óâşıı hamr-ı Óaş-ı Ĥaídurur

¹³⁸⁸ pejmürdedür: permürdedür M2.

¹³⁸⁹ biri hem anda: hem anda biri Z.

¹³⁹⁰ Óâlimde: Óâlemde M1 ve M2.

¹³⁹¹ Ĥilmi: Ĥükmi M2.

¹³⁹² içilür: açılur M1.

¹³⁹³ arzulardan arı: arzudan arıdur Z ve M2.

- ÓAşı olan dilde hayâli¹³⁹⁴ Hâidurur
- 1588 ÓAşı şarâbın çünki içe Óâşîân
Fâş olur hâç sırrı íalmaz der-nihân¹³⁹⁵
- 1589 Mest olan nâmusı Óârı terk ider
Yâri gözler ğayr-ı¹³⁹⁶ yâri terk ider
- 1590 Râhat olmaz rûz-i şeb olmaz niyâm
ÓÂşî olana olur uyú hârâm
- 1591 Mest olanlar ğayr-ı¹³⁹⁷ Hâidan yur elin
Cân-ı¹³⁹⁸ gönülden tutar dilber yolın
- 1592 Cân u dili¹³⁹⁹ bir ider íanat açar
Sırrile seyrân ider íonar uçar
- 1593 Hâûıl olur tâ ki rûhân-ı Óurûc
Kendözinden ğıçer eflâk-i burûc
- 1594 Hâûıl olur tâ aña nâz u niyâz
Ehl-i râz olmaí dilerseñ íl namâz
- 1595 Cümle bu sırlar namâzda bulunur¹⁴⁰⁰
Belki bu menzil namâzda alınur
- 1596 Sırr-ı¹⁴⁰¹ esrâ işbu ferşden Óarşa¹⁴⁰² dek
Remz-i *ev ednâ* vü¹⁴⁰³ Óarşdan ferşe dek
- 1597 Bil iki rekÓat namâzuñ sırrıdur
Íullarına ol Hudânuñ birridür
- 1598 Çün namâz ola tamâm ihlâûile
Loíma pâk ü êikr u pâk¹⁴⁰⁴ ola bile
- 1599 Hem dañi mürşid gerek telían ide
Meşrebüñi bildüre taÓyán ide

¹³⁹⁴ hayâli: dâyim M2.

¹³⁹⁵ hâç sırrı íalmaz der-nihân: sırrı anuñ íalmaz nihân Z, hâç íalmaz sırrı nihân M2.

¹³⁹⁶ ğayr-ı: ğayrı Z.

¹³⁹⁷ ğayr-ı: ğayrı M1 ve Z.

¹³⁹⁸ cân-ı: cân u Z ve M2.

¹³⁹⁹ dili: dil el Z ve M2.

¹⁴⁰⁰ bulunur: alınur M1.

¹⁴⁰¹ sırr-ı: sırrı M1.

¹⁴⁰² işbu ferşden Óarşa: bu Óarşdan ferşe M1 ve M2.

¹⁴⁰³ vü: Z'de ve M2'de yoktur.

¹⁴⁰⁴ pâk: Hâí Z ve M2.

1600 Ĥaí yolında kendü yolın bilmeyen
Oldurur bu yolda menzil almayan

1601 Ĥaíía varan toğrı Ĥurôân yolıdur
Ĥaíía uyan toğrı Ĥaíiüñ íulıdur

49a

1602 Pâşvâsız yol alınmaz bil Ĥaíái
Didiler çün er-refái šümme't-tarái

1603 Cismi ile¹⁴⁰⁵ íıldı miŖrâcı Resûl
Ümmete rûhiyle pes açıldı¹⁴⁰⁶ yol

1604 Leyki íıldı bunda bir sırr-ı Ŗapâm
Anlamaz hâç Ŗaílı olmayan selâm

1605 Ol gice kim íıldı miŖrâcı imâm
Gicenüñ baŖında olmışdı¹⁴⁰⁷ tamâm

1606 Mekkeden Íudse hem andan göklere
ŖArş-ı¹⁴⁰⁸ Rahmân taht oldu¹⁴⁰⁹ servere

1607 Söyledi Ĥaíiile toísan biñ kelâm
Diledügin virdi hem Rabbü'l-enâm

1608 Cenneti nârı temâşâ eyledi
Lutfini Ĥaí aña ihsân¹⁴¹⁰ eyledi

1609 Getdi geldi yine ol Tanrı hâuı
Getmemişdi döşeginüñ ıssısı

1610 Ne idi bu arada sırr-ı nihân
Íıldı Ĥaí¹⁴¹¹ bast-ı zamân tayy-i mekân

1611 Gizleye fâdirdürür yüz biñ yılı
Bir gice içinde ol Ĥaí ey velá

1612 Bilmeye ehinden özge kimsene
Vara hem gele yine menziline

¹⁴⁰⁵ cismi ile: cismile çün Z.

¹⁴⁰⁶ açıldı: açıldı bu Z ve M2.

¹⁴⁰⁷ olmışdı: olmışdur Z ve M2.

¹⁴⁰⁸ Ŗarş-ı: Ŗarş u Z.

¹⁴⁰⁹ oldu: oldu ol M2.

¹⁴¹⁰ aña ihsân: Ĥadden aña Z, başdan aña M2.

¹⁴¹¹ Ĥaí: M2'de yoktur.

- 1613 On yedi kez ılddı miŖrâc-ı Nebâ
Birisi cismile oldu mevhibi
- 1614 Bâîâ miŖrâcî anuñ rûhânâdür
Tutma şek çün muŖcizâtuñ kânidür
- 1615 Bundan öte dañi var¹⁴¹² sırrı Ŗaceb
Söylesem olur velâ terk-i¹⁴¹³ edeb
- 1616 Cismile miŖrâc aña mañûûûdurur
Şekki ılma kim bu söz manûûûdurur¹⁴¹⁴
- 1617 Oldı irte nûra ğarî oldu cihân
Âşikâra oldu bu sırr-ı nihân
- 1618 Muútafâ miŖrâcını şerh eyledi
HŖân-ı miŖrâcile ħalı topladı¹⁴¹⁵

49b

- 1619 Armağanı Ŗarý ılddı bunlara
Şöyle kim virdi şafâlar cânlara
- 1620 Didi kim beş vaít namâzı ılunuz
Cümle gök ehli şevâbı¹⁴¹⁶ bulunuz
- 1621 Armağanıdur Ĥudânuñ bu namâz
Her ki müŖmindür ılur anı íomaz
- 1622 Çün Ĥabâbüñ ümmetine armağan
Günde bu beş vaít namâz oldu Ŗayân
- 1623 Tâ namâzumuz tetemmüm¹⁴¹⁷ idevüz
Ĥalîâ Ĥaídân tuħfe teslâm idevüz
- 1624 Armağanıdur muúallânüñ¹⁴¹⁸ selâm
Biribirine cemâŖat ve¹⁴¹⁹ imâm

¹⁴¹² dañi var: var dañi Z.

¹⁴¹³ terk-i: terk ü Z.

¹⁴¹⁴ Z'de: Şek ılma kim bu söze manûûûdur.

¹⁴¹⁵ M2'de: Çün miŖrâcile ħalı toyladı.

Bu beyit Z'de yoktur.

¹⁴¹⁶ şevâbı: şevâbın Z.

¹⁴¹⁷ namâzumuz tetemmüm: namâzımızı temim M2.

¹⁴¹⁸ muúallânüñ: muúallânüñ M2.

¹⁴¹⁹ biribirine cemâŖat ve: biribirine cemâŖat ve Z, biribirine cemâŖat vü M2.

- 1625 Yâ İlâhá sırr-ı esrâ ħaíıçün
Îâbe íavseynile ednâ ħaíıçün
- 1626 Ol gicenün Öizzetiçün kim Resûl
Her sözi ħâzretüne¹⁴²⁰ oldu íabûl
- 1627 Ol gicede söyleşilen söziçün
Ol gicede Ħaíı gören göziçün
- 1628 Ol gice¹⁴²¹ olan şefâÖat ħakkıçün
Ol gice¹⁴²² olan kerâmet ħakkıçün
- 1629 Ol gicenün armağanı ħaíıçün
Hem Ħabábün ħaí beyânı ħaíıçün
- 1630 Şıdıle íâóim yolunda¹⁴²³ íul için
Ħâzretüne toğrı varan yol için
- 1631 Yoluña aían revân íanlar için
Hem saña olan fidâ cânlarıçün
- 1632 ÖAşıuñile yaíılan dilleriçün
Derdüñile bükülen beller için
- 1633 Enbiyânun evliyânun¹⁴²⁴ ħaíıçün
Ħâtem-i âhir zamânun ħaíıçün¹⁴²⁵
- 1634 **VâÖi**puñ Öiúyânı çoıdur Óafv íl
Saña lâyıí işi yoıdur Óafv íl
- 1635 Her işinde¹⁴²⁶ bir günâhı yoı degül
Leyki ey Ħaí rahmetününden çoı degül

50a

- 1636 Gice gündüz işi Öísyân u¹⁴²⁷ ħatâ
Kesmemişdür leyki rahmetden recâ
- 1637 Cümlemüzi rahmetünge íl ħarái
Eyleme nâr-ı caĥámünge ħarái

¹⁴²⁰ her sözi ħâzretünge: ħâzretünde her sözi Z ve M2.

¹⁴²¹ gice: gicede Z ve M2.

¹⁴²² gice: gicede Z ve M2.

¹⁴²³ íâóim yolunda: yolunda íâóim Z ve M2.

¹⁴²⁴ enbiyânun evliyânun: evliyânun enbiyânun Z.

¹⁴²⁵ Bu beyit M2’de yoktur.

¹⁴²⁶ işinde: işde M2.

¹⁴²⁷ Öiúyân u: Öiúyân-ı M2.

- 1638 Şoñ nefesde ħıfz¹⁴²⁸ ıl amânumuz
Tâ amânile¹⁴²⁹ virevüz cânumuz
- 1639 Hem dahi mázânumuz eyle şaíál
Beríveş giçür sırâtdan¹⁴³⁰ yâ Cemál
- 1640 Muştafâya hem-civâr it yâ Kerám
Cennet-i Firdevs içinde yâ Muíám
- 1641 Lutf ıl göster bize dádâruñı
NiŖmetünle toplağıl ıullaruñı
- 1642 Raĥmet eyle cümle Ŗiúyân ehline
Ŗıyana dinleyene yazana
- 1643 Ĥaí anuñ yoldaşını amân ide
Bu yaŖáfe fâtiĥa iĥsân ide
- 1644 **Pes bu Ŗâlem tâ ki dutduíca niĥâm**
Diñ Muhammed ravzasına es-selâm¹⁴³¹

**Hâeâ naílü hâtemi'r-rusül ve hâdi's-sübül úallâ'llâĥü Ŗaleyhi ve Ŗâlâ-âlihi ve
úahbihi ve sellim**¹⁴³²

- 1645 Gelün imdi yene bir âĥ idelüm
Göñlümüze¹⁴³³ derdi hem-râĥ idelüm
- 1646 Gözüümüzden aındalum yaşları
Tâzelensün bağrumuzuñ başları
- 1647 İşidicek bu sözi ten ağlasun
Ten nedür bunuñ için cân ağlasun
- 1648 Meclisün içine odlar saçalum
İşbu firíat şâşesinden içelüm
- 1649 Dinleyeni şöyle¹⁴³⁴ ĥayrân idelüm
Gözlerini yaşile ían idelüm

¹⁴²⁸ ĥıfz: úaíla Z ve M2.

¹⁴²⁹ tâ amânile: tâ ki amânla Z ve M2.

¹⁴³⁰ beríveş giçür sırâtdan: hem úırâtuñdan giçürgil Z ve M2.

¹⁴³¹ Bu beyit M1'de ve M2'de yoktur.

¹⁴³² Z'de: Hâeâ naílü hâtemi'r-rusül ve hâdi's-sübül úallâ'llâĥü Ŗaleyhi ecmaŖán.

Bu başlık M2'de yoktur.

¹⁴³³ göñlümüze: göñlümüz Z.

¹⁴³⁴ şöyle: dahi Z.

- 1650 İşidicek bu sözi taş ağlasun
Derdile yüregini od dađlasun¹⁴³⁵
- 1651 Hem feleklerde melekler ağlasun
Gözlerinden yaş aıtısun inlesün¹⁴³⁶
- 1652 ŞemÖin unutsun bugün pervânele
Tâ gelüben¹⁴³⁷ âteş içre yanalar

50b

- 1653 Terk ılsun Öandeláb gülzârını¹⁴³⁸
Söylemez olsun hemân güftârını
- 1654 Tâ bu âteş içre¹⁴³⁹ tutsun âşiyân
Derdile zârile ılsunlar fiğân
- 1655 Hem daği yansun semender bu oda
Şu daği od içre dutuşsun¹⁴⁴⁰ oda
- 1656 Bellü olur bunda anuğ Öâşırı
Anı sevmeyendürür bil¹⁴⁴¹ hâ şaía
- 1657 Severem deyen kişi gelsün íanı
Diñlesün ol Muútafânuđ mevtini
- 1658 Çünkü Öâşırı maÖşûíun ayrulığın
Mevtini yâhûd anuğ úayrulıđın
- 1659 İşidicek ol hemân cândan geğer
Keşf ider sırrını pinhândan¹⁴⁴² giçer
- 1660 ÖÂşırıân-ı Muútafâ gel údííle
Fırıati odına yanalum bile
- 1661 Rûhına virün úalavât Öaşííle
Derdile sözi getürelüm dile
- 1662 **Pes bu Öâlem tâ ki dutduíca nípâm**

¹⁴³⁵ yüregini od dağlasın: od yüregini tağlasun M2.
Z'de: Gözlerinden yaş aıtısun inlesün.

¹⁴³⁶ Bu beyit Z'de yoktur.

¹⁴³⁷ gelüben: gelüp bu Z ve M2.

¹⁴³⁸ gülzârını: güllerini M2.

¹⁴³⁹ içre: Z'de yoktur.

¹⁴⁴⁰ şu daği od içre dutuşsun: od içinde şu daği dönsün Z ve M2.

¹⁴⁴¹ bil: pes Z.

¹⁴⁴² pinhândan: pünhândan M1, penhândan M2 ve Z.

Diyelüm hōş es-salâtü ve's-selâm¹⁴⁴³

- 1663 Gel berü gel Ôâşırîsen sen dahi
Sözi dinle sözine yan hem¹⁴⁴⁴ dahi
- 1664 Çün tamâm itdi Nebá hacc u¹⁴⁴⁵ vedâÔ
Neye irdi işi ılunğ istimâÔ
- 1665 Döndi andan tâ ki geldi dârına
Didi bir gün bir haber dōstlarına
- 1666 Çünki nâzil oldı fethüñ âyeti¹⁴⁴⁶
Didi pâhir oldı Ôömrüñ ğâyeti
- 1667 Çünki irdi baña Hâıdan bu kelâm
Añladum andan ki Ôömr oldı tamâm
- 1668 ÔÂrız oldı başuma hem bir¹⁴⁴⁷ maraž
Dōsta ulaşmaıdurur bildüm Ôaraý
- 1669 Ôlümi kişi yaın bilmek gerek
Göz açup yummaıdan dahi tizerek¹⁴⁴⁸

51a

- 1670 Çoı Ôalâmetler göründi¹⁴⁴⁹ baña hem
Şöyle añladum ki tizcek giderem
- 1671 Her kimüñ bende hâı var¹⁴⁵⁰ istesün
Gelüben ılsun taleb virsün¹⁴⁵¹ disün
- 1672 Tâ ki olmaya baña yevmü'l-hisâb
Ümmetümle benüm aramda hicâb
- 1673 Haıı olan yarın anda¹⁴⁵² isteye
Yâ Muḥammed hâıımı virgil diye
- 1674 Ğâfil olam ümmetümden nâgehân

¹⁴⁴³ Bu beyit M1'de ve M2'de yoktur.

¹⁴⁴⁴ yan hem: hem yan Z ve M2.

¹⁴⁴⁵ hacc u: hacc-ı M2.

¹⁴⁴⁶ âyeti: âyâti M2.

¹⁴⁴⁷ hem bir: hem M1, her bir Z.

¹⁴⁴⁸ Bu mısra da vezin hatası vardır.

¹⁴⁴⁹ göründi: belürdi Z.

¹⁴⁵⁰ var: varise M2.

¹⁴⁵¹ virsün: virgil Z ve M2.

¹⁴⁵² yarın anda: anda yarın M2.

Söyleşürken anuñile ol zamân

- 1675 Ümmetüm Óâúálerinden birini
Ílalar nâr-ı¹⁴⁵³ cahámdede yerini
- 1676 Hâlini ol demde anuñ bilmeyem
Dileyüp Háidan şefâÓat ílmayam
- 1677 Baña bir ulu muúábetdür o dem
VâîíÓ olur yine¹⁴⁵⁴ ol iş ben nádem
- 1678 Tâ ki üç gün bir münâdá yürüdi
Muútafânuñ halía sözün dir idi
- 1679 Kimse nesne gelüben istemedi
Sende háííum var baña vir¹⁴⁵⁵ dimedi
- 1680 Mescid içi tolu aşhâb-ı Resûl
Bañr-i ğamda ğarí idi cümle melûl
- 1681 Nâgehân bir íoca elinde Óâúâ
Íçerü girdi didi yâ Muútafâ
- 1682 Sende háííum var bugün virgil baña
Tâ ki teşvâş itmeyem yarın saña
- 1683 Deveyi süreriken íamçıñ¹⁴⁵⁶ ucı
Aríama tokunuben íıldı güci
- 1684 Bir demür íamçı idi ol íamçı hem
Kim ğazâya gidicek ol¹⁴⁵⁷ muhterem
- 1685 Süreridi devesin anuñile
Dem olurdu düşmeni bunuñile
- 1686 Bir kez ururdu hemân bir íâfiri
Düşürüp ílurdu tamuda¹⁴⁵⁸ yeri

51b

- 1687 Didi Selmâna Hâbâbu'llâh ki¹⁴⁵⁹ tur

¹⁴⁵³ nâr-ı: nârı M2.

¹⁴⁵⁴ olur yine: olurise Z ve M2.

¹⁴⁵⁵ vir: hem Z.

¹⁴⁵⁶ deveyi süreriken íamçıñ: deveñi süreriken íamçı Z.

¹⁴⁵⁷ gidicek ol: gideriken Z.

¹⁴⁵⁸ düşürüp ílurdu tamuda: düşüp olurdu cehennemde Z, düşüben olurdu cehennemde M2.

¹⁴⁵⁹ ki: M2'de yoktur.

- Fâtıma yañıñdadur íamçı getür
- 1688 Nice urdumsa bu da ursun¹⁴⁶⁰ beni
Yarına íomasun alsun háíını
- 1689 Verdi Selmân íamçıyı çün istedi
Fâtıma sórdı hikâyet ne didi
- 1690 Ne Óâcebđür ki ğazâ vaítı degül
Niçün ister íamçıyı bugün Resül
- 1691 Didi Selmân ol ÓUkâşe adlu er
Añmede bugün íúúú itmek diler
- 1692 Ol Óarab babaña çoí söz söyledi
Beni urduñ deyü daÓvâ eyledi
- 1693 Didi aña Muútafâ ol nûr-ı¹⁴⁶¹ nûr
Sen dañi ol íamçı ile beni ur¹⁴⁶²
- 1694 Fâtıma aĝlayuben zâr eyledi
Cigerine çün bu söz kâr eyledi
- 1695 Didi yâ Selmân¹⁴⁶³ ÓUkâşeye varup
Dilek eyle benden aña yalvarup¹⁴⁶⁴
- 1696 Niçe gündür kim¹⁴⁶⁵ babam key hastedür
Kim úudâÓile¹⁴⁶⁶ vücûdı bestedür
- 1697 Dañi di aúhâba aña söylesün
Ol Habâbi urmasun¹⁴⁶⁷ rahm eylesün
- 1698 Çün getürdi íamçı Selmân gördiler
Zâr-ı efĝanı göge aĝdur dılar
- 1699 Didiler yâ Muútafâ bu iş bize
Bir muúâbetdür Óapâm başumuza
- 1700 Bir Óarab kocası seni đarb ide
Tınmayavuz vara úaĝ âsân¹⁴⁶⁸ gide

¹⁴⁶⁰ urdumsa bu da ursun: vurdumsa bu da vursun Z.

¹⁴⁶¹ nûr-ı: yüzi Z ve M2.

¹⁴⁶² ur: vur Z ve M2.

¹⁴⁶³ yâ Selmân: Selmâ Z, Selmâna M2.

¹⁴⁶⁴ yalvarup: yüz urup Z ve M2.

¹⁴⁶⁵ kim: ki Z ve M2.

¹⁴⁶⁶ úudâÓile: úadâÓile Z.

¹⁴⁶⁷ urmasun: vurmasun Z.

1701 Didi tınmañ gelsün alsun hâfını
Tâ ki¹⁴⁶⁹ yarın ılmaya meşgûl beni

1702 Çün ÓUkâşe íamçuyı aldı ele
Düşdi aşhâb cismine bir¹⁴⁷⁰ zelzele

1703 Mescid içi taşı döldi zârile
Şanasın Óâlem pür oldı nârile

52a

1704 Didi Şiddák yâ Óarab bir beri dön
Ahmedi urma gel urgıl beni öñ¹⁴⁷¹

1705 Hem ÓÖmer didi ki¹⁴⁷² yâ ÓUkâşe gel
Ur beni yigirmi kerre¹⁴⁷³ bu mañal

1706 Didi hem ÓOsmân-ı Óummân êâ-hayâ¹⁴⁷⁴
Urma bir kez íamçı ol yüzi¹⁴⁷⁵ aya

1707 Gel berü gel ur otuz kerre beni
Varuben bir kerre urma tek anı¹⁴⁷⁶

1708 İlerü geldi Óaliyyü'l-murtaýâ
Yâ ÓUkâşe didi ol şâr-i¹⁴⁷⁷ Hudâ

1709 Urma bir kez Ahmedi gel ur beni
Ol Habábün yolına öldür beni

1710 Âh idüp¹⁴⁷⁸ geldi Hüseynile Hasan
O da yandı şanki ol dem encümen

1711 Yâ ÓUkâşe didiler öldür bizi
Tek dedemüzden bugün keşgil sözi

¹⁴⁶⁸ vara úağ âsân: vara úağ esen Z, úağ esen vara M2.

¹⁴⁶⁹ tâ ki: baña Z.

¹⁴⁷⁰ düşdi aşhâb cismine bir: ditredi yir ü gök ıldı Z ve M2.

¹⁴⁷¹ gel urgıl beni öñ: beni ur sen bugün Z, bir vurma gel vur beni öñ M2.

¹⁴⁷² ki: M2'de yoktur.

¹⁴⁷³ beni yigirmi kerre: yigirmi kerre beni Z ve M2.

¹⁴⁷⁴ ÓOsmân-ı Óummân êâ-hayâ: ÓOsmân u Óummân u hayâ Z, ÓOsmân-ı Óummân-ı hayâ M2.

¹⁴⁷⁵ bir kez íamçı ol yüzi: íamçı ol yüzi bedri M2.

¹⁴⁷⁶ urma tek anı: vurmadin anı M2.

Z'de: Ol Habábün yolına öldür beni.

¹⁴⁷⁷ şâr-i: şâr ü Z ve M2.

¹⁴⁷⁸ idüp: M2'de yoktur.

- 1712 Ílmadı háç kimsenüñ¹⁴⁷⁹ sözün íabûl
Cümlesinüñ göñlini íldı melûl
- 1713 Didi uran Muútafâdur bilürem
Îaíúmı uran kişiden aluram
- 1714 Kimsenüñ kimse¹⁴⁸⁰ îaínı ödemez
Îaíı olmayana kimse vir¹⁴⁸¹ dimez
- 1715 Didi Âhmed ey ciger kûşeleri¹⁴⁸²
Bu muîabbet bağı içre hôşları¹⁴⁸³
- 1716 Yarın anda îaíı benden bu kişi
İsteyüben tutar üstüme¹⁴⁸⁴ işi
- 1717 Háç dermân idemezsin siz baña¹⁴⁸⁵
Girü gidüñ tâ ki íalmaya taka¹⁴⁸⁶
- 1718 Yâ ÔUkâşe didi gel ardumda tur
Niçe urdumsa seni sen daîi ur
- 1719 Didi urduñ sen¹⁴⁸⁷ beni çıplağiken
Urayım ben daîi çıíar¹⁴⁸⁸ párehen
- 1720 Muútafâ dir Şıddáía¹⁴⁸⁹ gel öñüme
Açayım arıamı yapış yeñüme

52b

- 1721 Futdı Şıddáí Âhmedüñ yeñün hemân
Didi aúhâb el-emânü ve'l-emân¹⁴⁹⁰
- 1722 Şanki mahşer oldı ol gün bá-gümân
Toldı zârile zemân ü¹⁴⁹¹ âsmân

¹⁴⁷⁹ kimsenüñ: birinüñ Z ve M2.

¹⁴⁸⁰ kimsenüñ kimse: kimse kimsenüñ Z ve M2.

¹⁴⁸¹ vir: vur Z.

¹⁴⁸² Z'de ve M2'de: Muútafâ didi ey ciger kûşeler.

¹⁴⁸³ hôşları: hôşlar Z ve M2.

¹⁴⁸⁴ isteyüben tutar üstüme: isteyüp üstüme tutarsa Z ve M2.

¹⁴⁸⁵ idemezsin siz baña: idemezsiniz aña siz Z ve M2.

¹⁴⁸⁶ íalmaya taka: olmaya iş temiz Z, ola iş temüz M2.

¹⁴⁸⁷ urduñ sen: sen urduñ Z ve M2.

¹⁴⁸⁸ çıíar: seni ey Z.

¹⁴⁸⁹ dir şıddáía: úddáía dir Z ve M2.

¹⁴⁹⁰ ve'l-emân: el-emân Z ve M2.

¹⁴⁹¹ zemân ü: zemân-i M2.

- 1723 Açdılar çünkü¹⁴⁹² Resûlün þahrini
Gördi ÓUkâşe nübüvvet mührini
- 1724 Nûr-ı berî¹⁴⁹³ urdı irişdi göklere
Yağdı rahmet yağmurı ol dem yere
- 1725 Pes ÓUkâşe úldı âh u naÓralar
Şanki cânı¹⁴⁹⁴ gevdeden gitmek diler
- 1726 Sürdi yüzün ol nübüvvet mührine
Muútafâyı íocdı hem döne döne
- 1727 Düşdi bá-hûş oldu yetdi bir zamân
Öyle şandı kim o¹⁴⁹⁵ teslâm itdi cân
- 1728 Geldi Óaılı başına tırdı hemân
Muútafâ öñinde hûş öpdi zemân
- 1729 Didi kim cânım saña olsun fidâ
Êerrece hâşâ gele senden¹⁴⁹⁶ hatâ
- 1730 Varise hâíum dahi¹⁴⁹⁷ olsun helâl
Gelmesün tek göñlüñe benden¹⁴⁹⁸ melâl
- 1731 Dimişidün mührümi her kim göre
Cennete benümile bá-şek¹⁴⁹⁹ gire
- 1732 Maíúúdum bu idi¹⁵⁰⁰ mührüñi görem
Cennete girem murâduma irem
- 1733 Çünkü maíúúudını anuñ bildiler
Hayrile aña duÓâlar úldılar
- 1734 Ey Hudâ mühr-i nübüvvet hâíiçün
Muútafâdaki¹⁵⁰¹ mürüvvet hâíiçün
- 1735 Cümlemüze eyle rahmet úl kerem
Hem-civâr it Muútafâya vir niÓam

¹⁴⁹² çünkü: çünküm Z.

¹⁴⁹³ berî: belí M2.

¹⁴⁹⁴ úanki cânı: úankim cân Z ve M2.

¹⁴⁹⁵ öyle şandı kim o: eyle şandılar ki Z ve M2.

¹⁴⁹⁶ hâşâ gele senden: senden hâşâ gele M2.

¹⁴⁹⁷ dahi: saña M2.

¹⁴⁹⁸ benden: senden Z.

¹⁴⁹⁹ benümile bá-şek: bá-şek benümile Z ve M2.

¹⁵⁰⁰ maíúúdum bu idi: buyidi maíúúud Z, buyidi maíúúúdum M2.

¹⁵⁰¹ Muútafâdaki: Muútafâda olan Z ve M2.

1736 **Tâ íyâmet söylenürse bu kelâm**
Biñde biri olmaya bunuñ tamâm¹⁵⁰²

1737 **Pes bu Óâlem tâ ki tutduıca niñâm**
Diyelüm hōş eś-śalâtü ve's-selâm

53a

1738 Diñle imdi yene söze girelüm
Íśśadan ħıśśa ne oldı¹⁵⁰³ görelüm

1739 Íaúdile hōd urmamışdı ol Ĥabáb
Ol Latáf u ol Žaráf u ol Tabáb¹⁵⁰⁴

1740 Kimseye Óömrinde háç žulm itmedi
Ĥaí buyurmaduğı yere getmedi

1741 Devesin sürmekidi íaúdı anuñ
Müşkilin śormağıdi fikri bunuñ¹⁵⁰⁵

1742 Aĥmedüñ yanına gelmişdi o dem
Dirdi maíúúdum úoram dönem¹⁵⁰⁶ gidem

1743 Íamçı ucı aríasına toíunup¹⁵⁰⁷
Turmadı getdi hemân andan¹⁵⁰⁸ dönüp

1744 Olidi kim¹⁵⁰⁹ Muútafâya söyledi
Sözi işit gör ki¹⁵¹⁰ śonra neyledi

1745 Muútafânuñ daĥi gör inúâfını
Lutfını hem daĥi ĥûb evúâfını

1746 Gör nice íayırdı Óuñbâ günini
MaÓnade seni íayırmışdur seni

¹⁵⁰² Bu ve bundan sonraki beyit Z'de ve M2'de yoktur.

Z'de: Ger dilersiz bulasız oddan necât

ÓAşîle derdile iydüñ eú-úalât.

¹⁵⁰³ ĥıśśa ne oldı: tâ ĥıśśa noldı Z ve M2.

¹⁵⁰⁴ Paráf u ol Tabáb: ŞefáÓ u ol Ĥasáb Z, Ĥabáb u ol Ĥasáb M2.

¹⁵⁰⁵ bunuñ: anuñ Z ve M2.

¹⁵⁰⁶ dirdi maíúúdum úoram dönem: diridi maíúúudumı śoram Z.

¹⁵⁰⁷ ucı aríasına toíunup: ucın aríasına úoíunup Z, aríasına toíunup M1.

¹⁵⁰⁸ turmadı getdi hemân andan: turmadın ol dem hemân gitdi Z, turmadı gitdi hemân ol dem dönüp M2.

¹⁵⁰⁹ kim: ki M1 ve M2..

¹⁵¹⁰ işit gör ki: işitdün ki Z, işit diñle M2.

- 1747 Hâle ile mührini görmekidi
İrişüben yüzini¹⁵¹¹ sürmekidi
- 1748 Sen ki bunda bunca yüklendün vebâl
Pulm ıldun ılmadun kesb ü¹⁵¹² helâl
- 1749 Kimi döndün kimi söndün žulmile
Bâri úonra almadun gönlün ele
- 1750 Hâíun olmaduğı yere el urup¹⁵¹³
Borcuñ olmaduğı yerlere varup
- 1751 Sen seni yoí yere¹⁵¹⁴ borclu eyledün
Kendü elünle seni gör neyledün
- 1752 Yarın anda varıcaí ne viresin
Çünki haşmuñı yanunđa göresin
- 1753 Hayruñı aluben aña vireler
Íalasın müflis caháme süreler
- 1754 Ger Óinâyet ílmaz olursa ehad
Kimseden kimseye irişmez¹⁵¹⁵ meded

53b

- 1755 Gâfil olma bir gün irişür ecel
Sevdüğün cânun urur tenüñe¹⁵¹⁶ el
- 1756 Cümle malından íalur saña¹⁵¹⁷ kefen
Ancaí aÓmâlündürür bile giden
- 1757 Toğduğun gün bir bezidi íaftanun
Öldüğün gün yine bir bezdür senün
- 1758 Muútafâyı gör kim ol dem¹⁵¹⁸ neyledi
Ol işile bize taÓlám eyledi
- 1759 Tâ ki bundan Óibret ala her kişi
Anuñıçün ıldı Aĥmed bu işi

¹⁵¹¹ irişüben yüzünü: irişüp yüzünü Z, irişüp yüzün aña M2.

¹⁵¹² kesb ü: kesbün Z, kesb-i M2.

¹⁵¹³ urup: vurup Z.

¹⁵¹⁴ yere: yerlere Z.

¹⁵¹⁵ irişmez: irmezdür M2.

¹⁵¹⁶ cânun urur tenüñe: cân tenüñe vurısar Z, cânu tenüñe vurur M2.

¹⁵¹⁷ íalur saña: saña íalur Z ve M2.

¹⁵¹⁸ ol dem: anda M2.

- 1760 Pulm ílan kimsenüñ ħaíın beyân¹⁵¹⁹
Eyleyen bühtân ü ğaybet söyleyen
- 1761 İtmeye iderse istiĥlâl ide
Tevbe íla pâk ola andan gide
- 1762 Aıçe altun olmaz anda ödeye
Ol Hudâ¹⁵²⁰ íâdı olıcaı ne diye
- 1763 Pes Resûlu'llâh didi kim ĥoş íaluñ
Başum ağrısı iñen artdı bilüñ
- 1764 Furdı andan¹⁵²¹ ĥücesine Óazm idüp
İrdi tâ¹⁵²² íapusına andan gidüp
- 1765 **Ger dilersiz bulasız oddan necât**
ÓAşîle derdile eydüñ eú-úalât¹⁵²³
- 1766 Çün Muĥammed irdi devlet-ĥâneye
Íapudan söyledi Zühre âneye
- 1767 Didi kim yâ Fâtıma sen taşra gel
İçerüye girelüm gel elüm al
- 1768 Fâtıma ĥâtûn hemân íarşuladı
Ey gözüm nûrı nedür ĥâlüñ didi
- 1769 Başuñuñ ağrısı bugün nicedür
Kim çekersin anı nice ğicedür
- 1770 Didi kim bugün íatı yanar tenüm
Her taraıdan daĥi íaynar bu íanum¹⁵²⁴
- 1771 Bu göñül deryâsı taşıdı key¹⁵²⁵ Óaceb
Ol muĥâte irmege ílur taleb

¹⁵¹⁹ beyân: yiyen Z ve M2.

¹⁵²⁰ ol Hudâ: Ĥaı TeÓâlâ Z ve M2.

¹⁵²¹ andan: ol dem Z.

¹⁵²² irdi tâ: tâ ki irdi Z ve M2.

¹⁵²³ Bu beyit M2'de yoktur.

Z'de: Tâ íyâmet söylenürse bu kelâm
Biñde biri olmaya bunun tamâm

Pes bu Óâlem tâ ki tutduıça niżâm

Diyüñ mutahhar ravzasına es-selâm.

¹⁵²⁴ Z'de: Her tamarlarda íatı íaynar íanum, M2'de: Hem tamarlarda daĥi íaynar íanum.

¹⁵²⁵ taşıdı key: hem taşıdı Z ve M2.

- 1772 Cân hümâsı pes o¹⁵²⁶ dôsta varmağa
Perr ü bâlin açdı cevân urmağa
- 1773 Cezbe-i Hâî şöyle tutdı dört yanum¹⁵²⁷
Götürüp getmek diler cismüm benüm¹⁵²⁸
- 1774 Yüri turma içerüye girelüm
Nicedür taîdâri Hâîuñ görelüm
- 1775 Vardı döşek üstine yatdı Resûl
Ehl-i beyti cemÖ oldu sağ u¹⁵²⁹ sol
- 1776 Zahmeti varduıca arta başladı
Gam ve¹⁵³⁰ guúúa halı orta başladı
- 1777 Úubh vaîti oldu çün geldi Bilâl
Muútafânuñ¹⁵³¹ derdile olmuş hilâl
- 1778 DaÖvet eyledi Resûli mescide
Tâ imâmet ide aúhâba gide
- 1779 Muútafâ didi mecâlüm yoıdurur
Zahmetüm bugün iñen artuıdurur
- 1780 Varup Ebû Bekre¹⁵³² di olsun imâm
Aña aúhâb iítidâ ılsun tamâm
- 1781 Âh u vâhile dönüp getdi¹⁵³³ Bilâl
Vardı aúhâb içine şaldı melâl
- 1782 Didi bunlara Resûlüñ zahmeti
Şöyle bilün ki bugün hayli íatı
- 1783 Çün Ebû Bekre sözi didi Bilâl
Ol dañi bu emre¹⁵³⁴ ıldı imtişâl

¹⁵²⁶ pes o: ol Z ve M2.

¹⁵²⁷ tutdı dört yanum: dutmuşdur benüm Z.

¹⁵²⁸ benüm: tenüm Z.

¹⁵²⁹ sağ u: sağ-ı M2.

¹⁵³⁰ gam ve: gam u Z, gamm-ı M2.

¹⁵³¹ Muútafânuñ: Muútafâ Z.

¹⁵³² varup Ebû Bekre: varuben Bû Bekre Z.

¹⁵³³ dönüp getdi: dönübeni Z ve M2.

¹⁵³⁴ emre: söze M2.

- 1784 Geçdi mihrâba çü oldı muftedâ¹⁵³⁵
Eyledi çünki şalâte ibtidâ
- 1785 Geldi gönline didi kim neyledüm¹⁵³⁶
Kim bu iş bir ulu işdür eyledüm¹⁵³⁷
- 1786 Muútafânuñ¹⁵³⁸ yeridürür işbu yir
Duymadı çekdi elin úldı nefâr
- 1787 NaÓra urdı düşdi aúhâb¹⁵³⁹ içine
Şanasın od düşdi aúhâb içine
- 1788 ÓAılını cemÓ eyledi turdı urı
Gördi aúhâb içine düşmiş gırı

54b

- 1789 Ağladı¹⁵⁴⁰ zârile didi nidelüm
Ahmedi isteyü íanda gidelüm
- 1790 Cümle Óâlem tendürür ol cânıdur
Yaralu yüreklerüñ dermânıdur
- 1791 Aramuzda olmayıcaı Muútafâ
Óâlemüñ zevîi bize gelür¹⁵⁴¹ cefâ
- 1792 Her biri toprağa sürerdi yüzi
Zârile dirleridi¹⁵⁴² dertlü sözi

**Hâêa taírâru ve taÓbâru Óan-selâmi'ú-úahâbeti rıdvânu'llâhi ve TeÓâlâ
Óaleyhim ecmaÓân¹⁵⁴³**

- 1793 Ey dirágâ şâh-ı sultân gelmedi
Íodı bunda bizi¹⁵⁴⁴ hayrân gelmedi
- 1794 Çâh-ı hicrâna bıraıfı cânları

¹⁵³⁵ çü oldı muftedâ: yirini çün oldı iítidâ Z, çün oldı muftedâ M2.

¹⁵³⁶ neyledüm: neyledün Z ve M2.

¹⁵³⁷ eyledüm: eyledün Z ve M2.

¹⁵³⁸ Muútafânuñ: Muútafâ Z.

¹⁵³⁹ aúhâb: mihrâb Z ve M2.

¹⁵⁴⁰ ağladı: eyledi Z.

¹⁵⁴¹ bize gelür: gelür bize Z, bize olur M2.

¹⁵⁴² dirleridi: dirlerlerdi Z.

¹⁵⁴³ M2'de bu başlık yoktur.

Z'de: Hâêa taídâr ve taÓbâr Óan-aúhâbi li'ú-úahâbeti rıdvânu'llâhi teÓâlâ Óaleyhim ecmaÓân.

¹⁵⁴⁴ bunda bizi: bizi bunda Z ve M2.

Bu göñül mısırına ol cân gelmedi

1795 Düşdi bülbüller bahârından cüdâ
Úanki úış irdi gülistân gelmedi¹⁵⁴⁵

1796 Örtđi¹⁵⁴⁶ þulmet bu göñül mehtâbını
Bu seher ol şems-i tâbân gelmedi

1797 Fâş olundı¹⁵⁴⁷ Óâşıfun gizlü işi
Sırrile maÓúúí pinhân¹⁵⁴⁸ gelmedi

1798 İntipârından íamu oldı hilâl¹⁵⁴⁹
Gün gibi toğup nıgehbân¹⁵⁵⁰ gelmedi

1799 Leyki¹⁵⁵¹ firíat þulmetinde íalduñ¹⁵⁵² uş
Ol viúâl-i âb u hayvân gelmedi¹⁵⁵³

1800 Bu göñüller tahtı varân oldı çün
Cân-ı tahtına o sultân¹⁵⁵⁴ gelmedi

1801 **VâÓiz** anuñ Óaşırı ile buldı cân
Andan özge cânına cân gelmedi

Rûh-ı pâk-i seyidâ kâóinât-râ úalavât¹⁵⁵⁵

1802 Gözyaşını şanki seylâb itdiler¹⁵⁵⁶
Mescidüñ içini pür-âb itdiler

1803 Biri biri¹⁵⁵⁷ yüzine baíaridi
Birinüñ odı birin yaíar idi

1804 Muútafâ işitdi bir gavğay¹⁵⁵⁸ gelür
Âh u vay u zârı hûy-ı hây¹⁵⁵⁹ gelür

¹⁵⁴⁵ Z'de ve M2'de bu beyitle bir sonraki beyit yer değıştirmiştir.

¹⁵⁴⁶ örtđi: artđı Z.

¹⁵⁴⁷ olundı: oldı Z ve M2.

¹⁵⁴⁸ maÓşúí pinhân: maÓşúí pünhân M1, maÓşúí u penhân Z, maÓşúí-ı benhân M2.

¹⁵⁴⁹ íamu oldı hilâl: hilâl oldı íamu Z ve M2.

¹⁵⁵⁰ nıgehbân: negehbân M1, negâhân Z, negehân M2.

¹⁵⁵¹ leyki: leyl-i M2, leyl ü Z.

¹⁵⁵² íalduñ: íalduí Z ve M2.

¹⁵⁵³ viúâl-i âb u hayvân gelmedi: viúâl ü âb u hayvân íalmadı Z.

¹⁵⁵⁴ cân-ı tahtına o sultân: cân u cânân u Süleymân Z, cân u tahtına ol Süleymân M2.

¹⁵⁵⁵ Bu başlık M1'de ve M2'de yoktur.

¹⁵⁵⁶ itdiler: eylediler M2.

¹⁵⁵⁷ biri biri: birbirinüñ Z.

¹⁵⁵⁸ bir gavğay: çün gavğa Z, bir gavğa M2.

¹⁵⁵⁹ zârı hûy-ı hây: zâr u hûy u hây Z, zâr u hûy-ı hâ M2.

- 1805 Şordı Aĥmed didi kim işbu nedür
NaŖra vü úayĥa bu ĥây-ı hû¹⁵⁶⁰ nedür
- 1806 Didiler kim yâ Resûl aúĥâbdurur¹⁵⁶¹
Yoluĥa cân oynayan aĥbâbdurur¹⁵⁶²
- 1807 Çün seni bulmadılar anda bugün
Derdile cigerleri oldu düĥün
- 1808 Anlaruĥ işitdüĥüĥ zârâdurur
Biri¹⁵⁶³ ikisi degül vârádurur
- 1809 Tenlerinden şanki getmişdür ĥayât
Ílamazlar fevt olur vaít-i úalât
- 1810 Bu söze Aĥmed taĥammül ílmadı
İbn-i ŖAbbâsa ŖAláye deyin didi
- 1811 Didiler geldi bu iki bahtiyâr¹⁵⁶⁴
Girdiler yanlarına bu iki yâr¹⁵⁶⁵
- 1812 Vardı aúĥâbile fecri íldı ĥoş
Gördi aúĥâbuĥ¹⁵⁶⁶ yüregi íldı cûş
- 1813 Minbere çıldı rivâyetdür bu söz
Anlayana ĥoş kifâyetdür bu söz
- 1814 Ĥaíía íldı evvelâ¹⁵⁶⁷ ĥamd ü şenâ
Daĥi íldı ehl-i âmâna duŖâ
- 1815 Müşkilâtın ĥalli íldı bunlara¹⁵⁶⁸
Hem devâsın didi ĥaste cânlara
- 1816 Hem didi kim göreyim cümleñüzi
Oldı kim¹⁵⁶⁹ ayruí göremeyim sizi

¹⁵⁶⁰ ĥây-ı hû: ĥây u hûy Z.

¹⁵⁶¹ aúĥâbdurur: aúĥâbdur Z ve M2.

¹⁵⁶² aĥbâbdurur: aĥbâbdur Z ve M2.

¹⁵⁶³ biri: birisi Z ve M2.

¹⁵⁶⁴ bahtiyâr: ihtiyâr Z ve M2.

¹⁵⁶⁵ Z'de ve M2'de: Tekyelendi anlara bu bahtiyâr.

¹⁵⁶⁶ aúĥâbuĥ: aúĥâbı Z ve M2.

¹⁵⁶⁷ Ĥaíía íldı evvelâ: Ĥaíína íldı çü Aĥmed Z.

¹⁵⁶⁸ bunlara: bunlaruĥ Z ve M2.

¹⁵⁶⁹ oldı kim: ola kim Z, ola ki M2.

- 1817 Giderim çün baña düşmişdür sefer
Íluram¹⁵⁷⁰ yüzünüze bir dem nażar
- 1818 Siz daħi tıyınca baıuñ yüzüme
Şıdıle íulaí uruñ hem¹⁵⁷¹ sözime
- 1819 Gördüğünüz beni bugündür hemán
Göstüre Óuıbâda Rabbü'l-âlemán
- 1820 Bunlaruñ derdini arturdu yine
Cânlarına tâze¹⁵⁷² od urdu yine
- 1821 Dinlediler Muútafânuñ vaÓıını
Diyelüm sizlere dinleñ vaÓıını¹⁵⁷³

55b

- 1822 Didi ol rûz-ı ııyâmet olıcaı
Her kişı itdügi işi bulıcaı
- 1823 Er ve¹⁵⁷⁴ Óavrat çünki íabrinden tura
Gelüben ol dem muhâsibler ire¹⁵⁷⁵
- 1824 Her birinden soralar dört nesneyi
Şormayalar şanma senden her şeyi
- 1825 Diyeler maluñ neden kesb eyledüñ
Hem neye şarf eyledüñ di neyledüñ
- 1826 Hem ikinci soralar şavm u¹⁵⁷⁶ úalât
Tutduñuz mı yâhû¹⁵⁷⁷ virdüñ mi zekât
- 1827 Hem nirede¹⁵⁷⁸ geçdi Óömrüñ her nefes
Neyi terk itdüñ neyi úlduñ heves
- 1828 Soralar hem daħi Óilminden aña
Óılmünile neyledüñ öñden şoña

¹⁵⁷⁰ íluram: íılayım Z, baıayım M2.

¹⁵⁷¹ íulaí uruñ hem: hem íulaí uruñ Z ve M2.

¹⁵⁷² tâze: M2'de yoktur.

¹⁵⁷³ sizlere dinleñ vaÓıını: siz daħi dinleñ baÓıını Z, siz dinleñ baÓıını M2.

¹⁵⁷⁴ ve: ü Z ve M2.

¹⁵⁷⁵ ire: vire M2.

¹⁵⁷⁶ şavm u: şavm-ı M2.

¹⁵⁷⁷ tutduñuz mı yâhû: tutduñ mı úlduñ mı M1.

¹⁵⁷⁸ nirede: nireden Z ve M2.

- 1829 Her kişinüñ bildüğinden soralar
Dán ü¹⁵⁷⁹ Ölminden ne bilür göreler
- 1830 Vay eger virmez¹⁵⁸⁰ ola toğrı cevâb
İşi anuñ bil harâb olur¹⁵⁸¹ harâb
- 1831 Cehd eylen tâ helâlden kesb idüñ
Hem helâle úarf idüñ toğrı gidüñ
- 1832 Hem yaramaz işde Öömr¹⁵⁸² itmeñ telef
Eyüye yoldaş oluñ ola halef
- 1833 Hâíía yarar iş işlen görmedin¹⁵⁸³
Hayr işüñ bilmez münâfíílar dadın
- 1834 Dâóimâ Óilm öğrenüñ Hâíía yarar
Her ne kim ílur anı ol¹⁵⁸⁴ Hâí görür¹⁵⁸⁵
- 1835 Ol Hudâ üç nesneyi red itmeye
Bilüñ anuñ ehli¹⁵⁸⁶ mañrûm getmeye
- 1836 Birisi úâóim duÓâsıdur anuñ
Hem duÓâsı dañi Óâdil sultânuñ
- 1837 Birisi mañlûm duÓâsıdur yaíán
Pâlime varma aña olma yaín¹⁵⁸⁷
- 1838 Varurisen toğrı söyle Hâí sözi
Seyf-i úârımdan yitidür Hâí sözi
- 1839 Pâlimüñ žulmine ger meyl idesin
Toğrı yolu íoyup egri gidesin

56a

- 1840 Anı yaían od seni dañi yaíar
Pâlim olan kişiden irer zarar
- 1841 Ehl-i tahíííuñ rivâyetin işit

¹⁵⁷⁹ dán ü: dán-i M1.

¹⁵⁸⁰ virmez: dimez M2.

¹⁵⁸¹ olur: oldı M2.

¹⁵⁸² Öömr: Öömri şarf Z.

¹⁵⁸³ işlen görmedin: işlen turmadın Z, eylen turmadın M2.

¹⁵⁸⁴ ol: M2'de yoktur.

¹⁵⁸⁵ Bu beyit M1'de yoktur.

¹⁵⁸⁶ bilüñ anuñ ehli: ehli anuñ bil ki anuñ bil ki Z, ehl-i anuñ bil ki M2.

¹⁵⁸⁷ Z'de ve M2'de: Pâlim olan yanına varma saín.

Saḡa ḥaí söziḡ kifâyetin işit

- 1842 Didiler bir nev'âa vardur bir yılan
Kim muḥaîîâidur bu söze sen inan
- 1843 Kendü ḥâlinde giden kişiye ger
Ol yılan ílsa aḡa¹⁵⁸⁸ bir kez naḡar
- 1844 Ol yílandan¹⁵⁸⁹ ol kişi mesmûm olur
Şaḡlıḡından ol hemân maḡrûm olur
- 1845 Ya düřer¹⁵⁹⁰ ol demde ölür ol kişi
Kimse bilmezdi neye irdi baři¹⁵⁹¹
- 1846 Ya řarardur¹⁵⁹² haste olur bir zamân
Âḡir öldürür anı vîrmez emân
- 1847 Fâsî-ı¹⁵⁹³ pâlim beterdür mârdan¹⁵⁹⁴
Mülhidüḡ sözi eşeddür nârdan
- 1848 Yoldaş olma mülhîde dânuḡ yıar
Pâlimüḡ odı seni daḡi yaíar
- 1849 Şol ki nâ-maḡremdürür íl ictinâb
Diḡleme tanburı ney çeng ü¹⁵⁹⁵ rebâb
- 1850 Âḡulu yılan gibi cümle bular
Tâbi' olanları cümle âḡular
- 1851 Ġâfil iken seni göḡlüḡ öldürür
Nûr-ı Ḥaí yerine pulmet toldurur
- 1852 Pâhir u bâtın seni mesmûm ider
Íurb-i Ḥaídan dûr ider maḡrûm ider
- 1853 Şanma bu sözi yabandan söylenür
Íavl-i Aḡmedden beyândan söylenür
- 1854 Kimi sünnet kimi farz u¹⁵⁹⁶ müsteḡab

¹⁵⁸⁸ aḡa: eger M2.

¹⁵⁸⁹ yílandan: naḡardan Z ve M2.

¹⁵⁹⁰ düşer: düşerse M2.

¹⁵⁹¹ irdi başi: irer işi Z, irdi işi M2.

¹⁵⁹² şarardur: şararur Z ve M2.

¹⁵⁹³ fâsî-ı: fâsî u Z ve M2.

¹⁵⁹⁴ mârdan: nârdan M2.

¹⁵⁹⁵ çeng ü: çeng-i M2.

¹⁵⁹⁶ farz u: farz-ı M2.

Cümlesi íavl-i Nebádür muntehab¹⁵⁹⁷

1855 Didiler aúhâb ki yene¹⁵⁹⁸ yâ Resûl
Ger ílursa bu íayâ bize nüzûl

1856 YaŖná gidersin aramuzdan çíup
Bizi bu ayrılıú odına yaíup

56b

1857 Kime tâbiŖ olalum bize buyur
Vaítile sen işümüz íayır toyur¹⁵⁹⁹

1858 Didi Aĥmed size niçe dimişem
Ben giderem¹⁶⁰⁰ iki vâŖip íomışam

1859 Biri nâtídur anuĥ söyler kelâm
Biri úâmit söylemez bilüĥ tamâm

1860 Söyleyen vâŖip kitâbu'llâhdurur¹⁶⁰¹
Biri ölüm öldüren Allâhdurur¹⁶⁰²

Íâle'n-nebiyyü Ŗaleyhi's-selâm *teraktü fá-küm vâŖipeyn en-nâtíú ve'ú-úâmitu*
*emme'n-nâtíú ÍurŖânun ve emme'ú-úâmitü el-mevtü úadeía Resûlu'llâh*¹⁶⁰³

1861 Daĥi íodum didi iki Ŗeíaleyn
ŖÂlem ikidendürür êá nûr-ı Ŗayn¹⁶⁰⁴

1862 Biri ÍurŖândur kim anuĥ¹⁶⁰⁵ oíunur
Ėâhiri hem bâtınıdur cümle nûr

1863 Biri evlâdumdurur ázzet íluĥ
Sevgüsini anlaruĥ devlet bilüĥ

Íâle'n-nebiyyü úallâ'llâhü Ŗaleyhi ve sellem *teraktü fá-küm Ŗeíaleyni kitâbu'llâh ve*
*evlâdá*¹⁶⁰⁶

¹⁵⁹⁷ Nebá dir muntehab: Nebáden müsteĥab Z, Nebáden munteĥab M2.

¹⁵⁹⁸ ki yene: yine hem Z, yine M2.

¹⁵⁹⁹ sen işümüz íayır toyur: işümüzi sen íayır Z ve M2.

¹⁶⁰⁰ giderem: gidersem Z.

¹⁶⁰¹ kitâbu'llâhdurur: kitâbu'llâhdur Z.

¹⁶⁰² Allâhdurur: Allâhdur Z.

¹⁶⁰³ Ímâm-ı Gazâlî, *Kimyâ-yı Saadet*, s. 177.

Bu başlık M2'de yoktur.

Z'de: Íâle'n-nebiyyü Ŗaleyhi's-selâm *teraktü fá-küm vâŖizâne en-nâtíú ve'ú-úâmitü fe'l-íur'ânun ve emme'ú-úâmitü fe'l-mevtü úadeía Resûlu'llâh ve nataía Ĥabábu'llâh.*

¹⁶⁰⁴ Z'de ve M2'de: ŖÂlemüĥ ol ikidendür ĥüsn-i zeyn.

¹⁶⁰⁵ kim anuĥ: anuĥ kim Z ve M2.

- 1864 Dâ'îmâ 'îrôânile ılunŖ Ŗamel
Hôş görüŖ evlâdumı siz her¹⁶⁰⁷ maĥal
- 1865 Fitne-i âhir zamândan úaınunŖ
Diyelüm ba'Ŗzısını diŖlen¹⁶⁰⁸ anunŖ
- 1866 Birisi anunŖ zamân-ı hüdnedür
Hüdne bilünŖ ol ulu fitnedürür¹⁶⁰⁹
- 1867 Ol zamân ehlinde himmet bu ola
Ne olursa ola tek¹⁶¹⁰ íarnı tola
- 1868 AnlarunŖ dâni ola dirhemleri
Ĥa'î'ün olmaya hâç Ŗamelleri¹⁶¹¹
- 1869 Íibleleri ola hem Ŗavratları
Gözlerini bağlaya Ŗehvetleri
- 1870 Íalmaya Ŗavrat yüzinde hem ĥayâ
Ŗörmeye yüz kimseden utanmaya

57a

- 1871 Yüzi açuí íanda olsa¹⁶¹² gezeler
Dâni yíup¹⁶¹³ yüzlerini düzeler
- 1872 Er kiŖiye beŖzedeler başları¹⁶¹⁴
Íılalar ŖerŖa muĥâlif işleri¹⁶¹⁵
- 1873 Eyü tonları¹⁶¹⁶ yabanda geyeler
Eve gelicek çıíarup íoyalar
- 1874 Hem oğul ataya ĥürmet íılmaya
Íız anadan daĥi öĖüt almaya

¹⁶⁰⁶ *kitâbu'llâh ve evlâdâ: kitâbu ve Ŗizzetâ* Z. Bu başlık M2'de yoktur.

Müslim, *Sahih*, Fedâilü's-Sahâbe, 36/37

¹⁶⁰⁷ her: bu M2.

¹⁶⁰⁸ ba'Ŗzısını diŖlen: ba'Ŗzını diŖlen siz Z, ba'Ŗzını diŖlen M2.

¹⁶⁰⁹ Z'de ve M2'de: Ol hüdne bil ki ulu fitnedür.

¹⁶¹⁰ ola tek: olarunŖ Z, olsun tek M1.

¹⁶¹¹ Z'de ve M2'de: Ĥa'î dâni'ün olmaya hâç Ėamları.

¹⁶¹² olsa: olursa Z ve M2.

¹⁶¹³ yíup: íoyup Z.

¹⁶¹⁴ başları: başların Z ve M2.

¹⁶¹⁵ işleri: işlerin Z ve M2.

¹⁶¹⁶ tonları: tonların M2.

- 1875 Fırnağile çalınan çalguları
Çalalar dinleyeler halí ekşerá
- 1876 Hamr içile âşikâra fısı ola
Mescid ola tenhâ¹⁶¹⁷ meyhâne tola
- 1877 Cehli arta Óilme ıymet íalmaya
Óıllm-i dâne dañi rağbet olmaya
- 1878 Þâlim ola ol zamânun begleri
Fâsı ola her mekânun mihteri
- 1879 Beg buyurdu deyü atlar íoşalar
Her harâmun çevresine üşeler
- 1880 Birbirine düşe İslâm begleri
Þulmile Óâlem yııla¹⁶¹⁸ yer yeri
- 1881 Ehl-i âmâna degül bu iş sezâ
Birbirini ırup ideler¹⁶¹⁹ ğazâ
- 1882 Şanmağıl bu sözleri sen serseri
Kim dimişdür bunı ol dán serveri
- 1883 Niçe bunlardan dañi ğayri nişân
Olısardur gelicek âñir zamân
- 1884 **Tâ ıyâmet söylenürse bu kelâm**
Biñde biri olmaya bunun tamâm¹⁶²⁰
- 1885 **Pes bu Óâlem tâ ki tutduıca niþâm**
Diyelüm hoş es-salâtü ve's-selâm¹⁶²¹
- 1886 Dinle yene söz başına varalum¹⁶²²
Yene irişdi hikâyet görelüm
- 1887 Minber üstinden¹⁶²³ Habábu'llâh yene
İndi ol dem Óazm ıldı evine

¹⁶¹⁷ tenhâ: tehâ Z.

¹⁶¹⁸ Óâlem yııla: yııla Óâlem Z ve M2.

¹⁶¹⁹ ırup ideler: ıralar íala Z, ırafal M2.

¹⁶²⁰ Bu ve bundan sonraki beyit M2'de yoktur.

Z'de: Biñ ıyâmet olsa bu olmaya tamâm.

¹⁶²¹ Z'de: Ger dilersiz bulasız oddan necât

ÓAşîle derdile eydün eú-úalât.

¹⁶²² varalum: girelüm M2.

¹⁶²³ üstinden: üstinde Z.

- 1888 İbn-i ŖAbbâsla¹⁶²⁴ ŖAlâ ol iki er
Muútafâ yanına yene geldiler
- 1889 Her taraftan íoltuđına girdiler
Varuben íapusına ırgürdiler¹⁶²⁵
- 1890 Fâtıma íarşuladı¹⁶²⁶ babasını
Âh idüp didi nidem babasını
- 1891 Futdı elin döşege iletđi anı¹⁶²⁷
Ditredi turamadı nâzik¹⁶²⁸ teni
- 1892 Evün içi tolmışidi zârile
Şehr içi yanmışdı úanki nârile
- 1893 Er ve¹⁶²⁹ Ŗavrat ölü gibi ağlayu
Derdile olmışdı başları íayu
- 1894 Didi kim yâ Fâtıma gel berü sen
Ben giderem háyrete sen íal esen¹⁶³⁰
- 1895 Yanuma otur benüm diňle sözüm
Íoíula boynumu bir dem ey ízum
- 1896 Çün irişdi vaít öň¹⁶³¹ ben giderem
Íş bu fânâ Ŗâlemi¹⁶³² terk iderem
- 1897 Lâ-mekânem çün mekânım andadur
Murğ-ı háíım âşiyânım andadur
- 1898 Tâvûs-ı íudsâ ilâháyem ezel
Seyrgâhum bústânım andadur¹⁶³³
- 1899 Tâcir-i háíım yükümi bağladum
Bârgâhum pes¹⁶³⁴ dükânım andadur

¹⁶²⁴ İbn-i ŖAbbâsla: İbn ü ŖAbbâs u Z, İbn-i ŖAbbâs vü M2.

¹⁶²⁵ varuben íapusına ırgürdiler: Fâtıma íarşıladı çün gördüler Z.

¹⁶²⁶ Fâtıma íarşuladı: ağlayuraí íucuben Z.

¹⁶²⁷ anı: omı Z.

Bu mısradâ vezin hatası vardır.

¹⁶²⁸ turamadı nâzik: turmadın nâzik Z, turmadın ol nâzik M2.

¹⁶²⁹ ve: ü M2.

¹⁶³⁰ esen: âsân M1.

¹⁶³¹ vaít öň: vaítüm uş Z ve M2.

¹⁶³² Ŗâlemi: dünyei Z.

¹⁶³³ Bu beyit M1’de yoktur.

- 1900 Hısn-ı¹⁶³⁵ hâfıum açılır bâbum Hâfâ
Hâfızum hem pâsbân¹⁶³⁶ andadur
- 1901 ÓÂynuma Óayne'l-yaíán oldı Óayân
Şâhidüm Óayne'l-Óayân¹⁶³⁷ andadur
- 1902 **VâÓipem** Ahmed dilinden söylerem
Zârâ maÓnáde lisân¹⁶³⁸ andadur
- 1903 **Tâ úyâmet söylenürse bu kelâm**
Biñde biri olmaya bunuñ tamâm¹⁶³⁹
- 1904 **Pes bu Óâlem tâ ki tutduıca niñâm**
Diyelüm hôt es-salâtü ve's-selâm
- 1905 Fâtıma çünkü bu sözi dinledi
Bili büküldi hemân-dem inledi

58a

- 1906 Zârâ ílup didi kim ben nideyim
Ya seni isteyü íanda gideyim
- 1907 Seni bir dem görmese¹⁶³⁸ bu gözlerüm
Turmayup dâóimâ yollar gözlerüm
- 1908 Nideyim ki¹⁶³⁹ kimse saña benzemez
Sencileyin kimse hâç gelür dimez
- 1909 Hôt müşerrefdüm¹⁶⁴⁰ cemâlünle senün
Giçiser Óömrüm hayâlünle senün
- 1910 Hâç dermân ola mı bile gidem
Ger ola biñ yıl Óömür¹⁶⁴¹ sensüz nidem
- 1911 Didi ízum çâre yoıdur ol işe
Kendünji biraíma olmaz teşváşe
- 1912 Her nefes ki¹⁶⁴² âdem oğlanı alır

¹⁶³⁴ pes: hem M2.

¹⁶³⁵ hısn-ı: hıss-ı M1 ve M2 .

¹⁶³⁶ pâsbân¹⁶³⁶: nâúr¹⁶³⁶um hem pâsübân¹⁶³⁶um Z.

¹⁶³⁷ Bu beyit M1'de, bu ve bundan sonraki beyit M2'de yoktur.

¹⁶³⁸ görmese: görmese M1.

¹⁶³⁹ ki: kim Z ve M2.

¹⁶⁴⁰ müşerrefdüm: müşerrefdür Z ve M2.

¹⁶⁴¹ Óömür: Óömrüm Z.

Levh-i mahfûbda íamu mektûb olur

- 1913 Bir nefes öndün ve şöñ gelmez ecel
Ol ecelden artuğına irmez el
- 1914 Tiz gelürsin ğam yeme ardumca sen
Bâía olmaz kimseye bil bu vatan
- 1915 Bunı didi yaşile tıldı gözi
Didi íanı şol¹⁶⁴³ iki körpe íuzı
- 1916 Yanuma gelsün Hüseynile Hâsan
Ġuşşasın göñlümün¹⁶⁴⁴ anlardur kesen
- 1917 Hem gelüp anlar da görsünler¹⁶⁴⁵ beni
Dañi andan vireyim Hâía canı
- 1918 Tiz varuben anları getürdiler
Ol Hâbábün yanına yetürdiler
- 1919 Gördiler bunlar Resûli key ýaÓáf
Lerze íulur turmadın cism-i¹⁶⁴⁶ latáf
- 1920 Didiler kim ey dede noldun bugün
Eylemiş bu hastelik ğâyet¹⁶⁴⁷ zebûn
- 1921 Nolayidi işbu hâl üzre seni
Olayıduñ görmeyeydüñ ey ğaná
- 1922 Vir haber hâlünden ey sultânumuz
Yoluña olsun fidâ bu cânumuz

58b

- 1923 Íıl tesellâ bize¹⁶⁴⁸ yoísa yanduı uş
Nâr-ı firíat odına¹⁶⁴⁹ boyanduı uş
- 1924 Didi kim¹⁶⁵⁰ ey íuzılar yürün berü
Yanuma yaín gelün tiz ilerü

¹⁶⁴² ki: kim Z.

¹⁶⁴³ şol: ol M2.

¹⁶⁴⁴ Ġuşşasın göñlümün: bu göñül Ġuşşasın Z.

¹⁶⁴⁵ gelüp anlar da görsünler: gelüp anlar dañi görsün Z, dañi anlar gelüp görsün M2.

¹⁶⁴⁶ cism-i: cism ü Z.

¹⁶⁴⁷ ğâyet: seni Z ve M2.

¹⁶⁴⁸ bize: bizi Z ve M2.

¹⁶⁴⁹ nâr-ı firíat odına: nâr u firíat gözine Z.

¹⁶⁵⁰ kim: ki M2.

1925 Yüzüme toyınca baıun bir zamân
Vaít olmışdur tamâm¹⁶⁵¹ virmez emân

1926 Yüzünüze ılayım bir dem nažar
Tâ ıyâmet bir daği görmeyiser¹⁶⁵²

1927 Kim baņa irdi haber ol hândan
Kim¹⁶⁵³ işâret oldu ol cânândan

1928 YaŖná kim uruldı kûs-ı ve'r-raĥâl
Şevî-i keŖsin¹⁶⁵⁴ toldurup şundı Celâl

1929 DaŖvet eyledi bilün sultân beni
Diledi kim eyleye mihmân beni

El-firâi el-firâi yâ Muĥammed el-firâi¹⁶⁵⁵

1930 Íalmadı úabrum íarârum íalmadı¹⁶⁵⁶
Getdi elden ihtiyârum íalmadı¹⁶⁵⁷

1931 Bu fenâ dünyâyı yârsız niderem
Çünkü daŖvet ıldı yârüm giderem¹⁶⁵⁸

1932 Rûz u şeb maíúúdum ol maŖşûídurur¹⁶⁵⁹
Ĥadden aşdı intipârum giderem¹⁶⁶⁰

1933 Mâsivâ'llâh âşúa ağıârdurur¹⁶⁶¹
Gel didi çün baņa yârüm giderem

1934 Emr geldi yene iş oldu tamâm
Íalmadı hâç daği kârüm giderem

1935 ŖAşş şarâbını pey-â-pey úundı Ĥaí
Aşdı¹⁶⁶² başumdan ĥumârum giderem

¹⁶⁵¹ tamâm: yaíân Z ve M2.

¹⁶⁵² bir daği görmeyiser: daği sizi kim görer Z ve M2.

¹⁶⁵³ kim: hem Z ve M2.

¹⁶⁵⁴ keŖsin: kâse Z, kâsin M2.

¹⁶⁵⁵ Bu başlık M1'de ve M2'de yoktur.

¹⁶⁵⁶ úabrum íarârum íalmadı: úabr u íarârum giderem Z.
Bu ve bundan sonraki beyit M2'de yoktur.

¹⁶⁵⁷ íalmadı: giderem Z.

¹⁶⁵⁸ Bu beyit Z'de yoktur.

¹⁶⁵⁹ Z'de ve M2'de: Rûz-i şeb maíúúdum ol maŖşûídur.

¹⁶⁶⁰ M2'de bu mısra ile bir sonraki beytin ilk mısraı yer değiştirmiştir.

¹⁶⁶¹ ağıârdurur: ağıârdur Z ve M2.

¹⁶⁶² aşdı: arttı Z ve M2.

- 1936 Varlıgum ma'ûşûî benüm yağmaladı
Virdüm uş yolına varum¹⁶⁶³ giderem
- 1937 Vaşl úûyına şusadı cân u dil
ÔAşî yeli arturdi nârum giderem
- 1938 Getdi keşret geldi vahdet hâli hûş¹⁶⁶⁴
Birlige döndi şumârum¹⁶⁶⁵ giderem
- 1939 **Vâ'îpâ** çün bitmez iş ad sanile¹⁶⁶⁶
Di íoram nâmûsı Ôârı¹⁶⁶⁷ giderem

59a

- 1940 **Tâ úyâmet söylenürse bu kelâm**
Nice hâşr ola bu olmaya tamâm¹⁶⁶⁸
- 1941 **Pes bu Ôâlem tâ ki tutduıca nîpâm**
Diyelüm hûş es-salâtü ve's-selâm
- 1942 Diñle yene ne didi ol dôt-ı Hâí
Añla sözün ma'ónásine toğrı baí
- 1943 Didi degüldür benüm yirüm bu yir
Dôstdan ayru olan Ôâşî esâr
- 1944 Fûtâ-i şekkersitân-ı hâzretem
ÔAndelâb-i gülsitân-ı hâzretem
- 1945 Fâvûs-ı íuds-i ilâhâyem ezel
Bâğbân-ı bûstân-ı lem-yazel
- 1946 İş bu esfelden ol a'ólâya güêr¹⁶⁶⁹
Gam degüldür dañi hem¹⁶⁷⁰ Ôâzm-i sefer
- 1947 Leyki benden úonra hâlünüz nola
Her taraıdan gelicek düşman yola¹⁶⁷¹

¹⁶⁶³ virdüm uş yolına varum: küllâ varum yolına virüp hemân-dem Z.

¹⁶⁶⁴ keşret geldi vahdet hâli hûş: keşretlik ve geldi hâl-i uş M1.

¹⁶⁶⁵ şumârum: çü varum Z.

¹⁶⁶⁶ çün bitmez iş ad sanile: iş bitmez ad u şanile Z ve M2.

¹⁶⁶⁷ nâmûsı Ôârı: nâmûs u Ôârı Z, nâmûsı Ôârum M2.

¹⁶⁶⁸ Bu ve bundan sonraki beyit Z'de ve M2'de yoktur.

Z'de: Hâşre dek ger dinilürse bu kelâm

ÔAşîle diñ eú-úalâtü ve's-selâm.

¹⁶⁶⁹ güêr: gezer Z.

¹⁶⁷⁰ hem: Z'de yoktur.

- 1948 Ol Ĥaía ısmarladum cümle gözi
Didi daħi bir zamân kesdi sözi
- 1949 Zahmeti varduıca arta başladı
Ol mübârek cismi örte başladı
- 1950 Şöyle kim alnından¹⁶⁷² aıdı íatreler
Yüregi yandı ve¹⁶⁷³ döndi şu diler
- 1951 Şuyı aldı¹⁶⁷⁴ yüzine urdı biraz
Hem mübârek gögsine sürdi biraz
- 1952 Ey Hudâ mevtümi âsân eylegil
Ümmetüme baña ihsân eylegil
- 1953 Tâ ki ol dem içre Cebrâûil emân
Íara tonlar geyüben geldi hemân
- 1954 Daħi yetmiş biñ muíarrebler bile
Íaralar geymiş íamu bu derdile
- 1955 Cebrâûilden Muútafâ ııldı suóâl
Geydügün niçün íaradur noldı Ĥâl
- 1956 Hem daħi bunca melek geymiş siyâh
Böyle mi emr itdi bunlara İlâh

59b

- 1957 Cebrâûil didi senün içün bular
Emr-i Ĥaííile íaralar geydiler
- 1958 Ĥaí buyurmadın bular iş işlemez¹⁶⁷⁵
Ĥaí dimedügi sözi hâç¹⁶⁷⁶ söylemez
- 1959 Sırrını her işün ol Allâh bilür
Ĥikmeten her ne ílursa ol¹⁶⁷⁷ ílur
- 1960 Dâr-ı dünyâdan ílursın¹⁶⁷⁸ intiíâl

¹⁶⁷¹ yola: bula Z.

¹⁶⁷² alnından: alnında M2.

¹⁶⁷³ ve: Z'de yoktur, vü M2.

¹⁶⁷⁴ aldı: alup Z.

¹⁶⁷⁵ işlemez: eylemez M2.

¹⁶⁷⁶ hâç: Z'de ve M2'de yoktur.

¹⁶⁷⁷ Ĥikmeten her ne ílursa ol: Ĥikmetile her ne ílursa Z ve M2.

¹⁶⁷⁸ ílursın: ílursañ M2, ílursan Z.

Her kime irse ecel virmez mecâl

- 1961 Kimseye bâfâ degüldür bu cihân
Íavl-i Háidur küllü men Óaleyhâ fân

Íavlühû¹⁶⁷⁹ TeÓâlâ küllü men Óaleyhâ fân ve yebîâ vechü Rabbike êü'l-celâli ve'l-
ikrâm¹⁶⁸⁰

- 1962 Böyle dirken geldi tâ ki¹⁶⁸¹ bir úadâ
Heybetile íapudan geldi nidâ

- 1963 Dir icâzet var mıdur girmeklige
Muútafânuñ yüzüni görmeklige

- 1964 Fâtıma didi yüri vaíti degül
Hâline meşgüldürür şimdi Resûl

- 1965 Bir dañi çağırdı didi gitmezem
Ol Hâbâbi görmedin terk itmezem

- 1966 Fâtıma didi yine kim ey kişi
Vaíti degül virme bize¹⁶⁸² teşvâşi

- 1967 Yene bir dañi çığırdı key íatı
Şöyle kim taşı delerdi heybeti

- 1968 Didi elbetde baña destûr virün
Hizmet için gelmişem ben key görün¹⁶⁸³

- 1969 Fâtıma semÓine irdi çün hitâb
ÓAílı şaşdı virebilmedi cevâb

- 1970 Şöyle kim hergiz mecâli íalmadı
Çağıran kimdür velâkin bilmedi¹⁶⁸⁴

- 1971 Muútafâ dañi işitdi hem¹⁶⁸⁵ sözün
ÓAílını cemÓ eyledi açdı gözin

- 1972 Didi kimdür çağıran yâ Fâtıma

¹⁶⁷⁹ Íavlühû: Íâle'llâhü Tebârek Z.

Bu başlık M2'de yoktur.

¹⁶⁸⁰ Rahmân, 55:26-27. "Yeryüzünde bulunan her canlı yok olacaktır. Ancak azamet ve ikram sahibi Rabbinin zâtı bâkî kalacaktır."

¹⁶⁸¹ geldi tâ ki: tâ ki geldi Z ve M2.

¹⁶⁸² virme bize: ílma bize Z, bize virme M2.

¹⁶⁸³ görün: bilün Z.

¹⁶⁸⁴ bilmedi: íalmadı Z.

¹⁶⁸⁵ hem: anuñ Z ve M2.

Furmadın ılur íapuda demdeme¹⁶⁸⁶

60a

- 1973 Fâtıma didi gözüüm nûrı peder¹⁶⁸⁷
Bir Óarabdurur¹⁶⁸⁸ seni görmek diler
- 1974 İki kerre íapudan çağırdı ol
İçerü girmeklige istedi yol
- 1975 Vaíti degül deyü menÓ itdüm anı
Getmezem dir íatı heybetlü öni
- 1976 Çün üçinci defÓa söyledi sözi
Heybetinden şaŋki tıldı yeryüzi¹⁶⁸⁹
- 1977 Şaşdı Óaílum ditredi küllá tenüm
Şöyle havf itdüm çııar úandum cânım
- 1978 Ey benüm devletlü babam kimdür ol
Tâ ki ister girmege yanuŋa yol
- 1979 İşidenüŋ Óâílı gider ünini
Vây eger görür olursa¹⁶⁹⁰ yüzini
- 1980 Muútafâ didi ízum diŋle beni
Bu işe uğrayısar yohsul ğaná
- 1981 Oldur ol kim evleri ılur harâb
Görenüŋ cânına düşer ıztırâb
- 1982 Her ne¹⁶⁹¹ tahtuŋ öŋine dikse Óalem
Bozulur cemÓiyyeti ılur¹⁶⁹² Óadem
- 1983 Her eve kim varmaŋa niyyet ılur
Zârile feryâd¹⁶⁹³ aŋa íarşu gelür
- 1984 Niçe benem diyenüŋ tutar dilin
Bozuben tedbárini baŋlar elin

¹⁶⁸⁶ demdeme: zemzeme Z ve M2.

¹⁶⁸⁷ peder: meger Z ve M2.

¹⁶⁸⁸ Óarabdurur: Óarabdur M2.

¹⁶⁸⁹ Bu beyit Z’de yoktur.

¹⁶⁹⁰ olursa: anuŋ Z.

¹⁶⁹¹ ne: M2’de yoktur.

¹⁶⁹² ılur: olur Z ve M2.

¹⁶⁹³ feryâd: efġân Z.

- 1985 Giderür nûrını¹⁶⁹⁴ şehlâ gözlerün
Hem şarardur rengini gül yüzlerün
- 1986 LaÓlveş¹⁶⁹⁵ dudaıların rengin bozar
Íarşusunda¹⁶⁹⁶ niçenün bağrın ezer
- 1987 Servi boyları büküp ılur kemân
Hâkile yeksân ider virmez emân
- 1988 Anaların sevgülü oğlanların¹⁶⁹⁷
Íucağından çeker alur cânların¹⁶⁹⁸
- 1989 Âh u¹⁶⁹⁹ feryâd ider elden alamaz
Kimse ol hâç¹⁷⁰⁰ derde dermân¹⁷⁰¹ bulamaz

60b

- 1990 Atalar öninde segridüriken¹⁷⁰²
Şalınur güzel oğul yürür iken
- 1991 Heybetile aña bir kez¹⁷⁰³ görünür
Íuúdurur ata ana anı¹⁷⁰⁴ görür
- 1992 Oğul oğul deyüp anı¹⁷⁰⁵ döğünür
Şağala anı yene¹⁷⁰⁶ íalía úanur
- 1993 Kime ecel irdise¹⁷⁰⁷ íaldurmadı
Fâná dünyâ kimseyi güldürmedi
- 1994 ÓÂíıla dünyâ çevürmedin¹⁷⁰⁸ íafa
Yüz çevürdi aña urdı püşt ü¹⁷⁰⁹ pâ
- 1995 Kimse ölümden íaçup íurtulmadı

¹⁶⁹⁴ nûrını: yüzini M2.

¹⁶⁹⁵ laÓlveş: laÓl M1.

¹⁶⁹⁶ íarşusunda: íarşusına Z ve M2.

¹⁶⁹⁷ oğlanların: oğlanını Z ve M2.

¹⁶⁹⁸ cânların: cânını M2.

¹⁶⁹⁹ âh u: âh-ı M2.

¹⁷⁰⁰ ol hâç: hâç ol Z, hâç ol M2.

¹⁷⁰¹ dermân: M1'de yoktur, Z'de bu sayfanın bir kısmı yırtılmıştır.

¹⁷⁰² segridüriken: sâkirdüriken Z.

¹⁷⁰³ aña bir kez: bir kez aña Z ve M2.

¹⁷⁰⁴ ata ana anı: íanı ata ana M2.

¹⁷⁰⁵ deyüp anı: deyübeni Z ve M2.

¹⁷⁰⁶ anı yene: yene anı Z.

¹⁷⁰⁷ ecel irdise: kim irdi ecel Z ve M2.

¹⁷⁰⁸ çevürmedin: çevürmedi M2.

¹⁷⁰⁹ püşt ü: püşt-ı M2.

Emr-i Hâidân taşra bir¹⁷¹⁰ yol bulmadı

- 1996 Oldur ol kim cânı tenden ayırur
Oldurur uş¹⁷¹¹ seni benden ayırur
- 1997 Adı ÓAzrâóildür anuñ ol kişi
Hâi buyurmuşdur aña işbu işi
- 1998 Geldügi budur hicâbı götüre
ÓÂşu maÓşûfa tâ ki yetüre
- 1999 Ünin işitdün göremezsın anı
Benümile ko anı gözle anı
- 2000 ÓÂşuñ istedügi bugündürür
ÓÂşúa vuúlat günü dügündürür
- 2001 Pes didi kim içerü gel yâ melek
Yerine yetür ne ise Hâi¹⁷¹² dilek
- 2002 Gördi Cebrâóil ki ÓAzrâóil gelür
Muútafânuñ rûh-ı pâkini¹⁷¹³ alur
- 2003 Didi turmazam giderem yâ emár
Egleme beni¹⁷¹⁴ baña destûr vir
- 2004 Didi Ahmed íor mısın beni ğaráb
Şöyle ÓAzrâóil elinde yâ Hâbáb
- 2005 Kişi döstü buñuniçün íazanur
Tâ ki¹⁷¹⁵ yoldaş ola deyü uzanur
- 2006 Cebrâóil didi eyâ nûr-ı úudûr
Cân u dil senüñ ile bulur sürûr

61a

- 2007 Senüñ ile iren irdi¹⁷¹⁶ devlete
Senüñ ile batdı Óâlem rahmete
- 2008 Hâşâ senden döndürem yüzüm gidem

¹⁷¹⁰ bir: hâç Z ve M2.

¹⁷¹¹ uş: kim Z.

¹⁷¹² yetür ne ise Hâi: söz neyise Hâidân Z ve M2.

¹⁷¹³ rûh-ı pâkini: pâk-i rûhını M2.

¹⁷¹⁴ beni: M2'de yoktur.

¹⁷¹⁵ tâ ki: baña Z ve M2.

¹⁷¹⁶ iren irdi: irdi iren Z ve M2.

- Leyki Ĥaífıuñ emri turur pes¹⁷¹⁷ nidem
- 2009 Yüzüñe baımağa hergiz toymazam
Leyki zahmet çekdüğüñe tuymazam
- 2010 Cãn ki¹⁷¹⁸ tenden ayrılur zahmet çeker
Her kişiy e geliser bu derd-i¹⁷¹⁹ ser
- 2011 Yâ Resûla'llâh gideyim turmayam
Seni ÓAzrâóil elinde görmeyem
- 2012 Ben giderem yâ Resûl sen íl yaraí
El-firâí u el-firâí u el-firâí
- 2013 El-vedâó u el-vedâó u ve's-selâm
Dâr-ı dünyâda işüñ oldu tamâm¹⁷²⁰
- 2014 Didi AĤmed sen bilürsin yâ aĥá
Beni unutma velá iken daĥi
- 2015 Cebrâóil gayb oldu çün ol dem hemân
Geldi ÓAzrâóil eve girdi revân
- 2016 Hôş selâm viridi Resûle söyledi
Muútafâyı dinle gör kim neyledi
- 2017 Ne iş e geldüñ didi yâ muóteber
Nice emr itdi Ĥudâ virgil haber
- 2018 Didi geldüm ki¹⁷²¹ ziyâret eyleyem
Nûr-ı vechiñle bu câmı toylayam
- 2019 Ĥaí buyurdi ben saña olam mutáó
Her ne dersen tutaram ben yâ Şefáó
- 2020 Rûĥ-ı pâk râzı olursañ íabý idem
Yoí dir iseñ hôd yine dönem¹⁷²² gidem
- 2021 Didi AĤmed úabr íl eyle kerem
Ümmetümçün bir¹⁷²³ beşâret umaram

¹⁷¹⁷ emri turur pes: emirdür pes ben Z.

¹⁷¹⁸ ki: Z'd e ve M2'd e yoktur.

¹⁷¹⁹ derd-i: derd ü Z.

¹⁷²⁰ 2013-2305 arasındaki beyitler, sayfa kopukluğu nedeniyle Z nüshasında yoktur.

¹⁷²¹ ki: kim M2.

¹⁷²² yine dönem: dönem yine M2.

¹⁷²³ bir: M2'd e yoktur.

2022 Evvel âhir bil ki budur himmetüm
Âı bağışlaya yazıflu ümmetüm

2023 Yene ol dem geldi anda¹⁷²⁴ Cebrâîl
Âı selâm itdi saña dir yâ Halâl

61b

2024 Dile sen¹⁷²⁵ Âı didi Özzet eyleyem
Cism-i pâkin Öarşuñ¹⁷²⁶ üstinde íoyam

2025 Didi Âhmed ümmetüm yerde yetür
Dile Âıdan yâ ahâ işüm bitür

2026 Ümmetümden Âı beni ayırmason
Beni anlaruñla topraıda kosun

2027 İçlerinde bile olmaı dilerem
Rûz-ı mahşer bile topraıdan turam

2028 Tevbesini anlaruñ ílsun íabûl
Şoñ nefesde olmasun anlar¹⁷²⁷ melûl

2029 Geldi Cebrâîl yine hemân¹⁷²⁸ feraâ
Didi göñlüñ içre¹⁷²⁹ ílmasun terâh

2030 Yene ol Âı saña inÖâm eyledi
Ümmetüñe rahmeti¹⁷³⁰ Öâm eyledi

2031 Şoñ nefesde ümmetüñ¹⁷³¹ cân virmedin
Yazıcılar defterini turmadın

2032 Tutula dilleri¹⁷³² söylemez ola
Göñli içinde eger tevbe íla

2033 Öİzzetüñe yâ Muhammed ol íulı
Tevbesin maıbûl idem ílam velá

2034 Çünkü ol server işitdi bu sözi

¹⁷²⁴ yine ol dem geldi anda: ol dem icre yine geldi M2.

¹⁷²⁵ dile sen: dilese M2.

¹⁷²⁶ Öarşuñ: Öarşum M2.

¹⁷²⁷ olmasun anlar: olmasunlar M2.

¹⁷²⁸ geldi Cebrâîl yine hemân: gitdi geldi Cebrâîl yine M2.

¹⁷²⁹ göñlüñ içre: kim göñlüñde M2.

¹⁷³⁰ rahmeti: rahmetin M2.

¹⁷³¹ ümmetüñ: ümmetin M1.

¹⁷³² tutula dilleri: tutula ger dili M2.

Şâd olup ÓAzrâóile tutdı yüzi

2035 Didi kim sen yâ melek ilerü gel
Cânuma şimden girü pes urğıl¹⁷³³ el

2036 Bir zamân ben saña úabr it didügüm
Bu idi Hâidan diledügüm benüm¹⁷³⁴

2037 Ümmetümün tevbesi red olmaya
Bâb-ı rahmet anlara sed olmaya

2038 Geldi ÓAzrâóil Resûlün üstine
Pâk-i rûhın íabý úlmaí íaúdına

2039 Didi bir kez rûha kim ey pâk-i rûh
Cümle-i ervâha sendendür fütûh

2040 Emr-i Hâidur bu mekândan göçesin
Bûsitân-ı lâ-mekâna uçasın

62a

2041 Çünkü ÓAzrâóil sözün işitdi cân
Ayağından dizine geldi hemân

2042 Yene çağırdı ki ey cân göç úl
Vardı ol dem göbeline şöyle¹⁷³⁵ bil

2043 Íatı zahmet çekdi ol dem ol ulu
Ehl-i beytine baíuben didi¹⁷³⁶ şu

2044 Virdiler içdi yüzine sürdi¹⁷³⁷ hem
Ol mübârek sânesine urdı¹⁷³⁸ hem

2045 Didi ey Hâí mevtüm âsân eylegil
Ümmetüme baña îhsân eylegil

2046 Kendözinden getdi bir dem bildiler¹⁷³⁹
Ehl-i beyti cümle zârá úldılar

2047 Çünkü geldi yine kendü özine

¹⁷³³ pes urğıl: gel ur M2.

¹⁷³⁴ diledügüm benüm: benüm istedügüm M2.

¹⁷³⁵ şöyle: bellü M2.

¹⁷³⁶ beytine baíuben didi: beyte baíuben diledi M2.

¹⁷³⁷ sürdi: urdı M2.

¹⁷³⁸ urdı: sürdi M2.

¹⁷³⁹ bildiler: gördiler M2.

Yene ÓAzrâóile diñle sözi ne

- 2048 Key íatı tutduñ beni úldıñ zebûn
Aríun aríun tut beni úyma bugün
- 2049 Didi ÓAzrâóil ki Tañrı ħaíıçün
Ĥaí baña ísmarladı bu ħaíı çün
- 2050 Ol zamân ki aluridüm¹⁷⁴⁰ ben cânı
Tutmamışam dañi bir íuşca seni
- 2051 Ĥaí buyurmışdur saña ħízmet¹⁷⁴¹ ílam
Ayruga her ne ílursam ben ílam¹⁷⁴²
- 2052 Cân bedenden ayrılur müşkil olur
Zahmeti vü¹⁷⁴³ miñneti çeken bilür
- 2053 Didi aríun tutuşuñ ger bu ola
Ol ýaÓáf ümmetlerüñ¹⁷⁴⁴ ħâli nola
- 2054 Nicesi şabr ide anlar bu işe
Sen biraíduñ beni ulu teşvâşe
- 2055 Dilerem senden ki cânımı yene
Emr idesin tâ ayağuma ine
- 2056 Çünki tatlı cân yerinde perg¹⁷⁴⁵ ola
El uruben çek yene dime nola
- 2057 Key íatı tut beni sen¹⁷⁴⁶ hâç ġam yime
Di¹⁷⁴⁷ íayurma nola nolmaya dime

62b

- 2058 Ümmetüme ílacağuş baña íl
Ümmetüm duymaz ýaÓáfďür bellü bil
- 2059 Ben çekeyim anlariçün¹⁷⁴⁸ zahmeti
Íl terahĥum anları tutma íatı

¹⁷⁴⁰ zamân ki aluridüm: zamândan ki aluram M2.

¹⁷⁴¹ ħízmet: ħürmet M2.

¹⁷⁴² ílam: bilem M2.

¹⁷⁴³ vü: ve M1.

¹⁷⁴⁴ ümmetlerüñ: ümmetlerüm M2.

¹⁷⁴⁵ tatlı cân yerinde perg: cân yerinde yene berg M2.

¹⁷⁴⁶ tut beni sen: tutğil beni M2.

¹⁷⁴⁷ di: úy M2.

¹⁷⁴⁸ anlariçün: anlaruñçün M2.

- 2060 Baña íy anlara íyma yâ melek
Evvel âhir budurur senden dilek
- 2061 Rûha ÓAzrâóil didi kim yene göç
ÓÁlem-i lâhûta cevân eyle uç
- 2062 Çünkü cân işitdi ÓAzrâóil sözün
Haýret-i Haídan yaña tutdı yüzün
- 2063 Geldi gögsine íarar eyledi hôş
Yüregi íopdı yerinden íıldı cûş
- 2064 Íatı zahmet çekdi didi râvâler
Muútafâyı hân-i nezÓinde bular
- 2065 Bu maâhalde ehl-i teóvilden gürûh
Híkmetinden söylemişlerdür¹⁷⁴⁹ vüçûh
- 2066 Tut berü vechüñ vüçûhuñ bilesin
Müşkilüñ hâl ola âsân íalasın
- 2067 Biri budur cân vedâÓ ider¹⁷⁵⁰ tene
Ten döner cânâ cevâb eyler yene¹⁷⁵¹
- 2068 Bunca yıllı yoldaşından ayrılır
Nûr olur gözde eşinden¹⁷⁵² ayrılır
- 2069 Râyı olmaz ayrılığına anuñ
Gitme dir tutar etegini¹⁷⁵³ cânuñ
- 2070 Arada bá-hâd cevâb u¹⁷⁵⁴ hem suâl
Leyki âhir firíate írer meâl
- 2071 Biri dahi irse nezÓuñ hâleti
Bir kişye¹⁷⁵⁵ çekse íatı zahmeti
- 2072 Dimeyeler ki günâhından durur
ÓÁúádür rû-i¹⁷⁵⁶ siyâhındandurur

¹⁷⁴⁹ híkmetinden söylemişlerdür: híkmetinde söyleşürlerdür M2.

¹⁷⁵⁰ cân vedâÓ ider: câvidâÓ eyler M2.

¹⁷⁵¹ cânâ cevâb eyler yene: yene cevâb eyler cânâ M2.

¹⁷⁵² olur gözde eşinden: olan göze işinden M2.

¹⁷⁵³ dir tutar etegini: deyü dutar etegin M2.

¹⁷⁵⁴ cevâb u: cevâb-ı M2.

¹⁷⁵⁵ kişye: kişi ya M2.

¹⁷⁵⁶ ÓÁúádir rû-i: ÓÁúádürür vü M2.

- 2073 Birisi bu kim Resûlün ħâyreti
Çekdügi bu ola âhir zaĥmeti
- 2074 Ümmeti zenbine keffâret ola
Zaĥmet-i¹⁷⁵⁷ mevt azalup¹⁷⁵⁸ rahmet bula

63a

- 2075 Müöminün keffâret ola êenbine
Olmaĝıl meşgul kimesne zenbine
- 2076 Görmedün mi hâç şol maŖşumları
Ne çekerler cân virürken anları
- 2077 MaŖúiyet yoı kim irişeydi Ŗiîâb
Ehl-i cennetdür buña şâhid kitâb
- 2078 Cism-i nâzuñ hem mutahher cânları
Leyki ŖAzrâöl tutıcaı anları
- 2079 Zaĥmeti íatı çekerler íamudan
Ayrılıı odı acıdur¹⁷⁵⁹ tamudan
- 2080 Dinle bunda çoı rivâyet vardurur
Sırr-ı ĥikmet bá-nihâyet vardurur
- 2081 Birine göre birin naıl idelüm
Muĥtaúar íulup murâda gidelüm
- 2082 MaŖúûm oĝlancuĝa çün¹⁷⁶⁰ mevt irişür
Ĥân-i nezŖinde be-ĝâyet duruşur
- 2083 Cân ayrılmaz da¹⁷⁶¹ zaĥmetler çeker
Döne döne dürlü miĥnetler çeker
- 2084 Ata ana íarşusunda¹⁷⁶² yaılur
Eyle şanasın ki¹⁷⁶³ kendüler ölür
- 2085 ŖAzrâöl dir aña kim virgil cânun
Sözini ŖAzrâöile işit¹⁷⁶⁴ anun

¹⁷⁵⁷ zaĥmet-i: zaĥmeti M1 ve M2.

¹⁷⁵⁸ mevt azalup: azaluban M2.

¹⁷⁵⁹ acıdur: biterdür M2.

¹⁷⁶⁰ oĝlancuĝa çün: oĝlancuılara M2.

¹⁷⁶¹ cân ayrılmaz da: cânı ayrılmaz M2.

¹⁷⁶² íarşusunda: íarşusına M2.

¹⁷⁶³ ki: M2’de yoktur.

¹⁷⁶⁴ işit: dinleñ M2.

- 2086 Virmezem dir saña ÓAzrâóil cânı
Bilmeyince atam anam hâlini
- 2087 Dilerem Hâidan bağışlaya baña
Bunları andan virem cânı saña
- 2088 Göñline ol Hâi hemân¹⁷⁶⁵ ilhâm ider
Atasın hem anasın inÓâm ider
- 2089 Yene dir vir cânı huccet eyleme
Çün murâdıñ hâuíl oldı söyleme
- 2090 Yene ol maÓsumca dir Bârá Hudâ
Ebelerüm dedelerüm íl Óatâ
- 2091 Ben íuluña hem yene¹⁷⁶⁶ lutf işlegil
Anları dañi baña bağışlagıl

63b

- 2092 Hâi yene ilhâm ílur baí sırrına
Anları dir kim bağışlaram¹⁷⁶⁷ yene
- 2093 Yene ol maÓsumca dir ki¹⁷⁶⁸ yâ Latáf
Íluram senden temennâ ben ýaÓáf
- 2094 Íl ata cümle taÓalluíum íamu
Yerleri olmaya anlaruñ¹⁷⁶⁹ tamu
- 2095 ÓÂleme ger faýluñ irişe nola
Raĥmetünden ey Hudâ ne eksile
- 2096 Hâi bağışlaram¹⁷⁷⁰ yene dir saña hem
Cânuñı şimden girü vir yeme ġam
- 2097 Depredür bir kerre ol demde¹⁷⁷¹ lebi
Cânını teslâm ider Hâíia úabi
- 2098 Sırr-ı Hâidur aña kimse iremez
Íulile Hâi arasına giremez

¹⁷⁶⁵ hemân: anuñ M2.

¹⁷⁶⁶ hem yene: yene hem M2.

¹⁷⁶⁷ kim bağışlaram: ki bağışladum M2.

¹⁷⁶⁸ ol maÓúumca dir ki: oġlancuñlar dir kim M2.

¹⁷⁶⁹ anlaruñ: bunlaruñ M2.

¹⁷⁷⁰ bağışlarım: bağışladum M2.

¹⁷⁷¹ bir kerre ol demde: ol demde bir kerre M2.

- 2099 MuŖcizât-ı Muútafâdur cümle bu
Ŗzzetine Ħaí anuñ ílur íamu
- 2100 Ol maĥabbet kim Ħudâ virdi aña
Virmemişdür kimseye öñden şoña
- 2101 Rûz-ı maĥşerde yine yalın ayaí
Baş açí ağlayu hem şöyle¹⁷⁷² yayaí
- 2102 Gâh úrâta gâhá mázâna varup
Ümmetinüñ nola¹⁷⁷³ ahvâlin görüp
- 2103 Diye ey Ħaí ümmetümi isterem
Cümlesin baña bağışla¹⁷⁷⁴ íl kerem
- 2104 Çün Muĥammed Ħaíía lâyií íuldurur¹⁷⁷⁵
Ħaí yanında her sözi maíbüldürür¹⁷⁷⁶
- 2105 Ħubb-i êâtından íopar cümle bu iş
Zârâ kim anuñla olur perverâş
- 2106 ŖAynı anuñ Ŗayn maĥabbet oldu çün
Ümmetin ílur temennâ dün-i¹⁷⁷⁷ gün
- 2107 Olduğınca zahmeti anuñ eşed
Diledi ümmetine¹⁷⁷⁸ Ħaídan meded
- 2108 Tâ ki ŖAzrâóile geldi bir hitâb
Çek elüñi didi Ħaí ílma¹⁷⁷⁹ şitâb

64a

- 2109 Íatı zahmet çekdi diñlensün biraz
Cân u¹⁷⁸⁰ tenden ayrılır olmaz geñez
- 2110 Çekdi ŖAzrâóil elin döndi Ħabâb
Ehl-i beytini yanına cemŖ idüp

¹⁷⁷² ağlayu hem şöyle: şöyle ağlayu M2.

¹⁷⁷³ nola: nûrlu M2.

¹⁷⁷⁴ baña bağışla: bağışla baña M2.

¹⁷⁷⁵ íuldurur: íuldur M2.

¹⁷⁷⁶ maíbüldürür: maíbüldür M2.

¹⁷⁷⁷ dün-i: dün ü M2.

¹⁷⁷⁸ diledi ümmetine: dileridi ümmete M2.

¹⁷⁷⁹ Ħaí ílma: ílmagil M2.

¹⁷⁸⁰ u: M2'de yoktur.

- 2111 Ol mübârek ağzın açup söyledi
Anlara bir dem vaşiyyet eyledi
- 2112 Cebrâîl ile melekler geldiğin
Daîi ÓAzrâîli görüp bildüğün
- 2113 Anlaruñla ne kim¹⁷⁸¹ oldıysa kelâm
Didi cümle ehl-i beytine tamâm
- 2114 Didi hem yâ ÓÂyişe sen tur uru¹⁷⁸²
Aıçe pul ne varise getür berü¹⁷⁸³
- 2115 Yedi aıçe vardurur¹⁷⁸⁴ getür anı
Didi ehl-i faîre tiz virüğ bunı
- 2116 Tâ ki yarın baña olmaya¹⁷⁸⁵ hıcâb
İgneden iplige olıcaı hısâb
- 2117 Ben ol aıçenüğ bulınca dek yerin¹⁷⁸⁶
Ümmetümüğ¹⁷⁸⁷ Óâûâlerinden birin¹⁷⁸⁸
- 2118 Futuben nâra ileteler anı
Başuma târ ola ol maşşer günü
- 2119 Ehl-i faîre virilen her nesnenüğ
Rûz-ı maşşerde hısâb olmaz anuğ¹⁷⁸⁹
- 2120 Tâ faîâre virdiler ol dirhemi
Daîi andan getdi göñlinden¹⁷⁹⁰ ğamı
- 2121 **Tâ ıyâmet söylenürse bu kelâm**
Biñde biri olmaya bunuğ tamâm¹⁷⁹¹
- 2122 **Pes bu Óâlem tâ ki tutduıca niñâm**
Diyelüm hõş es-salâtü ve's-selâm
- 2123 Didi yene hem¹⁷⁹² vaúıyyetde Resûl

¹⁷⁸¹ kim: ki M2.

¹⁷⁸² tur uru: uru tur M2.

¹⁷⁸³ getür berü: evde getür M2.

¹⁷⁸⁴ vardurur: varidi M2.

¹⁷⁸⁵ baña olmaya: olmaya baña M2.

¹⁷⁸⁶ dek yerin: yirini M2.

¹⁷⁸⁷ ümmetümüğ: ümmetüm M2.

¹⁷⁸⁸ birin: birini M2.

¹⁷⁸⁹ hısâb olmaz anuğ: hısâbı olmaz bunuğ M2.

¹⁷⁹⁰ göñlinden: göñlinde M1.

¹⁷⁹¹ Bu ve bundan sonraki beyit M2'de yoktur.

Beni seven sözümi ılsun íabûl

- 2124 Hem ılalar günde beş vaít namâz
Her ki ılur Ħaí anı maħrûm íomaz
- 2125 Hem didi daħi¹⁷⁹³ ne direm bir görüñ
Ümmete benden selâmum irgürüñ

64b

- 2126 Cehd ideler Ħaíí râýı ılalar
Her ne kim buyurdı Ħaí ĥaí bileler
- 2127 Dünya içün dâni terk itmeyeler
Dünya ĥubbın dilde berkitmeyeler
- 2128 Sünnetüm iħyâ ideler rûz-ı şeb
Ger ılurlarsa şefâ^Öatden taleb
- 2129 Elleri altında ola¹⁷⁹⁴ bir esâr
Ger faíár u ger emâr u şâh¹⁷⁹⁵ vezâr
- 2130 Döküben nâ-ĥaí yere urmayalar
Güci yetmedik¹⁷⁹⁶ işe sürmeyeler
- 2131 Ger ýa^Öafe dünyâda þulm ideler
Ħaşmı yarın Ħaí olıcaí nideler
- 2132 Tâ irişince bulara vaít-i mevt
Cehd idüp itmeyeler bir vaíti fevt
- 2133 Çün ecel bunlara daħi yol bula
Cümle tedbâr u¹⁷⁹⁷ firâset bozıla
- 2134 Cânların âmânla teslâm ideler
Cennete benümle bile gireler¹⁷⁹⁸
- 2135 Didi âħir eú-úalâtü ve'ú-úalât
Her ki ılur bulısar oddan necât
- 2136 Ümmetini çün Ħaía¹⁷⁹⁹ ısmarladı

¹⁷⁹² yine hem: hem yine M2.

¹⁷⁹³ didi daħi: daħi didi M2.

¹⁷⁹⁴ ola: olsa M2.

¹⁷⁹⁵ ger emâr u şâh: gerçi sultân-ı M2.

¹⁷⁹⁶ yetmedik: yetmedüğü M2.

¹⁷⁹⁷ tedbâr u: tedbâri M2.

¹⁷⁹⁸ ireler: gideler M2.

Her ne kim dimek gerek idi didi

- 2137 Didi ÓAzrâóile yene berü gel
Emri yerine getür oldu maḥal
- 2138 Yene ÓAzrâóil hemân dem söyledi
Muútafânuḡ rûḥına göç íl didi
- 2139 Göç íldi ol maḥalde¹⁸⁰⁰ dahi hem
Vardı ḥulúma hemân sâÓat neÓam
- 2140 Diledi ki¹⁸⁰¹ işi ÓAzrâóil tamâm
Eyleye işit ne didi ol ḥümâm
- 2141 Virmezem dir cânı ÓAzrâóil saḡa
Gelmeyince bir haber Ḥaídan baḡa
- 2142 Ümmetüm maḥşer günince nideler
Yol ikidür íanısına gideler

65a

- 2143 Ḥâli nola bunlaruḡ yevme'l-ḥisâb
Íar gibi yaḡıcaḡız¹⁸⁰² gökden kitâb
- 2144 Ağ mı gele íara mı kâğızleri
ÓAciz u ḥayrân íalıcaí her biri
- 2145 Íanda görem bunlaruḡ her birini
Şimdi ílmaílık gerek tedbárini
- 2146 İrdi semÓine yene bir ḥoş nidâ
Ḥaí TeÓâlâ didi ey úâḥib-livâ
- 2147 Ğam yeme gel şâd ol olma ḥazân
Olıcaí emrümile ol yevm-i dán
- 2148 Elüḡe bir gözgü virem anda ben
Ümmetüḡi göresin hep¹⁸⁰³ anda sen
- 2149 Her ne ḥalde olurise¹⁸⁰⁴ bilesin
Dileyüp benden şefâÓat ílasın

¹⁷⁹⁹ Ḥaía: tamâm M2.

¹⁸⁰⁰ ol maḥalde: rûḥ andan M2.

¹⁸⁰¹ diledi ki: diledigi M2.

¹⁸⁰² yaḡıcaḡız: yaḡıcaí M2.

¹⁸⁰³ hep: cümle M2.

¹⁸⁰⁴ olurise: olurlarise M1.

2150 Râýı olunca bağışladum¹⁸⁰⁵ saña
Zárâ vaŖde ílmışídüm ben saña¹⁸⁰⁶

Íâle'llâhü TeŖâlâ *ve le-sevfe yuŖtâke Rabbüke feterýâ*¹⁸⁰⁷ úadeía'llâhü'l-Ŗapâm¹⁸⁰⁸

2151 Seni seveni dimışdüm ben de¹⁸⁰⁹ hem
ŖAfv idem Ŗiúýânını rahmet ílam

2152 Saña uyan kimsedür seven seni¹⁸¹⁰
Seni seven íurtarur oddan cânı

Íâle'llâhü TeŖâlâ *íul in-küntüm tuhibbûne'llâhe fe't-tebiŖúnâ yuhbibkümu'llâhü ve*
*yağfir leküm êünûbeküm*¹⁸¹¹

2153 Aduñ işidüp şalavât getüren
Ya Ĥadâşüñ dinleyüben oturan

2154 Ger olursa başdan ayağa¹⁸¹² günâh
Tamu odından anı ílam¹⁸¹³ penâh

2155 Girmeyince cennete ümmetlerüñ
Ėayrı ümmet girmeye anlardan öñ

2156 Çünkü bu sözi işitdi ol Ĥabáb
Ŗanki derdine timâr itdi¹⁸¹⁴ tabáb

2157 Ehl-i beyte didi guúúa yoıdurur
Şimdi maıúúđum viúâl-i Ĥaıdurur

65b

2158 ŖÂşıúñ maıúúđı maŖşúıdur hemân
Yoluña olsun fidâ bu demde¹⁸¹⁵ cân

¹⁸⁰⁵ bağışladım: bağışlayam M2.

¹⁸⁰⁶ ílmışídüm ben saña: ílmışıdı Ĥaı buña M2.

¹⁸⁰⁷ Duhâ, 93:5. “Şüphesiz Rabbin sana verecek ve sen de hoşnut olacaksın.”

¹⁸⁰⁸ Bu başlık M2’de yoktur.

¹⁸⁰⁹ seveni dimışdüm ben de: bunda seveni dimışıdı M2.

¹⁸¹⁰ seni: beni M2.

¹⁸¹¹ Âl-i İmrân, 3:31. “De ki: ‘Eğer Allah’ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Çünkü Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.’ ”

Bu başlık M2’de yoktur.

¹⁸¹² ger olursa başdan ayağa: başdan ayağa olurise M2.

¹⁸¹³ anı ílam: ílam anı M2.

¹⁸¹⁴ derdine timâr itdi: timâr itdi derdine M2.

¹⁸¹⁵ demde: dem bu M2.

- 2159 Didi şimden girü beni baña íon
Ol Hudâdan ğayrısın bir yaña íon
- 2160 Hâcetüm oldu íabûl getdi ğamum
Vaít-i âhirdür irişdi şon demüm
- 2161 Esdi ol dem hõş o vuşlat yelleri
Tâ muŖattar oldu göñül illeri
- 2162 Şeş cihetden hâç¹⁸¹⁶ mâniŖ íalmadı
Yer mi íaldı ki tecellâ tolmadı
- 2163 İrdi semŖine nidâ kim yâ Resûl
Şeví ilinden hem¹⁸¹⁷ açıldı saña yol
- 2164 Benden ayru olma ayruí bir nefes
Zârâ Ŗaşılılara bu¹⁸¹⁸ dünyâ íafes
- 2165 Íatreyi gel bañr¹⁸¹⁹ u Ŗummâna yetür
Zerreñi hem şems ü¹⁸²⁰ tâbâna yetür
- 2166 FerŖi ío şimden girü aşluña gel
Terk eyle fañlı bu vaşluña¹⁸²¹ gel
- 2167 Gel ki götürdüm bu dem yüzden¹⁸²² nifâb
Gel gözünle gör cemâlün¹⁸²³ bá-hicâb
- 2168 Gel¹⁸²⁴ Hábábüm gel yeter nâz eylegil
Per-i¹⁸²⁵ Ŗaşí aç ve¹⁸²⁶ pervâz eylegil
- 2169 ŖAyn u şán íâf u libâsın íodı Ŗaşí
Ĥarf ü¹⁸²⁷ eúvâtuñ íabasın íodı Ŗaşí
- 2170 Geydi ol demde siyâhdan bir Ŗaba
Ol siyâhdan toğdı bir ay pür-ýiyâ¹⁸²⁸

¹⁸¹⁶ hâç: hâç ü M1.

¹⁸¹⁷ ilinden hem: ilinde M2.

¹⁸¹⁸ Ŗaşılılara bu: kim Ŗaşılılara M2.

¹⁸¹⁹ íatre gel bañr: íatreñi gel ber M2.

¹⁸²⁰ şems ü: şems-i M2.

¹⁸²¹ fañlı bu vaşluña: falśı bu aşluña M2.

¹⁸²² ki götürdüm bu dem yüzden: götürdüm bu dem yüzümden M2.

¹⁸²³ cemâlün: cemâlüm M2.

¹⁸²⁴ gel: ey M2.

¹⁸²⁵ per-i: per ü M1.

¹⁸²⁶ aç ve: aç M2.

¹⁸²⁷ Ĥarf ü: Ĥarf-i M2.

¹⁸²⁸ pür-ýiyâ: pür-úafâ M2.

- 2171 Oldı ğayb ol demde cümle mâsivâ
Çünkü kevneyn-i muhât oldı liîâ
- 2172 Zevî-i Óaşûile¹⁸²⁹ úafâ ile hemân
Rûh-ı pâk-i Muútafâ oldı revân
- 2173 Úad hezârân u úalavât ü dürûd
Rûz-i şeb rûhına olsun yâ Vedûd¹⁸³⁰
- 2174 Bá-Óaded dahi meşâÓil-i sürûr
Ravzaya¹⁸³¹ irsün ilâ-yevmi'n-nüşûr

66a

- 2175 **Tâ úyâmet söylenürse bu kelâm**
Nice hâşr ola bu olmaya tamâm¹⁸³²
- 2176 **Pes bu Óâlem tutduıca niþâm**
Diyelüm hôş es-şalâtü ve's-selâm
- 2177 Aradan ğayb oldı çünkü ol íamer
YaÓná kim ol Óâleme íla¹⁸³³ sefer
- 2178 Ehl-i beytile úahâbâler¹⁸³⁴ hâzân
Cümle bu derdile íldılar enân
- 2179 Zâr-ı efgânı göge ağdurdılar
Gözlerinden íanlu yağdurdılar
- 2180 Ol Ebû Bekrûñ beli büküldi hem
Râvâler böyle didi ey pür-himem¹⁸³⁵
- 2181 Zârile dirdi ÓÖmer¹⁸³⁶ yâ Muútafâ
Getdi Óâlemden cemâlün siz¹⁸³⁷ úafâ
- 2182 Âhile ÓOsmân iderdi key¹⁸³⁸ figân
Dir idi kim el-emân u el-emân¹⁸³⁹

¹⁸²⁹ Óaşûile: şevî u M2.

¹⁸³⁰ yâ Vedûd: bá-hâdûd M2.

¹⁸³¹ ravzaya: ravzasına M2.

¹⁸³² Bu ve bundan sonraki beyit M2'de yoktur.

¹⁸³³ íla: íldı M2.

¹⁸³⁴ úahâbâler: úahâbeler M1.

¹⁸³⁵ böyle didi ey pür-himem: didüklerin naíl iderem M2.

¹⁸³⁶ dirdi ÓÖmer: ÓÖmer dirdi M2.

¹⁸³⁷ cemâliñ siz: cemâlünşüz M2.

¹⁸³⁸ iderdi key: ideridi M2.

- 2183 Derdile iñleridi hem ol¹⁸⁴⁰ ÓAlá
Nideyim sensiz diridi ol velá
- 2184 Ol Huseynile Hâsan hõd yüzlerin
Yere urmışlardı diñle sözlerin
- 2185 Ey dede sensiz niderüz¹⁸⁴¹ dünyâda
Lutfile bize terahhum kim ide
- 2186 İş bu firâat odına kim döyiser
Írratü'l-Óaynı bize kim diyiser
- 2187 ÓÂyişeyle Fâtıma gör kim nider
Başlarına Óaflı gelüben¹⁸⁴² gider
- 2188 Şanasın íopdı íyâmet ol zamân
Yerile gök arası taldı figân
- 2189 Kimse anuñ gibi hâle irmedi
Hâç anuñ gibi muşâbet görmedi
- 2190 Ulu kiçi er ve Óavrat zâridi
Dañi maÓúûmlar bile ağlaridi
- 2191 Her ki sevdüğinden ayrıla nide
Hâç Óaceb olmaya ger cân terk ide

66b

- 2192 Gördiler bunuñile olur degül
Ağlamağile giden gelür degül
- 2193 Çünkü emr-i Hâfidurur nitmek gerek
Çün ecel¹⁸⁴³ irdi hemân getmek gerek
- 2194 Cism-i pâkini gelüp yudı ÓAlá¹⁸⁴⁴
İbn-i ÓAbbâs hem úu íodı ol velá¹⁸⁴⁵
- 2195 Yudılar anuñ mübârek gevdesin
Yene kendü gömlek¹⁸⁴⁶ içinde hemân

¹⁸³⁹ kim el-emân u el-emân: ki el-emânu ve'l-emân M2.

¹⁸⁴⁰ iñleridi hem ol: iñilderidi hem M2.

¹⁸⁴¹ ey dede sensiz niderüz: nidevüz sensiz ey dede M2.

¹⁸⁴² başlarına Óaflı gelüben: başına Óaflı gelüben hem M2.

¹⁸⁴³ ecel: M2'de yoktur.

¹⁸⁴⁴ gelüp yudı ÓAlá: ÓAlá geldi yudı M2.

¹⁸⁴⁵ hem úu íodı ol velá: dañi geldi úu íodı M2.

- 2196 Enbiyâyı cümle böyle yudılar¹⁸⁴⁷
Gömlek üstinden hemân úu íodılar¹⁸⁴⁸
- 2197 Yevm-i evvelde namazın íıldı Ĥaí
Müómin olan bu sözi ĥaí¹⁸⁴⁹ bildi ĥaí
- 2198 Ĥaí namazı nûrı¹⁸⁵⁰ áşâr eylemek
Raĥmetile ġarí-ı envâr eylemek
- 2199 Hem ikinci gün melâóik geldiler
Muútafânuġ ĥôş namazın íıldılar
- 2200 Pes üçünci gün şahâbiyle ümem
Íıldılar anlar daĥi ey pür-himem
- 2201 Muútafâ böyle íluġ dimiş idi
Kim bu Óahdi arada íomışidi
- 2202 Íabrine girdi ÓAlá ÓAbbâsile
Ol Ebû Bekr idi hem giren¹⁸⁵¹ bile
- 2203 Cism-i pâkini mutahhar ravýaya
Íodılar çün muÓteber ol¹⁸⁵² ravzaya
- 2204 Ravza içi nûrile tıldı yaíán
Berí¹⁸⁵³ urup göge çııardı tırmadın
- 2205 Görünen şimdi yine ol nûrdurur
Gören anı bellüdü¹⁸⁵⁴ maġfûrdurur
- 2206 Misk¹⁸⁵⁵ ü Óanber íoíusı tıldı cihân
Feth olundı ravýaya bâb-ı¹⁸⁵⁶ cinân
- 2207 Ĥâk-i Óanber-bûyiçün¹⁸⁵⁷ zam itdiler
Âĥ u zârile dönüben getdiler

¹⁸⁴⁶ kendü gömlek: kendü göñlegi M2.

¹⁸⁴⁷ yudılar: yurlar M2.

¹⁸⁴⁸ M2'de: Göñlegi üstünde hemân úu íorlar.

¹⁸⁴⁹ ĥaí: M2'de yoktur.

¹⁸⁵⁰ nûrı: M2'de yoktur.

¹⁸⁵¹ hem giren: giren hem M2.

¹⁸⁵² ol: M2'de yoktur.

¹⁸⁵³ berí: belí M2.

¹⁸⁵⁴ bellüdü: belí urur M2.

¹⁸⁵⁵ misk: mişk M2.

¹⁸⁵⁶ bâb-ı: bâb u M2.

¹⁸⁵⁷ Óanber-bûyiçün: bûşá çün M2.

2208 Cümlesi derdile ıldı câzi¹⁸⁵⁸
Didiler *innâ ileyhi râci*¹⁸⁵⁸

67a

2209 Ol beîâ ilinde tutdı hoş¹⁸⁵⁹ maîâm
Rûhına yüz biñ úalâtü es-selâm

2210 Yâ Kerám u yâ Raḥám ü yâ Raîáb
Yâ Raûf u yâ *Ö*Atûf u yâ Mücáb

2211 Íl mu^Öattar Muútafânun meríadin
Hem münevver eyle anuñ meşhedín

2212 Ravzasın nûrun *Ö*alâ-nûr eylegil
Ümmetini dahi mağfûr eylegil

2213 Hem maîâmın eyle Maḥmûd ey Šamed
Íadiye'l-hâcât sensin yâ Eḥad

2214 Ümmetinden rûhına bá-ḥad dūrûd¹⁸⁶⁰
Vâúil eyle rûz-ı şeb sen yâ Vedûd

2215 Yâ *Ö*Alám ü yâ Ḥalám u yâ Semá^Ö
Cümlemüze ol Ḥabábi íl şefá^Ö

2216 Cümle *Ö*âúá íullarunla yâ Mu^Öán
Eylegil nâr-ı¹⁸⁶¹ *Ö*âêabuñdan emán

2217 Oıyanı dinleyeni yazanı
Sehvini sözüñ göricek düzeni

2218 Raḥmetün ḥûnile toyla her demin
Cennet-i Firdevs içinde íl yerin

Hâêâ münâcât be-ḥazret-i Bârá Te^Öâlâ¹⁸⁶²

2219 Anladun mı ey bürâder bu cihân
Kim nice bed-mihridür hem bá-emân

2220 Her kimi lutfile bir dem íaldura

¹⁸⁵⁸ Bakara, 2: 156. “Onlar; başlarına bir musibet gelince, ‘Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah’a aidiz ve şüphesiz O’na döneceğiz.’ derler.”

¹⁸⁵⁹ tutdı hoş: hoş tutdı M2.

¹⁸⁶⁰ dūrûd: *Ö*adûd M2.

¹⁸⁶¹ nâr-ı: nâr u M2.

¹⁸⁶² Bu başlık ve 2219-2281 arasındaki beyitler M2’de yoktur.

Ağladup íahrile bir dem oldura

2221 Ne nebá dir ne velá dir pâdişâh
ÔÂûbet toprağa íor ider penâh

2222 Bunca kim geldi cihâna enbiyâ
Ya íanı bunca meşâyih evliyâ

2223 Íanı sultânam deyü daÔvâ ıılan
Saltanatda daÔvásı oldı yalan

2224 Íanı âdem ki úafiyyü'llâh idi
Bâğ-ı Firdevs aña menzilgâh idi

67b

2225 Bildürüp esmâyı cümle Ĥaí aña
Tâc-ı Ôizzet geydürüp mutlaí aña

2226 Şol kerâmet ki virüpdı âdeme
Ôİbret olmışdı cemâÔu'l-âleme

2227 Secde itdiler ferişteher íamu
Íıldılar çoí dürlü Ôizzetler íamu

2228 Noldı tâcı íanda getdi hilÔati
İtmedi bu fâná dünyâ Ĥürmeti

2229 Neydi esmâdan haberdâr olduğı
Ya melekler aña secde ıılduğı

2230 Íanı NûĤuñ nevĤası vü himmeti
Ĥarí-ı tûfânidi bunca milleti

2231 Ĥulleti noldı Ĥalálüñ yâ imâm
Nâr-ı Nemrûd oldı hem *berden selâm*

2232 Íanı Mûsânuñ kelâmı ey Ôazáz
YâĤûd ÔÂsânuñ kemâlin söylenüz

2233 Enbiyânuñ serveri AĤmed íanı
Ĥaí Ĥabâbi devlet-i sermed íanı

2234 ÔÂlemüñ fâhri MuĤammed Muútafâ
Aña dahi ııldı dünyâ bá-vefâ

2235 Geldiler tiz getdiler eglenmedin
Bir sâÔat bu fânáde dinlenmedin

- 2236 Çün nebáler bulmadı bunda vefâ
Hem veláler sermedá bunda úafâ
- 2237 Niçe sultânlar buña inandılar
ÔÁúbet âasret odına yandılar
- 2238 Hep gelenler geldi bunda ağlayu
Getdiler cân-ı cigarler tağlayu
- 2239 Her birisi şavdı kendü nevbetin
Bâía úanma bu cihânun devletin
- 2240 Íudretünle Yûsufun âüsni-i âaí
Atasınun derdile âüzni âaí
- 2241 Âasret-i¹⁸⁶³ YaÔúub için yâ êe'l-celâl
Şabr-ı Eyyûbun âaí yâ êe'l-kemâl

68a

- 2242 Yûnusun saña niyâzı âaíıçün
Dâvûdun gökçek âvâzı âaíıçün
- 2243 Devlet-i mülk-i Süleymânun âaí
Tûr-i Sâna ile Mûsânun âaí
- 2244 Faír-ı ÔÁsâ Ôiúmet-i Meryem âaí
Fahr-ı Ôâlem Âhmed-i¹⁸⁶⁴ âatem âaí
- 2245 Enbiyâ-i mürselânun âaíıçün
Evliyâ-i úâlihânun âaíıçün
- 2246 Yâ İlâhá şol felekler âaíıçün
Hem felekler melekler âaíıçün¹⁸⁶⁵
- 2247 Yerde gökde oíunan esmâ âaí
Muşhaf içre âyet-i Ôupmâ âaí
- 2248 Cennet-i dârü's-selâmun âaíıçün
KaÔbe vü rûkn-i Minânun âaíıçün
- 2249 ÔAşırı âaíıçün íamu Ôâşırıların
Sıdı âaíıçün íamu úâdıların

¹⁸⁶³ Âasret-i: Âasreti M1.

¹⁸⁶⁴ Âhmed-i: Âhmedi M1.

¹⁸⁶⁵ Bu mısradâ vezin hatası vardır.

- 2250 Şol rıyâñıçün dinen sözleriçün
 ÕAşıñıa ían yaş döken gözleriçün
- 2251 Yoluña baş oynayan cânlarıçün
 Baş ü cân terk eyleyen tenleriçün
- 2252 Emrüñe meşgûl olanlar hürmeti
 Hâceti maıbûl olanlar hürmeti
- 2253 Şol rıyâña dürüşenler hâíıçün
 Her murâda irişenler hâíıçün
- 2254 Bize dañı íl Õinâyet yâ İlâh
 Bize dañı íl hidâyet pâdişâh
- 2255 Gerçi Õiüyân itdük ihsân isterüz
 Lutfunıle Õafv-i gufrân isterüz
- 2256 Bilürüz kim eyledük cürm ü hatâ
 Dergâhıñdan dilerüz lutf u Õatâ
- 2257 Lutfunıñ hurşâdınıñ bir êerresi
 Raĥmetüñ deryâsınıñ bir íatresi
- 2258 Ger ire bir kimse maĥrûm olmaya
 Tâ Õaêâb içre tamuda íalmaya

68b

- 2259 Yâ İlâhá gözlerümüz rûşen it
 Göñlümüzü Õaşıñ ile gülşen it
- 2260 Cânumuza yaí hidâyet şemÕini
 Gözümüz görsün Õinâyet cemÕini
- 2261 Senden anı dilerüz biz yâ MuÕân
 Bunda anda olavuz gamdan emân
- 2262 Íabý olıcaí emrüñile cânumuz
 Úaíla şeytândan bizim âmânumuz
- 2263 Íabr içinde olduğı demde süôâl
 Dilümüz itsün cevâbı itme lâl
- 2264 Rûşen eyle íabrümüzü nûrile
 Mûnis eyle bizi oldem hûrile

- 2265 Íabrümüzden turıcaı yevme'n-nüşûr
Geydir âmân hil'Öatin virgil sürûr
- 2266 Sağ yanumuzdan sunulsun ağ biti
Virme soldan müömine vir sağ biti
- 2267 Varıcaı mázâna ihsân lutf ıl
Keffe-i hayrumuzı eyle şaíál
- 2268 Hem sırâtı eyle âsân ıullara
Cennetüñi eyle ihsân ıullara
- 2269 Raḥmete ğarí eyle yoḥsullaruñı
Íıl Öinâyet görelüm dádâruñı
- 2270 Budurur maíúûdumuz bizim hemân
Íıl müyesser yâ Mu'Öân ü Müste'Öân
- 2271 Bu münâcâtı çün itdüñ bá-riyâ
Raḥmet aña şıd'ile âmân diye
- 2272 İlâhá Öizz-i êatuñ ḥurmetiçün¹⁸⁶⁶
Daḥi Öizz ü şıfâtuñ ḥurmetiçün
- 2273 İlâhá Âdem u Ḥavvâ ḥaíıçün¹⁸⁶⁷
Hem bu mevlûd-i Muḥammed ḥaíıçün
- 2274 Ḥurmet idüp diñleyenler ḥaíıçün
Zârá ılup inleyenler ḥaíıçün
- 2275 Oıyana diñleyene raḥmet it
Şuçumuz Öafv eyle bize şefiat it

69a

- 2276 Oıyanı oıudanı yâ Kerám
Öİzzet idüp diñleyeni yâ Raḥám
- 2277 Bá-nihâyet lutfuñile şâd ıl
Tamu odından tenin âzâd ıl
- 2278 Eyle maíbûl bu münâcâtumuzu
Hem íabûl it cümle ḥâcâtumuzu
- 2279 Du'Öâya açılan eller ḥaíıçün¹⁸⁶⁸

¹⁸⁶⁶ Bu beyitte vezin hatası vardır.

¹⁸⁶⁷ Bu mısradaki vezin hatası vardır.

Seni tesbâh iden diller hâîîçün

(*me fâ á lün / me fâ á lün / fe û lün*)

2280 DuÔâmuz cümle maîbûl olmağîçün
Rıyâsın Hâî müyesser îlmağîçün

2281 Müyesser eyle ey Hâî cümle kâmın
Oıuyup fâtiha kim dirse âmân

Hâeâ münâcât¹⁸⁶⁹

(*fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün*)

- 1 Dergâhuña geldük uş eyle muÔâf¹⁸⁷⁰
Yâ İlâhâ neccinâ mimmâ nehâf
İluruz noıúanumuza iÔtirâf
Yâ İlâhâ neccinâ mimmâ nehâf
- 2 Raĥmet¹⁸⁷¹ eyle bize êatunĥ hâîîçün
Hem íadâm olan úifatunĥ hâîîçün
Leyle-i íadrünĥ berâtunĥ hâîîçün
Yâ İlâhâ neccinâ mimmâ nehâf
- 3 Nâzil olan her kitâbuĥ hâîîçün
Açılan Ôuşşâía bâbuĥ hâîîçün
Mâsivâdan ihticâbuĥ¹⁸⁷² hâîîçün
Yâ İlâhâ neccinâ mimmâ nehâf
- 4 Íıl tecâvez¹⁸⁷³ evliyânunĥ hâîîçün
Şuçumuzdan enbiyânunĥ hâîîçün
Ahmed-i úâĥib-livânunĥ hâîîçün
Yâ İlâhâ neccinâ mimmâ nehâf
- 5 Nûr-ı çeşm-i Ahmed-i muĥtârîçün
Ehl-i beyti hem daĥi dört yâr içün
Cümle-i aúĥâbiçün enşârîçün
Yâ İlâhâ neccinâ mimmâ nehâf

69b

6 Rûzi íl beyt-i muÔazẓam hâîîçün

¹⁸⁶⁸ Bu beyitte vezin hatası vardır.

¹⁸⁶⁹ Bu başlık M2’de yoktur.

¹⁸⁷⁰ muÔâf: muÔallef M2.

¹⁸⁷¹ raĥmet: raĥmi M2.

¹⁸⁷² ihticâbuĥ: ictihâbuĥ M2.

¹⁸⁷³ íl tecâvez: íl tecâvüz M1, íl tecâvez M2.

Ruóyetüñi âb u zemzem hâííçün
Anda olan saÓyile dem hâííçün
Yâ İlâhá neccinâ mimmâ nehâf

- 7 Mescid-i Aíúâ ile úahrâ hâíí
Hem şeb-i esrâ vü mâ-evhâ¹⁸⁷⁴ hâíí
Saçı ve'l-leyli yüzi tâhâ hâíí
Yâ İlâhá neccinâ mimmâ nehâf¹⁸⁷⁵

- 8 **VâÓip**uñ çoıdur yüzünüñ íarası
Yüzi yoıdur dergâhuña varası
Budurur kim deye dâóim çaresi
Yâ İlâhá neccinâ mimmâ nehâf

- 9 Bu recâya dergâhuña geldük uş
Mücrim ü Óâúâ günehkâr eli boş
Fazluñile rahmetüñe eyle tûş
Yâ İlâhá neccinâ mimmâ nehâf

- 10 Vaít-i âhirde refái âmânı íıl
Íabr içinde mûnis-i Íuróân¹⁸⁷⁶ íıl
Cümle müómin íullara íhsân íıl
Yâ İlâhá neccinâ mimmâ nehâf

- 11 Çün şenâ ile kelâma ibtidâ
Olmuşıdı anuñıçün müntehâ
Âhirinde yene olsun bu duÓâ
Yâ İlâhá neccinâ mimmâ nehâf

- 12 **Tâ íyâmet söylenürse bu kelâm**
Biñde biri olmaya bunun tamâm
Pes bu Óâlem tâ ki tutduıca niñâm
Diyelüm hôú eú-úalâtü ve's-selâm

¹⁸⁷⁴ Necm, 53:10. “Böylece Allah, kuluna vahyedeceğini vahyetti.”

¹⁸⁷⁵ M2 nüshası, sayfa kopukluğu sebebiyle bu beyitle son bulmuştur.

¹⁸⁷⁶ Íuróân: Íuróânı M1.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Türk İslam Edebiyatında mevlid, Hz. Peygamber’i konu alan türler içerisinde halkın en çok teveccüh gösterdiği türdür. Nitekim XV. asırda yazılan Süleyman Çelebi’nin *Mevlid*’i, hala oldukça beğenilerek okunmakta ve bu yolla Hz. Peygamber’e duyulan sevgi ve özlemin ifadesine çalışılmaktadır. Mevlidin müstakil bir tür olarak ortaya çıkmasının ardından, mevlid türünde birçok eser kaleme alınmıştır. Bu eserlerden biri de, üzerinde çalıştığımız Kara Vâiz’in *Mevlid*’idir.

Çalışmamızın temelini, üç nüshanın mukayesesi neticesinde, tezimizin ikinci bölümünde transkripsiyonlu olarak verdiğimiz Kara Vâiz’in *Mevlid* metni oluşturmaktadır. Biz bu üç nüshadan, diğer ikisine göre eksik bölüm olmaması sebebiyle M1 (Millî Kütüphane-1)’i esas aldık. Ancak amacımız, mümkün olduğunca tam metni ortaya çıkarmak olduğundan, M2 (Millî Kütüphane-2) ve Z (Zile Kütüphanesi) nüshalarında bulunan ve M1’de bulunmayan beyitleri de metne dâhil ettik. M1 ve Z nüshaları, kütüphane arşivlerinde Kara Vâiz adına kayıtlıysa da, M2 nüshası Vâiz Ümmî adına kayıtlıdır. Böylece bazı kaynaklarda bu ikisinin farklı kişi ve eser olarak verilmesine rağmen, aslında aynı kişi ve aynı eser olduğu neticesine ulaştık. M1 nüshasının sonuna bir hikâye ve namazdan sonra okunacak bir dua, M2 nüshasının başına bir hikâye, Z nüshasının sonuna da bazı hikâyeler ve Hz. Peygamber’in mucizeleri başlıklı bazı bölümler eklendiğini tespit ettik. Ancak bunları, hazırladığımız mevlid metnine dâhil etmedik. Üç nüshanın mukayesesi sonucunda 2305 beyitlik bir *Mevlid*’e ulaştık. Bu beyit sayısı ile eserin, uzun mevlidler arasında ve ilk dönem mevlidlerinden olduğu sonucuna ulaştık. Zira bu konuda yapılan araştırmalara göre, mevlid türünün ortaya çıktığı ilk iki asırda (XV-XVI. yy.) uzun veya orta uzunlukta mevlidler yazılmış, ilerleyen yüzyıllarda mevlidlerin beyit sayıları oldukça azalmıştır.

Müellif, yaşlılık döneminde yazışını ifade ettiği eserine “Bostân” ismini vermiştir. Bu *Mevlid*’le, Allah dostu olanların gönlünü hoşnut edip, o kişilerin Allah’a yakınlığına vesile olma gayesi gütmüştür. Vâiz, mesnevî nazım şekliyle yazdığı eserde, gelenek olduğu üzere, monotonluğu kırmak için gazel, kasîde, müstezad gibi farklı nazım şekillerini ve çoğunlukla *fâ i lâ tün/ fâ i lâ tün/ fâ i lün* kalıbını kullandığı eserde, farklı aruz kalıplarını da kullanmıştır. Şâirimiz, *Mevlid*’ini 25 bölüme ayırmış ve bu

bölümlerin bazısını Arapça, bazısını Farsça ve bazısını da Türkçe başlıklandırmıştır. Eserde müellif, mevlid türünün içeriğine uygun olarak Hz. Peygamber'in nurunun yaratılışını, bu nurun Hz. Âdem'den Hz. Abdullah'a ulaşmasını, Hz. Âmine'nin hamileliği ve bu dönemde meydana gelen mucizeleri, Hz. Peygamber'in doğumu ve doğumla birlikte gerçekleşen mucizeleri konu edinmiştir. Bunlarla birlikte Vâiz, bazı mevlidlerde bulunan ve bazılarında bulunmayan miraç hadisesi, Hz. Peygamber'in sütanneye verilmesi, Hz. Muhammed'in mucizeleri, şemâili, güzel ahlâkı, vefâtı gibi hususlara da *Mevlid*'inde geniş ölçüde yer vermiş ve birçok yerde okuyucuya nasihat etmiştir.

Eserde, diğer dinî-edebî türlerde olduğu gibi ayet ve hadis kullanımlarına da sıkça rastladık. *Mevlid*'de Vâiz, bazı yerlerde “*Kâle'llâhü Teâlâ*” ve “*Kâle'n-nebiyyü aleyhi's-selâm*” ile başlayarak ayet ve hadisin tamamını yahut bir kısmını yazmıştır. Ayet ve hadisleri bazen manzumenin içinde iktibas şeklinde, bazen de manzumenin dışında vermiştir. Biz de bu ayet ve hadis iktibaslarını, çalışmamızın inceleme kısmında beyit örnekleriyle birlikte sunduk ve tespit edebildiğimiz kaynakları dipnotlarda göstererek, ayet ve hadislerin anlamlarını verdik. Ardından bu *Mevlid*'i, mevlid türü içerisinde çok özel bir yere sahip olan *Vesiletü'n-Necât*'la mukayese ederek tespit edebildiğimiz benzerlikleri ve farklılıkları gösterdik.

Çalışma konumuz olan Kara Vâiz'in *Mevlid*'i, şimdiye dek bu isimle kaynaklarda geçmemesi açısından önem taşımaktadır. Ancak tezimizin daha da özgün kısmı, bu eserin müellifinin kim olduğu hususudur. Nitekim mevlid şairleri arasında “Kara Vâiz” mahlaslı bir şair geçmemektedir. Müellifin *Mevlid* içerisinde çoğunlukla “Vâiz” mahlasını kullanması, öncelikle bizi “Vâiz” şeklinde bilinen tek mevlid şairine götürmüştür. O da, *Keşfü'z-Zunûn*'da adı geçen Muhammed b. Hamza el-Arabî'dir. Kâtip Çelebi bu kişi için “Vâiz şeyh” ifadesini kullanarak mevlid şâiri olduğunu belirtmiş ve başka bir bilgi vermemiştir. Kınalızade Hasan Çelebi ve Âşık Çelebi tezkirelerinin Atâ (Üsküplü) maddesinde nakledilen anekdotta, “Arap Vâiz” isimli bir mevlid şâirinden bahsedilmiştir. Yani Kâtip Çelebi'nin söz ettiği kişi, Üsküplü Atâ ile aynı dönemde (XV. yy. sonu, XVI. yy. başı) yaşamış olan Arap Vâiz olmalıdır. Bununla birlikte Molla Arap şeklinde bilinen Muhammed b. Ömer b. Hamza el-Antakî (ö. 938/1531) de “Vâiz Arab”, “Arap Vâiz” lakaplarını taşımaktadır. Kaynaklarda Molla

Arap'ın da bir mevlidi olduğu kaydedilmekte ancak bu eserin nerede bulunduğu hakkında bilgi verilmemektedir. Molla Arab'ın da aynı tarihlerde yaşamış olması, tezkirelerde geçen “Arap Vâiz”in, yine bu lakapla bilinen Molla Arap olduğu ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Buradan hareketle, *Keşfüz'-Zunûn*'da iki ayrı kişi olarak verilmiş Muhammed b. Hamza el-Arabî ile Muhammeb b. Ömer b. Hamza el-Antakî' aynı kişi olmalıdır. Mevlid türüyle ilgili yapılan araştırmalarda “Vâiz” mahlaslı başka bir mevlid şâirine rastlamadık. Bu sebeple elimizdeki mevlidin, yine mevlid şairi olduğu bilinen ancak bu eserin yeri tespit edilemeyen, “Vâiz” mahlaslı Molla Arap'a ait olduğu ihtimalini çok yüksek görüyoruz.

Üzerinde çalıştığımız mevlid metni, 16. yüzyılın dil özelliklerini taşımaktadır. Her ne kadar şimdiye dek eserin isminin duyulmaması, Atâ tarafından hatalarla dolu olarak bulunması söz konusu ise de, dil ve üslûp bakımından bu eser, değersiz değildir. Bilakis vezin, kafiye yönüyle başarılı bile sayılabilir. Müellifi daha çok dinî ilimlerle meşgul olmuşsa da, edebî yönü zayıf bir şair olarak görülmemelidir. Dil, muhteva ve hacmine bakılarak Vâiz'in *Mevlid*'i, 16. yy. edebiyatının seçkin örneklerinden biri olarak gösterilebilir. Ancak yazarın daha çok dinî eserleriyle tanınması, *Mevlid*'inin meşhur olmaması ve o dönemdeki kâğıt yokluğu nedeniyle istinsahının ertelenmesi, nüshaların daha geç tarihlerle kayıtlı olmasının sebebi olarak belirtilebilir.

Çalışmamızın, Türk İslam Edebiyatına az da olsa katkı sağlayıp, mevlid türüyle ilgili yapılan araştırmalara ışık tutacağını ve böylelikle niyetimiz doğrultusunda bir neticeye ulaşacağımızı temenni ediyoruz.

KAYNAKÇA

AKSOY, Hasan, “Türk Edebiyatında Mevlidler”, *Türkler*, c. 11, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002.

_____, “Mevlid (Türk Edebiyatı)”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, c. 29, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2004.

_____, “Eski Türk Edebiyatı’nda Mevlidler”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 5/9, 2007.

ÂŞIK ÇELEBİ, *Meşâirü’ş-Şuarâ*, G.M. Meredith Owens (Nşr.), 1971, Londra.

ÂŞIK PAŞA, *Garîb-Nâme*, Kemal Yavuz (Haz.), İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2000.

BAĞDATLI İSMAİL PAŞA, *Hediyyetü’l-Ârifîn, Esmâü’l-Müellifîn ve Âsârü’l-Müellifîn*, İbnülemin Mahmud Kemal İnal ve Avni Aktuç (Haz.), İstanbul: Maarif Basımevi, 1955.

BANARLI, Nihad Sâmi, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, 1971, c. 1.

CEYHAN, Âdem, “Süleyman Nahifî’nin Mevlidü’n-Nebî Mesnevîsi”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 14, 2000, ss. 89-141.

COŞAN, M. Esad, “İslâmî Türk Edebiyatı’nda Ukkâşe Hikâyesi”, *AÜİFD*, 26, 1983, ss. 275-286.

ÇANGA, Mahmut, *Kur’ân-ı Kerîm Lugati-İlavelerle Mu’cemü’l-Müfrehes*, İstanbul: Timaş Yayınları, 2012.

DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, 20. Baskı, Ankara: Aydın Kitabevi, 2003.

DİLÇİN, Cem, *Yeni Tarama Sözlüğü*, 2. Baskı, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2009.

EBU'L-HAYR AHMET EFENDÎ, Taşköprülüzâde İsamuddin, *Eş-Şakâiku'n-Nu'mâniyye fî Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye*, Muharrem Tan (Çev.), İstanbul: İz Yayıncılık, 2007.

EL-ACLÛNÎ, Şeyh İsmâil b. Muhammed, *Keşfü'l-Hafâ*, 3. Baskı, Beyrut: Kütübü'l-İlmiyye, 1408 (h.).

EL-BUHÂRÎ, Muhammed b. İsmâil b. İbrâhim b. Mugîre, *El-Câmiu'l-Müsned es-Sahîhu'l-Muhtasar min Umuri Rasulillâhi Sallallâhu Aleyhi ve Sellem ve Sünenihi ve Eyyamihi*, Muhammed Züheyr b. Nasır en-Nasır (Thk.), 1. Baskı, Dâru Tavkî'n-Necât, 1422 (h.).

İBNÜ'L-ESÎR, Mecduddîn Ebussaadet el-Mübârek B. Muhammed el-Cezerî, *Câmiu'l-Usûl fî Ehâdisi'r-Rusûl*, Albulkadir el-Arnaut (Thk.), 1. Baskı, Mektebetü'l-Halvânî, 1329 (h.).

İMÂM-I GAZÂLÎ, *Kimyâ-yı Saadet*, Ali Arslan (Çev.), İstanbul: Arslan Yayınları, 1976.

İPEKTEN, Haluk, *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, 9. Baskı, İstanbul: Dergâh Yayınları, 2007.

KARATAŞ, Turan, *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, 3. Baskı, Ankara: Akçağ Yayınları, 2007.

KÂTİP ÇELEBÎ, *Keşfü'z-Zunûn*, Rüştü Balcı (Çev.), 9. Baskı, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2012, c. 4.

KINALIZÂDE HASAN ÇELEBÎ, *Tezkiretü's-Şuarâ*, 2. Baskı, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1989, c. 2.

KÖKSAL, M. Fatih, *Mevlid-Nâme*, 1. Baskı, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2011.

KUR'ÂN-I KERÎM MEALÎ, Halil Altuntaş ve Muzaffer Şahin (Haz.), Diyanet İşleri Başkanlığı, 10. Baskı, Ankara, 2006.

MÂLİK B. ENES, *Muvatta*, Muhammed Mustafa el-Azamî (Thk.), Müessesetü Zâyed b. Sultan âl Nahyan, 1425 (h.).

MECDÎ MEHMED EFENDÎ, *Hadâiku's-Şakâik*, Abdülkadir Özcan (Haz.), İstanbul: Çağrı Yayınları, 1989.

MEHMED SÜREYYA, *Sicill-i Osmânî*, Seyit Ali Kahraman (Çev.), Nuri Akbayar (Haz.), İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1996.

MEVLÂNÂ, *Mesnevî*, Veled Çelebi İzbudak (Çev.), 3. Baskı, İstanbul: Doğan Kitap, 2009.

MOLLA ALİYYÜ'L-KÂRÎ, *Mirkâtü'l-Mefâtiḥ Şerhu Mişkâtü'l-Mesâbih*, Mısır: Meymeniye Matbaası, 1309 (h.).

MUTÇALI, Serdar, *Arapça-Türkçe Sözlük*, İstanbul: Dağarcık Yayınları, 1995.

OKİÇ, M. Tayyip, “Çeşitli Dillerde Mevlidler ve Süleyman Çelebi Mevlidi'nin Tercemeleri”, *Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Mecmuası*, 1, 1975, ss. 27-35.

ÖZCAN, Tahsin, “Molla Arap”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, c. 30, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2005.

PALA, İskender, *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*, 9. Baskı, İstanbul: L&M Yayınları, 2002.

PEKOLCAY, Necla, *Mevlid*, 5. Baskı, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010.

SARI, Mevlut, *El-Mevârid Arapça-Türkçe Lügat*, İstanbul: Bahar Yayınları.

ŞEMSEDDİN SAMÎ, *Kâmûs-ı Türkî*, İstanbul: Çağrı Yayınları, 2005.

ŞENER, Halil İbrahim ve Âlim Yıldız, *Türk İslâm Edebiyatı*, 3. Baskı, İstanbul: Rağbet Yayınları, 2010.

ŞÜKÛN, Ziya, *Ferhengi Ziyâ Farsça-Türkçe Sözlük*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1996.

TÂHİRÜ'L-MEVLEVÎ, *Edebiyat Tarihimize Dair Manzum Bir Muhtıra*, İstanbul: İttifak Matbaası, 1931.

TEKİN, Arslan, *Edebiyatımızda İsimler ve Terimler Sözlüğü*, İstanbul: Bilgeoğuz Yayınları, 2010.

TİRMİZÎ Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre, *El-Câmiu's-Sahîh Sünenü't-Tirmizî*, İbrahim Atve İved (Thk.), Kahire, 1356 (h.).

ÜNVER, İsmail, “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, *Turkish Studies*, 3/6, 2008, ss. 1-46.